IV. Felső Bieber tárna

1. Bányaigazgatósági adatok, 1650-1749

1650 márczius 29-én jelenti Schultz (György) az administratornak, hogy a költségek természetesen szaporodnak, mert a hodrusi kohót és több zuzót s más épületeket ki kellett javitani, a kohók pedig egész erővel dolgoznak, tehát sok anyagot fogyasztanak. Ami őt magát illeti, hátra van fizetéséből még 1500 ft, és tartozik neki a kamara kölcsön adott 4302 fttal, kéri tehát, hogy erre havonkint kisebb összegeket leszámolHasson, mert magát nagy adósságba verte. A bányában az ércz szép, 1/2 öl vastag 26-27 lat tartalmu a kórházteléren, Galleson bányája is szépen termel, és Szt.háromság altárnán is olyan szép a telér, hogy legközelebb érczet reméllenek.

1650 julius 23-án jelenti Schultz György királyi könyvvivő az administrator felszólitására, hogy Scharinger János felsőbiebertárnai sáfár és Koch Jakab bányatiszt a kórháztelér legujabb felnyitásánál sok veszedelmet állottak ki a rossz levegő miatt, Koch meg is halt nem sokára, Scharinger pedig beteges; ez okból nekik 4-500 ftnyi jutalmat javasol.

1650 októher 11-én jelenti Schultz könyvvivő az administratornak, hogy az érczek a bányában szépen jelentkeznek; Galleson bányájában a vájatvégen 3/4 öl vastag az ércz, az alatta levő Bieber altárnai vájatvégen csak szórványosan mutatkozik ércz, de 4 öl kivágása után elérik azt az oszlopot, melyen a Gallesoniak dolgoznak.

1650 deczember 5-én jelenti Schultz az administratornak, hogy a Kórház telér nagyon vastag és egészen érczes, de a tartalma csekély, azonban a vájatvégen a mult héten 20 lat, most pedig 25 lat volt a tartalom, tehát javul.

1651 április 4-én jelenti Schultz könyvvivő az administratornak, hogy a heti termelés 594 márka ezüstöt tett.

1651 május 23-án jelenti Schultz az administratornak, hogy a mult heti fizetés 1660 talléra ment, a jövő heti pedig 2000 talléron felül lesz, mert a fuvarosok nagyon sok szenet fuvaroznak, amit pedig el kell fogadni, mert nemsokára megindul a mezei munka, s azután megszünik a fuvarozás. A termelés emelkedik. Május 21-én lyukasztott az uj Windschacht a Bieber altárnával.

1651 október 18-án jelenti Schultz könyvvivő az administratornak, hogy bejárta az elhagyott tárnát a Sobob alatt, melyre őt az administrator figyelmeztette; a tárna csak 20 öl hosszu, és a végén egy 4 öles ereszke van. A telér szép ólmos, és miután a bánya már régóta felhagyva hever, felkérte azt a bányabirósságnál, és munkába vétette az ólom érczek termelése végett.

1651 október 28-án jelenti Schultz, hogy a minap említett ólomércz bányát ismét megnézte, s hogy abban érczet, főképen pedig jó zuzóérczet lehet termelni. A zuzóércz feldolgozása igen könnyen megtörténhetik, mert a tárna felett még a régi időkből 3 kis tó fekszik, melyeknek vizére lehetne egy zuzót épiteni.

1651 október 30-án "St. Johannesstolln hinter der alten Burg"-nak nevezi Schultz azt az ólombányát, melynek ujra nyitását megkezdték; egy héten 17 ft 76 denárt költöttek rá.

1651 november 30-án kéri az udvari kamara az administratortól, hogy igaz-e Gienger állitása, hogy ő csak a mélymiveléshez nem akart hozzá járulni, ellenben a felső közök mivelését folytatni akarta, és igaz-e, hogy az ékes ércz nem a mély miveléssel, hanem a felső közekben nyittatott meg?

1651 deczember 23-án jelenti Schultz az administratornak, hogy az utolsó heti termelés 1168 márka.

1652 február 9-én jelenti Schultz könyvvivő az administrator rendeletére, hogy nem küldheti el munkából az urvölgyieket, mert ha elküldené, akkor nem maradna Selmeczen, csak 2 csillér. Kéri tehát, hogy vonja vissza az administrator ez irányban kiadott rendeletét.

1652 márczius 19-én jelentést tesz Steiffenegger Felsőbieber tárna állapotáról.

Az első fedü vitlán 20 ölnyire lementek a déli mivelésekre Schnappinger vágatába, mely a vitlától dél felé 19 ölnyire haladott.

Ez alatt 9 öllel mélyebben dolgozik Müller negyed magával. Az ércz 1 1/2 kalapács vastag "gediegen". Itt egy ereszkét is kezdtek meg, hogy az alattok levő evéssel lyukasszanak, és ott a légforgás előmozdittassék, mert abba az evésbe most nem lehet rossz levegő miatt bejutni.

Tovább dél felé dolgozik Heinrich Boldizsár negyedmagával, az ércz 3/8 öl vastag "gediegen" a fekünél, a fedü felé pedig behintve.

Tovább dél felé dolgozik Prügner Gábor 4-ed magával hasonló teléren.

Még tovább dél felé dolgozik Groff Lőrincz 4-ed magával, az ércz olyan, hogy érte az ember az ur istennek hálát adhat. A fedü mind a munka helyeken igen nyomó.

Hogy a munkahelyekre jobb levegő vezettessék, a Rochsner vitlából egy vágat hajtatik a Schmölzel vitlához, és nemsokára készen lesz. E vágattal a vizet is le fogják vezethetni, és 3 szivattyut lebonthatnak, mi által hetenkint 12 ft 60 denár fog megtakarittatni.

A vágat a legmélyebb előmélyitées felé még csak 4 ölnyire van ettől, és ha elkészül, ez is elő fogja mozditani a légkeringést.

Ezután az altárna fő vájatvégét nézték meg. Ezt igen szükséges tovább hajtani, de mivel attól kell tartani, hogy vele vizet fognak nyitni, szükséges elébb az egész vágatot jól kiácsolni, és csatornával ellátni, hogy a mélymivelés elfulasztása megakadályoztassék.

Azután a hátulsó vitlába mentek, az északi mivelés megtekintésére.

Itt a legfelső csapat Nödlich György 4-ed magával, az ércz 1/2 kalapács vastag.

Ez alatt dél felé dolgozik Preszig János 4-ed magával; az ércz 1 kalapács vastag, keveset szórványos.

Ez alatt tovább dél felé Hörl Boldizsár dolgozik 4-ed magával, az ércz szórványos "Plezwerkh", 1/2 kalapács vastag, és a munka nehéz, mert az ércz és a rés között vastag "Gneisz" fekszik, melyet ki kell vágni, és a fedü is nagyon nyom.

Tovább dél felé Salmoser Lőrincz dolgozik 4-ed magával, az ércz 4 ujnyi vastag.

Ezek alatt Purkhner András dolgozik 4-ed magával, az ércz 3 ujnyi vastag "gediegen".

Ezek alatt tovább dél felé Griemling József dolgozik 4-ed magával, az ércz 1 kalapács vastag, de kemény.

Még tovább dél felé Rigler Mihály dolgozik 4-ed magával, az ércz 1 kalapács vastag.

Tovább dél felé Surman Samu 4-ed magával hasonló helyen dolgozik.

Tovább dél felé Roszgo György dolgozik 4-ed magával, a telér vastag, de szétszakadozott "grembsig".

Azután Diringer Menyhért dolgozik 4-ed magával, az ércz szórványos.

Tovább dél felé Theiller János 4-ed magával, az ércz kissé szórványos, 1/2 kalapács vastag.

Még tovább Hegerling György van 3-ed magával. Az ércz 1 kalapács vastag, elég szép.

Még tovább Mortberger Kristóf csapatja egyesülve dolgozik Reitter Mihály csapatjával, tehát 8 ember együtt; az ércz 2 kalapács vastag.

Éppen ugy dolgoznak ezek alatt Dixit András és Koch Mihály csapatjai, összesen 8 ember, de az ércz kissé szórványosabb.

Még tovább délfelé Brodtwurst Mihály dolgozik 4-ed magával, az ércz 1 kalapács vastag, de kissé "grembsig".

Tovább délfelé Wenger Tamás dolgozik 4-ed magával. Az ércz 1 kalapács vastag, de kissé szórványos.

Tovább délfelé Schneider Lőrincz dolgozik 4-ed magával, az ércz 1/4 kalapács vastag és szórványos.

Még tovább van Pollag Pál 4-ed magával, az ércz 1/2 kalapács vastag, kissé "grembaig".

Hasonló munkahelyen dolgozik Haasz Mihály is 4-ed magával.

Tovább dél felé Lichi János dolgozik 4-ed magával; az ércz czinopeles.

Ezek felett Röser Mátyás hagyatékon dolgozik 4-ed magával, az ércz 1/2 kalapács vastag, szórványos.

Még feljebb dolgozik hagyatékon, Geltner János 4-ed magával, az ércz 1/2 kalapács vastag, és nyugat felé huzódik.

Még feljebb Toll András dolgozik 4-ed magával, az ércz 1/4 kalapács vastag.

Ezek a főbb munkahelyek. Összesen 29 csapatban 116 ember dolgozik a fejtésen.

Az uj Nándor akna 8 vagy 10 ölnyi kivágás után el fogja érni a telért.

1652 október 4-én az egyesült városi és bánya törvényszék határozata szerint kötelesek a brenneri volt részesek a hitelezők követeléseit 2 év alatt kielégiteni, s ha azt ez idő alatt nem teszik, exequáltatni fognak.

A Brenner szövetkezet adósságai tesznek

	132,344 ft 44 dr
ehez a kamatok	11,850 " 82 "
összesen	144,195 " 26 "
ebből le a szövetkezet követeléseit	9,186 " 95 "
marad adósság	135,008 " 31 " .

Ebből az adósságból esik:

Gienger Frigyes Nándor bárára és Montecuccoli grófra	68,731 ft 50 dx
Ehrenreutter Ágoston Jánosra	37,556 " 86 "
Reutter Ulrich Györgyre	14,359 " 98 "

Kayser Mátyásra	7,179 ft 98 dr
Dr. Reul Jánosra	7,179 " 99 "
	135,008 " 31 "
Ebből az adósságból lefizetett:	
Gienger Frigyes Nándor báró	25,443 ft 08 dr
Ehrenreutter Ágoston János	24,524 " 86 "
Reutter Ulrich György	12,459 " 63 "
Kayser Mátyás és Dr. Reul	13,160 " 77 "
	75,588 " 34 "
tehát tartozik még fizetni:	
Gienger Frigyes Nándor báró	43,288 " 42 "
Ehrenreutter Ágoston János	13,032 " — "
Reutter Ulrich György	1,900 " 35 "
Kayser Mátyás és Dr. Reul	1,199 " 20 "
Összesen	59,419 " 97 "

1653 deczember 15-én főbejárást tartott a bányabiró Felsőbieber tárnán, és jelenti, hogy az aknák és tárnák jó állapotban vannak, a mélymivelés észak felé szünetel, s onnan a munkások mind a feků telérre tétettek. Az ércz mindenütt szép, de kemény.

1654 május 28-án főbejárást tartott Steiffenbegger Venczel Felsőbieber tárnán, és jelenti junius 2-án:

Lementek a Mittererlauf-ra, mely alatt a fedü éren azelőtt 2 ember dolgozott, de munkahelyeiket elöntötte a viz, ugy, hogy azokat megnézni nem lehetett. A tisztek állitása szerint az ércz szép és vastag.

E munkahelyek szárazzá tétele végett mindegyik szivattyuhoz még egy embert állitottak, és sikerült 24 óra alatt 5/4 ölet lehuzni, tehát nemsokára elérik a 12 öl mély evés fenekét.

Ez a viz az északi evésekből tört ót, melyekben most a viz leapadt, ugy, hogy ha az ereszkék kitakarittatnak, az érczfejtést ott ismét meg lehet kezdeni. A Mittererlauf északi vájatvége folytattatik.

Innen feljebb menve a Fatiger járatára jöttünk, s megnéztük a fekülapra hajtott vágatot, mellyel nem sokára érczet fognak kapni.

Innen felmentek az altárnára, melynek vájatvége egy fedü ér után 6 óra irányban hajtatik; de mivel a gerincz alatt van egész csapása, abbahagyatott.

Az altárna szintjén 10 óra irányban is hajtatik egy vágat a feku evések felé légvezetés végatt, és 5 öl kivágása után el fogja érni a telért; a kőzet most igen kemény.

Azután a fő feküvágatra mentek, melynek déli ága a telért 4 öl kivágása után el fogja érni.

Innen észak felé mentek, hol az érczeket találták, és az altárna talpa alatt dolgozott 6/

termelés
lat

714	4	ember, termelt az utolsó hétben	25	rümpelt, mázsájában	20	latost
313,0	8	" "	51	" "	43	"
128,0	4	" "	36	" "	25	"
81,0	6	" "	21	" "	27	"
240,3	8	" "	41	" "	41	"
85,5	4	" "	23	" "	26	"
215,9	8	" "	54	" "	28	"
171,3	4	" "	40	" "	30	"
-	12	" ezeket fedüérről a viz kiszoritotta és itt még nem termeltek				
432,0	8	" "	112	" "	27	"
626,5	8	" "	102	" "	43	"
331,6	12	" "	86	" "	27	"
45,8	4	" "	16	" "	20	"
		Az altárna felett pedig dolgoztak:				
174,8	4	" "	36	" "	34	"
152,1	4	" "	26	" "	41	"
111,5	4	" "	30	" "	26	"
98,7	4	" "	23	" "	30	"
270,1	8	" "	45	" "	42	"

termelés lat								
145,9	4	ember,	termelt az utolsó hétben	30	rümpelt,	mázsájában	34	latost
54,0	4	"	"	14	"	"	27	"
55,6	4	"	"	15	"	"	26	"
3,805,5	126			826				

tehát a fejtésen dolgozott összesen 126 ember és termelt 826 rümpelt = 118 mázsát 237 márka 13 lat tartalommal, átlagos tartalom 30 lat.

A Nándor tárnát még 30 ölre kell hajtani, hogy érczet találjon.

Nándor ąkna már 42 öl mély, ezt le kell mélyiteni a legmélyebb szintig, s akkor itt fog történni a szállitás és vizemelés; a vizemelés most 309 ftba kerül, ha az akna kész lesz, nem fog 100 ftba sem kerülni.

1654 november 24-én lyukasztott Nándor akna az András tárnai mivelésekkel egy régi emelkében.

1655 április 28-án jelenti Steiffenegger az udvari kamarának, hogy Nándor aknával a 48-ik ölben érték el a fedü telért, de mivel igen lágy volt, nem mertek ott utána menni, hanem még 8 öllel lejebb mélyitették az aknát, innen azután mintegy 40 fok alatt kellett volna a telérre mélyiteni, de ő czélszerübbnek véli, hogy mélyittessék le az akna függélyesen, 28 öllel mélyebben meg fogják kapni a fekütelért, és pedig valószinüleg érczesen, s igy azután ezt követhetik a mélyitéssel, vagy pedig, ami még czélszerübb lesz, menjenek le az aknával a keresztvágat szintjéig függélyesen, és itten hajtsanak beható vágatokat a feků és fedü lapra, mely utóbbit itten a 42-ik ölben elérhetik. A lefejtés azután sokkal biztosabb, és a szállitás olcsóbb lesz.

Az érczpászták minősége február óta nagyon megjavult, van olyan munkahely, is, ahol az ércz 1/4 vagy 1/2 öl vastag.

Megnézte a hodrusi bányákat is, különösen Thiergarten és Brenner tárnákat, mindkettőben van elég ércz, de csak

2-3, legfeljebb 4 latos, ezeket pedig nem lehet jutányosan feldolgozni. Ha lenne itt olyan vizerő, mint Körmöczön, akkor mindezt töményiteni és értékesiteni lehetne, de ide nem lehet vizet hozni. Legjobbnak találja ezért, hogy e két bánya felhagyassék, mert soha sem fog jövedelmezni.

Megnézte a Mohrer altárnát, és abban a keresztvágatot. Még 1648-ban megmondta ő előre, hogy ott nincs mit keresni, de nem hitték, s azóta folytonosan dolgoznak, de nem találtak semmit, mert már a fekü hegységben vannak.

A glanzenbergi altárnára sem tanácsos egy krajczárt sem forditani, mert itt a telér már le van fejtve a talp alatt is, ameddig a viz miatt dolgozhattak. Hanem fenn kell tartani az altárnát a viz lefolyhatása miatt, mert máskép, ha a viz benne felemelkednék, a házakban kárt tehetne.

Pachen tárna sem fog jövedelmezni soha, mert ami érczet találnak, az mind oly szegény, mint a hodrusi, és miután már András tárnával lyukasztott, nincs többé reménye, hogy jobb érczet találhasson.

A Mátyás tárnai keresztvágat sem találhat semmi jót, mert András tárna sem talált a Kórház telér előtt semmit.

Azt javasolja tehát, hogy a kincstár ezekre a bányákra ne forditson többet semmit, hanem hagyja fel; ha magánosok reá vállalkoznak, próbálják meg, s költsenek rá ameddig kedvök tartja.

1655 május 24-én moratoriumot kérnek a Brenner szövetkezet megmaradt Felsőbieber tárnai részesei adósságuk lefizetésére, ugy amint azt a kilépett szövetkezeti tagok megkapták.

1659 január 25-én rendeli a király, hogy Ehrenreutter Ágostonnak az 1650-ben lefoglalt bányarészeiből 1/16 és 1/32 rész ismét teljes birtokába visszaadassék 1659 elejétől kezdve.

7/

1661 október 31-én királyi rendelet báró Chaos főkamaragrófhoz.

Jóváhagyatik, hogy az elhalt Scharinger András Felsőbieber tárnai sáfár helyébe Sepp Márton volt bányatiszt,

és ennek helyébe Mayerle Lőrincz bányatisztté kineveztessék.

Az András tárna és Felsőbieber tárna közt fennforgott egyenetlenségek kiegyenlitése tudomásul vétetik.

A Felsőbieber tárnai termelés megapadása nem kellemes értesitésül, és rossz néven vétetik a tisztektől, hogy elmulasztották annak idejében a feltárásokat.

Jóváhagyatik, hogy a Hasaeus Fülöp Jakab előléptetése következtében megürült Felsőbieber tárnai bányairnoki állomásra Weisz Mátyás volt pénztári irnok alkalmaztassék; és mivel Sepp Márton a sáfári állomást el nem fogadta, Ernst János neveztessék ki sáfárrá.

Jóváhagyatnak az elrendelt ujévi ajándékok, az egyesült Finsterort és Brenner tárna, a hodrusi altárna, Mátyás tárna és Háromkirály tárna mivelésére tett intézkedések, és hogy Himmelreich János volt Felsőbieber tárnai bányatiszt hodrusi sáfárrá kineveztetett.

Jóváhagyatik, hogy minden münél lelettárak készittessenek és az évi számadásokhoz csatoltassanak.

Jóváhagyatik Weigel Lénárd és Glantschnigg András kohótisztek kineveztetésére és fizetésükre vonatkozó intézkedések, valamint a többi kohászati intézkedések is.

Gallus György selmeczi pénztárnok büntetés terhe alatt utasitandó, hogy hátra levő számadását mielőbb beadja.

A Felsőbieber tárnai kisebb részesek kaptak 1665-től 1669 május 25-ig minden márka 15 latos ezüstért 7 ft 97 1/2 denárt, ettől kezdve 1675 szeptember 12-ig pedig 9 ft 60 denárt.

1669 január 11-én Gallus György a Szélakmán felépitendő uj lóerejü vizemelő járgányhoz forgató ssapokat rendel Beszterczebányán.

1669 julius 8-án rendeli a király, hogy a Felsőbieber tárnai kisebb részesek ezüstje 1669 junius 1-től kezdve márkánként 10 rajnai forinttal váltassék be.

1670 szeptember 3-án a főkamaragróf jelenlétében tanácskozás tartatott, hogy miképen lehetne megtakaritáso-

kat eszközölni, különösen a nyugalombéreknél, a repesztő por költségénél, az ácsok költségeinél, a takaritó fiuknál, a világitásnál és az érczkosaraknál.

1671 november 20-án megemlittetik egy udvari kamarai rendeletben, hogy Felsőbieber tárnán a Spitalerschacht körül gazdag ércz termeltetik.

1672 augusztus 30-án irja Gallus György pénztáros a beszterczebányai praefectusnak, hogy nagy vizveszélyben vannak, különösen Spitaler akna, mióta az aratási munkák miatt a vizhuzók elszéledtek. Miután a lipcsi birtok most a kamarához tartozik, kéri a praefectust, hogy Lipcsről 50-60 embert rendeljen Felsőbieber tárnára vizet huzni, és egy hét mulva váltassa fel őket ujakkal, s igy addig, mig a Selmecz körül lakó földmives nép ismét nem jelentkezik a vizhuzásra ;de kéri, hogy az emberekkel darabont is jöjjön nehogy utközben vissza szökjenek.

1675 junius 16-án jelenti Posch György János az administratornak, hogy Felsőbieber tárnán és Szt.Háromság tárnán a termelés elég jó, de Mátyás tárnában már lemivelték a hagyatékokat, a mélységbe pedig a viz miatt nem mehetnek.

1675 julius 16-án jelenti Posch az administratornak, hogy a már 5 hétig tartó esős idő miatt annyi viz tolul a Felsőbieber tárnai és Mátyás tárnai mélymivelésekbe, hogy alig győzik kihuzni.

1675 szeptember 1-én jelenti Johan Andrea Vichter v. Grueb és Hans Georg Posch az administratornak, hogy a Felsőbieber tárnai sáfár Mayerle meghalt. Már régóta betegeskedett és Oberaigner bányatiszt helyettesiti.

1676 augusztus 24-én jelenti Koch Mihály bányatiszt az administratornak, hogy Szélaknán kemény és keskeny az ércz, de jól tart. A Kórház aknai előmélyitésben nincs ércz, a telér vastag és nagyon kovandos, a fejtések is igen kovandosak.

1676 augusztus 31-én jelenti Posch az administratornak, hogy vascsövekkel el vannak látva, a Kórház aknánál mindig lejebb száll a termelés, mert az érczek nagyon ko-

vandosak, és tartalmuk megcsökkent. A jobb tartalmu dél felé fejtetik. A Staberl járaton dél felé most jelentkezik megint jó ércz, tartalma 40 lat, előtte érintetlen még a telér, adja isten, hogy sokáig tartson.

1676 november 21-én leküldi az udvari kamara véleményadás végett a Felsőbieber tárnai kisebb részesek folyamodványát, melyben kérik, hogy a magasabb ezüst beváltási ár nekik még a következő 4 évre meghagyassék, mert az ezüst termelése többe kerül, mint beváltási ára.

1677 január 7-én jelenti Posch az administratornak, hogy Szélaknán az érczek megjavultak, és a mult héten 1060 márka termeltetett.

1677 február 1-én jelenti Posch az administratornak, hogy 1676-ban 178,562 ft 36 denár volt a selmeczi kamara fölöslege.

1677 április 3-án rendeli az administrator, hogy a lipcsi udvarbiró 50-60 embert küldjön Selmeczre vizhuzásra (a vizhuzók egy része Selmeczen abbahagyta a munkát, mert egy polturát levontak a napibérből.)

1677 április 5-én jelenti Glantschnigg Mihály az administratornak, hogy az érczek a bányában mindenütt szépek, a Pirolt járaton mindig javulnak, a mélyjáraton is igen szépek észak felé. Szükséges lesz a Lipót aknát gyorsabban lemélyiteni.

1677 junius 26-tól október 2-ig jutott a Felsőbieber-tárnai kisebb részeseknek 15 hét alatt 5,331 márka 8 pizét ezüstért 63,974,- dr.

1677 julius 16-án rendeli az administrator, hogy a lipcsi udvarbiró 50-60 embert küldjön Selmeczre a vizhuzáshoz.

1677 julius 22-én jelentik a selmeczi tisztek, hogy a Lipcsről küldött 52 vizhuzóból csak 5 ember maradt itt, a többiek vissza szöktek.

1677 julius 26-án jelenti Posch pénztáros, hogy a vizhuzóknak heti bérét 2 polturával megjavitották, és reméllik, hogy ezentul szorgalmasan fognak dolgozni.

1677 augusztus 16-án jelenti Kahresz Christian könyvvivő az administratornak, hogy naponként 190 vizhuzó hiányzik, és e miatt a termelés is megapadt, mert a vájárokból is kellett nehányat vizhuzásra alkalmazni.

1677 augusztus 30-án jelentik a selmeczi tisztek, hogy a legmélyebb nyilámon: a Lichy nyilámon észak felé szép érczek mutatkoznak. Vizhuzókban még mindég nagy a hiány és kérnek segitséget a lipcsi uradalomtól.

1677 november 29-én javasolja Winkler Jakab János, a Frisowitz részesek gondnoka, hogy az érczkosarak, amint kiürittettek, vizben megmosattassanak, mielőtt ismét a bányába küldetnek. Ő ajánlkozik e mosatás foganatositására, ha a nyert érczes homok értékének fele neki adatik. A selmeczi bányatisztek e javaslatot nem fogadták el, hanem magok fognak gondoskodni a kosarak tisztitásáról.

1678 január 23-án jelentik a selmeczi főtisztek, hogy Szélaknán a fedüben az ércz igen szép, és a Kórház akna előmélyitésében is gazdag ércz jelentkezik.

1679 február 23-án Marquard Kristóf gépész mesternek Felsőbieber tárnán fizetése hetenkint 5 f 20 denárra, és Weisz János gépész segédnek fizetése 3 f 50 denárra emeltetik "tekintve foglalatosságok nagy fontosságát és veszedelmességét".

1680 junius 15-én rendeli Vichter von Grueb administrator, hogy Ludecus Ádám állitásai egy bányabirósági bizottság előtt megvizsgáltassanak.

Ludecus azt állitotta: hogy Szélaknán a négy latos szegény érczet, melyet Körmöczre szoktak vinni, megmosta a sártól, és minden további zuzás nélkül marát huzott belőle, melynek tartalma 26 lat ℔ volt.

Másnap február 27-én a Kórház akna hányóján a zuzóérczet megmosta, és marát huzott belőle, mely 49 latot tartalmazott, a kovand mara pedig 26 latot tartalmazott.

28-án hasonlóképen kezelte a kohóba szállitandó szegény érczeket, és kapott 38 latos marát.

1680 szeptember 16-án jelenti Posch pénztáros, hogy Lipót aknában sok viz tört be, s amiatt a járgányhoz még 2 lovat kellett befogni.

1680 október 14-én jelenti Posch a főkamaragrófnak, Bécsbe, hogy a Kórház aknában a feküben olyan szép érczet nyitottak, amilyen már régóta nem volt.

1681 márczius 10-én panaszkodnak a tisztek, hogy igen sok viz van a bányában.

1681 szeptember 14-én panaszkodnak a tisztek, hogy a vizemelők megszöknek, és vájárokat kell viz emelésre használni, ennek következtében pedig a feltárás hátramarad.

1682 május 10-én irja a Bécsben levő főkamaragróf, hogy sajnálja, hogy az érczelőjövetel és tartalom megfogyott, és örömmel értesült, hogy a Mátyás tárnai mélységben érczny omok találtattak.

1684 január 11-én jelentik a főtisztek a főkamaragrófnak, hogy az érczelőjövetel Felső Bieber tárnán nagyon silány.

1684 február 17-én örvendve értesül a főkamaragróf, hogy a Felsőbieber tárnai érztermelés emelkedik.

1684 márczius 10-én megemlitietik, hogy a jó ércz a Pirosch nyilámon van.

1684 márczius 10-én rendeli a főkamaragróf, hogy Härtter Flórián Mátyás expectans a bányaügyelők mellé állittassék, hogy magát a bányamivelésben gyakorolja, és a kéméléseknél is mindig jelen legyen.

1684 április 5-én rendeli a főkamaragróf, hogy miután Koch bányatiszt öregsége miatt már nem igen járhat a bányába, Herbst Mihály érczválasztó ügyelő adassék mellé segédül.

1684 szeptember 18-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a bányában sok a viz, a vizhuzók megszöknek, az udvarbirók jobbágyokat nem küldenek, s akik jönnek, egy pár nap mulva megszöknek. Nincs sem puskapor, sem salétrom, sem ólom készletben, a választó mühely és a kohók szünetelnek. Reméllik, hogy Buda vára nem sokára vissza vétetik.

1684 október 16-án jelentik a főtisztek a Bécsben lévő főkamaragrófnak, hogy a kórháztelén Pirochs nyilámon igen szép ércz jelentkezik, tehát a termelés ismét emelkedni fog.

1684 november 28-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a termelés nem elegendő a költségek fedezésére, és már nagy adósságban vannak, a Pirochs nyilámon van ugyan nehány jó pászta, de a többi annál silányabb. A mélyitésben pedig sok a viz, és sok költséget okoz, ennél fogva elhatározták, hogy a mélyitést és az ott levő vizhuzást abbanhagyják.

1685 szeptember 24-én jelentik a főtisztek, hogy a lovasgazdák folytonos panaszainak elkerülhetése végett elhatározták, hogy csak egy járgánynál emeljék a vizet lovakkal, a többinél pedig emberekkel; ezáltal hetenkint 200 ftot fognak megtakaritani, és a sok panaszoktól is megszabadulnak, mert a zab még drágább lesz, mint eddig volt.
1685 november 13-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy Windschachton és a Spittaler aknában a Zargóczi és Pyrochs nyilámokon, ahol azelőtt a legjobb ércz termeltetett, most az ércz kivágódott, és a termelés nem lesz elég a munkabérek fedezésére sem. Faggyu sincsen már készletben, és ha a főkamaragróf nem küld, az egész mivelés megakad.

1685 deczember 8-án kelt jelentés szerint az érczek tartalma a Zargóczi nyilámon javul, és a termelés növekedik.

1687 julius 18-án jelentik a Glantschnig pénztáros és Hentaller könyvvivő a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy az idén nagyon kevés széna termett, és a lovasgazdák el akarják adni lovaikat, és a szállitást és vizhuzást fel fogják hagyni. Kareszné már be is jelentette a bányabiróságnál, hogy lovait eladja. Attól félnek, hogy ebből nagy baj keletkezik, mert sok a viz a bányában.

1687 julius 29-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a termelés nagy, és a leggazdagabb érczek a mélységben vannak.

1687 deczember 12-én jelentik a főtisztek, hogy a bányában levő vizemelő vizkerék megállott, mert nincs erővize, most minden erővel azon vannak, hogy a régi Windschachtban a lóerejü vizemelést ismét helyreállitsák, ami

4 hét alatt megtörténhetik. De ehhez 56 ló fog kelleni, s nem tudják honnan szerezzék be az ezeknek való takarmányt.

1688 április 12-én érja a főkamaragróf Beszterczebányáról a selmeczi főtiszteknek, hogy sajnálattal értesült, hogy a bányában kiütött tüz még most se oltatott el, és hogy amellett egy ember életét veszitette.

1688 április 14-én irják a főtisztek, hogy a tüz egy guritóban támadt, és nem fog hamarább kialudni, mig az ott levő fa mind el nem égett, de meg van akadályozva, hogy egyéb kár ne történjék. Szerencse, hogy a levegő Nándor aknán vonul ki, mert máskép a bánya északi része nagy veszedelembe jött volna.

1688 junius 17-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy a termelés nagyon megapadt, és alig elegendő a költségek fedezésére.

1688 junius 23-án irja a főkamaragróf a selmeczi főtiszteknek, hogy ő nem egyezik bele a Felsőbieber tárnai mélység felhagyásába, és ezt ne merészeljék tenni, mig az udvari kamara meg nem engedi.

1688 junius 29-én jóváhagyja a főkamaragróf, hogy a mélyitésben alkalmazott kézi szivattyuk felhagyattak.

1688 julius 27-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a Zargóczi nyilám déli részében az ércz a mélységbe vonul, de igen sok viz is van vele.

1688 szeptember 21-én jelenti a pénztáros a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy az érczek annyira megfogyatkoztak, hogy nem képes a termelés értékéből a költségeket fedezni, és kéri, hogy a főkamaragróf a körmöczi kamarát a szükséges ellátmány adására utasitsa, mert különben meg fog akadni az egész üzem.

1689 márczius 1-én jelentik a főtisztek, hogy a termelés bőséges, és az érczek jelentkezése reményt ad, hogy még sokáig igy fog tartani.

1689 május 3-án irja a főkamaragróf a selmeczi főtiszteknek, hogy Rhinko örökösei az ő Felsőbieber tárnai 18/12 részüket a kincstárnak 2500 tallérért felajánlották.

1689 augusztus 23-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a mult héten a villám bele csapott a Lipót aknai gépházba, az embereket és lovakat leverte, de azután ismét magukhoz jöttek, nehány gerendát összetört, de hál istennek nem gyujtott.

1689 augusztus 30-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a Rhink(o) örökösök 18/12 részét Felsőbieber tárnán 2500 talléron alul adni nem akarják. Miután a részekre mostan mintegy 1000 frt osztalék esik évenkint, ugy vélik, hogy a kivánt árat meg lehetne adni. Hogy a mostani áldás meddig tart, azt nem lehet tudni, de ugy látszik, hogy még sokáig fog tartani, mert a Sarkóczi járaton dél felé nagyon szép az ércz. Miután pedig a József és Károly aknák már le vannak mélyitve a Sarkóczi járatig, jövőre a költségek kisebbek lesznek, és több marad osztaléknak.

1689 október 28-án jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy vagy 3 év óta már többször megjelent egy szép bányász ruhába öltözött gyerek a bányában, s igy most legujabban is a Sarkóczy járaton egy takaritó fiuval sokal beszélgetett, és panaszkodott, hogy a munkások oly sokat káromkodnak. Ez okból jónak találták a tisztek a káromkodást ismét erősen eltiltani.

1690 deczember 31-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy az északi előmélyitést félhagyták, mert nagyon kemény lett, és az érczek tartalma 2 latrą leapadt; de azért a termelés nem fog apadni, mert van elég fejtő pászta jó érczekkel. Ebben az előmélyitésben 9 szivattyu volt, és hetenkint 200 ftos költséget okozott a vizhuzás.

1691 julius 17-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a bányában a telér a mélységben megsilányult, és egy lapos kereszt ér által elvágatott; ennél fogva valószinü, hogy mig a jó telért ismét megkaphatják, a termelés apadni fog. A viz is szaporodott, és a kézi szivattyukat meg kellett kettőztetni.

1692 márczius 29-én este 8 és 9 óra között nagy viz tört be a felső Piroch járaton a régi 14 szivattyu nevü evés mellett. E miatt márczius 31-én tanácskozást tartottak Szélaknán, és elhatározták, hogy 2 öllel a viz betörése előtt egy erős gát készittessék, és hogy a Lichi és Zarkóczy járatokon levő viz kiemeltessék, mielőtt a mélységet elöntené.

2. Az északi vágatok szüneteljenek, mig Károly aknában a vizemelőgép föl nem állittatik.

3. Az a 12 csapat érczfejtő, kiket most a viz kiszoritott a mélymivelésből, egyelőre felsőbb szinteken alkalmaztassék.

A Zarkóczy járat alatt szép az ércz.

1692 deczember 13-án átengedte Felsőbieber tárna a felhagyott és elfult Klingen tárnai telkeket a Szt.háromság altárnának azzal a kötelezettséggel, hogy a két szint között termelendő érczekből Szt.háromság altárna 1/10 részt adjon Felsőbieber tárnának.

1693 február 20-án irja a selmeczi főpénztáros báró Janinellinek, hogy miután Winkler a Janinelli gondnoka nagyon megbetegedett, és alig fog meggyógyulni, Janinelli jó előre gondoskodjék, hogy az itteni gazdaságát más valakire bizza, különösen a vizhuzó lovakat jól ellássa, nehogy a vizhuzás a bányában fennakadást szenvedjen.

1693 márczius 9-én jelentik a selmeczi főtisztek és kisebb részesek, hogy miután a mult évi november 7-én felterjesztett jelentésükre, melyben a bányavizeknek aggodalmas módon szaporodó mennyiségét az udvari kamara tudomására hozták, azt az utasitást nyerték, hogy ez ügyben minél előbb főbejárást és tanácskozást tartsanak, és ehez a többi bányavárosokból is meghivjanak szakértőket, a meghagyást teljesitették, és abban állapodtak meg, hogy a Spitaler aknában levő második vizhuzó járgányt ismét müködésbe tegyék; ami meg is történt azóta, és a tömlőkkel való vizhuzás ottan megszüntettetett. Evvel ugyan ideiglenesen a legnagyobb szükségen segitve volna, de hogy a vizveszélyen későbbre is biztosan segitve legyen, szük-

ségesnek tartják, hogy az északi telkekben egy uj akna mélyittessék le, mert a déli telkek vizeit le lehet huzni a Károly és József aknába épitett vizemelő gépekkel, de az északi telkekben a Lichy járaton szünetelnek a vizveszély miatt a feltárások. Hogy tehát ezeket ismét meginditani lehessen, szükségesnek látják azt a légaknát, mely az altárnáig le van mélyitve kitakarittatni, és tovább mélyiteni. Mire nézve az udvari kamara fölhatalmazását kérik.

Aláirták e jelentést: Hoppl János Ferdinand Lipót, Mayer Benedek Theobald, Glantschnig Mihály, Henthaller Farkas Ferdinand, Grueber Albrecht, Rieger Lipót, Hirschner János Antal, Singer Ferdinand Daniel, Zweig János Christian, Meixner Antal Ferencz, Hendrich János, Kellner Mihály, Wagner Mihály, Deadda Dávid, Aigner Kristóf, Erber Pál, Putz Márton János, Perger Lipót, Reutter Mihály, Hellenbach Gottfried János, Hasaeus v. Hirschber János Ferdinand, Ehrenreutter von Hoffreith Ehrenreich, Stephany János, Hainrich Boldizsár, Kayser János Bernát, Nikolay Jusztina, Lasitius Éliás, Schollmann Éliás, Dobrotka János senior, Greiner János, Dobrotka János junior.

1693 április 14-én igéri Bartky János ólom szállitó, hogy a vizemelő gépekhez szükséges öntött vascsöveket darabonként 1 tallérral olcsóbban szállitja, mint azt eddig vették.

1693 május 2-án az udvari kamara a selmeczi bányák számára 10 ezer ft ellátmányt utalványoz Körmöczön.

1693 május 2-án rendeli az udvari kamara, hogy a kisebb részesekkel tanácskozás tartassék a körmöczi és beszterczebányai tisztek közremüködése mellett, hogy a Felsőbieber tárna számára lemélyitendő uj akna a mostaniaktól dél vagy észak felé épittessék. A vélemények felterjesztendők.

1693 május 8-án jelentik a selmeczi főtisztek, hogy nagy viz tört be a bányába, és kérnek sürgősen vizhuzókat.

1693 május 11-én tanácskoztak a főtisztek és magánrészesek a vizveszély tárgyában, és azt határozták, hogy az udvari kamarát megkérik, hogy rendeletet küldjön a Hont,

Bars, Zólyom, Liptó és Árva megyei alispánoknak, mely szerint haladék nélkül kötelezteessenek vizhuzók küldésére.

1693 május 14-én tartott tanácskozmányban határoztatott, hogy a Selmecz körül fekvő bányákból a vizhuzáshoz segitség adassék, és pedig küldjön:

Szentháromság tárna naponkint		6 embert
Hoffer tárna	"	6 "
Windischleuten	"	6 "
Hilfgottesstolln	"	6 "
Pachen tárna	"	3 "
Klement tárna	"	3 "
Mihály tárna	"	4 "
Johann Andreas tárna	"	4 "
Háromkirály tárna	"	4 "
Uj Szt.háromság tárna	"	4 "
Ó Mindszent tárna	"	6 "
Finsterort	"	2 "
Mária tárna	"	2 "
Simon Judae tárna	"	3 "
Thomas Lang tárna	"	1 "
Urbán tárna	"	4 "
György tárna	"	1 "
Untertrentscher tárna	"	1 "
Lőrincz tárna	"	3 "
János tárna	"	1 "
Sikora tárna	"	2 "
Ober Plescher tárna	"	1 "
Erlengrund és Péter tárna	"	2 "
Mátyás tárna	"	1 "
Undergappel	"	1 "
Harffler tárna	"	1 "
Unterkerling	"	6 "
Oberkerling	"	3 "
Heiligen Geist tárna	"	3 "
Szélaknai szakmányosok közül	"	30 "
Spittaler aknai	"	30 "
		150 "

Összesen 18 kézi szivattyu rendeztetik be.

1693 május 20-án tudomásul veszi az udvari kamara azt a hirt, hogy sok viz tört be a Felsőbieber tárnai mivelésekbe, és jóváhagyja, hogy ez okból a kamarai jobbágyok rendeltessenek ki vizhuzásra, megigértetvén nekik, hogy ha szorgalmasak lesznek, fel fognak mentetni a katonák beszállásolásától.

2. felszólittattak a megyék, és a primás, hogy jobbágyaikat Selmeczre küldjék a vizemeléshez, hol kellő bért fognak kapni.

3. A főhadbiztos megkerestetett, hogy a bányavárosokkal szomszédos megyékből ne kivánjon embereket sánczásás - hoz.

4. Megengedtetik, hogy Felsőbieber tárna számára állandó vizhuzók szereztessenek, kik felesketendők, hogy a munkát nem fogják abbahagyni.

1693 junius 15-én ismét tanácskozást tartottak a vizveszély okából, mert május óta az előmélyitésbe nem csak észak felől, hanem dél felől is sok viz tört be, és azt vélik, hogy a Zargóczy mélymivelésekből származik. A sok idegen vizhuzók rendbentartása végett szükséges volt elrendelni, hogy minden 8 ember egy tizedest válasszon magok közül, és ennek engedelmeskedjék; a lakásokra nézve pedig határoztatott, hogy a zólyomi 60 ember Siglisbergen, a thuróczi 50 ember is Siglisbergen, a barsmegyei 50 ember Fuchslochon, a hontmegyei 50 ember Steffultón, a liptómegyei 50 ember a városban a Röselen és Katzenhübelen, az árvai 50 ember Klinger tárnán legyenek elhelyezve. Összesen ugy számitották, hogy küldeni fognak a

6 megye	300	embert
Revistyei uradalom	25	"
Saskói "	25	"
a bányamunkások közül	60	"
Urvölgyről	25	"
Körmöczről	25	"
vihnyei és hodrusi bányákból	16	"

katonákat	200 embert
Árvából és a likavai uradalomból	100 "
Összesen	776 " .

1693 junius 16-án jelentik a főtisztek, hogy tegnap a viz a fenékig le volt huzva, de ma munkások hiányában ismét felemelkedett, és a 10 legalsó csapat munkahelyei el vannak fulva. Kérnek tehát a beszterczebányai praefectustól sürgős segitséget.

1693 junius 17-én örvendetes tudomásulvétetik, hogy az uradalmakból nyert segitséggel a viz fenékig lehuzatott. A katonaságra e tekintetben nem lehet számitani.

1693 augusztus 3-án jelenti Glantschnig a főkamaragrófnak, hogy tegnap délután az 5-ik Zargóczy járat déli vájatvégétől 6 ölnyire visszafelé a föntjéből egy szivattyura való viz tört be, mely azóta megszaporodott annyira, hogy a 24-ik kézi szivattyu ismét elfult; reméllik azonban, hogy sikerülni fog tömlők segitségével is a Lichy járatra emelni a vizeket, honnan a lóerejü gépek majd kihuzzák Károly aknában.

1693 augusztus 7-én rendeletet adott ki az udvari kamara a budai kamarai administratornak, hogy ottan erős rácokat és svábokat toborozzon össze legalább 100 embert, hogy Selmeczre jöjjenek vizet huzni fizetésért.

1693 augusztus 27-én két elitélt gonosztevőt küld a beszterczebányai kamara Selmeczre, hogy ott büntetésül 1/4 évig vizet huzzanak.

1693 szeptember 2-án jelenti Glantschnig a főkamaragrófnak, hogy rendelete szerint Unger gépészt bevezette Szélaknára, és neki átadta a gépek kezelését.

1693 szeptember 7-én tanácskozást tartottak a főkamaragróf jelenlétében az 5-ik Zargóczy járatban betört viz emelése tárgyában, és ugy találták, hogy ez a viz nem evésekből származik, tehát folytonosan fogja az emelendő vizek mennyiségét szaporitani, és pedig annyira, hogy azt

két kéziszivattyuval kell kihuzni. De ezt a vizet, ha föl is emelik kézi erővel a Lichy járatra, nem lesznek képesek a lóerejü szivattyuk tovább emelni; szükséges tehát: hogy a Károly és József aknákban a 4-ik szivattyu rakat lóerőre beépittessék, ugy, hogy az eddigi 6 rakat helyett ezután 8 rakat emelje a vizet a felső Piroch járatig, továbbá egy-egy szivattyu rakatot kell beépiteni a Spitaler, Lipót és Windschachtban, hogy ezekben a vizeket 9 rakat emelje a Bieber altárnára. De mivel e munkák 8-12 hétig eltarthatnak, egyelőre elhagyják fulni a mélységet, melyben a viz már is ellepte a 22-ik kéziszivattyut; ha a lóerejüek fel lesznek állitva, akkor azután több kézi erővel ismét le leHet azt huzni fenékig.

1693 október 9-én jelenti Glantschnig a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy annál a vizemelő gépnél, melyet Dr. Hellenbach lovai hajtanak, a görönd eltört, és a viz már a 19-ik kézi szivattyut is ellepte.

1693 november 20-án jelenti Glantschnig a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a vizemelés jól megy, és már a 6-ik Zargóczy járatból is lehuzatott a viz, és a 21-ik szivattyuból már 1 öl kilátszik.

1693 deczember 18-án jelenti Glantschnig a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a vizeket már egészen lehuzták, és az előmélyitést kitisztitották s munkába vették, az ércz szép, de a többi talppászták még tele vannak iszappal.

1694 január 14-én jelentik ugyanaz, hogy az előmélyitésben már a 28-ik szivattyut rakják. Az ércz szép, és a termelés emelkedik.

1694 január 15-én jelenti ugyanaz, hogy a megyék már nem akarnak vizhuzókat küldeni, mert a kontributiot felemelték, s igy a nép nagyon meg van terhelve.

1695 április 27-én rendeli a főkamaragróf, hogy Körmöczről 45-50 embert küldjenek Selmeczre vizhuzásra.

1697 szeptember 28-án leadja az udvari kamara véleményadás végett a Felsőbieber tárnai kisebb részesek folyamodványát, melyben kérik, hogy mert a termelés nagyon meg-

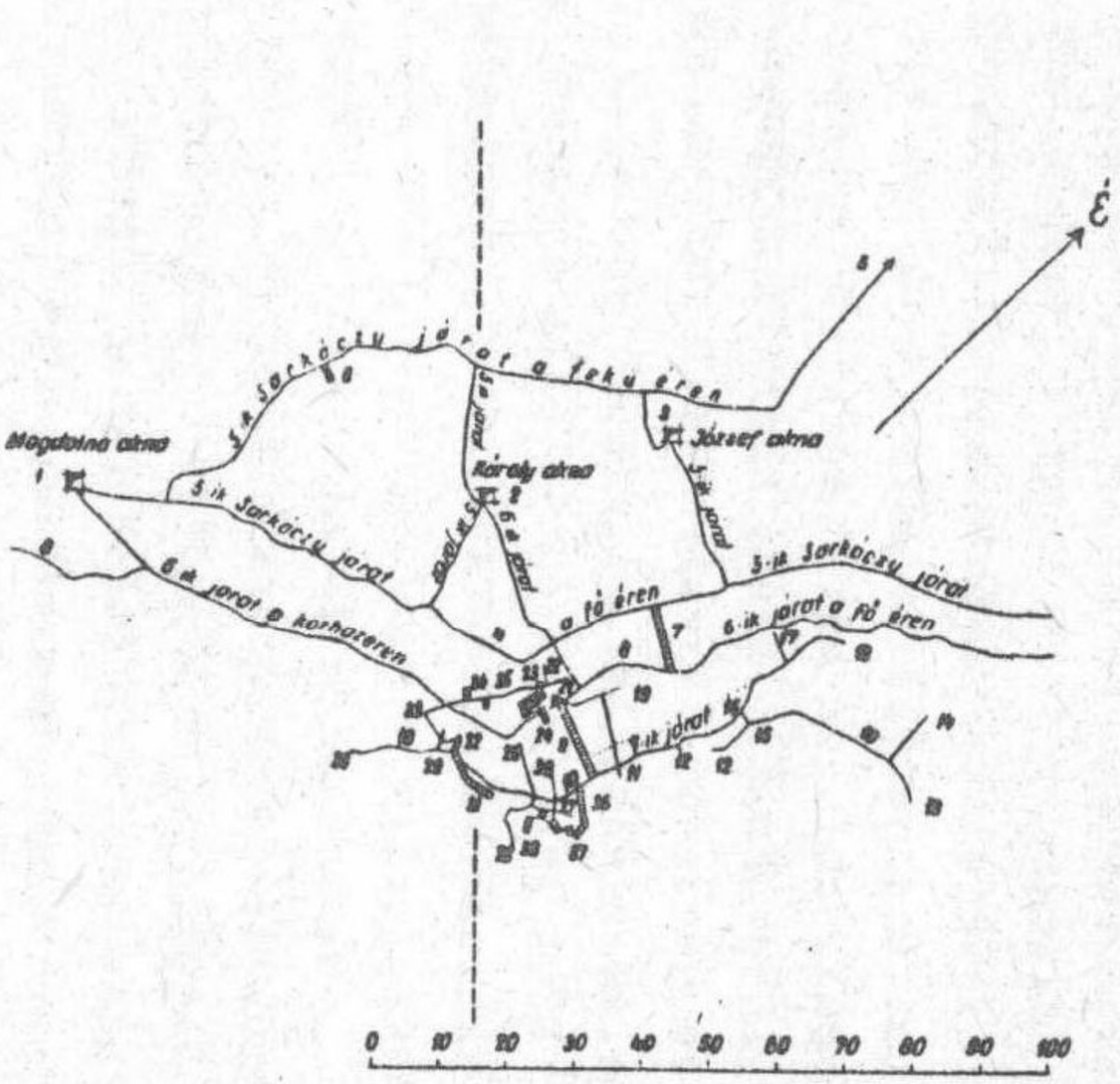
Magdolna akna
5-ik Sarkóczy járat
6-ik járat a kórházerén
Király akna
József akna
a fő éren
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

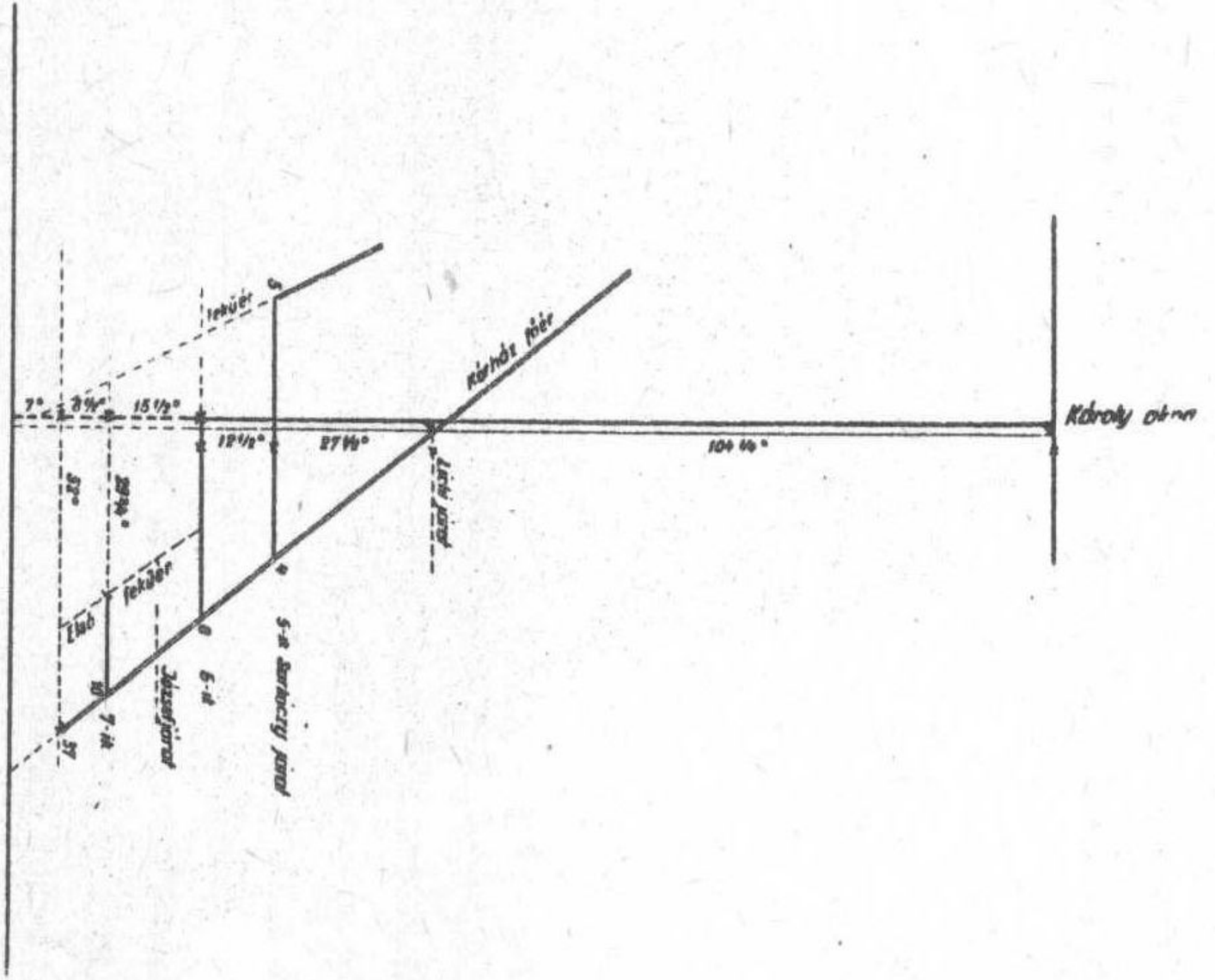
Kórház akna
Király akna
Lejtősér
Lejtősér
Lejtősér
Kórház főér
5-ik Sarkóczy járat
104 46°

T é r k é p

a 6-ik Sarkóczy járat alatt elfutva levő mélymivelésről, amint azt 1697. augusztus havában De Adda bányatiszt fölmérte, az 5-ik és 6-ik Sarkóczy járat egy részével együtt. Ujra rajzolta Schmitshauser József 1734-ben.

1. Magdolna akna a 6-ik járatig 149 $\frac{3}{8}$ ° mély.
2. Károly akna " " 144 $\frac{1}{4}$ ° mély.
3. József akna az 5-ik járatig 136° mély.
4. 5-ik járat a kórház főéren.
5. 5-ik járat a wasserbrucki feküér, melynek északi vájat-végéből egy szivattyura való viz folyik.
6. 5-ik járat egy ereszkedés a fekü éren, tele vizzel.
7. a 8-ik és 9-ik vorsinkenhaspel az 5-ik és 6-ik Sárkóczy járat között.
8. 6-ik járat a Kórház fő éren.
9. a 10-ik és 11-ik vorsinkenhaspel a 6-ik és 7-ik Sarkóczy járat között.
10. 7-ik járat a Kórház főéren.
11. " " keresztvágat a feküérre.
12. " " egy feküér feltárása.
13. " " északi vájatvége a fedüéren.
14. a 7-ik járaton. Beható vágat a fekübe a középső ér felé.
15. " " . Keresztpalló a középső ér felé.
16. " " középső ér.
17. " " feküvágat a középső ér feküjébe, egy odoros érig.
18. " " északi vájatvég a középső éren.
19. " " fekü ér.

20. a 7-ik járaton. mélyebb feküér.
21. " " északi vájatvége.
22. " " keresztvágat a feküjébe.
23. a 7-ik járat alatt a Hornsteinsinken $3\frac{3}{4}$ ° mély.
24. előmélyitás a Hornsteinsinkenben.
25. A Hornsteinsinken munkahelyei.
26. a 7-ik járaton egy feküvágat.
27. " " északi vájatvég egy fedüéren.
28. " " egy fedüvágat.
29. " " egy feküvágat.
30. " " déli vájatvég a kórház fő éren.
31. " " ereszkedés a talp alá, és emelkedés a 6-ik járatig.
32. az 5-ik és 6-ik Hangendhaspel, melytől kezdődik a Józsefjárat.
33. itten véletlenül nagy viz tört be.
34. egy emelkedés és egy ereszkedés a Józsefjáratról.
35. Északi vájatvég a Józsefjáraton, mely 8 öllel mélyebb, mint a 6-ik járat.
36. a 12-ik vorsinkenhaspel $7\frac{1}{4}$ öllel mélyebb, mint a 7-ik járat.
37. a legmélyebb pontja az előmélyitésnek.
38. egy emelkedő áttörés a 7-ik járatig.
39. egy fekü vágat ettől az áttöréstől.

apadt, és veszteséggel dolgoznak, az ezüst a 12 ft árral fogadtassék el tőlük, és kimutatják, hogy az ő összesen 3/16 részükre 1695 január 1-étől 1697 augusztus 31-ig esett

termelt ércz	31,149 m. 108
ebben volt arany	633 m. 15 p.
" " ezüst	22,593 m. 20 p.
a bányaköltség tett	361,651 ft 18 dr.
a kohóköltség "	140,599 ft 60 dr.
az ezüstért kaptak à 11 ft 28 dr.	254,842 ft 46 dr
az aranyért	199,109 ft 76 dr
Összesen	453,952 ft 22 dr,
a bánya és kohó költségek tettek	502,250 ft 78 dr,
tehát volt veszteség	48,298 ft 56 dr.

1699 julius 21-én Szélaknán tartott tanácskozmányban a főkamaragrófi hivatal administratorának jelenlétében elhatározatott, hogy miután észak felé az érczek fogyatékán vannak, a Lichy járat déli vájatvége munkába vétesék ujabb fejthető kőzet feltárása végett, és pedig annál inkább, mert Hell még 2 szivattyu gépet képes felépiteni, ha a vizek megszaporodnának.

1699 szeptember 4-én tanácskozás tartatott Szélaknán és miután az udvari kamara megengedte, hogy a Lichy járat és az 5-ik Zarkóczy járat déli vájatvégei munkába vétessenek, és ezek már munkában is vannak, a netalán mutatkozó nagycbb vizek legyőzésére vizerő alkalmazása lesz a legczélszerübb, és e végett tavakat kell épiteni, melyeknek helyreállitásához Hontmegye már 30 ügyes munkást igért, és Bars és Zólyom megyék is valószinüleg fognak annyit küldeni, Mindent elő kell tehát késziteni, hogy a rudas emelőgépek gyorsan berendeztessenek.

1699 szeptember 29-én rendeli az administrator, hogy miután a mult évben átvett lovak költsége évenkint 10-12 ezer ftra megy, az istálló felügyelő mellé még egy el-

lenór alkalmaztassék, és a végre Fumiag János hetenkint 1 tallér fizetéssel kirendeltessék avval az utasitással, hogy az istálló számadásainak vitele mellett a kémlő mühelyben is segitsen.

1699 október 21-én ismét sürgetik a kisebb részesek a magasabb ezüst árt 12 frttal, mert a termelés már hetenkint 4-500 márkára leszállott.

1699 deczember 29-én javasolják a tisztek, hogy mivel a bánya most nem jövedelmez, a kisebb részeseknek az ezüst magasabb árban 8 tallér (12 ft) márkánként fizettessék.

1700 junius 8-án megemliti az administrator, hogy a vizek a bányában emelkednek, és 2 tavat épitenek.

1700 augusztus 18-án sürgetik a főtisztek, hogy a kisebb részesek a beváltott ezüstért 8 tallért kapjanak, mert nagy veszteségben vannak. Azt a tervet, hogy a 8 tallérból most 1 ft félretétessék egy tartalék pénztárba, helyesnek találták volna 690, 691 és 692-ben, midőn hetenkint 2-3000 márka volt a termelés, de most, midőn nagy a veszteség és az ő részükre csak 134 márka esik hetenkint, az 1 ft levonása után az arannyal együtt csak 2564 ft 5 drt kapnának, a költségek pedig a bányánál és kohónál hetenkint az ő részükre 2796 ft 85 denárra rugnak, s igy még mindig 232 ft 80 denár lenne a veszteségük, most nem javasolják a levonást, és kérik, hogy számukra a 8 tallér teljesen és minden levonás nélkül engedélyeztessék.

1700 szeptember 3-án megemlittetik egy levélben, hogy Gerhaimb Ferencz Gottlieb a sáfár Felsőbieber tárnán, de a hivatalát letenni szándékozik, mert szédülős, és a bányabejárás neki veszedelmes.

1700 november 25-én megengedi az udvari kamara, hogy a kisebb részesektől beváltott 15 latos ezüst márkája 10 ft 92 dr magyar értékben fizettessék ezentul.

1701 február 25-én jelentik a selmeczi főtisztek, hogy a kisebb részesek a költségüket nem fizetik, már 4000 fttal adósok, kérik tehát, hogy a termelésük lefoglaltassék az adósság törlesztésére. A bánya termelése folytono-

san apad.

1701 julius 8-án irja Kisszberg könyvvivő a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy az égető és válató műhelyből a vakarékokat és szemetet összegyüjtötték és nehány hét alatt feldolgozhatják, remélnek belőle 150 márkát. A kémlőműhelyben a csekély termelés folytán csak kevés lisztmaradvány van. Ha ezek is fel lesznek dolgozva, akkor mindent kitakaritottak, a reményre dolgozó bányák is be fogják váltani azt a keveset, amit termeltek, és igy azután e részrül a szükségben többé segitséget nem várhatnak. Kénytelen tehát a főkamaragrófot kérni, hogy hathatós pártfogásába vegye ezt a drága müvet, mely Ő Felségének már annyi milliót adott, és még többet is adhat. Hogyha azonban a selmeczi kamarának kellene ezentul is ellátmánnyal fedezni a körmöczi és különösen a beszterczebányai kamarák költségeit is, akkor előre látható a mostani csekély termelés mellett, hogy mind a három kamara tönkre megy, legalább pedig a selmeczi, mire most már csak annyi kell, hogy egy két fizetést ne teljesitsen annak idejében, akkor legelébb a vizhuzók és a lovasgazdák fogják abba hagyni a munkát, amint már Pachen tárnánál 3 izben abba akarták hagyni. A lovak közt is valami járvány pusztit, talán a nagy hőség és nehéz munka következménye. E nagy és helyrehozhatatlan szerencsétlenség elkerülésére csak azt az egy módot ajánlhatja, hogy Besztercebánya lássa el magát saját termeléséből, vagy láttassék el valahonnan máshonnan.

1702 április 14-én jelentik, hogy Deada Mihály bányatisztté kineveztetett, és hogy a bányák még mindig rossz állapotban vannak.

1702 augusztus 16-án utasittatik David Daniel Deadda Felsőbieber tárnai sáfár, hogy Erdélybe utazzék, és ott gróf Seeau rendelkezésére álljon a bányák körüli teendők végzésére; uti költségére 100 tallér utalványoztatik. A Felsőbieber tárnai sáfár teendőit ideiglenesen Aigner János bányatiszt végezze.

1703 julius 13-án jelenti a főpénztáros az udvari kamara elnökének, hogy e hó 17-ikán szerencsésen lyukasztott Magdalena akna az 5-ik Sargóczi járattal; ennek következtében a József aknában levő 3 lóerejü vizemelő gépekből egyet le fognak bontani és Magdalena aknában állitják fel. A déli vájatvégek nem akarnak javulni, az északiak szépek, de a fémtartalom még mindég alacsony.

1707 márczius 18-án tanácskozás tartatott a kamara-udvarban, mert a bányászok nem akartak dolgozni, ha meg nem igértetik nekik, hogy minden hónapra 2 kila gabonát kapnak személyenkint, és posztót s vásznat. Miután a követelést teljesiteni nem lehetett, kiküldetett Szélaknára a bányatiszt avval, hogy mondja meg nekik, hogy akik nem akarnak dolgozni, elmehetnek és keressenek maguknak másutt munkát. A bányatiszt visszaérkezvén jelentette, hogy a munkások bocsánatot kérnek a tegnapi zavargás miatt, és dolgozni fognak, csak azt kérik, hogy havonkint legalább 1 kila gabonát adjanak nekik és a bért polturában fizessék.

1707 november 19-én tanácskozás tartatott Selmeczen a felett, hogy Felsőbieber tárna felhagyandó-e, vagy nem? Határozat nem hozatott.

1709 április 12-én rendeli Benedikt Theobald Mayer administrator, hogy Aigner János Felsőbieber tárnai gondnok (Bergverwalter) neki mindennap jelentést tegyen a bányák és vizek állásáról, és különös engedelem nélkül Szélaknáról sehová se távozzék.

1709 junius 30-án rendeli gróf Stahremberg Ignácz királyi biztos, hogy miután a junius 18-án tartott főbejárásnál tapasztaltatott, hogy a mélymivelésről semmiféle térkép nem létezik, a tisztek mindenek előtt egy megbizható részletes iconográfiai bányatérképet vagy alaprajzot készitsenek, melyben a Nándor aknától és Fuchstárnától kezdve a mélység fenekéig minden nyitva levő vágat és mivelés megtalálható legyen, és a már elfult mivelések is, melyek régebben fölmérettek, berajzolandók, és a vájatvégeket, mint szokásos, a fölszinen is meg kell jelölni.

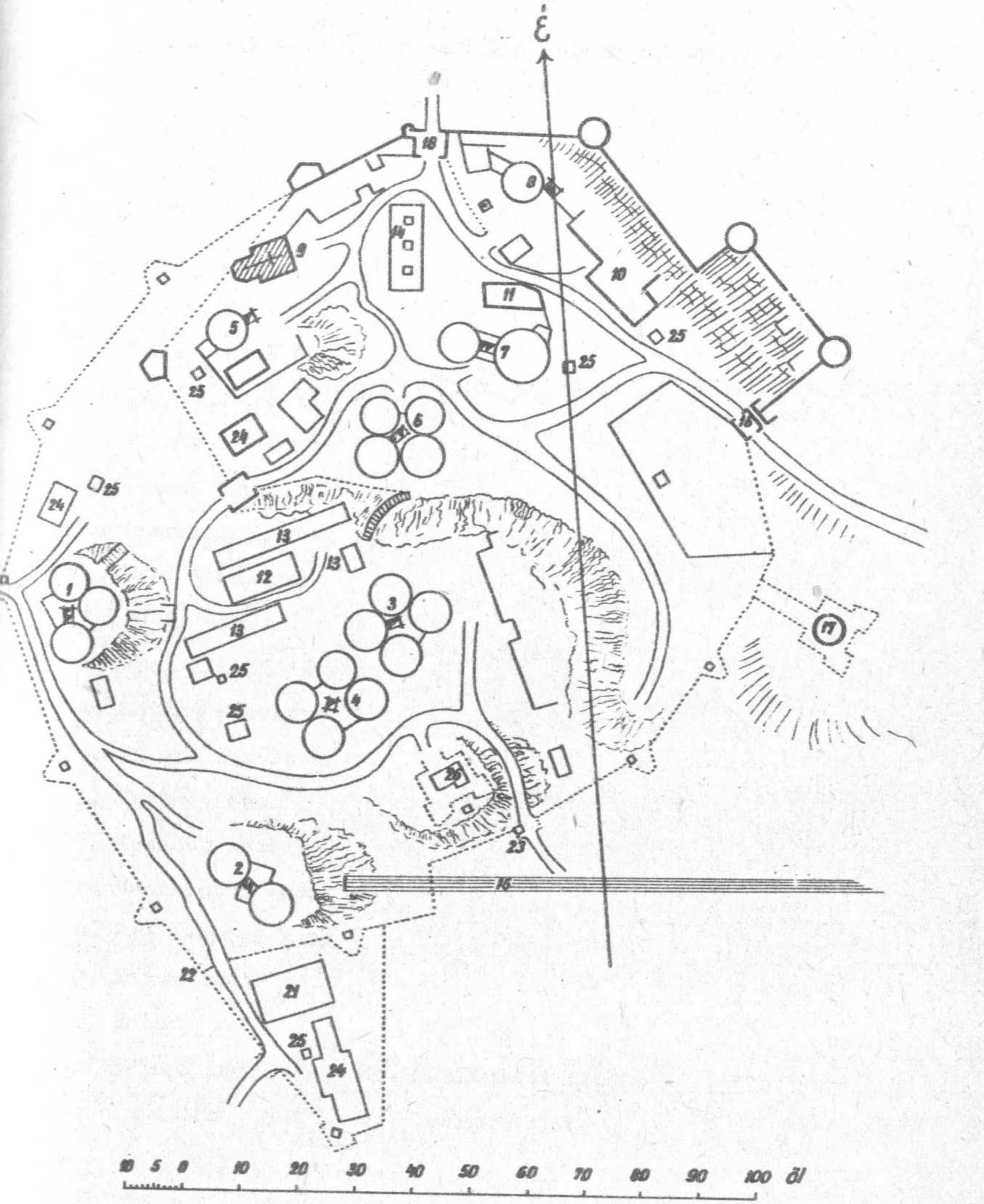
ع
18
6
9
10
11
5
25
7
24
6
15
13
12
1
3
4
17
20
23
2
16
22
21
24
0 5 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 dl

A felsőbiebertárnai külső épületek helyzeti rajza 1709-ben.

1. Lipót akna.
2. Magdolna akna
3. József akna
4. Károly akna
5. Eleonora akna
6. Kórház akna
7. Régi Windschacht
8. Uj Windschacht
9. József kápolna
10. Gondnoki lakház
11. Régi érczkarám
12. Uj érczkarám
13. Érczválasztó karám
14. Kovács mühely
15. Vizemelő rudazat
16. Városi kapu
17. Tascher torony
18. Fuchslochi kapu
19. Siglisbergi kapu
20. Malom kapu
21. Malom
22. Városi kapu
23. Szeffultói kapu
24. Istállók
25. Csorgó kutak
26. Őr torony

A térkép mellett részletesen le kell irni a most érczes helyeket, valamint azokat is, melyek régebben érczesek voltak, s meg kell jelölni, hol volt az ércz tömör, vastag, vékony, vagy szétszórt állapotban? Hasonlóképen le kell irni a feltáró vájatvégeket, s meg kell jelölni az okokat, melyek miatt azok hajtattak, és hogy mennyibe fog még kerülni, mig czéljukat elérhetik. Azután költségvetést kell csinálni, hogy mennyibe kerülne Felsőbieber tárna üzem, ha a mélység szárazzá tétetik, és mennyibe, ha csak a felső részek miveltetnek? Megközelitőleg ki kell mutatni, hogy mennyi időbe és pénzbe kerülne a mélység szárazzá tétele? és mennyibe kerülne a beomlott vágatok felujitása?

Mindekitől elváratik, hogy lelkiismeretesen be fogja jelenteni, hogy miért emelkedtek fel annyira a vizek, és nem okozta-e ezt egyik vagy másik tisztviselő mulasztása?

Végre elváratik, hogy a tisztviselők lelkiismeretesen ,véleményt adjanak, hogy miképen lehetne a bányák szomoru állapotán segiteni?

1709 julius 16-án szerződést kötött Felsőbieber táró a Pachen tárói és Szt.háromság altárói társulatokkal, tapasztalván, hogy a két társulat mélységéből a viz a Felsőbieber tárnai mélymivelésekbe szivárog, és ezeket veszélyezteti, felkérte 1709 julius 13-án e két társulat mélymiveléseit, mint elhagyottakat; és a bányabiróság előtt megegyeztek, hogy:

1. Pachen táró mélymivelés a 13-ik szivattyurakatig a Felsőbieber tárnáé legyen, és a szint alatt termelt érczekből Pachen táró és Felsőbieber tárnának 1/14 részt adjon.

2. De mivel András aknát Felsőbieber tárna használja, azt pedig nagy költséggel Pachen táró mélyitette, mintegy "bergmännische Ergötzlichkeit"-et elengedi Felsőbieber táró at 1/14 adását.

3. Felsőbieber táró a Pachen tárói uj szállitó lóerejü gépet használhatja 2 müszakban mindaddig, mig magának saját szállitógépet nem állit.

4. Szentháromság altáró átengedi az altáró alatt levő mélységet Felsőbieber tárónak, de ezért az altáró föntartási költségeinek 1/3 részét megtériti neki Felsőbieber táró.

A szerződést aláirták:
Gróf Stahremberg Ignácz főbiztos, Schickmayer György Erasmus biztos, Schmiedegg Mátyás, Reutter Máté, Heinrich Gottfried János, Ehrenreutter György János, Zwittinger András János.

1711 október 24-én jelentik a főtisztek a királyi biztosoknak, hogy a selmeczi kamara olyan nyomoruságos állapotban van, hogy a béreket nem fizetheti, és ha valahonnan segitséget nem kap, menthetetlenül el fog pusztulni.

1711 október 28-án jelentik a főtisztek, hogy 25-ik és 26-ik között éjjel a Spitaller akna felső része kigyuladt, és két lóerejü hajtó gép egészen, egy harmadik pedig részben leégett. Az akna felső része beomolván a füst szétterjedt a bányában, és a munkásoknak menekülni kellett, csak 2 csillér fulladt meg az Eleonora aknában. Reménylik, hogy rövid idő alatt megtisztul a bánya a rossz levegőtől, és a munkát ismét folytatni lehet.

1712 január 29-én jelentik a főtisztek az udvari bizottságnak, hogy ugy látszik, mintha ennek a bányászatnak végképen el kellene pusztulni, mert félbér mellett lehetetlen az embereknek megélni, a lovasgazdák is tönkre mennek. Azt vélik tehát, hogy minden reményvájatokat és a kisebb bányákat, mint Hodrus, Ujbánya sat . meg kellene szüntetni, és végre a vizeket fölemelkedni hagyni, a szivattyukat pedig kitakaritani kellene!

"Die allmächtige Hand Gottes wolle dieses kostbaaren Kleinod zuforderist zu dessen grösserer glori der neuregirenden Kay.May. undt gesambter treuen Vasallen ergäbigen Nutzen sich gnädiglich erbarmen, solches fernerhin erhalten, und unsz die menschlihe Rettungsmittl baldmöglichst angedeihen lassen".

1712 május 4-én jelentik a főtisztek a főkamaragrófnak, hogy a termelés értéke nem elegendő a fél bér kifizetésére sem. A vizek a Lichi járat alatt 3 ölnyire vannak, és mindennap egy létra fokkal emelkednek. A két vizerejü rudasgép, egyik Károly aknába a Pirochjáratról, másik Magdolna aknába a Lichi járatról folyvást emeli a vizeket, de ha 4-5 hétig eső nem lesz,ki fog ürülni a tó, és ebből is látszik, hogy milyen szükséges lenne a szélaknai felső tavat felépiteni, erre azonban nincsen pénz. A Pachen tárói 13-ik járat is közel áll az elfuláshoz, ami ha bekövetkezik, megszünik az ólomérczek termelése, melyekből eddig nagy haszonnal ólmot állit elő a kohó, és aranyat is termel.

10/

1712 junius 13-án rendeli 6-ik Károly király, hogy az elfult Felsőbieber tárnai bányák segitésére

Nógrádmegye		93	embert	és 38	lovat
Thurócz	"	36	"	14	"
Zólyom	"	67	"	24	"
Bars	"	119	"	48	"
Liptó	"	54	"	22	"
Honth	"	131	"	54	"
Összesen		500	"	200	"

küldjön Selmeczre, hogy ott Szentmihály napig dolgozzanak; az emberek naponkint 8 krt, a lovak párja pedig hetekint 5 fot fognak bért kapni.

1712 junius 24-én jelentik a főtisztek a Pozsonyban levő udvari kamarának, hogy megkapták azt a rendeletet, mely szerint a megyéből beküldendő lovakért hetenkint 5 ft félbér és a munkásoknak naponként 8 kr félbér fizettessék. E rendeletre nézve kényteleneknek kinyilatkoztatni, hogy ez a bányáknak nagyobb kárt, mint hasznot fog okozni, mert

1. A legutóbbi gróf Stahremberg-féle bizottság a gépeknél alkalmazott lovak bérét a tett fordulások száma szerint szabályozta, nem pedig hetenkint.

2. Azt a munkát, melyet 12 kamarai vagy itteni bányapolgári lóval lehet végezni, 20 paraszti ló is alig birja, mert a megyékből mind gyenge, fáradt, kiéhezett lovakat küldenek ide, sőt kész akarva választják a legrosszabbakat, mert ha itt a munkában kidőlnek, a kamarától kárpótlást kapnak.

3. Ezért a paraszt lovakkal 2 müszakban lehet csak annyit végezni, a mennyit a kamara lovaival egy müszakban végeztetnek.

4. A bányapolgárok lovai, ha naponkint 300 fordulatot tesznek, hetenként egy pár után 5 ft félbért kapnak, és ha a parasztlovak is igy fizettetnek, akkor a bányapolgárokkal igazságtalanság történik, elég lenne tehát a parasztlovaknak hetenkint 5 ft egész bér.

5. A szegény bányamunkások is csak félbért kapnak most, és nyomoruságban élnek, nagy igazságtalanság lenne, ha a parasztok jobban fizettetnének, mint ők.

6. Sokkal czélszerübb a vizemelést a kamara lovaival végeztetni, és midőn ők a megyétől kértek lovakat, azt vélték, hogy azokat a takarmány nyujtásán kivül ingyen fogják kaphatni.

Az ellen pedig, hogy az emberekkel itten rosszul bánnak, és őket verik, határozottan tiltakoznak, mert csak azok lettek a megyei felügyelő által megbüntetve, akik veszélyes dolgokat mivel tek, például az istállóban tüzet raktak, és nem akartak engedelmeskedni. Istállóbért sem követelt tőlük a kamara, mert a kamarának nincs is saját istállója, hanem bérelt istállóban tartja lovait. A parasztoknak is valószinüleg a magánistállók használatáért kell némi bért fizetni.

1712 julius 10én a viz már 4 öllel állott a Lichy járat felett. Lovakat eddig csak Bars és Zólyom megye küldött.

1712 julius 21-én az utolsó tó vize is elfogyott, s most már gyorsabban fog a viz a bányában emelkedni. Az uj tó gátján szorgalmasan dolgoznak.

1714 márczius 26-án báró Thavonath főkamaragróf véleményt ad a Felsőbieber tárnai mély mivelések felől.

Hivatkozik többszöri jelentéseire, és az itt volt bizottságok jelentéseire, melyekből kitetszik, hogy a felsőbb részek már nagyobbára le vannak fejtve, a mostan fejtés alatt levő közek csak régi hagyatékok, melyeket nagy keménységük miatt hagytak ott a régiek, egyedül a mélységben vannak még érintetlen közek, melyek tartós mivelésre alkalmasak; szükséges tehát a vizet lehuzni és a Lychy járatot kitakaritani, a mire 4 év óta törekednek.

A déli vájatvégekre nagy reménységeket fektettek, és a Pyroch járaton 100 ölnél tovább hajtották a déli vágatot, mely ugy nézett ki, mintha rövid idő alatt érczet lehetne vele megütni, de mindeddig meddő maradt. Miután féltek, hogy e vágattal vizet nyitnak, és az udvari kamara sem helyeselte a tovább hajtást, abba kellett azt hagyni.

Vannak a főtisztek közt olyanok is, kik most azt mondják, hogy az ércz a mélységben megsilányodik, és nem fogja sosem kifizetni a reá forditott költséget. De ugyan ezek az urak javasolták akkor, mikor a bizottság itt volt, hogy tavak épittessenek, később pedig, hogy a kincstár lovakat tartson a vizemelésére. Az ilyen ingadozó vélemény nem lehet alapos, és tekintetbe nem vehető.

A tóépités és a rudas gépek felállitása szükséges, és folyamatban van. A lovakkal hetenkint 3000 ftba kerül a vizemelés, ellenben a rudas gépekkel, a meddig a hajtó viz kitart, hetenkint alig lesz 300 ft költség, tehát most sem lenne a mivelésnek vesztesége, ha már a gépek müködhetnének.

A gépész mestertől javasolt 4 uj rudas gép felállitásához és a tavak kibővitéséhez nem járulhat, mert a mostan felállitásban levő rudas gépek elegendők lesznek arra, hogy ha van hajtó viz, a lovakat nélkülözni lehessen, ha pedig nincs elég hajtó viz, akkor több gép sem fog használni.

Czélszerünek tartaná azonban a iliai vizeket a szélaknai völgybe átvezetni, mely czélra már egy táró munkába

vétetett és m.e. 30,000 ftba került, de ennek befejezése még 3 évi munkába és sok költségbe kerülne, és a viz csak a legalsó gépen lehetne fel használható. Ő azonban azt véli, hogy az iliai vizet 36 öllel magasabban is át lehetne hozni a szélaknai völgybe, és akkor a felsőbb gépeken is fel lehetne használni. Ezt tehát hasznosabbnak találja, mint a tavak nagyobbitását.

1714 julius 19-én jelenti Deada főpénztáros a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a Lichi járat feküvágatában feltárt éren levő ereszkében még mindig igen szép az ércz, és hogy a 3-ik Sargóczi járaton is egy feküvágatot hajtanak arra felé, mely 4 hét alatt eléri az emlitett ereszkét, és akkor ott a termelés jelentékenyen fog emelkedni. Csak kérik, hogy a szükséges költségekről gondoskodjék a főkamaragróf, mert másként fennakadás lesz, most sem tudták volna a munkásokat megnyugtatni, ha a zsarnóczai udvarbiró 800 ftot be nem szállitott volna. A lovasgazdák bérének emelése következtében most 600 fttal magasabbak, és ha egy pár hét mulva a tavak vize kiapad, ujabb 300 fttal fog emelkedni a költség; mely most is eléri már hetenkint a 3000 ftot. A magánosak is sürgetik az ólomércz után nekik járó 2000 ftot, mert ők is kifogytak már mindenből. Kérik tehát a segitséget, hogy a szép kilátásokat megvalósitani lehessen.

1714 augusztus 16-án jelentik a főtisztek az udvari kamarának, hogy Felsőbieber tárón a rebellisek ideje alatt a mivelés nagyon elhanyagoltatott, és a mélység elfult, a vissza hóditás után javult valamit az állapot, de a személyes biztonság hiánya, és a lovak tartására szükséges takarmány hiánya miatt ismét elfult a mélység. Ezután jött az udvari bizottság, és az ellenség végképen eltávozott a vidékről, és a vizeket ismét lehuzták a Lychy járatig; de azután a pestis sok embert elpusztitott, a félbér mellett pedig sokan éhen is haltak, vagy elhagyták a bányamunkát, és igy a vizek ismét felemelkedtek. Az udvari bizottság eltávozása után, Thavonat főkamaragróf czélszerü intézkedései következtében, a félbérnek 3/4 bérre való átváltozta-

tása, és az ólomérczek felhasználása segitségével ujabban lehuzatott viz a 3-ik Sargóczi járatig, és a Lychy járat kitakaritása már a Pál guritótól 50 ölnyire haladt.

1714 október 13-án irja a főkamaragróf Bécsből, hogy ha a Straka ereszkében megsilányodott az ércz, annál erélyesebben takaritanák ki a Pál ereszkét, hogy minél előbb látni lehessen, minő ércz maradt ottan?

1714 november 15-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a heti termelés 218 márka 11 pizét volt, és hogy már régóta nem termeltek ennyit.

1714 november 22-én megemlittetik, hogy a heti termelés 235 márka.

1714 november 29-én megemlittetik, hogy a heti termelés 241 márka. Az ereszke megujitásával elérték a Lissi járatot, mely alatt munkára el fogják érni az ott elhagyott érczeket.

1714 deczember 20-án jelenti Aigner gondnok a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy a Piroch járat és Rieszsinken feletti munkahelyeken még szép az ércz, de a Straka ereszkében megromlott. A Lichi járati fekvő ereszkébe azonban napról napra javul, és már 6 csapat dolgozik ott gazdag érczeken. Az uj év után reménlli, hogy a Lissi járaton munkába veheti a talppásztákat.

1715 január 10-én jelenti Deada, hogy már elérték a Lissi járat előmélyitését, és ott 13 csapat munkába kezdett, tehát a termelés emelkedni fog. A 3-ik Sargóczy járat fekvő vágatával is elérték már az eret, mely érczes, tehát a reménység a nagyobb termelésre annál biztosabb.

1715 január 21-én jelenti a főkönyvvivő, hogy a Lissi járat mélymiveléséből, hol a 13 csapat telepittetett, 8 próbát hozott ki, ezekből 6 próba 8-9 latos, a többi kettő pedig 21 és 28 latos volt.

1715 február 7-én jelentik a főkamaragrófnak, hogy a beszterczebányai főpénztáros és az urvölgyi bányamester Selmeczre érkeztek és itt egy udvari kamarai rendeletet mutattak fel, melyben meghagyatik nekik, hogy járják be a

selmeczi bányákat és tegyenek róla jelentést az udvari kamarának, mert Bécsben azt hallották, hogy Selmeczen nagyon dus érczeket találtak, de eltitkolják. E rendelet következtében az illetők másnap beszállottak Szélaknán és Pachen tárón.

1715 február 9-én irja a főkamaragróf Bécsből, hogy egyetért a tisztek véleményével, mely szerint a felsőbb közek mint csekély tartalmuak egyelőre nyugalomba hagyandók, és főképen a mélységbe kell irányozni a mivelést, melyből már annyi milliókat kiszedtek, és annyi ezer ember keresi élelmét. Arra kell azonban ügyelni, hogy a költségek ne szaporodjanak, az udvari kamara hetenkint 2500 ftnál többet nem akar adni a költségek pótlására.

1715 márczius 14-én jelentik a főtisztek a főkamaragrófnak, hogy már 6 ölnyire lemélyitettek a Lissi járat alá, tehát nem sokára elérik a Reutter járatot. Ércz van elég, de csak helyenkint jó tartalom. Az udvari kamarától igért hetenkinti 2000 ft pótlékkal csak akkor tudnának kijönni, ha hetenkint 300 márkára emelkednék a termelés, mert a költség 10,000 ftot meghalad hetenkint.

1715 márczius 21-én jelentik a főtisztek, hogy a 3-ik Sargóczy járaton a Lichi járati fekvő és naponkint szebb és dusabb lesz, 12 csapat dolgozik rajta. A 3-ik Pál ereszkében a lágy töltelényben a fekete ólomfény közt szép dus érczek mutatkoznak. A régi Pál ereszke alatt az ólom ércz helyett 4 ujnyi ezüst ércz jelentkezik, melyeken már 3 csapat dolgozik. A Rieszsinkenben is átváltozott az ólmos ércz ezüst érczre, mely 2-3 ujnyi vastag és 4 csapattal van munkában.

1715 márczius 26-án jelentik a főtisztek; a Rieszsinken már 8 szivattyu rakatra van mélyesztve. Eddig az ércz benne csak fészkenkint jött elő mindig a fenekén, s nem akart az oldalakba vonulni; most azonban egy 2 ujnyi vastag tiszta ércz szalag huzódik az északi oldalba. Itt 3 csapat dolgozik, 4 csapat pedig az ereszkét mélyiti és délfelé dolgozik 3 csapat, de ezek csak szórványos érczet találnak.

A régi Pál ereszkében a Lissi járat alatt 4 csapat dolgozik, az ércz egy kalapács vastag, de annak csak egy része ezüstércz, a többi antimonos, czinkes, czinopeles, ólmos ércz és kovand. Ez az ércz északfelé is vonul, de dél felé az ereszke mellett kivágódik.

Az uj Pál ereszkében, mely az előbbitől 13 ölre dél felé fekszik, és a Lissi járat alá hajtatik, a fedüben levő lágy telér most kevésbé érczes, de a fekvőben van egy szép érczszalag, mely észak felé vonul, de dél felé nem folytatódik. Ez a hely nagyon szép, de a választásnál vigyázni kell. Itt 12 csapat dolgozik. Az ér az ereszkében széles és lágy, nagyon kell vigyázni az ácsolatra. 8 szivattyu emeli a vizet a Lissi járatra.

A 3-ik Sargóczy járaton az előmélyitės már 2 ölre haladt a járat alá; jó érczeken, melyek fészkenkint jönnek elő, dolgozik egy csapat és 6 szakmányos vágólegény. Észak felé 2 csapat dolgozik egy kvarczos éren, melyben keskeny érczzsinórok vannak. Dél felé is 2 csapat dolgozik itt, 6 csapat pedig a talppásztában fejt szép, néha tenyérnyi széles érczeket. Ezek felett még 5 csapat dolgozik, de ezek még nem érték el az alsóbb pásztákon levő érczeket.

A József aknában a viz még 4 ölnyire áll a 4-ik járat felett. Az akna nagyon össze van nyomva, és folytonos javitást kiván, mi a szállitást nagyon akadályozza.

A Straka ereszkében 2 csapat dolgozik nagyon szép érczen, és a héten 1/4 Umbgang 90 latos érczet termelt.

1715 április 18-án jelentik a főtisztek. A 3-ik Sargóczy járaton a felső 4 csapat érczét elvágta egy fekvő ér, de reméllik, hogy megint megtalálják a folytatását. Az alsóbb csapatok munkahelyén az ércz mindig szebb és szebb lesz. A Rieszsinkenben is szépülnek a munkahelyek. A régi és uj Pál ereszkében az eddigi minőségben van minden. A 4-ik Sargóczi járatig még 1 1/2 ölet kell lemélyiteni.

1715 május 23-án kelt jelentés szerint a munkások a Mihály járaton egy szép érczzsinórra akadtak, melyet azonnal 4 csapat vett munkába. A többi munkahelyek az előbbi állapotban vannak.

1715 május 27-én jelentik, hogy a Rochsner guritó mellett szép szórványos érczet találtak, melyen 2 csapat dolgozik. A Štraka guritó alatt dolgozik 9 csapat, melyek közül 3 csapatnak igen szép ércze van. A Rieszsinkenben 7 csapat dolgozik, de a viz szaporodik, hogy a vizhuzók alig birják. A régi Pál ereszkében 2 csapat, az uj Pál ereszkében pedig 12 csapat van. Az ér itten nagyon szép. A 3-ik Sarkóczy járaton van 14 csapat, és különösen a fekvőnél szép ércz zsinórokat nyernek. József aknában a vizemelő rudazaton történt törések következtében a héten a viz egy lábbal emelkedett.

Pachen táróban a 13-ik és 17-ik járaton nagyon szép az ólomércz, a 13-ik járaton az egész vájatvég tiszta ólomércz 1 1/2 latot tart ezüstben, de lehet benne találni 4 latos fészkeket is.

1715 junius 17-én volt a heti termelés 382 m. 34 p.

1715 julius 1-én jelenti a főpénztáros (128.sz.a.), hogy a mult héten Hodruson tartott érczosztás következtében mintegy 60 márka ezüstöt fog a kamara kapni, és evvel a legközelebbi fizetéseket hiány nélkül lehet teljesiteni. A nagy melegség miatt rossz a levegő a Rieszsinkenben és a Pál evésekben, és attól félnek, hogy a József aknába nem lehet beszállani, ha tovább is igy marad.

1715 julius 2-én 129.sza. Koháry István kéri hátra levő 500 ftját. Deadda mentegetőzik, hogy az összeg készletben volt, de mert Koháry megbizottja az aranyakat nem akarta a szokásos agioval elfogadni, ismét felhasználtatott.

1715 julius 3-án 130.sz.a. Pallitsch Péter beszterczebányai könyvvivő értesiti Deaddát, hogy 120 mázsa tiszolczi vasat küld, és nagy szivességet tenne a selmeczi kamara, ha nekik egy kis pénzt küldene.

1715 julius 3-án 131.sz.a. irja Bécsből a főkamaragróf báró Thavonat, hogy reméli, hogy a hodrusi érczekkel együtt annyit fognak termelni, hogy a heti pótlék 2000 ftot meg ne haladjon.

1715 julius 4-én 132.sz.a. jelentik a tisztek a főkamaragrófnak, hogy egy felhőszakadás következtében tegnap a vizek a 4-ik Sargoczi járaton a föntjeig fölemelkedtek.

1715 julius 10-én 135.sz.a. irja a főkamaragróf, hogy a feltárásokat amennyire lehet meg kell szoritani, és a termelést fokozni.

1715 julius 24-én 142.sza. elismeri a főkamaragróf, hogy a 2000 ft pótlék kevés, de az udvari kamara nem ád többet, tehát aszerint kell berendezni a mivelést.

1715 október 14-én felterjeszti az egyik bányatiszt (Überreutter) javaslatait a bányavárosokban levő Caraffa-féle bizottsághoz.

1. Meg kellene szüntetni a tisztek között levő viszálykodásokat.

2. A szivattyukra jobban kell ügyelni, és a kohóirnokok és sáfárok számadásaira is, különösen gyanusnak találja Trentsanszky sáfár számadásait, melyek szerint hetenkint 40 ftot is fizettet magának.

3. Uj tavakat a Szitnya hegy alatt lehetne épiteni, a szélaknai völgyben nem tanácsos, mert a bányamivelés a tavak alá terjed, és a viz egyszer a bányába benyomulhat. A középső tónak azonban jó agyagos feneke van, ezt lehetne nagyobbitani.

4. Miután az altáró felett az erek Szélaknán már legnagyobb részt le vannak fejtve, itt nincs mit keresni; a mélységben pedig a déli vágatok sok vizet hoznának, egyedül az altáró alatti északi vágatokon lehet a mivelést folytatni. Pacher táró és Szt.háromság határaiban, melyeknek mélysége Felsőbieber táróhoz tartozik, csak a vastag ólomércz lefejtése folytatandó a 13-ik és 17-ik járatok közt. Szükséges lenne a munkálatok számára még egy uj aknát lemélyiteni, és a Szt.háromság altáró vájatvégét észak felé előre hajtani, hogy a felső vizeket felfogja és levezesse.

5. A hodrusi reményvállalatok: Finsterort, Mindszent, Uj Szt.háromság csak annyiban veendők tekintetbe, amennyire a zuzók jó szinport termelhetnek. Ha az altáró kitakarittatik, ismét fel lehet Mindszenten keresni azt a jó érczeket, melyeket 1708-ban viz miatt elhagyni kellett. Meg lehetne ujitani azt a tavat, mely a revolutio alatt a Höll-ben készittetett, nem kerülne 400 ftnál többe, és a zuzók müködése ez által biztositttatnék, András táróra kár egy garast is költeni, ellenben Mihály táró dus ólomérczei meg fogják tériteni a reá forditott költséget.

6. Javitani kell a zuzóköpüket, a pörkölés és olvasztás módját, akkor az ólom termelés sokkal nagyobb jövedelmet fog adni; e végett Braunschweigból és Lüneburgból kellene a szükséges személyzetet behozni, mert az itteni nem arra való.

7. A zuzómunkások nagyon hanyagok, télen már 2 órakor dél után haza mennek, nyáron pedig, midőn reggel 6 órától délután 4-ig ott kellene lenniök, még reggel 8 órakor sem kezdik meg a munkát; de azért minden szirelő elkésziti hetenként a szabály szerint beadandó 4 rümpel szinport, és megkapja a két ft heti bért. Látszik ebből, hogy több szinport is készithetne, tehát szükséges a bért leszállitani, mert most nagyobb a bérük, mint egy érczvágó bányászé.

8. Javasolja, hogy a müszakok felrovása a bányaügyelőktől elvétessék, és külön egyénekre bizassék ugy, hogy egyik a bányában, másik pedig kint tegye a rovást, és egymást ellenőrizzék.

9. Az erdők kezelésére kellő gondot kell forditani.

10. Végre a társláda pénzeiről ugy, mint régebben, évenkint számot kell adni.

1715 október 29-én jelentést tesz báró Thavonat a Caraffa-féle bizottsághoz.

Az altáró feletti közek le vannak fejtve, ami kis fészkek maradtak, kemények, s nem tartósak; a déli vájatvégeket tovább hajtani nem lehet a vizek miatt, tehát csak egyedül és főképen a mélységben észak felé elhagyott és el-

fulva levő jó érczekre kell a reménységet fektetni. E végre folytatni kell a viz emelést annál inkább, mert csak igy lehet megnyerni a Szt.háromság altáró ólom érczeit is.

Már eddig is nélkülözhetnek 40 pár lovat, tehát hetekint m.e. 400 fttal kisebb a költség, pedig a rudas gépek most.még nem dolgoznak, mert nincs hajtó vizük.

Az ólomérczek olyan hatalmasan vonulnak az érintetlen hegységbe, hogy kifogyhatatlannak látszik a kincs, sőt az is megtörténhetik, hogy a jó isten az ólomérczet ezüstérczekké változtatja! Szükséges lesz több zuzót épiteni, hogy az ólom és rézérczeket értékesiteni lehessen, és ezek értéke a gyakran hiányzó ellátmányt pótolhassa.

Az illiai oldalról már munkában van a vizek átvezetése, miáltal a gépek müködése biztosittatik. Nem javasolja azonban a melegpataki és vöröskuti források bevezetését (a vezeték 6000 ölnél hosszabb lenne, és a források koronként kiszáradnak).

Nehány év óta az ezüstégetés a kamara házból a kohóba áthelyeztetett, és a magánosoknak is megengedtetett, hogy az ezüstöt maguk égessék, de mert ez csak alkalmat ad az ezüst elhurczolására és elsikkasztására, azt javasolja, hogy az ezüst megint a kamara házban égettessék, mit a magánosak itt saját embereikkel végezhetnék.

1715 november 16-án (195.sz.a.) Felsőbieber tárna szerződést kötött a Szt.háromság altáró társulattal, melyben az utóbbi átengedi az altárót minden hozzá tartozó jogokkal, telkekkel és épületekkel együtt Felsőbieber táró társulatának avval, hogy ha valamikor jövedelme lesz belőle, a régi kisebb részeseknek 100 márka ezüstöt adjon bányászati vigasztalásképen.

1715 deczember 4-én (207.sz.a.) leégett a szélaknai gondnok lakháza.

1716 márczius 9-én jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy a lágy időjárás következtében a rudas vizemelő gépeket mind meginditották, ujólag 64 pár lovat fogtak ki a gépekből azon 24 páron kivül, melyeket még a bizottság itt létekor ki fogtak. A zuzók is teljes erő-

vel járnak, tehát jó ólom szinpor és arany termelésre van kilátás. Ezüstércz volna elég, de nagyon változó a tartalma és minősége. Hetenkint 500 fttal lesz most a kiadás kevesebb.

1716 augusztus 7-én (104.sz.) udvari kamarai rendelet a mult évi gróf Caraffa-féle bizottság jelentésére.

Miután az utolsó forradalom óta a bányák nagyon hanyatlottak, az udvari kamara és Bancal Gubernium tanácsosa, gróf Caraffa Károly Nándor elnöklete alatt egy bizottság küldetett le a bányavárosokba, hogy a bányák állapotát megvizsgálja, az illiai pataknak felfogásával és bevezetésével a rudas vizemelő gépek müködését biztositsa, és ujabb zuzómüvek felépitésével lehetővé tegye, hogy az 1714 október 1-től fogva hetenkint küldött 2,000 ftnyi pótló költségek nélkülözhetővé váljanak; e czélját 1716 február 1-én el is érte, és a müködéséről szóló jelentését javaslataival együtt felterjesztette, melyek jóváhagyatván rendeltetik:

1. Felsőbieber táró mivelésének déli része fölhagyandó, mert sok vizet nyit, és az 500 ölnyire hajtott vágatok az ereket meddőknek találták. Az észak felé fekvő mivelések azonban folytatandók, mert ott jó érczek törnek, és az erek nemesek.

A déli rész számára nagy költséggel lemélyitett Maria Muttergottes akna egyelőre mint légakna fenntartandó addig, mig a Siglisbergi akna ki nem takarittatik, mi ha megtörtént, a Maria Mutter Gottes akna betölthető.

A Rieszsinkenban levő vágat a Lichi járat alá, dél és észak felé, valamint az uj Pál guritóból a Liszy járaton észak felé hajtott vágat, továbbá a 3-ik régi és uj Pál guritóba hajtott vágat, a Lichy járat alatt a fekübe, és a 3-ik Sarkoczy járaton valamint a Piroch és Lichy járatok közt munkában levő 3 vágat a schiwarni fedőéren dél felé, és a Probovna éren hajtott vágat tovább folytatandók.

A János járat a Wagner guritóig, az altáró északi vájatvége, a Pingartner guritó, a Freitag guritó, a középrakodó járata, és a középső járat egészen felhagyandók, és töreccsel berakandók, mi által nagy mennyiségü ácsolat és fentartó munka fog megtakarittatni.

2. A bányavizek, melyek az 5-ik Sarkozy járatig le vannak huzva, még tovább a fenékig kiemelendők, mert a feltárások azt mutatják, hogy a mélységbe vonul a jó ércz. Egyébiránt a felesleges 94 pár vizhuzó lovaknak mellőzése jóvá hagyatik.

3. Jóváhagyatik, hogy az iliai és más vizek felfogásával és bevezetésével a rudas vizemelők müködése biztositttatott, és ennek következtében 100 pár vizhuzó lovat lehetett kifogni, és a hetenként azelőtt szükséges volt 2000 ftnyi pótló pénz megtakarittatott.

4. Jóváhagyatik (hogy) a volt 4 rudas vizemelő géphez még kettő berendeztetett, és jóvá hagyatik, hogy a szélaknai felső és középső tó gátja felemeltessék, és a gépek müködése evvel is biztosittassék. A 7-ik és 8-ik rudas vizemelő gép felépitése egyelőre függőben tartandó. Mindezeknek felépitésére 12,000 ft utalványoztatott. A gyökési vizek bevezetésének tervét, ha Kirchner bányatiszt elkésziti, jutalmul 600 ft engedélyeztetik neki.

5. Jóváhagyatik a Szt.háromság altáró bányavállalat átvétele a kincstár számára, melyért a kisebb részesednek, ha áldás lesz benne, 100 márka ezüst adandó bányászati vigasztalás képen. E bánya a Felsőbieber táróval egyesitendő, a felügyeletét pedig a Pachen tárói bányaügyelő lássa el a sörmérés jövedelmének élvezete mellett. A Pachen tárói mivelések, valamint a Három Király és Mihály tároó és a hodrusi reményvállalatok: Ó Mindszent és Szt. Hármcság fenntartandók. A hodrusi tó kijavitandó még ez évben. Antal tároó Hodruson mint semmi reménységet sem adó, felhagyandó, és más magánvállalkozóknak átadható. András tároó Roszgrundon abbahagyandó. Elfogadtatik Deadda pénztáros ajánlata, hogy Moder tárna 8/16 részét a kincstárnak ingyen átadja, de mivel a kincstárnak ugy is sok költ-

séges bányája van, a 8/16 résznek magánvállalkozók között leendő szétosztása jóváhagyatik.

6. Jóváhagyatik, hogy a visszaélések és hamis elszámolások meggátlása végett egy esküdt napszámjegyző (Schichtmeister) alkalmaztassék, a régi szállitótömlők, melyek a szertárirnok accidentiáját képezték, ezentul a kincstár javára eladassanak, a szertárirnok pedig az accidentia elesése miatt évenkint 50 fttal kártalanittassék. Az anyagokat és szereket ezentul a bányagondnok szerezze be, a szertárnok pedig csak azok kiadásával és elszámolásával foglalkozzék.

7. Jóváhagyatik, hogy 3 uj zuzó épittessék fel, hogy a Pachen tárói sok és jó zuzóérczeket feldolgozni és a jövedelmet emelni lehessen.

1716 szeptember 3-án (lll.sz.) megemlittetik egy jelentésben, hogy Selmecz most veszteség nélkül miveltetik, de nyeresége nincs. Az 1714-iki számadások nem sokára be fognak adatni, és ezután rövid idő mulva az 1715-ikiek is.

1717 január 7-én (3.sz.) a főkamaragróf figyelmezteti a főtiszteket, hogy nehány év előtt Felsőbieber tárna tönkremenetele elkerülhetetlennek látszott, de végre sikerült más jövedelmekből erre áldozott nagy pénzösszegek segitségével, és főképen a zuzómüvekből nyert beváltmányokkal oda vinni az ügyet, hogy a bányavállalat a mult évben át önerejéből tudta fedezni költségeit. Most azonban a zuzók nem müködhetvén a bevételek nagy része elmarad, és igy mulhatatlanul szükséges, hogy a főtisztek a többiekkel tanácskozva javaslatot tegyenek, miképen lehessen a bányamivelés folytatását addig is biztositani, mig a zuzók ismét dolgozhatnak. Elvárja tehát tőlök a javaslatokat.

1717 január 11-én (7.sz.) erre a rendeletre jelentik a főtisztek, hogy a heti költségek mostan a következők:

Az érczvájók bére	460 ft -
Próbatörők "	18 "
A többi bányamunkások bérei	824 "
A szállitógépek lovai	460 "
A vizemelőgépek lovai	2,720 "
Kovácsok bére	176 "
Zuzók költsége	334 "
	4,992 "
A kohók költségei	800 "
hodrusi bányarészek költségei	250 "
Összesen	6,042 ft

ebből fedezetlen marad hetenkint mintegy 2,000 ft, ezt felosztják aránylagosan a munkásokra, és vagy 2 hónapon át adósok maradnak vele; márcziusban megint meg lehet inditani a zuzókat, a vizemelő lovakat is ki lehet fogni, és ugy lehetséges lesz az adósságot lassan visszafizetni.

, 1717 május 13-án jelenti a főkamaragróf, hogy a mélységben jó érczet találtak, mely tartósnak mutatkozik, és dél és észak felé kiterjed érintetlen kőzetben.

1717 junius 17-én jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy az ólmos zuzóérczekből annyi arany nyeretik, hogy régebben, mikor hetenkint 1500 márka ezüstöt termeltek, nem volt annyi az arany, mint most.

1717 augusztus 19-én jelenti a főkamaragróf, hogy az érczek a bányában mindég javulnak, és már 250 márkára emelkedett a heti termelés, ami már sok év óta nem történt. Az eredmény még jobb lenne, ha a nagy szárazság nem akadályozná a zuzók munkáját; a tavak üresek, és ha eső nem jön, ismét lejebb fog szállni a termelés.

1717 október 17-én jelenti báró Thavonat főkamaragróf az udvari kamarának, hogy az érczek a bányában még mindég jók, az érczfejtés terjed, és az ezüsttermelés most már hetenként 400 márkára emelkedett, ugy, hogy ha nem lenne olyan nagy szárazság, és a rudas gépeket lehetne működtetni, nem csak a költségek lennének fedezve, hanem hetenként

m.e. 2000 ft felesleg is maradna, és hogyha a zuzók is élénken járhatnának, akkor a felesleg kétszer annyi is lehetne. De most a rudas gépek helyett ismét lovakat kellett befogni, mi a költségeket nagyon emelte, mindazonáltal megtehették, hogy a kivánt 100 márka ezüstöt minden akadály nélkül Bécsbe küldjék.

1717 november 11-én jelenti ugyan az, hogy az érczek még mindég kitünőek, némely munkahelyen 100 latnál többet tartalmaznak egy mázsában, de nagyon kemények ugy, hogy mindezt puskaporral kell repeszteni. Az itteni bányászok azt tartják, hogy a kemény ércz állandóbb és tartósabb mint a lágy. A hallatlan szárazság daczára 2000 ft felesleg lesz a heti eredmény, tehát havonként 8000 ft, mely összeget legjobb lenne Beszterczebányára forditani ellátmány képen, mert igy a nagy pénzszállitási költségeket meg lehetne takaritani. Ha a zuzók is jól fognak járni, még nagyobb lesz a felesleg, melyet azután Bécsbe be lehetne szállitani.

1717 deczember 12-én jelenti ugyanaz, hogy a mélységben az 5-ik Sarkóczy járat már szárazzá tétetett, és ott 6 munkás csapatot lehetett érczfejtésre alkalmazni. Az időközben hullott eső és hó következtében a rudas gépek is megindittattak és 104 pár ló kifogatott, a zuzók is és az olvasztók teljes erővel dolgoznak, tehát a következő héten Bécsbe szándékszik menni.

1718 junius 9-én jelenti Aigner főpénztáros a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy Szélaknán az érztermelés fő-képen a mélységben az 5-ik Zargóczy járat alatt folytattatik, s az ércz a mélységbe huzódik.

1718 junius 23-án ismét panaszkodnak a szárazság miatt, a tavakból már kifogyott a viz.

1718 szeptember 22-én (253.sz.) jelentik a selmeczi főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy Erzsébet akna mélyitése már annyira haladt, hogy a járgány felállitása szükséges, a járgány épületen már dolgoznak, és a szarufák fel vannak állitva.

Ugyanebben a jelentésben panaszkodnak, hogy a nagy szárazság és vizhiány miatt a zuzók nem müködhetnek, s ennek következtében hetenkint mintegy 3000 fttal kisebb a jövedelem, és lehetetlen a költségek fedezése. Kérnek tehát ellátmányt.

1719 márczius 5-én (74.sz.) jelentik a főtisztek a Pozsonyban levő főkamaragrófnak, hogy az enyhe tél alatt a tavak mind megteltek, és most a vizemelő gépek a külső árkok vizével egész erővel járnak. Elhatározták tehát, hogy a 7-ik Zarkóczy járatot is viztelenitsék.

1719 október 15-én (298.sz.) jelentik a főtisztek, hogy a nagy szárazság következtében, a tavak vizének felhasználása után nagyon szorult helyzetbe jutottak, és kénytelenek voltak a rendkivüli szükségre tartogatott 8000 ft ellátmányt is elkölteni. Viz még most sincs a tavakban, az érczek pedig a bányában igen megsilányultak.

1719 október 19-én (301.sz.) jelentik a főtisztek, hogy tanácskozást tartottak Felsőbieber tárón, miképen lehessen a müvet a mostani kedvezőtlen viszonyok közt fentartani? Egyhangulag elismerték, hogy az esőviz hiánya miatt nem lesz lehetséges a költségeket ellátmány vagy kölcsön nélkül a termelés értékéből fedezni. Azt javasolják tehát, hogy Thaler-től 5-6000 ft, Schreivogeltől pedig 10,000 ft kölcsön vétessék föl. A bányában van ugyan ércz elég, de ezüsttartalma nagyon csekély, mit némileg enyhit azon körülmény, hogy az aranytartalom a mélységgel növekedik. Most már lehuzták a vizeket a 7-ik Zarkóczy járatig, és nemsokára tudni fogják, hogy milyen érczek jutottak ott a viz alá?

1719 november 23-án jelenti a főpénztáros a Bécsben levő helyettes főkamaragrófnak, hogy a bánvában volt, megnézte a 7-ik Sarkoczy járat kitakaritását, és a már kitisztitott munkahelyekre 6 csapatot telepitett; a kitakaritás előhaladásával még további csapatokat lehet alkalmazni. Az érctermelés most egészen a 6-ik és 7-ik járat között levő munkahelyekről származik, hol 40 csapat dolgozik. A 3 napig tartott eső következtében megindittattak

a zuzók és két vizemelő rudas gép, ha az uristen őket még egy ilyen esővel megáldaná, hogy a tavak megtelhetnének, és a vizemelést vizerővel lehetne végeztetni, akkor a bánya fenntarthatná magát saját erejéből.

1719 deczember 24-én (362.sz.) jelenti az administrator Beyernek Bécsbe, hogy a termelés apadásának oka az, hogy az ércz a mélységben ólmosabb és szegényebb lett, a felsőbb szintekből pedig nagyon kevés termeltetik.

1720 május 1-én (92.sz.) irja Peyer Sebestyén a selmeczi főtiszteknek, hogy a selmeczi bányák állapotával nincs megelégedve, mert már öt hete, hogy a vizhuzás vizerővel történik, és a zuzók is teljes müködésben vannak, mégi alig elegendő a termelés értéke a költségek fedezésére; hát a felszaporodott adósságot miből fogják lefizetni? Attól fél, hogy a viz lassanként elfogy, és azután megint a költséges munkára szorulnak, de ha az eddigi adósságot nem tudják leróni, lehetetlen lesz ujabb előlegeket kapni. Tavaly márcziustól augusztusig, ameddig volt elegendő viz, hetenkint 20-21 márka aranyat termeltek, most pedig több a viz, mint akkor volt, és a termelés kisebb. Ugy látszik, hogy a Szt.háromság altáró keresztvágatában talált érczek sem fognak a dolgon sokat segiteni, pedig azekből nagyon sokat vártak a tisztek, és azt hitték, hogy ott egy uj szélaknai mivelés keletkezik!

1720 május 5-én (95.sz.) jelenti Gerhamb főkönyvvivő a helyettes főkamaragrófnak Bécsbe, hogy a Szt.háromság táró keresztvágatából inditott mélyités már viztelenítve van, és 9 csapat állittatott ot munkába. A próbák a munkahelyekről 108, 60, és 30 lat ezüstöt tartalmaztak. (Ez a mélymivelés valószinüleg a Klingen tárói völgy alatt a Bieber éren volt.)

1720 junius 22-én (121.sz.) rendeli Peyer Sebestyén a főtiszteknek, hogy miután az ezüsttermelés nagyon leapadt, és nemsokára a tavak is kiürülnek, tehát az aranytermelés is le fog szállani, a költségek pedig a lovak alkalmazásával jelentékenyen emelkedni fognak, tartsanak tanácskozást, és tegyenek javaslatot, miképen lehessen a Felsőbieber tá-

rói bányamüvet fenntartani, vajjon nem lenne-e czélszerü a mélységet, melyben az érczek tartalma oly silány végképen felhagyni, s igy a nagy szállitás és vizemelés költségek apasztásával a müvet ismét olyan állapotba hozni, hogy maga magát fenntarthassa?

1720 junius 27-én (128.sz.) jelenti Aigner János administrator Bécsbe Peyernek, hogy a Hornsinkent felhagyták, mert sok vizet kaptak benne, és az ércz tartalma csekély. A tavak még 18 napig fognak vizet adni, azután megint lovakat kell befogni, és a költség emelkedni fog.

1720 julius 7-én (130.sz.) jelenti Aigner János, hogy a viz kifogyott a tavakból, tehát 72 pár lovat kellett befogni. A kohókban is szükséges lesz a kerekeket emberekkel hajtatni, mert nincs viz.

1720 julius 25-én (144.sz.) jelenti Gerhamb főkönyvvivő Bécsbe Peyernek, hogy a selmeczi bányák ügye nagy válság előtt áll. A hetenkénti költség 10 ezer ft, a termelés értéke pedig alig tesz 7 ezer ftot; tehát 3 ezer ft a hiány minden héten, és fél, hogy a müvek teljesen fennakadnak, hacsak a Bécsben levő Aigner administratornak nem sikerül valahonnan segitséget szerezni.

1720 julius 31-én (148.sz.) irja Peyer Sebestyén a selmeczi főkönyvvivőnek, hogy a hetenkénti 3000 ftnyi ellátmányról szó se lehet, nagy nehezen tudta kieszközölni a Bankalitástól, hogy hetenként 1000 ft ellátmányt adjon. De meg fog adatni a szükséges költség, hogy a tavak nagyobbittassanak, e munkához 500 katonát akarnak alkalmazni. A vizhuzást a mélységből abba kell hagyni.

1720 augusztus 4-én (150.sz.) jelenti Geramb Bécsbe, hogy a selmeczi bányák már rosszabb helyzetben is voltak, Deadda idejében csak 80-90 márka ezüstöt termeltek, és mégis nemsokára megint képesek voltak a beszterczebányai kamarának évenként 50-60 ezer ft ellátmányt adni. Az is ismeretes, hogy 1656-ban (?) csak 30 és egynehány márka ezüst volt a termelés, és a kisebb részesek már fel akartak hagyni mindennel. Milyen nagy kára lett volna belőle az országnak és Ő Felségének, ha akkor a bányát felhagyták volna!

1720 augusztus 26-án (105.sz.) tanácskozás tartatott Felsőbieber tárón, melyben előadatván, hogy a mélységben van ugyan elég ércz, de tartalma nagyon csekély, a vizemelés és szállitás költségei pedig igen nagyok, és a termelés értékéből nem fedezhetik, és minthogy a kincstár a hiány fedezésére hetenként csak 1000 ftot engedélyezett, melyből a hiánynak csak egy része fedezhető, elhatározta-
tott, hogy a mélység a 6-ik Sarkoczy járat alatt felhagyatik, és megengedtetik, hogy a viz a 6-ik járatig felemelkedjék. A felhagyás azonban nem végleges, hanem csak addig tartson, ameddig a mostani szorult viszonyokkal kell küzdeni; mert a 6-ik és 7-ik járat alatt és között a silány tartalmu ércz mellett jó és gazdag ércz is jelentkezett helyenként, és nincs kizárva a lehetőség, hogy ott tömegesebben is előjöhessen a gazdag ércz. Az eddig ott dolgozott 10 csapat munkás a felső szintekben fog találni foglalatosságot.

1720 október 27-én (202.sz.) jelenti az administrator, hogy az 5-ik Sarkoczy járatot már annyira kitakaritották, hogy a felhagyott mélyités viztelenitését is megkezdhették, az öreg munkások azt mondják, hogy e mélyitésben jó érczek maradtak; már 3 ölnyire lehuzták a vizet és még 7 öl van lehuzni való. E kitakaritás eredményétől függ, hogy a termelés emelkedni fog-e, vagy nem.

1720 november 3-án (216.sz.) jelenti az administrator, hogy az 5-ik járaton kitakaritásban levő mélyitésből szép gazdag érczet kapott mutatványul; a 6-ik Sarkoczy járaton is találtak jó érczfészket, melyre 4 csapat munkást alkalmazhattak.

1720 november 7-én (218.sz.) jelenti ugyanaz, hogy az 5-ik és 6-ik Sarkoczy járatokon munkába vett és egészben álló munkahelyeken 22 csapat dolgozik.

1721 január 9-én (7.sz.) jelenti ugyanaz, hogy a legjobb érczet az 5-ik járat alatti mélyitésből nyerik, a felsőbb szinteken megsilányodott az ércz, a 6-ik járaton a rossz levegő miatt nem dolgozhatnak, de nemsokára elkészül egy lyukasztás s azután megint lesz légforgalom.

1721 január 23-án (14.sz.) jelenti az administrator Bécsbe, hogy az ezüsttermelés apadásának oka részint a hajtó viz hiánya, részint pedig a munkások elégedetlensége és zavargása, mert ámbár tudják, hogy a megapadt termelés mellett nem lehet nekik az egész bért kifizetni, de annyit mindig kapnak, amennyiből a szükségben megélhetnek; mégis minduntalan békétlenkednek, és zavarognak, s a munkából kimaradnak.

1721 márczius 27-én kelt jelentés szerint a mult év igen száraz volt, azután nagy hideg jött reá, de most ugy látszik már meglágyult az idő. A vizemelő gépekről 256 lovat már el lehetett bocsátani, s nem sokára a többit is kifogják. A bányában meglehetősen állnak az érczek.

1721 junius 6-án (61.sz.) megjegyzi egy levélben Aigner administrator, hogy az elmult napon 400 munkást bocsátott el a zavargások miatt.

1721 junius 12-én (64.sz.) jelenti az administrator, hogy a tavak megteltek, a gépek vizerővel müködnek, és a zuzók teljes erővel járnak, tehát a szükséges költségeket a bánya most már fedezheti, ámbár a termelés mennyiségre nézve kielégitő, de az érczek fémtartalma silány.

1721 julius 20-án kérik a Bancalitást, hogy miután a tavak nagyobbitására Rózsahegyről küldött 3000 ft már elfogyott, a mostani hosszu nyári napok alatt pedig a munka legjobban halad, e czélra ujabb ellátmány küldessék.

1721 augusztus 19-én kéri az administrator Sembery praefectust, hogy Rózsahegyről és Lipcsről a megrendelt lovakat 27-ikén bizonyosan elküldje Selmeczre, mert a viz a tavakból elfogyott, és a gépeket megint lovakkal kell hajtani.

1721 október 28-án Kirchner Mihály Miksa bányatiszt (Überreiter) a következő jelentést terjesztette a bányavárosokban levő vizsgáló bizottság elé:

Igen szomoru helyzetben vannak most a bányák, de nem lehet máskép, mert a legjobb bányát is elpusztitaná az

olyan mivelés, amilyen itt gyakoroltatik, midőn mindig csak régi hagyatékok között turkálnak, és érintetlen erek feltárására semmi sem forditatik.

A 6-ik Sargóczi járaton a hosszu guritó előtt 4 emberrel egy feküvágat hajtatik az 5-ik Sargóczy járatról és Lyssy járatról ismeretes feků ér felé. A 6-ik Sargóczy járat északi vájatvége 6 emberrel van ugyan munkában, de mindenek előtt az előtte levő északi ércz ereszkedésbe, melytől még 10 ölnyire van távol, kell lyukasztania, és csak majd azután fog érintetlen eret föltárhatni.

Az 5-ik Sargóczy járaton a hosszu guritó előtt egy 8 öl hosszu feküvágattal egy feků ér üttetett meg, melyen 5 csapat fejtett érczet, de az érczek kivágódtak, tehát most a feküeret 4 ember tárja fel észak felé.

Az 5-ik Sargóczy járatból hajtott északi ereszkedés 3 hét előtt kitakarittatott, és három öles 7 kettős szivattyuval láttatott el, abban igen szép, kalapács vastagságu, sárga pátos és tömör ércz is van, északi oldala előtt érintetlen az ér, az ereszkedés már a 6-ik járat talpa alá van mélyitve, és 12 csapat fejtő dolgozik benne.

Ettől az ereszkedéstől észak felé az 5-ik Sargóczy járaton m.e. 4 ölnyire kétfelé szakad az ér, a revolutió alatt a feküszakadékot kezdték tovább hajtani, de azután elfult a bánya. Miután a mult év végén ez a vágat ismét kitakarittatott, munkába vétetett és a 19-ik ölben lyukasztott a Reutters járatról lemélyitett 4-ik Pál guritóval, és a vájatvéggel azóta az ereszkedésen tul még 20 ölnyire táratott fel az ér, mely vastag, szép, és jó alaku, nem is nagyon kemény. E vájat vég felett egy légvágat is hajtatik 2 emberrel.

A vájatvégtől 10 ölre vissza dél felé egy fedü keresztezés hajtatott a főér keresztezése végett, melyet a 8-ik ölben át is vágott, de a vájatvég még tovább hajtatik a fedübe.

Az 5-ik járat felett dél és észak felé dolgozik nehány csapat régi hagyatékokon.

A Reutter járaton a 4-ik Pál guritótól észak felé 4 ember hajtja a vájat véget 1/4 öl vastag kemény éren, de a jobb kinézésü és lágyabb feküszakadék nem táratik fel.

A Lyssy járat déli részében a 2 nedves guritó mögött a fekü eret 4 ember tárja fel észak felé jó minőségben.

E vájatvégtől 20 ölre dél felé egy ereszkedés mélyittetett ll ölnyire, és 4 emberrel munkában tartatik, hogy az 5-ik Sargoczy járattal lyukasszon és a szállitást és légforgást megkönnyitse.

A Lyssy járaton az emlitett északi vájatvége és feküereszkedés között van egy 9 öles fedü, vágat, mely lyukasztatott a Lychy járatról lemélyitett uj guritóval; ez a guritó most tovább mélyittetik a Reutter- és 5-ik Sargoczy járat felé. Az ér szép vastag, tenyérnyi széles ólom ércczel, és 1 1/2 ujnyi széles ezüstércczel.

Ez a 3 feltárás a Lyssy járaton egyik sem halad érintetlen közben.

Az északi vájatvége e járatnak már 5 év óta szünetel egy keskeny, kemény értöltelékben.

A Lychy járat, Uj járat, alsó és felső Pyroch északi vájatvégeit 19 év előtt megszüntették, mert közel voltak a Pachen tárói határhoz, 1709-ben azután megszerezetett és Felsőbieber tárnához csatoltatott a Pachen tárói mélység, de az emlitett vájatvégek még most is szünetelnek.

A felső Pyroch járaton észak felé a fekü vágattól a Chaos ereszkedésből a fedü éren van egy vájatvég, hogy a Greisen guritóba lyukasszon; 4 emberrel munkában.

A 3-ik Greisen guritóból 4 ember egy fekü vágatot hajt a Mihály ér keresztezése végett.

Az altáró alatt két guritó mélységben a Roxner guritóból 4 ember hajt egy vájatvéget észak felé, ugyanez irányban hajt 4 ember egy légvágatot, 4 ember egy fekü vágatot, és a Schittrisbergi járatból 6 ember mélyit a határvonal mellett egy guritót. Mind ezek nem tárnak fel érintetlen érközetet.

Az 5-ik és 4-ik Sargóczy járat, a Lychy járat, a 2-ik Sargóczy járat és az alsó és felső Pyroch járatok a Magdolna aknától dél felé a vájatvégekig be vannak rakva vagy beomlottak.

Az altáró szintjén a Maria Mutter Gottes aknától egy hosszu fekü vágat hajtatott, mellyel 1713-ban egy fő fekü eret ütöttek meg, és feltárását is megkezdték. Dél felé azonban csak 12 ölnyire haladtak, mert különben a tavak területe alá jutottak volna, és féltek a viz betörésétől. Észak felé a 62-ik ölben egy régi függőleges aknához értek, mely az altáró alá is terjedt. Ezt az aknát a félszintől 40 ölnyire az altáróig kitakaritották, és egy ló-erejü szállitó géppel látták el.

Ettől az aknától most ujabban egy 14 ölnyi hosszu feküvágattal egy fekü ér üttetett meg, mely most dél és észak felé föltáratik, és a feküvágat is tovább hajtatik ujabb erek fölkeresése végett. Mindezekkel a feltárásokkal nem nyerhető valami különös eredmény, mert dél felé közel vannak a tavak, észak felé pedig a régiek már mindent kiszedtek, amint ezt a látható sok horpadás bizonyitja.

Az érczfejtő csapatok az emlitett 5-ik Sargóczy járaton levő ereszkedés kivételével mindnyájan régi evésekben hagyatékokon dolgoznak, melyeknek nincs semmi tartósságuk. Hogy lehetne tehát a Felsőbieber tárnai termelés biztositva, midőn a feltáró munkahelyek sem hatolnak eleven közetbe? Mig ezt a csekély mostani termelést sem lehet állandónak és biztosnak mondani! A legfőbb ideje már a mivelést bányászati okszerüséggel berendezni.

Minden bányánál a főeret kell leginkább munkába tartani, mert sokkal nemesebb, mint a szakadékok.

Hogy Felsőbieber tárna ismét jó állapotba jöhessen, okvetetlenül szükséges az altáró és felső Pyroch járat közötti miveléseket megszüntetni, és olyan időkre hagyni, mikor a mélységben nem lehet vagy nincs mit dolgozni; most azonban egész erővel munkába kell venni a mélységben levő északi vájatvégeket; ugymint: a felső és 2-ik Pyroch járaton, az Uj járaton, Lychy járaton, Lyssy és Reutter já-

ratokon, az utóbbiakon azonban a kemény vájatvég helyett a lágyabb lapon hajtandó előre a munka, mely ugy is csak akkor fog az érintetlen közekbe jutni, ha az előtte fekvő Rieszsinken és 14 Handkunst ereszkedésekkel lyukasztott, tehát m.e. 40 öl kivágása után.

E végre szükséges lenne egy függőleges uj aknát mélyiteni le a vájatvégek közelében, mi által a szállitás és légvezetés nagyon megkönnyittetnék, ez akna lenne azután az uj feltárások középpontja, és a Pachen tárói és Szt, háromsági mélység megnyitásának és lemivelésének is igen nagy szolgálatot tenne ez az akna, mert az Erzsébet akna nagyon a feküben van, messze a főértől, és ha ezen a mélységbe akarunk ereszkedni, azt csak költséges kézi szivattyuzás mellett tehetjük, ebben az Erzsébet akna nagy távolsága miatt semmi segitséget sem adhat.

A mély mivelés déli vájatvégeit a 6-ik, 5-ik és 4-ik Sargóczy járaton, a Lychy járaton, 2-ik Sargóczy járaton, és a felső és második Piroch járaton még 1715-ben a Caraffa-féle bizottság megszüntette, mert a vizeket Corneli gépészmester szivattyuzó kisérletei mellett nem lehetett a fenéken tartani ("gleich H. Kunstmeisters Corneli um seiner auf allerhand arth und Manier auch schon selbige Zeit vermischt gehabten Kunstsätzen Tändlerey willen die ordinari Grubenwässer nicht wohl recht halten, viel weniger gewältigen können").

De azért jó lenne legalább a 6-ik Sargóczy járatot még 32 ölnyire a Magdolna aknáig a fő teléren kihajtani, mely akna már a kellő mélységre le van mélyitve, és a felett a 2-ik Schluszka guritótól egy légvágattal kellene biztositani a jó levegőt; ez által a mélymivelésnek viz és légtartása és szállitása is biztositva és könnyitve lenne, az éren hajtott vájatvégek pedig érintetlen közeket tárnának fel.

A 2-ik és felső Piroch járat déli vágatait is czélszerü lenne kitakarittatni, mert az egész bányában sehol sem oly jó alaku az ér, mint itten, és a vágatok szárazak.

Az altáró szintjében a Maria Muttergottes aknából fedü és fekü keresztvágatokat kellene kihajtani az erek megvizsgálása végett, ha ezekkel viz üttetnék meg, az nem okozna bajt, mert az altárón ki lehetne vezetni, és a zuzók és kohók felhasználhatnák. Csak az kár, hogy a lóerejü hajtó gépet az akna felett lebontották, s most ujból kellene felépiteni.

Felesleges e bányamünél a müszakok rovására külön egyéneket (Schichtenmeister) tartani, mit a gróf Caraffe-féle bizottság Aigner gondnok javaslatára elrendelt, a müszakot most is ugy, mint régen felróhatnák a napon a fagyu osztók (Inslichtstecher), a bányában pedig az ügyelők.

A bérbe adott italmérés is nagyon terheli a munkásokat, mert a bért behajtják a kimérőtől, ez pedig még jövedelmet is kiván, és drága és rossz italt ad a szegény munkásnak, kitől a bér levonatik minden esetben, mert a sáfár mindég inkább pártolja az italmérőt, mint a munkást, akit minden oldalról nyomnak és nyuznak.

Az italmérés béréből ugy is kevés haszna van a kincstárnak, jobb lenne tehát a sáfár fizetését megszüntetni, és neki adni át az italmérést és az ügyelők élelmezését, igy az ügyelők minden nap össze jönnének, és megbeszélhetnék a bányában látottakat. A Nándor aknai legöregebb ügyelőnek is el lehetne törülni 1 ftnyi kosztpénzét, és e helyett az italmérést lehetne neki átengedni.

A bányaborbély (Bergbaader) az elhalt főkamaragróf alatt sokszor kérte bérének felemelését, de hiába, most azonban Aigner felemelte a bérét 6 ftra, ebből le lehetne vonni 2 ftot és megtakaritani.

A Felsőbieber tárnai sáfár Müller nem alkalmatos ez állás betöltésére, mert az emberekkel nagyon szigoru, ezért őt megátkozzák, hogy minden lépése csak kárt és bajt okozzon. Ha a bányatiszt neki valamit mond, arra nem hallgat, mert Aigner főpénztáros és Gerhamb főkönyvvivő pártolják őt, pedig már akkor is, mikor még bányaügyelő volt, vizsgálat alatt állott a bányabirósságnál visszaélések miatt.

A Szt.háromság altáró mélysége, mely most már Felsőbieber tárohoz tartozik, adja most a legnagyobb jövedelmet a jó arany tartalmu ólmos zuzó érczekből, melyek a 17-ik járaton 6 ölnyi vastagságban fejtetnek, de feljebb is, 4-3-2-öl vastag az ér, csak az altáró szintjéhez közel szorul össze 1/2 ölnyire, de lefelé mindég vastagabb lesz, és könnyen mivelhető. De olyan oktalanul és elővigyázat nélkül dolgoznak, hogy előbb utóbb nagy szerencsétlenség fog történni, és sok millió mázsa ércz hozzáférhetetlen lesz a nagy omlások miatt.

Ennél a bányánál a bányatisztnek nincs semmi beleszólása, az egész mivelést Müller János György ügyelő és a segédje vezetik, kikhez még 2 ügyelő van rendelve, kik azelőtt Felsőbieber tárónál az éjjeli szolgálatot végezték.

Midőn 1716-ban még báró Thavonat főkamaragróf alatt nem tudtak elegendő zuzóérczet előállitani, meghagyatott a bányatiszteknek, hogy járják be a mivelést, és hozzák rendbe. Ez alkalommal látták, hogy milyen veszedelmes munkát csinálnak, és hogy a munkások élete a nagy evésekben minden perczben veszélyeztetik. Elrendeltetett azonnal a nagy üregek biztositása, de nem sokára ismét megtiltotta Aigner, hogy a bányatisztek ott intézkedjenek, mire azután már 1717 október havában megtörtént az előre látott szerencsétlenség, és az evés fedüje az altárótól kezdve le a 17-ik járatig 4 guritó hosszában az ér dölése szerént beszakadt, és még szerencse, hogy a munkásoknak idejük volt a menekülésre, csak egy fiu maradt a lezuhant törmelék alatt.

1718-ban megint hozzáférhetővé tették ugyan a helyet, de 40,000 ftba került, és mennyi jó zuzóércz temettetett el örökre a törmelék között?

Ennél a bányánál is arra kell főképen ügyelni, hogy az egyes szintek vájatvégei az eleven érben munkában tartassanak, és az ér feltárassék, különben egyszer kifogy a nagy bőség és gazdagság.

Egyébiránt az egész gazdálkodás a bányánál nagyon hanyagul vitetik.

Müller ügyelő tetszése szerint veszi fel és bocsátja el a munkásokat, kik soha nem dolgoznak az egész munkaszakon át.

András aknában munkaszakonkint 4 pár ló van befogva a szállitó gépbe, pedig 3 pár is elegendő lenne.

Az ügyelőkből is el lehetne kettőt bocsátani, kik Felsőbieber tárónál teljesithetnék az éjjeli szolgálatot.

Nagyon előmozditaná a bánya rendbehozását, ha bányánál egy sáfár lakna, kinek az ügyelők alája lennének rendelve, e sáfárnak lehetne át adni az italmérést is.

Az altáró szintjében van egy keresztvágat hajtva a Siebenweiber akna (helyesebben Siebengruben akna) felé, hogy a legrégibb mivelések alá jusson és azokat megnyissa. Már ezelőtt 100 évvel sürgette a vágatot Steifenegger, 1715-ben már 50 ölnyire megközelitette czélját a vágat, de azóta szünetel, sőt egy része berakatott. Pedig ott egy egészen uj és érintetlen közt lehetett volna megnyitni, mert a régiek az ő kéziszivattyuikkal nem hatolhattak olyan mélységbe.

Az utolsó forradalom alatt a Weiden aknai vagyis Dániel eret ütötte meg e keresztvágat. Ezt az eret dél felé feltárták, és egy 15 öl mély ereszkedést is mélyitettek benne, és 5 kézi szivattyuval szárazon tartották. Az ér majdnem egészen függőleges, és a forradalom alatt jó érczeket termeltek belőle, de mert csak rézpénzzel fizették a munkásokat, nem kaptak szivattyusokat, mihelyt a rézpénz értéke csökkent, s igy el kellett ott a munkát hagyni.

A mult 1720-ik évben ismét megnyitották és viztelenitették ezt az ereszkedést, és azután főbejárást tartottak, mely alatt az éren tenyérnyi és kalapács vastagságu jó érczeket világitottak meg, tartalmuk 3–8 latos, de 60 latos is vala. 8 csapattal vették a helyeket munkába, de a munka nem tartott csak 2 hétig, mert a szivattyusok abba hagyták a munkát, miután nem kapták ki a fizetésüket. Igy azután ismét kiszedték a szivattyukat.

Lehetne azonban ezeket a szivattyukat egy földalatti rudazat segélyével vizerővel hajtani.

Mindenek előtt szükséges azonban, hogy Weiden akna, mint már 1717-ben elhatároztatott, az altáró szintjéig lemélyittessék, és evvel a szállitás és légvezetés megkönnyittessék.

Van ott még 2 régi akna, a Wasserschacht és a Hangendschacht, az első 27 öllel mélyebb, mint az altáró szintje, a másik mélysége az altáró alatt ismeretlen. Az első aknában rudas vizemelő gép volt, a másikban pedig lóerejü, és a régiek e két vizemelőt fölváltva használták, száraz időben a lóerejüt, nedves időben a vizerejüt. Az ér ott mindenütt vastag, és jó alaku, a Weiden akna körül pedig egészen érintetlen észak felé.

Az emlitett keresztvágattal még több ér is vágatott által, melyek közt 1/2 öl vastagok is vannak, de nem tárattak fel.

1722 május 28-án (162.sz.) megemlittetik egy jelentésben, hogy Weiden aknát kitakaritják, és az altáróban csatornákat raknak.

.1722 szeptember 20-án rendeli az administrator, hogy miután a munkások az utolsó fizetésnél a bérük 1/4 részének ki nem fizetése miatt zavarogtak, és avval fenyegetőztek, hogy nem fognak dolgozni, ha az egész bért meg nem kapják; tekintve, hogy a szárazság miatt a zuzók szünetelnek, és zuzóércczel el vannak halmozva; ha a munkások csakugyan nem akarnának dolgozni, akkor a főkönyvvivő a bányabiró jelenlétében nyilatkoztassa ki előttük, hogy kénytelen a Pachen tárói bányamunkát mind addig megszüntetni, mig egy jó eső a zuzók müködését ismét lehetővé nem teszi. És ha a munkások megmaradnak annál, hogy nem dolgoznak, akkor valójában szüntesse meg a Pachen tárói munkát.

1722 szeptember 21-én tanácskozást tartottak a tárgyban Halwax főkönyvvivő, a királyi kohótiszt, Keyling Ádám, Deadda, Kirchner, a sáfár, Andreowitz, Hans Georg, Mitis, Ehrenreutter, Oberaigner, a biró, és Osmitz Frigyes; és abban állapodtak meg, hogy nem lenne tanácsos a Pachen tárói munkát egészen abbahagyni, mert a munkásoknak joguk van

bérük követelésére, és ha ki nem elégittetnek, nagy lármát és sok alkalmatlanságot fognak csinálni. Czélszerübb lesz hagyni a dolgot ugy, ahogy megy, ha egy pár hétig nem dolgoznak, az ő káruk, és végre is csak vissza térnek a munkába, és nem szélednek el olyan bizonyosan, mintha a munka hivatalosan megszüntettetik.

1722 szeptember 23-án reggel beszállottak a munkások a bányába, de a déli csapat nem ment be.

1722 szeptember 26-án rendeli az adminisztrator, hogy azoknak, kik a munkát elhagyták, és a bér 3/4 részét el nem fogadták, semmi sem fizetendő; azoknak pedig, kik Pachen táróban folyvást dolgoznak, a visszatartott 1/4 rész is kiadandó.

1722 szeptember 28-án a szélaknai munkások még mindig szüneteltek.

1722 október 2-án (179.sz.) tudomásul veszi az administrator, hogy a munkások megtértek, és dolgoznak.

1722 október havában javasolja Kirchner Mihály Miksa a báró Stampfer-féle cs.bizottságnak, hogy a Felsőbieber tárnánál eddig szokásos eljárást elhagyják, és az érczfejtést ujból rendezzék. Eddig a szakmányos vágók hajtják a vágatokat, és föltárják az ereket mindaddig, mig gazdag ércz jelentkezik, akkor érczvágók veszik át a munkát, és az ércz fémtartalma szerint fizettetnek.

Azt javasolja, hogy a munkások ne változtassanak, és az érczért ne a fémtartalom szerint, hanem sulya vagy mértéke szerint fizettessenek akár szegény, akár gazdag az ércz; hiszen az olvasztóban ugy is össze keverik az érczeket, a gazdagot a szegénnyel.

1723 deczember 16-án megemlittetik, hogy a heti termelés csak 174 márka.

1723 deczember 20-án jelentik a főtisztek, hogy a heti termelés 219 márka 30 pizét ezüst, és 12 márka 4 1/2 pizét arany.

1724 január 15-én jelenti a főkamaragróf (Stahrenberg) az udvari kamarának, hogy a főbejárás megtartatott, és most a tanácskozások vannak folyamatban, melyek igen

lassan haladnak, mert ámbár privatim mindenki panaszkodik a rossz gazdálkodás miatt, a nyilvános tanácskozásokban senki sem akar véleményt mondani és valamit javasolni. A bejárásokról tett jelentések sem igen sokat érnek, mert az egyszer-másszor megvilágitott szép érczek egy pár nap alatt eltünnek. Ugy látszik azonban, hogy Felsőbieber tárón és Pachen tárón is sok hely van, melyet jó kilátással lehetne munkába venni, de nincs elég vájó személyzet; ez okból elrendelte, hogy az egyes csapatokat 3 vájóból és 3 legényből alakitsák, mint a magánosoknál szokás. A vájó munkánál eddig is az egyik ember a furót forgatja, a másik pedig a kalapáccsal üti, s mivel a forgatást a legény is elvégezheti, azt véli, hogy ily módon az eddigi csapatokból kétszer annyit lehetne alakitani.

Elrendelte a gépek megvizsgálását is, melyhez Cornelit és Deaddát is oda rendelte, s kiváncsi, hogy milyen véleményt fognak adni az egy bőrkoronggal való zárolásról.

A viz a tavakból elfogyott, és fél, hogy ha eső nem lesz, igen megakadnak a fizetésekkel.

1724 márczius 3-án jelenti a főkamaragróf, hogy a munkások rendetlen bejárását a bányába megszüntetni akarván, elrendelte, hogy a bejárás előtt minden munkás följegyeztessék. Eleinte zugolódtak, e miatt, de megadták magukat. Hasonlóképen belenyugodtak, hogy a csapatok vájókból és legényekből alakittassanak.

1724 márczius 3-án jelenti Sternbach főkamaragróf, hogy Selmeczen csak Deadda és Kirchner értenek a bányaméréshez, de munkáik soha sem egyeznek egymással. Czélszerünek tartaná, ha Schwazbul kirendeltetnék ide valaki, hogy a fiatal embereket a mérésben oktassa és betanitsa.

1724 márczius 19-én jelentik a főtisztek, hogy az érczek Szélaknán elsilányodtak, és a termelés az eddiginél is kisebb lesz.

1724 április 30-án jelenti a főkamaragróf, hogy reménysége van a bányamunkásokat reá birhatni, hogy a jó érczekhez ne keverjenek meddő köveket, ami csak a fuvarozás és olvasztás költségeit növeli; már 9 csapat dolgozik ily módon, és reményli, hogy a többi is belátni fogja, hogy

nem lesz mellette kárositva, Aigner és Deadda hüségesen segitik ebben.

Felkutatja a régi hányókat, melyek közt a Sieben Weiber (helyesebben Sieben Gruben) és vizaknai hányókban igen szép zuzó érczeket és ólomérczeket találtak. A többi régi hányókat is felkutatják.

1724 május 7-én jelenti a főkamaragróf, hogy a régi hányók a Kórház ér hosszában mindenütt jó zuzó érczeket tartalmaznak, azt véli tehát, hogy czélszerü lenne a Weiden akna mögött egy vágatot hajtani nyugat felé táró alakban a fölszinről, m.e. 20-25 ölnyire elérhetné az eret, és azután meg lehetne vizsgálni, vajjon lehetne-e azt lefejteni vagy nem? Ha érdemes lenne a fejtésre, és hosszu ideig nem kivánna sem aknát, sem más különös berendezést, tehát a termelés nem sokba kerülne.

1724 május 21-én jelenti a főkamaragróf, hogy a régi hányók átkutatása folytattatik, és valamennyi hányóban a Gergely aknától a Paradicsom hegyig és a Kálváriáig jó czinopeles zuzó érczek, kisebb mennyiségben pedig vaskos ólomércz, és egy kevés gazdag ezüstércz találtatott. Most már 15 öreg nyugalombéres és 9 fiatalabb munkás kutatja a hányókat. A czinopeles zuzóérczből a kézi szérkével szép kovacs és galenit szinport és aranyport is lehet kihuzni, de nagyobb biztosság végett levitetett nehény szekérrel egy zuzóba, és nem sokára biztosabbat mondhat a tartalomról. A kevés ezüstércz tisztán kiválasztva 38 és 56 lat ezüstöt tartalmaz.

Ezekkel a hányóból szerzett zuzóérczekkel az a czélja, hogy a zuzóércz hiányon segitsen; most az, ami András aknából és Erzsébet aknából kiszállittatik, nem elégséges a zuzók ellátására, és a hiányt a Szt.Háromság aknai hányóból fedezik, melynek 5/5 része meddő. A most kutatás alatt levő régi hányókat is ugy javasolták megpróbáltatni, hogy minden válogatás nélkül aprajját-nagyját levigyék a zuzóba és össze zuzzák, de ezt nem tartotta czélszerünek, mert a régiek az ólom érczeket nem fejtették, mert nem tudták felhasználni, a zuzóérczeket sem fejtették, mert zuzóik nem

voltak, az ezüst érczek fejtése mellett pedig sok meddőt kellett kivágniok, ami a hányók apraját és törmelékét főképen alkotja. A nagy darabok ellenben rendesen az érből származnak, és széttörve könnyen kiválogatható belőlök a meddő.

További szándékában van a Weiden akna háta mögött egy tárót hajtani keresztben az ér csapására. (Sternbach abban a véleményben van, hogy a Siebenweiber, helyesebben: Siebengruben aknák a Kórház éren vannak) az itteni tisztek ellenben azt javasolják, hogy folytatni kellene azt a keresztvágatot, mely a Szt.háromság altáró szintjében nyugat felé megkezdetett, de most be van rakva, és senki sem tudja, hogy miért rakták be; a főkamaragróf is czélszerünek tartja e vágat folytatását, csakhogy jó ideig fog tartani, mig czélját elérheti. Mert előbb lyukasztani kell a Weiden aknát a Szt.háromság altáróval, ami 1/2 év alatt megtörténhetik, 1/4 évbe kerülne mig a kereszt vágat kitakarittatik, és azután még több éven át kellene ebben dolgozni, mig a régi aknákat elérnék; ez a munka tehát 4-5 évig is eltarthat. Ellenben a felső táró 20-25 öl hosszusággal bizonyosan eléri az eret, és feltárhatja, mi van rajta. Ennek segitségével pedig jó és sok zuzóérczeket lehetne termelni, ami az egész vállalat fő czélja. Az altáró keresztvágatát is szükségesnek tartja meginditani, mihelyt lehet, de most még nem lehet, tehát most a felső táró czélszerübb.

A régi aknákból kettő nyitva van, és most berendezteti annyira, hogy bejárni lehessen, az akna oldalairól már eddig is jó zuzóérczeket kapott mutatványul.

1724 május 28-án jelenti a főkamaragróf, hogy a termelés a bányában nem akar javulni, mindazonáltal annyira vitte gondos gazdálkodással, hogy idejövetele óta a béreket mindig rendesen kifizette, az anyagok beszerzésével csinált régi adósságokat törlesztette, a szükséges anyagokkal mindig el van látva, és a pénztárban van annyi készlete, hogy a nyáron át, ha rendkivüli nagy szárazság nem lesz, kisegitheti magát, és az év végén talán egy kis feleslegeet is adhat.

1724 május 29-én jelentést tesz Aigner és Halwax a főkamaragrófnak a szélaknai bányák bejárásáról, melyeket Deadda és Andreowitz bányatisztek jártak be. Az ércz osztásnál jelen voltak: a főkamaragróf, a pénztáros, Keyling bányabiró, Johan Gottfried és Károly Hellenbach bárók, báró Knichen, Mitis Gottfried, Ehrenreutter, Grueber Ignácz, Osmitz Frigyes, Tindl János, Jenkner Nándor, és Oberaigner János György.

Deadda a Lichy járaton észak felé s a feküben a következő csapatokat találta munkában:

12 csapat dolgozott a vastag érben, melyben az ércz csak szórványosan jön elő, csak a fedünél van egy vékony összefüggő érczzsinór.

Innen tovább észak felé és a talp alatt az uj guritó közepe táján van a reményvágat, melynek vájatvégén apró érczszemek is láthatók.

Még lejjebb a Lissy járaton van egy reményvágat, mely jó alaku és vékony érczereket tartalmaz, itt 2 csapat dolgozik. A vájatvég felett 2 ember hajtja a légvágatot, mely most meddő.

Az innen délfelé fekvő feküguritóból két reményvágat hajtatik egy dél a másik észak felé, mind a két vágat jó alaku és ércz nyomokat lehet látni bennök.

Ennek a függőleges fekü guritónak a fenekétől is megy egy jó alaku északi reményvágat.

Lejebb az 5-ik Sarkóczy járaton van 2 vájatvég, mind a kettő észak felé, a fedüben levő vágat meddő, a fekü éren levő sokkal szebb, de az ércz most kevesebb, mint a mult héten volt. Itt 2 csapat dolgozik.

Andreowitz segéd bányatiszt is a Lichy járaton kezdte a bejárást, az északi uj guritó mellett egy feküvágat hajtatik, melyben semmi változás sem történt.

Tovább észak felé a Lichy járat felett az ugynevezett Uj járaton van egy vájatvég, mely a fedünél egy láb vastagságu agyagot, és ez alatt pedig czinopeles kovacsot tár fel.

A Lichy járat talpa alatt van egy északi vájatvég, melyben szép az ér.

Innen dél felé a Riessinken guritó alatt is van egy északi vájatvég, melyben a fekü felé szép 2' vastag kvarczos ér látható.

Még lejebb a felső Riessinken guritó alatt van egy északi reményvágat kvarczos czinopeles érben, melyben 2 ujnyi tiszta ércz is látható.

A második guritóban is van egy északi vágat szép érczekkel, melyek szórványyosan láthatók.

Ez alatt a guritó alatt is van egy északi vágat 4 ujnyi vastag ércczel, melyen 4 csapat dolgozik.

Mélyebben a 3-ik Riessinken guritó mellett levő északi vájatvégben 2 ember dolgozik, és az ér kvarczos kovacsos.

Továbbá az 5-ik Sarkozy járaton a fő északi vájatvégen 4 ember dolgozik meddő érben.

Innen dél felé a régi Vorsinken mellett az 5-ik és 6-ik Sarkoczy járat között a légvágat hajtatik 2 emberrel, itt is láthatók ércznyomok.

A 6-ik Sarkoczy járaton 4 ember dolgozik a fedülap vájatvégén észak fele, melyen ólmos kvarczos érben ércz fészkek is vannak.

A hányók kutatásából 103 szekérrel vittek le zuzóérczet a zuzókhoz.

1724 junius 12-én kineveztetik Kirchner Miksa bányatiszt Felsőbieber tárói és Pachen tárói bányagondnokká, és alája rendeltetnek a zuzók is; különös föladatává tétetvén, hogy a zuzók ellátásáról jó minőségü zuzóérczekről gondoskodjék.

1724 julius 2-én jelenti a főkamaragróf, hogy husvét óta nem volt eső, a tavak üresek, és a zuzók nemsokára mind állani fognak. E mellett az élelmiszerek ára is nagyon emelkedik. A zab most kétszer olyan drága, mint a télen volt. Nagyon aggódik, hogy a lovasgazdák e miatt béremelést fognak kivánni.

1724 julius 11-én jelenti a főkamaragróf, hogy az uj érczszakmány mellett abban mutatkozik némi nehézség, hogy a munkás, ha nagyon jó érczeket termelhet, igen sok bért kereshet. Ugy fogja azonban szabályozni a szakmányt, hogy a munkások keresete az ércz jóságával növekedjék ugyan, de tulságos nagy ne lehessen.

1724 julius 23-án jelenti a főkamaragróf, hogy az érczválasztók régi szakmánya szerint az érczvágók minden beadott lat ezüstért 6 drt kaptak, és ezenkivül egy munkás csoport 3 ft 60 denár kőfejtő bért. Az uj szakmány szerint olyan érczvágó, kinek munkahelyén csak szegény érczek vannak, és egy rümpel 100 latot nem tartalmaz, kap fejenként és hetenként 1 ftot. Az olyanok kik rümpelenként 100-300 latot adnak be, minden latért 6 denárt kapnak. Olyanok, kik rümpelenként 300-1000 latot adnak be, kapnak 300 latért latonként 6 denárt, a többiért pedig latonként 1 1/2 fillért, tehát 100 latért 1 1/2 ftot. Hogyha pedig valaki 1000 laton felül ad be, az kap latonként 1 fillért, vagyis 100 latért 1 ftot. A kőfejtő bér azonban egészen eltörültetett.

A régibb szakmány mellett titokban tartották a tisztek az ércz valóságos tartalmát, és csak annyi bért fizettek ki, hogy az illető munkás magas bérhez ne juthasson. Ezt nagyon károsnak tartja, mert megrenditi a munkás bizodalmát, és lehetetlenné teszi, hogy a munkás az érczeket külsejük után megismerni tanulják. Most minden munkással közöltetik a beadott ércz tartalma, és a bér kifizettetik, ha magas is.

1724 november 9-én jelenti Halvax könyvvivő a főkamaragrófnak, hogy Károly akna mellett a Wasserbruch-nál a 6-ik járaton lyukasztottak a fejtéssel, és most már jó a levegő és az ott levő 18 csapat akadály nélkül dolgozhatik. A Lichy járaton is nyitottak jó érczet, melyre 7 csapat telepittetett.

1725 junius 14-én megemlittetik egy jelentésben, hogy a bérek ezentul kéthetenként fognak fizettetni.

1725 julius 12-én jelenti Halwax a főkamaragrófnak, hogy a kétheti munka és kétheti bérfizetés minden akadály nélkül megy, csak az a baj, hogy az érztermelés apad.

1726 augusztus 19-én jelentik a főtisztek, hogy a szélaknai bányában az 5-ik járaton a feküéren még mindég nagyon jó érczek törnek, és hogy a Lichy járat alatt is a függőleges guritóban szép érczeket ütöttek meg.

1726 augusztus 25-én jelenti Eder a főkamaragrófnak, hogy Szélaknán az 5-ik járaton a feküben 26 csapat dolgozik egymás felett szép érczeken, melyek egészben állanak.

1727 február 23-án jelentik a főtisztek a Körmöczön levő főkamaragrófnak, hogy a 2-ik Sarkóczy járaton a Pallenik göngöritő közein 21 csapat, a függőleges göngöritő közein pedig 19 csapat dolgozik mindenütt szép érczeken.

1727 junius 12-én jelentik a főtisztek, hogy az érczek a bányában nagyon megsilányultak az utolsó 14 napi termelés csak 166 márkát tett.

1727 julius 13-án jelentik a főtisztek, hogy a termelés megint megapadt, és most 14 nap alatt csak 122 márka termeltetett. Továbbá panaszolják a főtisztek, hogy Kirchner Miksa bányagondnok egész éjszakákat bent a városban a kortsmában dorbézolva tölt el, a munkásokkal ott verekedik, és hivatalos kötelességeit elhanyagolja, ugy, hogy kénytelenek voltak Spiegelt bizni meg a gondnoki teendők ellátásával. A gondnok példáját követik azután az altisztek is, tegnap Riedl bányaügyelő a finsterorti ügyelővel Sivyvel nappal részeg állapotban összeverekedett az utczán. Mind a kettő be van zárva, és várja büntetését.

A termelés leapadt ugyan, de azért a zuzótermények kkel és a készletben levő 370 mázsányi dus ólom segitségével fedezni tudják a bérfizetést, és még Besztercczebányára is megküldhetik a szokásos havi 3000 ftnyi ellátmányt.

1727 augusztus 18-okén eltörli a főkamaragróf a költségeket beszedő állomást, és elrendeli, hogy minden részes a maga költségeit maga szállitsa be a főpénztárba.

1728 január 22-én tüz ütött ki a Magdalena aknában az altáró szintjén a gépészek kamarájában, a tüz elégette a rakóhely ácsolatát, s ennek következtében a rakó odor beomlott, emberek is szerencsétlenül jártak a nagy füstben, de még nem tudják, hogy vajjon meghalt-e valaki.

1728 január 25-én jelentik a főtisztek, hogy a tüz alkalmával senki sem halt meg, és hogy a rakó odor már ismét helyre van állitva.

1728 márczius 4-én jelentik a főtisztek, hogy a szélaknai termelés a mult héten csak 90 márkára tett.

1728 április 19-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy Szélaknán a siglisbergi akna mellett jó érczek törnek és a termelés emelkedik.

1728 junius 17-én jelentik a főtisztek, hogy Szélaknán a József akna mellett az 5-ik járaton a fővájatvéggel vizet ütöttek meg, melynek legyőzése és tartása végett a József aknai 3-ik járgányt mely már 2 év óta szünetelt, ismét müködésbe vették.

1728 julius 12-én kifogásolja a főkamaragróf, hogy a hányókutatók olyan sok egy latos érczeket adtak be; ő kimosatott ezekből az érczekből egy kosárral, és ugy találta, hogy volt benne egynehány darabka 20-30 latos érez, a többi pedig meddő.

Hogy a hányókutatások hasznosak legyenek, a felügyeléssel ezek felett Geramb fő aranyválatót bizza meg heti 6 ft fizetéssel. hogy eddigi foglalatossága mellett ezt is ellássa, 2 expectanst kell mellé adni, egyiket a válatóba, másikat a kutatásokhoz. Feladata lesz a régi hányókat sorban átkutatni, hetenként a kutatás eredményét bejelenteni.

1728 augusztus 4-én kinevezi a főkamaragróf Gall Capt. János és Deadda József expectansokat bányatisztsegédekké hetenként 6 ft fizetéssel.

1728 október 28-án jelenti Halwax Bécsbe a főkamaragrófnak, hogy az 5-ik és 6-ik járat között, valamint a 6-ik járat alatt is szép az ércz, és 30 csapat dolgozik rajta. A heti termelés 160 márka volt.

1729 január 6-án jelentik a főtisztek, hogy Wasserschacht mellett levő fejtés termelése 110 márkával emelkedett, de a szélaknai termelés 3013 rümpellattal apadt.

1729 február 5-én Schwartz Ádám és Roth Jakab bányamunkások, kik a többieket engedetlenségre izgatták és felázitani akarták, ki tiltattak a főkamaragrófi hivatal kerületéből. A bányabiró jelentése szerint a zavargás mult deczember 22-én kezdődött abból az okból, mert elrendeltetett, hogy a munkások azon a szombaton, melyen fizetés nem tartatik, dolgozzanak, és ha valaki a munkát elmulasztja, 30 krral büntettessék. Deczember 22-én fizetés volt a Wasserschachton, és mert az előtt való héten szombaton senki sem dolgozott, levonatott nekik egyenkint 30 fr. A fizetést az első csapat felvette ugyan, de rövid idő mulva visszavonta avval a kijelentéssel, hogy ők szombaton nem dolgóznak, mert ez soha nem volt szokásban, és csak a teljes fizetést fogják átvenni. A fizetést senki sem vette fel.

Deczember 24-én a szélaknai munkások fizetése volt Selmeczen a kamara udvarban, a wasserschachtiak megjelentek itt is, és nagy lármát csináltak, a főtisztek és a bányabiró csititására nem hallgattak, és anélkül, hogy a bért fölvették volna, elhagyták a munkát.

Ez után kipuhatolták a tisztek az izgatókat, és január 8-án Schwartz Ádámot, ki ezt kiabálta, "Herren sollen sie uns heissen, und fragen, ihr Herren wollet ihr dieses oder jenes thun", továbbá Willman Jakabot, Knap Mihályt, Grolmusz Pált, és Roth Jakabot, ki egy jó érzelmü Redling nevü munkást, mert a többieket az engedelmességre akarta rábeszélni, megütött, és ezért 4 hétig el is volt zárva, befogták, a vizsgálatot felettük megtartották, a munkából mindnyájokat elbocsátották, Schwarzot és Rohtot pedig a kerületből ki tiltották.

1729 márczius 6-án jelenti a főbányagróf az udvari kamarának, hogy Geramb József fő aranyváló még 1727-ben az udvari kamara engedelmével utazást tett Csehországban, Szászországban, Hannoverában és Braunschweigben, megnézte

az ottani bányákat, és jelentést tett tapasztalatairól több javaslattal együtt, melyek között a főkamaragróf a hányók átkutatását, és az érczek töményitését ülepitő szitákon legalkalmasabbnak találta egy kisérletre. E kisérletet el is rendelte Geramb vezetése alatt. 1728 április 26-tól kezdve deczember 22-ig nyeretett a munkálattal 293 márka, 2 l. , 3 q ezüst, melyben 3 ., 6 ., 1 q arany találtatott; az összes pénzérték tett 7,050 ft

a kutató és ülepitő költség tett	502 ft	48 xr
az olvasztás költségei	2,341 "	38 "
	2,844 ft	26 xr
tehát maradt nyeresség	4,205 "	34 "

1729 márczius 22-én rendeli a főkamaragróf, hogy a szélaknai bányamivelést Kirchner bányagondnok, Deadda fő bányatiszt, Spiegl és Andreowitz segéd bányatisztek, Zipszer a kisebb részesek bányatisztje, valamint Gall és Deadda József segéd bányatisztek hetenkint egymást felváltva bejárják.

A wasserschachti mivelést Kirchner és Spiegel kezeljék.

A Teréz aknai, Klinger tárói és wasserschachti fekümivelésre az öreg és a fiatal Deadda felügyeljenek.

A Pachen tárói mivelésre pedig Andreowitz, Zipser és Gall vigyázzanak.

De egymás ellen ne intézkedjenek, hanem ha valami javitani valót tapasztalnak, jelentést tegyenek a főtisztteknek, kik a jelentéseket havonkint tartandó tanácskozásban tárgyalják, és intézkedjenek.

Az a tiszt, aki e rendelet ellen cselekszik, azonnal felfüggesztendő a hivatalától és fizetésétől.

1729 julius 5-én irja a főkamaragróf, hogy sajnálattal értesült a bányavizek emelkedéséről, és felhivja a tiszteket, igyekezzenek a bajon minél előbb segiteni, mert nem sokára kifogy a tavak vize, és akkor még sokkal nagyobb lesz a baj.

1729 julius 16-án rendeli a főkamaragróf, hogy a Siglisbergen levő 2 akna közül az, mely most ujra nyittatik, és el van már látva hajtó művel, a királyné nevére Christina aknának kereszteltessék.

1729 október 12-én értesiti az udvari kamara a főkamaragrófot, hogy október 2-én felterjesztett javaslatára a szélaknai bányamivelés felhagyása tárgyában elhatároztatott, hogy Berghoffer Tirolból, és Lauer Csehországból, Stockhammer udvari tanácsossal együtt minél előbb Selmeczre menjenek, és a viszonyokat a helyszinén megvizsgálva javaslatot tegyenek.

1729 november 2-án jelentést tesz Kirchner Miksa Miháły bányagondnok a Felsőbieber tárói, szélaknai bányákról, abból az okból indittatva, hogy a mult hó 19-én a kamarai főtisztek a felett tanácskoztak, vajjon felhagyandó-e a szélaknai bányamivelés, vagy nem?

Ez alkalommal meghagyatott a tiszteknek, hogy mindenki saját véleményét külön jelentésben terjessze elő. E meghagyásnak engedelmeskedve adja elő a következőket:

Nagyon sajnálatos volna, ha Felsőbieber tárót, a selmeczvidéki bányák anyját a vizek felengedésével megsértenék.

Nagy nehézségekkel járt 1709-től 1717-ig ismét lehuzni a vizeket, melyeket a kuruczok 1708-ban a bányamélység feléig fölemelkedni hagytak, s evvel a bányát az elpusztulás veszedelmének kitették. Ha meg nem érkezett volna báró Thavonath főkamaragróf 1712 szeptember havában, midőn a vizek már a Lichi járat felett 8 öllel magasabban állottak, és bölcs intézkedéseivel nem hozott volna rendet a mivelésbe, és saját pénzével nem tette volna 5 évig, 1717-ig lehetővé a bérfizetések rendes megtartását, akkor e remek bánya bizonyára elpusztult volna.

De a jó isten 1717-ben a Lichi járat alatt, a függőleges fekü guritóban gyönyörü szép érczekre vezetett, melyek közt termés arany is gyakran előfordult; a 4-ik Sargóczi járaton pedig a középső fekü ér vájatvégénél egy olyan ércz fészket nyittatott meg, hogy emlitett báró Tha-

vonath nem csak fedezhette a rendes heti költségeket, hanem vissza kapta az előlegezett 28,00 forintját, és 1717 végével 22,000 ftot készpénzben találhatott a főpénztárban.

Az érczfészek a 4-ik Sargóczi járaton nemcsak észak és défelé terjedt, hanem lefelé mintegy 34 ölnyire egészen a 6-ik Sargóczy járat alá lenyult. Ez a fejtés szolgáltatta a módot, hogy a vizeket mindig lejebb és lejebb szoritsák, hogy a fejtők mindég szárazban dolgozhassanak. Egyszerü 8 darab kézi szivattyuval a vizet a 7-ik Sargóczi járatig. (1700-ben kétszer annyi szivattyu dolgozott itt, és nem tudta a vizeket tartani, minek következtében a mélységet felhagyták.)

A vizemelés mellett kitakaritották a vágatokat, a többek között a Hornsteinsinken-t is, melyről ismeretes volt, hogy 1700-ban érczet hagytak el benne. Ezt a mélyitést szárazzá téve, ismét munkába vették az érczfejtést, mely dél és észak felé kiterjedt, és különösen az ereszkedés közepe táján nagyon gazdag érczeket adott. Az érczek lefelé is tartottak. 1720-ban már 10 csapat dolgozott itt, 8 talpalá, 2 pedig dél és észak felé.

Azonban ekkor történt a mivelés nagy kárára, hogy a Károly, Magdolna és Lipót aknákban levő szivattyukat 60,000 ft költséggel nyomó szivattyukká alakitották át, a Károly aknai szivattyuk pedig, mert akkor még Magdolna akna nem volt annyira lemélyitve, nem volt képes a 7-ik Sargóczi járatról emelt vizeket az altáróra felemelni, és ennek következtében az egész fejtés a Hornsteinsinkenben, valamint a 7-ik Sargóczi járaton levő többi miveletek, és a Mitnerssinken miveletei is a pallókereszt közelében északra fekvő ereszkedő miveleteivel együtt, melyben 7 csapat fejtett érczeket, mind elfultak!

Harmincznál több érczfejtő csapatot kellett ekkor rögtön más munkahelyekre telepiteni. Erre azután nagy nyomoruság következett, a bérfizetések elmaradása mindég gyakrabban megtörtént, 1721-ben még rosszabbá vált a dolog, a 3-ik munkaszakaszban való dolgozás eltiltatott, kivéve a szivattyu kezelőket. Ily körülmények között az érczfejtő

csapatok a Spitaler akna hányójára vetették magukat, abból kutattak érczeket, és egész bányamivelést vittek benne végbez. Kirchner ekkor Bécsben volt.

Ekkor a bányák anyja ismét közel állott a megsemmisüléshez! 3 müszakban vizet emeltek, 2 müszakban dolgoztak, az érczeket pedig a hányókban termelték! Ez valójában nagyon veszedelmes állapot vala. De ismét segitett az ur isten!

1721 október végével megérkezett a báró Stampfer-féle bizottság, azonnal kihányatta a nyomó szivattyukat, és helyettök a most is bent levő közönséges szivattyukat állittatta be, jobb dugattyuhengerekkel, mint a régiek voltak.

Igy megmenekült a 6-ik Sargóczi járat az elfulástól, az érczfejtők lassanként megint találtak munkahelyet, a 3-ik müszak is megengedtetett, és a vágatok kitakarittattak. A fejtés a 4-ik és 5-ik Sargóczi járatok között a Mittnerssinken éren, a Rieszhäspeln, és a Lichi járaton a feků éren mind jobban kiterjedt, és a bérelmaradások megszüntek.

Miután azonban a nevezett bizottság feloszlott, sok jó terv végrehajtatlanul maradt. Báró Stampfer elutazása után megint rosszra fordultak az ügyek.

De hála istennek, ekkor érkezett meg 1724 október végén báró Sternbach főkamaragróf. A zuzók termelését, különösen a dus aranytartalmu ólmos zuzóérczek termelését felével azonnal fölemelte. A bányában pedig az 5-ik Sarkoczi járat megujitása alkalmával a Magdolna akna mellett hajtott feků vágattal a feků éren egy ereszkedésben gazdag érczre akadtak; hasonlóképen a Lichi járaton a fő feküéren felfelé a 2-ik Sargoczi járatig; továbbá a Lichi járat alatt észak felé a Rieszhäspeln-ekben; a Lichi és Reutters járati feků éren dél felé, és felfelé a Lichi járatig, lefelé pedig az 5-ik Sargoczi járatig, azután az 5-ik Sargoczi járaton a fő feků éren a Wasserbruch közelében fölfelé a 3-ik Sargoczi járatig terjedő, kitünő érczeket fejtettek; - a 4-ik Sargoczi járaton a fő feků éren észak felé a föntjében és a talpban az 5-ik Sargoczi járatig fejtették a jó érczeket; - továbbá az 5-ik Sargoczi járaton dél felé a fő feküéren a vá-

jatvéggel gazdag ércz nyittatott meg, mely fölfelé a 4-ik, lefelé pedig a 6-ik Sargoczi járatig tartott, hol az ércz után 18 ölnyire lehaladtak, de az ér szakadozottá válván, nem győzték a vizet tovább tartani kettős szivattyukkal sem; tehát elhagyták, mig a 6-ik járatról egy vágattal a víztől meg nem szabaditják.

Most az érczfejtés főképen az 5-ik és 6-ik Sargoczi járat között a Mittnersinken fő fedü éren van, innen származik már jó idő óta a termelés nagyobb része. Az érczek minősége és mennyisége változik, mint ez minden érczbányánál történni szokott; de azért nem kell elcsüggedni, majd megint lesz ismét jó ércz, lesz több is, a 6-ik és 7-ik Sargoczi járat között még érczek vannak, melyek fejtésre várnak.

A vizemelés most már nagyon meg van könnyitve, mióta Magdolna akna a 6-ik Sargoczy járattal lyukasztott, és a Károly aknai szivattyuk is e szintről emelik a vizeket.

De hogy a vizemelés berendezésére forditott nagy költségek valaha vissza térittethessenek, és ez a bánya, mely már milliókat jövedelmezett és a kincstárnak sokszor nagy segitségére szolgált, ismét jövedelmezővé válhassék: szükséges, hogy a reményvágatok és feltárások nagyobb mértékben foganatositttassanak. A mélység mind dél felé, mind észak felé érintetlen.

Valójában siralmas volna a hatalmas Spitaler eret viz alá fullasztani, amit a törökök sem kisérlettek meg, sőt mindég óvakodtak a bányákat megsemmisiteni. Könnyü egy bányát felhagyni, de nagyon nehéz ismét megujitani. A tapasztalás bizonyitja, hogy a megujitás többe kerül, mint a viznek folytonos emelése.

Pachen tárón van ő Felségének kincsestára, itt a hatalmas fekü ér nem tart messzire dél és észak felé, de lefelé a talpba huzódik, és folytonosan elómélyitéssel kell a munkásoknak helyet csinálni, és a vizeket kézi szivattyukkal kell emelni. Tekintve már most, hogy a Pachen tárói elómélyités körülbelől egyenlő mélységben áll a Lychi járat

északi részével: ha a szélaknai mélység felhagyatik, Pachen tárában azonnal növekedni fog a vizmennyiség, mert ugyanazon az éren dolgozik Pachen táró, mint Szélakna; ez bizonyos.

Midőn 1709-ben a Pachen tárói mélység el volt fulva, a Lichi járat északi vájatvégével váratlanul erős vizsugárt nyitottak meg, mely mint egy szökőkut, nagy erővel nyomult ki. Ez okból vesztette el a Pachen tárói társulat a bányája mélységét, mert a kurucz idők alatt nem volt képes a vizeket kiemelni.

A szélaknai bányamivelés felhagyása tárgyában nagy tanácskozás tartatott 1714-ben gróf Caraffánál Bécsben. Sokat beszéltek pro et contra. E tanácskozás következtében küldetett gróf Caraffa elnöksége alatt 1715-ben egy bizottság, mely a bánya felhagyását a helyszinén is sokáig tárgyalta. Azután pedig nem sokára gazdag érczek termeltettek, és a felhagyás elmaradt.

1716-ban is szellőztették e kérdést, de nem döntötték el.

1717-ben, mielőtt báró Thavonath Bécsbe elutazott, a kérdést alaposan megvitatták, és határozatukat 4 példányban állitották ki, melyekből egyet-egyet az udvari kamara, a selmeczi kamara, a selmeczi bányabiróság, és a selmeczi bányapolgárság kapott, hogy igy a határozat fennmaradása biztositassék.

A mostani lóerejü vizemelő gépeknél nagy megtakarítással járna, ha a nagy könyökös emelőket, melyek rézből készültek, ugy rendeznék be, mint a Schickmayer-féle gépnép volt, kerekekkel. Ezt könnyen meg lehetne tenni, és az eredménye biztos.

A mi őseinknek egy igen jó tervük volt a szélaknai bányavizek lecsapolására: a bélabányai altárót akarták a selmeczi bányák alá behajtani, a Breittenbergben a Spittaler eret már majd hogy el nem érték, de a háborus időkben a bányapolgárok nagyon elszegényedtek, és a költségeket fedezni nem birták. A kurucz háboru előtt hetenként 6 ftot számoltak el a Felsőbieber tárói bérszámlában a bélabányai altáró javára, de 1709-ben a háboru befejezése után, a kincs-

tár nagy pénzhiányban szenvedvén eltörültetett a 6 ftnyi segitség, és azóta nem adatik.

Egy magántársulat összeállott ugyan, és az altárót ujra megnyitotta, s már majdnem egészen kitakaritotta, most a Nándor aknát takaritják ki, melyen tul 60 ölnyire van a vájatvég; de jó idő fog addig elmulni, mig ahhoz érnek, és azután tovább hajthatják. Ez a társulat megtesz mindent, amit tehet, de a vállalat gyorsitása érdekében czélszerü volna, ha a kincstár is hozzá járulna, és a társulatban részt venne, ugy hamarább elérnék a fő eret, mely bizonyosan érczes lesz, és ezt Selmecz felé követve déli irányban sok érczfészket tárhatnának fel, és lecsapolhatnák a vizeket.

1729 november 8-án beterjeszti Halwax János főpénztáros az ő javaslatát a szélaknai mélység felhagyása tárgyában. Ennek megokolásául felhozza, hogy ha a mélység a 6-ik Sargoczi járattól a Lichi járatig felhagyatik, és a munkások a felsőbb szintekben vagy a Wasserschacht fejtésekbe áthelyeztetnek, ez által két hetenként 56 pár ló bére 784 ft és az anyagokkal együtt mindössze kéthetenként mintegy 1100 ft takarittatnék meg. A fejtő munkások áttelepitése azonban nehézséggel fog járni, mert Istenáldás bányánál a felsőbb szintek már le vannak fejtve, a mélységben pedig dél felé nem mernek dolgozni, részint azért, mert már 100 ölnél tovább tárnák fel az eret ez irányban minden eredmény nélkül, részint pedig azért, mert attól félnek, hogy sok vizet nyitnak meg, ha még tovább is közelednek a szélaknai mivelésekhez.

Hogyha pedig a mélymivelés folytattatik, és véletlenül még több viz nyittatik meg, akkor a mostani lovasgazdák nem lesznek képesek az ő elcsigázott lovaikkal a vizeket tartani, és pedig annál kevésbé, mert némelyiknek már most sincs szénája, tehát a télen át okvetetlenül megbukik.

Azt is tekintetbe kell venni, hogy ha a mélymivelés folytattatik, honnan veszik a biztonositáshoz szükséges bányafát, mikor Selmecz körül az erdők mind ki vanrak vág-

va, távolabbról pedig nagyon sokba kerülne a szállitás.

1730 márczius 10-én értesiti a főkamaragróf a helyettes főhivatalt, hogy az itt volt bizottság javaslatára az udvari kamara elhatározta a selmeczi bányák fenntartását és fel nem hagyását, utasitja tehát őket hogy tanácskozást tartsanak, miképen lenne lehetséges a megapadt termelés mellett a müveket fenntartani, és a tanácskozás eredményét terjesszék fel hozzá.

1730 márczius 11-én jelentik a főtisztek, hogy az 5-ik és 6-ik Sargoczy járat között a szélső fedü éren a Straka és Mitterer ereszkedés körül igen jó érczeket nyitottak meg, ugy hogy az érctermelés csak 16 mázsával szaporodott, de a fémtartalom 2790 rümpellattal lett nagyobb, mint a mult 2 hétben.

1730 márczius 14-én jelentik a főtisztek, hogy a Christina akna az altáróig már nyitva van, és az altáró alatt még 6 ölnyire lemélyitendő, ami husvétig megtörténhetik.

1730 április 4-én jelentik a főtisztek, hogy a Christina akna már 50 1/2 ölnyire ki van takaritva.

1730 április 15-én jelentik a főtisztek, hogy a lefolyt 2 hét alatt az érctermelés 31s mázsával és 16584 fümpellattal megapadt. Az 1, 2, 3, 4, és 5 latos érczekből még 5706 mázsa van a kohóknál készletben.

1730 április 22-én jelentik, hogy a termelés az utóbbihoz képest ismét apadt 34 mázsával és 3282 rümpellattal.

1730 április 26-án jelentik a főtisztek, hogy Christina akna kitakarittatott az altáró szintjéig, és ott most már jó levegő van. Hogy az akna 3-ik járatába jó levegőt hozzanak, a berakatban egy emelkedő vágatot hajtanak, melyből 24-ikén váratlanul láng csapott ki (wildes feuer) és az ott dolgozó 2 embert megperzselte. Azt reménylik, hogy ez jót jelent.

1730 május 16-án tartott tanácskozmány jegyzőkönyvéből feljegyeztetett, hogy a Windschacht nehány ölnyire a Bieber altáró alatt beomlott, ennek következtében a rakodóhely a vizcsatornával együtt lesüllyedt, és a viz 4 óráig

a mélységbe folyt, mig végre sikerült azt ismét felfogni, és tovább vezetni. Miután az akna ácsolata általánosan rossz állapotban van, javasolják, hogy az altáró alatt levő része a Grünermel járatig betöltessék, a felső része pedig nyitva tartassék a személyzet bejárása végett, mert a többi aknákban a járás a sok kenőcstől zsiros deszkák és fák miatt igen tüzveszélyes, csak egyedül Windschacht az, mely biztos, és e régi időktől fogva mindig bejárásra használtatott. Megemlitik ez alkalommal, hogy 1711-ben a Spitaler akna, melyben 2 ló erejü gép müködött, az altáró felett meggyulladt, és a lóerejü gépekkel együtt leégett, és 1713-ban ismét helyre állittatott.

1730 május 27-én jelenti a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy Szélakna az altáró alatt beomlott (az akna, nem a bánya), fa nincs, és pénz sincs. Ezelőtt néhány hónappal, mikor a felhagyás felett tanácskoztak, a tisztek azt állitották, hogy nincs semmi veszedelem, van elég fa, és lesz pénz is; és ma már másképen beszélnek, és hozzá folyamodnak segitségért. Ilyen folyamodást minden 2 hétben kap Selmeczről és minden 4 hétben Beszterczebányáról. Pedig, hogy ha most, mikor még viz van a tavakban, máris megszorulnak, és ha nem tudják a költségeket fedezni, hát miként lesz majd később, ha a viz elfogy?

1730 junius 15-én köszönetet mond a főkamaragróf az udvari kamarának, hogy a hollandi vállalkozóktól 60,000 ftot rendelt az itteni müvek költségeinek pótlására. Igyekezni fog arra, hogy ezt az összeget csak a legnagyobb szükségben használja. Selmecznek havonként, ha a munkások számát leszállitják, 5-6 ezer ftra lesz szüksége.

1730 julius 14-én rendeli VI.Károly király báró Sternbach főkamaragrófnak

1. hogy az ugynevezett Windschacht a Sargoczy járatig fenntartassék,

2. hogy a személyzet, mely mostan a 3 kamaránál 5000 emberből áll, leszállittassék, mert azt a munkát, amit ezek teljesitenek, helyes beosztás és jó felügyelet mellett a személyzet felével - s legfölebb kétharmadával elvégezni lehet.

3. Az aknaszállitás eredményének javitására szükséges, hogy mikor a takarmány olcsó, az készletbe vásároltassék, és igy a szállitó gazdák mindég egyenlő áron láttassanak el takarmánnyal, melyet Zsarnóczán, Ladoméren és Liptsen lehet készletben tartani, a lovak (melyekből most 372 pár tartatik), ha jól tápláltatnak, sokkal több munkát végezhetnek, mint a kiéhezett mostani lovak.

4. A fafuvarosoknak a fuvarbért azonnal ki kell fizetni, és az erdők szabályos kezeléséről kell gondoskodni. Megfontolandó, hogy nem lenne-e czélszerü a Beszterczebánya körül fekvő erdőkből a fát leusztatni Ladomerig vagy Zsarnóczáig, és ott kirakó helyeket készitteni, és szenet égetni?

1730 augusztus 10-én báró Sternbach főkamaragróf a Ladomer mellett tervezett kohó tárgyában tervének megokolása végett terjedelmes jelentést terjeszt az udvari kamarához, melyben az egész selmeczi bányászat viszonyait részletesen kimutatja. A jelentés tartalma kivonatosan a következő:

Hogy a Ladomer mellett tervezett kohó hasznát megitélni lehessen, szükségesnek látja a selmeczi bányák viszonyait és az ő eddigi eljárásának okait részletesen előadni.

A selmeczi bányák viszonyairól, mihelyt kellő tudomást szerzett magának, belátta, hogy a létezett és részben még most is létező bajok orvoslására és a bányamivelés fenntartására törekvő intézkedéseiben 2 elvet kell folyvást szeme előtt tartani: 1. hogy a mivelés alapjául nem szabad a gazdag érczek termelését tekinteni, és 2. hogy az erdőket kimélnie kell, ha az egész bányamivelést veszélyeztetni nem akarja.

Az első elv talán nem látszik első tekintetre alaposnak, mert ismeretes, hogy a gazdag érczeket olcsón lehet feldolgozni, és belőlük nagy jövedelmet lehet adni, mig a szegény érczek csak nagy költséggel, nagy tüzi veszteséggel dolgozhatók fel, és csak hosszabb idő lefolyta után értékesithetők.

Hogyha azonban a dolog lényegét kellően megfontoljuk, kitünik, hogy elvem helyes alapon nyugszik, és hogy a tapasztalat is bizonyitja a helyességét.

A selmeczi bányákban ötféle érczek termeltetnek: gazdag ezüst érczek, szegény ezüst érczek, arany tartalmu zuzó érczek, ezüst tartalmu zuzó érczek, és ólom érczek.

A gazdag ezüst érczek tagadhatatlanul a legértékesebbek, de a legveszedelmesebbek is; mert ámbár néha nagy jövedelem forrásai, mégis megtörtént már többször Selmeczen, hogy éppen a gazdag érczek után való tulságos törekvés miatt a mivelés a legnagyobb zavarba és nyomoruságba jutott, és egészen fennakadt volna, ha a szükséges ellátmányt máshonnan meg nem kapták volna. Tanácsos ugyan a gazdag érczeket felkeresni és lefejteni, de még tanácsosabb nem törekedni utánok nagyobb erővel, mint amennyinek költségeit a mivelés többi termelése fedezni képes.

Nem akarom ennek bizonyitása végett a régibb esemé-
nyeket felhozni; csak a mostani állapotot kivánom megvilágitani. Gazdag érczeket termelő bányánk kettő van: Szélakna és Wasserschacht. Ismeretes, hogy Szélakna igen gazdag érczeket termelt nagy mennyiségben, és nem tagadható, hogy itt-ott még most is jó fészkek találhatók. Ellenben az is igaz, hogy igen sok költséget okoz fenntartása, a sok fa miatt, nagyon sokba kerül, és az erdők elpusztitásával a jövőben nagy kárt fog okozni a bányászatnak. Igaz továbbá, hogy a vizektől való félelem miatt nem tudják, merre dolgozzanak. Mindnyájan azt reméltük eleinte, hogy az érczny-
itások javulni fognak, de meglátszik intézkedéseinken a vizek fakasztásától való félelem, és ez okból nagyon gyenge lábon állanak reménységeink, és pedig még azért is, mert tapasztaljuk, hogy az erek gazdagsága ugy a mélység felé, mint a csapás irányában is annál inkább apad, mennél tovább haladunk. Segiteni fognak valamit a feküerek, de meddig? azt csak a tapasztalás fogja megmutatni. Mind a mellett nem akarom a bányát reménytelennek mondani, mert ameddig meg vannak az erek, addig nem szabad minden reménységről lemondani. Egyéb iránt pedig mostan jó reménység fejében any-

nyira közeledtünk már a Pacher tárói mivelésekhez, hogy ennek déli részéből a vizek nehány év óta már beszivárognak, a mivelést tehát már ez okból is fenn kell tartanunk; de világos ebből, hogy a jobb érczekre való hiu reménység milyen veszedelmessé és költségessé tette a bányamivelést, és az erdőkben most és jövőre nagy kárt okoz.

A másik gazdag érczes bánya: Wasserschacht. Ez a bánya a Teréz akna ujranyitása következtében keletkezett, mert szükséges volt a régi miveléseket ujra kitakaritani. Különösen eleinte nagyon szép gazdag érczeket találtunk ott, gyakran nagyobb mennyiségben is, melyek annál kevesebb költséggel valának megnyerhetők, mert a mivelés a Szt.háromság altáró szintje körül forgott, tehát olcsón volt kiszállitható. Azt reméltük, hogy itt állandó és tartós mivelésünk lesz, és az érczek dél és észak felé nagyobb távolságra vonulnak, és a mélységben, ahol a Bieber ér a Dániel érrel találkozik, milliomokat jövedelmező mivelésünk lesz. E reménységben kezdtük az Amália akna lemélyitését, az ereszkedésekbe szivattyukat állitottunk; Waiden aknát kiegyenesitettük, és dél felé még egy régi akna megnyitását terveztük. De mily kevéssé teljesültek a mi nagy reménységeink, kitetszik abból, hogy az ércz előjövetel megsilányodott, dél felé már régóta nem nyerhetünk jó érczeket, ahol az ereknek találkozniok kellett, és Amália aknából hozzá férhettünk, minden igen kemény, össze van szorulva, és mivelésre nem méltó, a szállitás nehézkes, és akár merre fordulunk, mindenütt sok vizzel kell küzdenünk, és igen kétséges az én véleményem szerint, hogy Amália aknával, mely már 60 ezer ftba került, elérjük-e czélunkat: a vizek lecsapolását. Nem akarom evvel azt mondani, hogy ezt a bányát hagyjuk del, de sok gondot fog okozni belőle évenkint 100 ezer forintot termelni, mert ami ez előtt egy garas költséget okozott, most 12-be kerül, és jövőben még többe fog kerülni, ha a mivelés terjedelmesebb lesz. Az erdőket pedig mindég nagyobb mértékben fogjuk felhasználni. Az idő meg fogja mutatni az eredményt és óhajtom, hogy az jobb legyen, mint amilyenre számitok. De kitetszik ezek-

ből, hogy czélszerü-e minden reménységünket a gazdag érczek termelésére alapitani, és nem szükséges-e előre gondoskodni, hogy ha a gazdag érczek kimaradnak, amint ez néha éveken át történik, a mindig növekedő költségeket más módon fedezhessük?

Ezért azonban nem kárhoztatom a gazdag érczek keresését és mivelését, mert a jó isten kegyelméből még reánk is mosolyoghat a szerencse; de károsnak tartanám a költségek fedezését egyedül ezektől várni, mert evvel a bánya jövőjét annyira élére állitanók, hogy azt minden véletlen szerencsétlenség halomra dönteni képes lenne, és ha a gazdag érczek hosszabb ideig kimaradnának, nem lenne hatalmunkban a mivelést tovább folytatni.

Miután elegendőleg kimutattam, hogy egyedül a gazdag érczek termelésével nem lehet a selmeczi bányákat fenntartani, igyekezni fogok bebizonyitani, hogy eme czélt legtartósabban és legbiztosabban elérhetjük a szegény érczek értékesitésével. E szegény érczek alatt értem az arany tartalmu zuzó érczeket, az ezüst tartalmu zuzóérczeket, és a szegény érczeket.

Az arany tartalmu érczek Pachen táróból és Teréz aknából, a többiek pedig a többi selmeczi bányákból nyerhetők. Ezeknek ugyan mázsánként nincs annyi értékük, mint a gazdag érczeknek, de a mennyiségüket és az előjövetel tartósságát tekintve értékesebbek, mint amazok, és alkalmasabbak arra, hogy a költségek fedezését biztositsák. Nem elégszem meg azt csak állitani, hanem be is akarom bizonyitani, mert remélem, hogy ez a véleményem a legfelsőbb helyen is elfogadtatik, és a selmeczi mivelés jövőjének irányára nézve mértékadóvá leend.

A legjobb az aranyos zuzóérczek között tagadhatatlanul az arany tartalmu czinopeles zuzóérczek. Selmeczen ugyan minden ásvány tartalmaz több-kevesebb aranyat, de mégis a szinopelesek aranyban a legdusabbak; nagy mennyiségben egyedül csak Pachen táróban és Teréz aknában termelhetők.

Pachen táró igen jeles bánya, melyből már sok arany nyeretett, és még sokáig nagy mennyiségü ⊙ fog nyeretni, csak sajnos, hogy nagyon veszedelmes és rendkivül sok fát fogyasztó, költséges bánya. A veszedelmessége és sok fát fogyasztó tulajdonsága az ér tömzs alakjának következménye, a mivelés folytán keletkező nagy üregek veszedelmesek, és biztositásuk rendkivül sok fát kiván. A mivelés költségességét pedig annál kevésbé lehet mérsékelni, mert az erek-nek érczes tartalma inkább terjed a mélységbe, mint csapás irányában, és ennek következtében a szállitás és vizemelés évről évre többe kerül. Most még nem lenne ez a bánya olyan költséges, ha nehány év előtt a tisztviselők vétkes könnyelmüsége folytán a régi Glanzenberg bánya vizei el nem áraszthatták volna. Mind e mellett reméllem, hogy ez a bánya a kincstárnak még hosszu ideig szép jövedelmet fog adni, különösen, ha biztonositására kellő gondot forditanak.

E mivelés költségeinek apasztására volna egy tervem, de erről hallgatok még, mert egészen alaposan ki akarom dolgozni, nehogy a végrehajtásnál nehézségekbe ütközzék. Tapasztalatból tudom, hogy legjobban sikerült terveimért is mennyit kellett szenvednem, mig a kárhoztatók elhallgattak. Az ilyen akadályok nagyon megbénitják az ember munkakedvét.

A másik mivelés, mely aranytartalmu zuzóérczeket termel, Teréz aknában van. E mivelés annál nagyobb örömömre és megelégedésemre szolgál, mert senki sem vitázhatja el tőlem azt az érdemet, hogy ezt a mivelést én nyitottam meg s én állitottam helyre, és mert e mivelés kezdetétől fogva szép jövedelmet adott, s most is ad. Nem is lehetett volna egyedül Pachen tárból ellátni a zuzókat aranyos zuzóérczekkel, ha Teréz akna meg nem nyittatott volna. Az ér ugyan nem olyan vastag, mint Pachen táróban, de hasonló jóságu; vannak azonban e bányának különös előnyei: olyan magasan fekszik, hogy az altáró felett még sokáig folytatható a mivelés, ha pedig az altárót elérjük, igen meg fog könnyebbedni a wasserschachti mivelés, megkönnyebbedik a szállitás és a légforgalom. Teréz akna a nemes érben mé-

lyittetik, ácsolatra nem igen van szükség a fenntartás kevés gondot okoz, és még jó hosszu ideig nem lesz vizemelő gépre szüksége; végre a zuzóérczeken kivül ólom érczeket is termel, valamint helyenként gazdag ezüst érczeket is. Ennek a bányának tartósságában biztosan lehet remélni, és ha, mitől az isten mentsen, Pachen tárón valami szerencsétlenség történnék, ez a bánya lesz az összes müvek fenntartásának legbiztosabb eszköze.

Nem kellene ugyan e müvet dicsérnem, mert ez olyan forma, mintha magamat dicsérném; de mivel tudom, hogy sokan vannak, kik mindent, amit én kezdeményeztem, ócsárolnak és lenéznek, megbocsátható, ha megdicsérem müvemben azt, amit bebizonyithatok és kimutathatok.

Az ezüsttartalmu zuzóérczeket, kivéve az Ó Mindszent táróiakat, már rég idő óta nem dolgozták fel a kincstári müvekben, mert eddig mindig képesek voltak a zuzókat aranytartalmu zuzóérczekkel ellátni; mindazon által tagadhatatlan, hogy az ezüsttartalmuak is érdemesek a feldolgozásra, csak volna hozzá viz és zuzó, Nem fognak ugyan annyi hasznot hajtani, mint a Pacher táróiak és Teréz aknaiak, de - hasznot hajtanának, mi mellett tekintetbe veendő, hogy nagy mennyiségben állanak rendelkezésünkre, és termelésük kevésbe kerül, mert ki kell azokat szállitani akkor is, ha fel nem dolgoztatnak. Sokkal többe kerül a Pacher tárói zuzóérczek termelése.

A szegény érczek 1-2 latos érczekből állanak, melyek, Pacher tárót kivéve, minden bányában termelhetők, és jelentékeny mennyiségben állithatók elő mindaddig, mig a selmeczi bányák miveltetni fognak. Midőn Selmeczre jöttem, a munkások gazdag és szegény érczeket összekevertek, folytatták a keverést a kohóban, melyben néha 6-8 sőt 10 kemenczével is olvasztottak, rendkivül nagy tüzelékfogyasztással. Roppant fáradságba került a munkásokat az érczek tisztán választására szoktatni, minek következtében az ezüsttermelés apasztása nélkül meg lehetett szüntetni az olvasztó kemenczék legnagyobb részét, és az olvasztást a mostani tökéletességre lehetett emelni, és lehetővé lehetett

tenni, hogy nagymennyiségü szegény érczek is feldolgoztassanak, a selmeczi erdők pedig kiméltessenek.

Miután eléggé kimutattam, hogy a selmeczi bányák fenntartására nagyobb hatással vannak a szegény termékek, mint a gazdag érczek, most azt kellene bebizonyitanom, hogy az erdők kimélése nélkül a bányákat hosszabb ideig fenntartani nem lehet; de mivel általánosan ismeretes, milyen kevés fa áll a selmeczi bányászat rendelkezésére, csak azt akarom röviden megjegyezni, hogy ahány királyi bizottság itt járt, az erdők kimélését mindegyik igen szükségesnek tartotta; még Rákóczy consilium oeconomicumja is nagy fontosságot helyezett ebbe; mindazonáltal a sok kemenczével folytonosan fogyasztották az erdőt, melyek csak azóta pihenhetnek némileg, mióta a kemenczék számát leszállitottam. Nagyon sajnos ez, mert mint Tschiderer udvari tanácsos maga is látta Szklenón, karvastagságu, sőt vékonyabb fákat is levágtak az olvasztók szükségletének fedezése végett. Hogy miképen lehessen a bányamivelést fenntartani és terjedelmesebbé tenni, mikor nem várják meg, hogy a fa megnőhessen, ezt nem értem, és a bányafa szükségletének fedezése sok álmatlan éjszakát okozott nékem. Ez állapot javulását nem is lehet reményleni, ha az erdők már fiatal korukban levágatnak! Azt hiszem, hogy mindezekből eléggé kitünik az erdők kimélésének szükségessége, mert fa nélkül nem lehet bányákat mivelni vagy fenntartani.

Miután a kezdetben emlitett elvek helyességét kifejtettem, kimutatom azt is, hogy hivatalom átvétele óta ezeket az elveket mindig szem előtt tartottam, azoktól soha el nem tértem, és követésükkel a kincstár érdekeit előmozditani igyekeztem. Mindezeket azonban a lehető rövidséggel fogom emliteni.

Méltóztassék az udvari kamarának egész hivataloskodásom intézkedéseit valakivel megvizsgáltatni; az, ha igazságos akar lenni, bizonyára számtalanszor fog tetteimben alkalmat találni annak konstatálására, hogy minden intézkedésem czélja az erdők kimélése és a szegény érczek hasznos feldolgozása volt, hogy ez által az ezüsttermelés fenntar-

tására szolgáló biztos alapot megnyerhessem. Nincs időm, hogy az e czélra törekvő intézkedéseimet mind felsorolhassam; elég lesz mostan, ha megemlitem: a Szitnya körül berendezett viz vezetést, a nagy szélaknai és hodrusi tavak nagyitását, a kohlbachi Hock-féle és a kohó melletti tavak berendezését és épitését, a régi zuzók számának megkétszerezését, az ujon épitett zuzókat, valamint az érczválasztás szabályozását, az olvasztók számának apasztását, az uj kohlbachi vizvezetéssel együtt, sat. és bizonyos, hogy a kincstár a selmeczi bányamivelésre sok 100 ezer ftot lett volna kénytelen áldozni, ha eme berendezéseket segitségül nem használhatja. E tekintetben több is történt volna, és a mostani szükségnek is elejét lehetett volna venni, ha mintegy 3 év óta naponként és óránként olyan akadályokat nem gördítenek elébe, melyek a legerősebb akaratot is bénitani és lehangolni képesek. Eleinte föl se vettem, de midőn láttam, hogy jó nevemet és becsületemet is megtámadják, kénytelen voltam alkotásaimat abbahagyni, és védelmemre gondolni; de ebben nem találhattam nyugodalmat, mert tudtam, hogy a mindég terjedelmesebbé váló mivelés következtében folytonos javitás nélkül a müvek nemsokára zavarba fognak jutni; hogy tehát ennek elejét vegyem, és a további hasznos intézkedéseknek utját egyengessem, legczélszerübbnek találtam kérni az udvari kamarától, hogy egy bizottságot méltóztassék kiküldeni, mely a hely szinén tudomást szerezzen a bányák állapotáról, meggyőződjék a veszedelem elháritására szolgáló intézkedések szükségéről, és ezeknek foganatositása elől az akadályokat elháritsa.

Ez a kérelem teljesittetett, de az eredménye nem felelt meg czéljának; mert (kénytelen vagyok nyiltan kimondani) az e végre beküldött urak a viszonyokat nem tanulmányozták behatóan, a veszedelmet, mely a mivelést fenyegeti, nem ismerték fel, a tapasztalaton alapuló és a kincstár javára czélzó tanácsokat nem hallgatták, de még az ő saját javaslataikat sem közölték velem, ámbár erre ő Felségétől utasitást kaptak. Hogy ilyen eljárással mennyire ártottak a szolgálat érdekeinek, kitetszik a következőkből.

Én a javitásoknak egyik leghathatósbjául inditványoztam a kohlbachi tógát épitését, és Ladomér mellett egy gereblye felállitását, hogy a tüzi fát Besztercczebányáról addig le usztatni lehessen; egyszersmind felajánlottam magamat ez intézkedések foganatositására és a szükséges pénz beszerzésére.

A kohlbachi tavat illető javaslatomra nem válaszoltak semmit; a gereblyéről pedig azt mondta az egyik biztos egész hidegen: hogy mikorára fog az elkészülni? Erre azt feleltem, hogy a kohlbachi tavat még ez évben bevégezhetem, a gereblyét pedig 2 év alatt felállithatom, és egy év mulva ott már 2-3 kemenczével olvaszthatok, Erre - nevetés volt a válasz. Én azonban ilyen megvető válasszal az egész tisztikar előtt meg nem elégedhettem, mert nem egy vizsgálati bizottság előtt állottam, hanem egy olyan előtt, mely utasitva volt velem tanácskozni, és én az én rangom és érdemeim tekintetében velök egyenlőnek tartahattam magamat; feljogositottanak tartottam tehát magamat tőlük megkérdezni, hogy mit vélnek hát ők? miképen fognak a viszonyok 4-5 év mulva állani, ha most semmi intézkedés sem történik? Erre, ismét nevetve, azt a választ adták, hogy 4-5 év mulva egy uj bizottság fog erről határozhatni. Hogy éń és a többi tisztviselők a bizottság ilyan válaszáról mit gondoltunk, könnyen elképzelhető. De egyszersmind káros is a bizottság ilyen nézete, mert e mellett kétségessé válik, hogy a már engedélyezett kohlbachi tó helyreállitása ily körülmények között még az idén sikerülni fog-e? És sajnálatos, hogy igy a Selmeczen fekvő és 20,000 mázsánál nagyobb mennyiségü kovacsszinpor, melynek mennyisége naponként növekedik, minden haszon nélkül hever, Besztercczebányán pedig több ezer öl hasábfa, melynek felhasználására ott nincs alkalom, elkorhad!

Legyen azonban a mint van, a megtörténteket már nem lehet megváltoztatni. Az idő meg fogja mutatni, hohy kinek nézetei voltak helyesek? Ez alkalommal tehát csak azt akarom még megyjegyezni, hogy a tervezett olvasztást Ladoméron és az usztatást Besztercczebányáról még ez évben berendezni

lehetetlen. Én el nem fogom ugyan mulasztani ezt a tervet, amennyire az idő és a tisztviselők foglalatossága megengedik, részletesen kidolgoztatni, rendkivül nagy költségbe nem fog az kerülni, ámbár elég nehézségekkel fog járni, s bizonyos, hogy a terv kivitelére egy erélyes ember egész tevékenysége szükséges lesz.

Az én szándékom eleinte az volt, hogy ha e terv a bizottság helyeslését megnyeri, ennek kivételét magam veszem saját kezeimbe, és a végett Ladomérra költözöm; miután azonban ez most a sok irásbeli teendőim miatt lehetetlen, és mert egészen ki vagyok fáradva, azért reménylem, hogy az udvari kamara engem ettől fel fog menteni.

Meg vagyok azonban most is győződve, hogy e terv foganatositása a selmeczi bányászatnak nagy hasznot fog hajtani, és az olvasztást oly helyen fogja össze pontositani, ahol lehetséges leend a fiatal erdőket kimélni, és megerősödésükre időt adni. És mivel egyik haszon a másikat szüli, valamint Selmeczen már több hasznos berendezés történt, mely nem csak megtéritette a reá forditott költséget, de lehetővé tette, hogy más müveknél is hasznos berendezések tétessenek, igy reménylem, hogy eme intézkedésnek haszna is sokkal messzebbre hatóbbnak fog bebizonyulni, mint azt előre kiszámithatnók.

1730 október 19-én jelentik a főtisztek, hogy Felső Bieber táró mostani rossz állapotában teendő intézkedések megbeszélése végett tanácskoztak, de nem tudnak egyebet javasolni, mint azt, hogy az udvari kamara hetenkint 2000 ft pótló költséget engedélyezzen, különben lehetetlen a mivelést fenntartani.

1730 november 13-án jelenti a főkamaragróf, hogy a wasserschachti mivelés nagyon elsilányult, roppant nagy szükségben vannak, és most egyedül a siglisbergi mivelés segit rajtuk valamiképpen.

1730 november 20-án jelenti a főkamaragróf, hogy a bányák már érczet alig termelnek, a zuzók is nem sokára megállanak, mert már régen nem volt eső, és most erős hideg idő jött, a 2 heti költségek pedig 20,000 ftra rugnak;

lehetetlen lesz ilyen körülmények közt a mivelést fenntartani, ha az udvari kamara legalább a következő 4 hónapra segitséget nem ad, azután megint dolgozni fognak a zuzók, és a helyzet némileg könnyebb lesz. Az emberek egy részét okvetetlenül el kell bocsátani, hogy a költségek kevesbedjenek, csak az a baj, hogy éppen a tél következik, midőn az emberek sehol sem kapnak munkát. Az ő egészsége is egészen megromlott, mindennap hányás fogja elő, ami nagyon meggyengiti.

1730 november 20-án van az iratok közt egy panaszlevél másolata dátum nélkül, melyet a főkamaragróf terjesztett az udvari kamara elnökéhez. Panaszolja, hogy Selmeczen azt beszélik, hogy a bányák mostani szorult helyzete onnan származik, mert ő nem ért a dologhoz, és mégis önfejüleg intézkedik, a kincstári uradalmakat is tönkre teszi és igy az itteni kamarák megsemmisülése várható.

Az ilyen beszédekre nem kellene ugyan hallgatnom, mert egyrészt ezek miatt nem vont még senki felelősségre, másrészt pedig, mert az egész beszéd csak alaptalan vádaskodás. Okos embernek eszébe se juthat azt gondolni, hogy a főkamaragróf, vagy akár ki más a bányaáldást csinálhatja, és ahol nincs, oda viheti. Ha ez lehetséges volna, akkor valójában megbocsáthatatlan lenne, hogy 1682-, 83- és 84-ben, midőn a nyomoruság Selmeczen még nagyobb volt, mint most, Körmöczön pedig már isten tudja mióta, miért nem csináltak áldást? Ami Selmeczet illeti, most is termel annyi érczet, mint máskor, de az érczek fémtartalma megromlott, arról pedig senki sem tehet. Egyéb iránt pedig be lehet bizonyitani, hogy amennyiben a mostani szorult helyzet hibás intézkedésekből származik, e hibákat már az én idejövetelem előtt követték el, mert: 1. minden bányászati elvek ellen csak a fedü ereket és fedü szakadékokat mivelték, 2. csak a lágy ereken dolgoztak, és 10-12 latos érczeket, ha kemények voltak, a kincstár nagy kárára ott hagytak és eltemettek. 3 Ámbár szép áldásuk volt, még sem hajtottak feltáró és remény vágatokat. 4. A feküt nem vizsgálták meg, és

igazán rabló mivelést folytattak. 5. Ilyen módon, a mélységbe mint egy zsákba bevájták magukat; amit minden józan bányásznak kerülnie kellett volna részint a szállitás és vizemelés nehézségei miatt, részint pedig, mert a fémtartalom a mélység felé apad. 6. E mellett az altárót hosszu éveken át nem folytatták. 7. Elmulasztották ideje korán egy akna lemélyitésével a mivelés segitségére jönni, hanem éveken át azon tanakodtak, hogy az aknát hol mélyitsék? Pedig akár hol jó lett volna, és könnyitést okozott volna avagy a vizemelésben, vagy a szállitásban és légvezetésben. 8. Ezek mellett az erdőket annyira kipusztitották, hogy a szenet most 2 mérföldnyi távolságból kell beszerezni, és ha az isten ismét áldást ad, most vagy uj kohókat kell épiteni, vagy a Garamon egy uj gereblyét kell fölállitani.

Alig hiszem, hogy előttem valamelyik főkamaragróf annyiszor ki kérte volna a tisztek véleményét, és ennyire igyekezett volna velök egy értelemben intézkedni mint én; de mivel a vélemények rendesen nagyon eltérők, és a főnöknek kell az ő legjobb tudása és lelki ismerete szerint határozni, nagyon különös lenne, ha a főkamaragróf köteles lenne mindég egyiknek vagy másiknak a véleményét követni.

Minden méltányosan gondolkodó ember itéletére bizom, hogy lehet-e egy ilyen terjedelmes hivatalban a kincstár érdekeit megvédeni, és egyszersmind mindenkinek kedve szerint eljárni? Egyébiránt intézkedéseimért elvállalom mindég a felelősséget, és ha ezek iránt panaszok közöltetnek velem, képes leszek magamat minden esetben igazolni.

A kincstári uradalmak tönkre menését illetőleg világos, hogy a mostani nagy adóteher mellett se a kincstári, se a magán jószágok jövedelmét jelentékenyen emelni nem lehet, Mindazonáltal, ha a mostani jövedelmet a régebbiekhez hasonlitjuk, ki fog tünni, hogy a mostani nehéz viszonyok közt nagyobb a jövedelem, mint a régibb kedvezőbb viszonyok közt volt. Hogy csak egy példát emlitsek: a revistyei uradalomban most évenkint több ezer forint a jövedelem, régebben pedig az egész uradalom 1100 ft-ért volt bérbe adva, és ebből is kevés jutott be a pénztárba, mert

a bérlő 5000 fttal adós maradt. De azért a bérlő halála után ismét ugyanazon feltételek alatt adatott bérbe a jószág.

Mindezekből elég világosan kitünik, hogy a bányák szorult helyzetének és a jószágok kevés jövedelmének oka én nem vagyok; az eféle vádaskodások tehát engem nem terhelhetnek, és pedig annál kevésbé, mert köztudomásu és szemmel látható, hogy az én elődeim hibájának helyrehozására mindent megtettem, amit csak egy ember tehet, és amit tenni lehetséges volt; de természetes, hogy 10-12 évi mulasztásokat és hibákat rövid idő alatt helyrehozni nem lehet.

Miután azonban ugy a kincstár érdeke, mint a saját becsületem és jó nevem fenntartása megkivánja, hogy a hirek megvilágittassanak, és alaposságuk vagy alaptalanságuk megállapittassék: kérem Excellentiádat, kegyeskedjék minél előbb egy bizottságot ide kirendelni, és ebben a szakértők mellett azokat is belefoglalni, kik e hireket terjesztik, hogy e dolgokban minden panaszra kimeritőleg felelhessek és világosan megállapitani lehessen, mi a dologban igaz és valóság, és mi a rágalom, és ki a létező bajoknak okozója? Excellentiád méltóztassék kegyesen belátni, hogy mig ezek a kérdések itt tisztába nem hozatnak, és becsületem és jó nevem sérelme nélkül innen el nem távozhatok.

Egyszersmind kérem, hogy az udvari kamarához felterjesztett többrendü sürgetéses javaslataim kegyesn mielőbb elintézni méltóztassék.

1730 november 23-án jelentik Halwax és Heibl, hogy Durchlasser ur megmutatta nekik azt a helyet, ahol kőszén található, a megtekintés alkalmával meggyőződtek, hogy ottan nagy menyiséget termelni alig lehet, és hogy a hely az iliai határban, tehát Kohárý birtokában van. Kérnek tehát utasitást, hogy Kohárytól a kamara nevében, vagy Durchlasz nevében kérjék a kutatásra az engedelmet, és hogy, ha azt megkapták, a kutatás költségeit a kamara fedezze, vagy pedig abból a 100 aranyból fedeztessék, melyet az udvari kamara Durchlasznak igért jutalmul?

1730 november 24-én rendkivüli tanácskozásban elhatározták, hogy Szélaknáról 33 embert, Pacher tárból 60 embert, és a wasserschachti mivelésből 96 embert elbocsá-

tanak, és hogy ha az udvari kamara megengedi, hogy a wasserschachti mélyitések felhagyassanak, az ottan levő szivatytyusokból 100 embert, összesen tehát 289 embert el fognak a munkából bocsátani. A főkamaragróf a határozatot jóvá hagyta.

1730 november 24-én jelentik, hogy Pacher táróban a mélyitésbe nagy viz tört be, melynek legyőzésére legjobbnak tartanák, ha András aknába még egy járgányt és vizemelő rudazatot épitenének be.

1730 november 25-án jelentik, hogy a Pacher táró 19-ik járatán betört viz már felényire leapadt. Mind a mellett szükségesnek tartanák, hogy András aknába a 4-ik járgány beépittessék, és igy a nagyobb erő készen tartassék.

1730 november 28-án irja a főkamaragróf a főtisztteknek, hogy a személyzet elbocsátását legjobb lesz arra fölhasználni, hogy a béreket is átaljában leszállitsák, szeretné, ha lehetne a béreket kéthetenkint 2000 fttal, vagy legalább 1500 fttal leszállithatnák, és elvárja az ő ügyességöktül és buzgóságuktól, hogy e tekintetben minden lehetőt elkövetnek.

1730 november 30-án jelentik a főtisztek, hogy a reductiókat bevégezték, az elbocsátások folytán kéthetenként 2000 fttal, a bérleszállitások következtében pedig 1200 fttal, tehát összesen 3200 fttal lesz kisebb a fizetés; de azért ezt sem képesek fedezni, mert eddig 4-5-6 ezer fttal segitette őket a főkamaragróf kéthetenként.

1730 deczember 10-én sürgeti a főkamaragróf a segitséget, már egy hónapja, hogy nem fizetik a felhasznált anyagokat, és most már oda jutottak, hogy a béreket sem fogják fizethetni, ha segitséget nem kapnak.

1730 deczember 22-én megköszöni a főkamaragróf az utalványozott segélyt; egyébiránt a béreket is leszállitották, és a munkások belátván a kényszerü séget, nyugodtan fogadták a kisebb béreket.

1730 deczember 24-én kimutatják, hogy deczember 2-től 16-ig termeltetett 28 m., 8 l., 2 q., 1 d arany,

melynek értéke	8,822 ft 33 kr	
209m., 8 l., 2 q., 2 d ezüst értéke	2,381 " 45 1/4 "	
különféle bevételek voltak	2,411 " 39 3/4 "	
összes bevétel	14,615 " 58 "	

Kiadások

Felsőbieber tároló	10,246 ft 53 3/4 kr	
Istenáldás tároló	2,458 " 8 "	
Ó Mindszent tároló	287 " 56 "	
Finsterort	11 " 39 "	
Ujbányai Ótelep	74 " 35 "	
a bányák összesen		13,079 ft 11 3/4 kr
zuzómüvek költségei		1,854 " 1 2/4 "
hodrusi kohó	474 ft 24 2/4 kr	
vihnyei "	105 " 18 2/4 "	
szklenói "	301 " 49 3/4 "	
ólomkohó "	398 " 19 1/4 "	
a kohók összesen		1,309 " 11 3/4 "
a tisztek fizetései		423 " -
választó mühely	237 ft 48 3/4 kr	
égető mühely	13 " 32 "	
hajduk bérei	20 " - "	
gyalogposták	2 " 18 "	
tüzi fa	6 " 16 2/4 "	
templom	5 " - "	
anyagok beszerzése	12 " 55 "	
közköltségek	122 " 34 "	
összesen		420 " 24 1/4
összes költségek		17,086 " 29 2/4
tehát hiányzik		2,470 " 31 1/4 "

Egy másik kimutatás szerint 1731 január 13-tól 27-ig volt a bevétel összesen 11,369 ft 35 1/4 xr

a kiadás 19,405 " 47 3/4 "

tehát a hiány 8,036 " 12 2/4 "

1731 január 20-án örömmel értesült a főkamaragróf, hogy szép érczeket nyitottak meg, adja isten hogy soká tartson.

1731 január 20-án jelentik a főtisztek, hogy a néhány nap előtt megnyitott jó érczek tartalma már megapadt, különösen pedig a 3-ik Sarkóczi vágaton, ahol legszebb volt, régi evésbe lyukasztottak.

1731 január 21-én jelentik ugyanazok, hogy a Wasserschachtnál megnyitott jó érczek még megvannak.

1731 márczius 13-án jelentik a főtisztek, hogy a wasserschachti érczek még szebbek, mint voltak, és az ott volt 14 csapathoz még 3 csapatot lehetett érczfejtésre alkalmazni.

1731 márczius 17-én jelentik, hogy a wasserschachti fejtésekből 270 márka ezüst termeltetett 2 hét alatt.

1731 április 17-én kelt jelentésből kitünt, hogy az uj érczfészek a Szt.háromság táró alatt a Wasserschachttól észak felé a mélységbe huzódik és még mindég igen szép.

1731 május 6-án jelenti Eder pénztáros, hogy ha a Körmöczre küldött ezüstért és aranyért megkapja az értéket, a jövő fizetést minden pótlék nélkül megtarthatja.

1731 május 29-én tartott tanácskozmány jegyzőkönyvéből kitetszik, hogy Szélaknán a mélységben ismerték és mivelték a Straka eret, Probovna eret és Sivárna eret.

1731 junius 21-én jelenti Halwax és Stäberhofer a főkamaragrófnak, hogy Durchlasz Ernest megkezdte az Ilia mellett levő kőszén felkutatását. E végre legczélszerübbnek találták, hogy egy lyukat furjanak, ezt meg is tették, és a 4-ik és 5-ik öl között átfurtak egy 2-2 1/2 lábnyi vastag kőszéntelepet. Azután lemélyitették még tovább a furólyukat ugy, hogy $9^{o}5'$ mély lett, de több kőszenet nem

találtak. Most egy ujabb lyukat fognak mélyiteni jobban a fedőben, hogy a szenet mélyebben vizsgálják meg, vajjon nem lesz-e vastagabb a mélységben?

1731 julius 8-án jelentik, hogy a wasserschachti fejtésből kevesebbet termeltek, mert a mélységből a viz kiszoritotta a munkásokat, és a legjobb munkahelyek el vannak fulva. Intézkedtek, hogy még egy szivattyu rakatot állitanak fel.

1731 augusztus 5-én panaszkodnak a tisztek, hogy a wasserschachti fejtés kezd silányodni.

1731 augusztus 8-án jelentik, hogy Amália akna az altáró alatt 25°4' mély. A wasserschachti fejtéssel dél felé régi evésekbe ütöttek. A termelés értéke nem lesz elegendő a legközelebbi fizetésre, tehát pótlékot kérnek.

1731 augusztus 9-én javasolják a főtisztek, hogy a kőszén kutatás Ilia mellett abba hagyják, mert már eddig is 90 ftba került. Durchlasszer furt először egy 10° mély lyukat, melyben a 4-ik és 5-ik öl között találtak egy 2' vastag széntelepet. Azután egy másik lyukat kezdett, mely már 14° mély, és még semmit sem találtak benne. Durchlasszer le akarja mélyiteni ezt a lyukat 20 ölre, de ki tudja, találnake vele valamit, a költsége pedig mindég nagyobb lesz, már most is 4 ember és 1 fiu dolgozik. Miután a furással a telep vastagságát nem lehet biztosan meghatározni, mert nem ismerik a dőlését; és miután a költségek fedezése nehézséget okoz; azt javasolják, hogy hagyják az egészet jobb időkre. A főkamaragróf jóváhagyta a javaslatot avval, hogy a tisztek igyekezzenek a vidéken található kőszéntelepeket feltárni és megvizsgálni.

1731 szeptember 17-én próbát tettek egy szélpestben a Selmecz vidékén található kőszénnel, és pedig 3 félével: 1. Ilia mellől, 2. a kötélverő tér mellől, 3. a Schalmann-féle major mellől. A két első helyről hozott darabok annyira földesek voltak, hogy meg se gyulladtak; a Schalmann-féle major mellől származó próba meggyult, lánggal égett egész másnapig, de meleget nagyon keveset adott. Meg kell jegyezni, hogy ennél sokkal szebb az a Szt.kereszti

völgyből származó kőszén, melyet Ujbányán a tüzgép alatt megpróbáltak.

1731 deczember 2-án jelentik a főtisztek, hogy a Szt. háromság altáró déli vájatvégével jó érczet nyitottak meg.

1732 február 19-én jelentik a főtisztek, hogy Szélaknán nagyon silányak a munkahelyek. Erre a főkamaragróf azt válaszolja, hogy másként nem segithetnek magukon, mint az által, hogy mindazokat elbocsátják, akiket eltartani nem tudnak, most következik a tavasz, tehát az elbocsátott munkások másutt is megkereshetik a kenyerüket.

1732 február 21-én rendeli a főkamaragróf a consultatiók tárgyában: hogy minden héten consultatió tartassék, melynek idejét egyszer mindenkorra határozzák meg a főtisztek ugy, hogy ezentul csak akkor kell meghini a tiszteket a consultatióra, ha annak napja és ideje elhalasztatott. E tanácskozásoknál mindenki jelen lehet, aki eddig oda járt, de ha szavazás történik, csak a következők szavazhatnak ugy, amint egymás után felsoroltatnak:

segédbányatiszt Veltoner
" " Deadda
" " Gall
bányatiszt a társulati
" Andreowitz
" Spiegel

fő bányatiszt Deadda
bányagondnok Kirchner
a kisebb részesek közül kettő
alkönyvvivő Ruszt
főaranyváló Gerhamb
pénztáros Eder
bányabiró Keyling
fő könyvvivő Staberhofer
fő pénztáros Halwax .

A kérdést mindég a főpénztáros, vagy ha ő nincs jelen, a rangban utána következő teszi fel, és a határozatot is ő mondja ki. Ha nincs véleménykülönbség, oda kell ten-

ni a jegyzőkönyvbe, unanimo voto conclusum, ha pedig vélemény különbség van, minden szavazó véleménye külön felveendő a jegyzőkönyvbe. Meg lehet kérdezni tárgyalás alatt a többieket is, de szavazatuk csak a fentieknek legyen, kivéve a gépészeti ügyeket, melyekben a fő gépész mester és segédje is szavazzon.

Szavazás alkalmával tisztességesen viseljék magukat, kerülni kell minden heveskedést és sértegetést, és ha valaki elhagyja magát ragadtatni, a főtisztek intsék meg, és ha harmadszor is teszi, büntessék meg a fizetés lefoglalásával és jelentsék fel a főkamaragrófnak. Ha valaki későn jön, kétszer megintendő, harmadszor pedig a fizetés lezárásával megbüntetendő, hasonlóképen, ha valaki ok nélkül kimarad, mely esetben a főkamaragrófhoz is jelentés teendő.

A jegyzőkönyv végén felsorolandók a szavazásra jogosultak nevei, és ha valaki közülök későn jön T betüvel megjelölendő, a távol levők pedig A betüvel.

Aki e rendelet ellen vét, azonnal felfüggesztendő a hivatalától.

1732 április 19-én rendeli a főkamaragróf, hogy tekintettel a csekély termelésre, nem marad egyéb hátra, mint a munkások egy részének elbocsátása. Akik dolgozni akarnak 5 garas napszám mellett, azokat a kohlbachi tónál lehet alkalmazni, akik ezt el nem fogadják, végképen elbocsátandók.

1732 május 2-án tanácskozást tartottak a bányamivelés megszoritása tárgyában, és javasolták, hogy glanzenbergi altáróban ideiglenesen el lehetne bocsátani

	ember	költség
	66	
s annak következtében 1 emberre 4 ft-t számitva hetenként az anyagokkal együtt kéthetenként meg lehetne takaritani Theréz		528 ft
aknánál és Klingen táróból	90	720 "
ugyanott el lehet halasztani a falazást	12	50 "
Siglisbergen	13	104 "

	ember	költség
Felsőbieber tárónál	24	192 ft
Wasserschachton	66	528 "
Ó Mindszent tárában	30	120 "
összesen	301	2242 ft

1732 julius 28-án kéri a főkamaragróf az udvari kamarát, hogy erre az évre 40 ezer ft külön segitséget adjon, mert a tavak már üresek; evvel a segitséggel reméli, hogy a fizetéseket rendesen megtartani lehet, kivéve, ha az ősz is nagyon száraz lesz. A segitséget a rézmüvek fölöslegéből lehetne adni, mert az urvölgyi bányák olyan szépen állanak, hogy a réztermelés az idén, és a jövő évben is igen jelentékeny lesz.

1732 augusztus 27-én hosszabb felterjesztést tesznek a főtisztek a főkamaragrófhoz a bányák szorult helyzetét illetőleg, melyben kifejtik, hogy a szükségnek mostani legnehezebb idejében tanácskozást tartottak, miképen segithessenek magukon. Eddig már egynehány bánya mivelésének megszüntetésével, a munkások egy részének elbocsátásával, a bérek és anyagárak leszállitásával mindent megtettek, amit csak tehettek, de most már minden mentő eszközt kimeritettek és nem tudnak többé magukon segiteni, és teljes tehetetlenséggel kell a legnagyobb szerencsétlenség elé nézniök, ha az udvari kamara rajtok hathatósan nem segit. A főkamaragrófhoz fordulnak tehát, hogy ismervén szomoru helyzetüket az udvari kamaránál a müvek fenntartására szolgáló segitséget kieszközölje. Mert ha e segitség gyorsan meg nem érkezik, kénytelenek lesznek abba hagyni a kohlbachi tó javitását és a griesnai vizvezetéket, ámbár ezekkel nem sokra fognak menni, mert főképen zuzó munkások vannak ott alkalmazva, kiket, ha egyszer elszélednek, majd az ősszel vagy jövő évben nagyon nélkülözni fognának. A bányába sem vihetik őket, mert ott a költséget csak minden haszon nélkül szaporitanák. Mit tegyenek tehát. Kénytelenek lesznek ismét a bérek elhalasztásához kezdeni; de tulajdonképen már meg is kezdték, mert a magán vállalkozók beváltmányainak ér-

tékét már elköltötték, és nem tudják kifizetni, az anyagokért is mindenütt adósok. Igy tehát nemcsak a kincstári bányák, hanem a magán bányák is tönkre mennek, mert a vállalkozók mind el vannak szegényedve, és ha beváltmányaikért pénzt nem kaphatnak, nem képesek a mivelést folytatni, a kincstár pedig elesik attól a nem csekély jövedelemtől, melyet e beváltmányokból élvezett. A legelsők kik tönkre fognak menni, a lovasgazdák lesznek, kik most is csak egyik fizetéstől a másikig tengetik lovaikat, és ha pénzt nem kapnak, mind elhagyják a vizemelést, szállitást, fuvarozást, és az egész nagyszerü bányászat elpusztul menthetetlenül. 1710, 1711, 1712-ben és 1721, 1722-ben még csak lehetett a fizetéseket felfüggeszteni, mert az embereknek volt a régi jó időkből fennmaradt egy kis vagyonuk, de most már nincs semmiök. Kérik tehát a főkamaragrófot, hogy miután a nyomoruság már a legnagyobb fokra emelkedett, hathatós közbenjárásával eszközölje ki a segitséget, mely nélkül elpusztulnak.

1732 október 19-én jelentik a főtisztek, hogy Siglisbergen szép érczeket kaptak. Az udvari kamara utalványozott nekik Kassán 20,000 ftot, de ki tudja mikor kapják meg.

1732 november 26-án megköszöni a főkamaragróf a küldött 20 ezer ftot, de mivel ez a pénz a hátramaradt társulati beváltmányok kifizetésére majdnem egészen fölment, kéri, hogy az udvari kamara ujabb 20 ezer ftot küldjön, mely összeggel reméli, hogy a télen át fenntarthatja a mivelést; a tavasszal pedig, ha lesz elegendő viz, megint saját erejökből segithetnek egy ideig magukon.

1732 deczember 6-án jelentik, hogy Siglisbergen igen szép érczeket nyernek, nem nagyon sokat, de igen magas tartalmut, a termelés nagyobb része onnan származik, mert a wasserschachti fejtés nagyon megsilányodott.

1732 deczember 16-án kelt jelentésből ugy látszik, hogy az u.n. siglisbergi jó érczeket a Christina aknai telekben termelték, itt volt 12 csapat alkalmazva a fejtésnél. Az akna tovább mélyitését is tervezték.

Wasserschachtnál a Szt.háromság altáró alatt egy ereszkében is jó érczeket kaptak, és ott most 7 csapat dolgozik.

1732 deczember 16-án értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy az udvari kamara ujabb 20 ezer ft ellátmányt utalványozott.

1732 deczember 23-án jelentik, hogy a siglisbergi ér Christina akna mellett a térkép szerint ugyanaz, melyet a Valentinus ér néven ismerünk.

1732 deczember 29-én örömmel jelenti a főkamaragrófi, hogy a bányában nagyon megjavult az állapot, és az érztermelés emelkedésére biztos a kilátás, de hogy ez meddig fog tartani, az ur isten tudja csak megmondani.

1733 január 7-én jelentik, hogy Christina akna mellett a legmélyebb járatra dél felé 4 csapat dolgozik, az érez e munkahelyen megsilányodott, alattuk is 4 csapat dolgozik szép érczen, mely 2' vastag. Még mélyebben 2 csapat dolgozott, de az érczük kifogyott, azonban 1/2 ölre a fedüben ismét megtalálták kalapács vastagságban. Az előmélyitésben is 2 csapat dolgozik, de csak szórványos érczeket termel.

1733 január 13-án jelentik, hogy a 2-ik Sarkoczy járat alatt a Sivarna éren 4 csapat dolgozik jó érczeken. A Christina akna melletti fejtésen pedig 12 csapat dolgozik.

1733 február 4-én jelentik, hogy a Christina akna melletti fejtés megromlott, de megjavult a wasserschachti, hol a Daniel éren szép érczeket termelnek.

1733 márczius 28-án jelentik, hogy a szélaknai fejtés a Schiwarna éren, a siglisbergi és Christina aknai valamint a wasserschachti is mind silányabb lett, és a termelés csekély.

1733 május 23-án jelentik, hogy a fejtések ismét megjavultak.

1733 junius 16-án bejárták a bányákat, és jelenti Gál bányatiszt, hogy a felső Piroch járat déli vájatvégén 3 ujnyi kvarcz van. A Vorsinkenhaspelban a déli vájatvégen egészen pátos, kvarczos meddő érben van, észak felé nem le-

het a vájatvégre menni a rossz levegő miatt. A 2-ik Sarkoczy járaton a Schivarna fedü ér északi vájatvégén kvarczos erek vannak. E közt és Lichi járat közt az északi reményvágat a fekü éren pátos ércz zsinórokat termel egy csapat, egy másik pedig a fedüt vizsgálja. A Lichi járat talpa alatt régi berakat mellett egy érczfészket talált 2 csapat. József akna mögött a fekü éren 3 csapat üveges kvarczos éren dolgozik, és kevés érczet fejt. A harmadik járaton a déli vájatvégen kalapács vastagságu kvarcz van, és hátrább 2 csapat dolgozik ércz zsinórokon. A József aknai pallókereszt mögött a 4-ik és 5-ik járat között az északi reményvágatban kvarczos és pátos az ér, és alatta egy csapat kevés érczet termel. Az 5-ik járat felett dolgozó csapatnak most nincsen ércze.

Andreowitz bányatiszt jelenti: hogy az 5-ik járat északi vájatvége a Mittersinken éren rossz levegő miatt szünetel, mig a légvágattal lyukasztani nem fog. A légvágat északi vájatvégén 4 ujnyi kvarcz van. A 6-ik járat északi vájatvégén a fedünél és fekünél 2 ujnyi kvarcz látható. A Magdolna akna mögött a 6-ik járat északi vájat végét a fekü éren, mely az egész vágat szélességében kvarczos és vékony ércz zsinórokkal be van hálózva, megint munkába vették. Valamivel feljebb az északi reményvágat vájatvége lágy agyagos érben van. A légvágattal elérték a Magdolna akna ácsolatát.

Deadda bányatiszt segéd jelenti az északi telekről: hogy a Piroch járaton Windschacht mögött a feküben egy csapat pátos meddő érben dolgozik a reményvágat felé északi irányban. A meleg guritóban az északi reményvágatban meg van a vastag pátos ér. A Lichi járat felett a Pumpenhaspel alatt 2 csapat kevés érczet termel részint a berakatból, részint a feküből. A 2-ik Rieszhaspel alatt az északi reményvágatban a vastag ér még mindig kvarczos, czinopeles és érczes. A 3-ik Rieszhaspel közepe táján az északi reményvágatban is hasonló a vájatvég. A vágat felett 2 csapat dolgozik ólmos, fekete érczlencséken. Innen a sima fedü mellett egy feltörést csinálnak a felső járatra. Ettől

délfelé a vágat alatt 4 csapat dolgozik északi irányban, és 2 csapat déli irányban, s néha jó érczeket nyernek. Az 5-ik járat északi vájatvégén lágy és érczes az ér. A fő feküéren a déli vájatvégén a fedü mellett agyagos, a feküi mellett pedig kvarczos és pátos az ér. A légvágatot 15 ember hajtja.

Zipser bányatiszt jelenti a siglisbergi telekről, hogy az 5-ik járaton az északi vájatvégből Christina akna felé dolgoznak lyukasztás végett. Ettől vissza dél felé a vágat felett 5 csapat dolgozik kalapács vastag pátos érczeken, 2 csapatot most állitottak oda munkába. A járat alatt is 5 csapat dolgozik fészkenként mutatkozó érczeken. A Hängbanklauf északi vájatvége meddő. Ettől visszafelé és 4 öllel mélyebben egy csapat a szállitás könnybbitésén dolgozik, és érczeket is fog termelni. A Sumpflaufon az északi vájatvég nagyon megromlott, a déli vájatvég azonban kvarczos és pátos. A Christina akna meglapulásától 2 régi guritón mentek keresztül, most ismét egészben vannak, de minden meddő. A régi feküvágat is meddőben van. A Teréz aknánál a Klingen tárói déli fekü és vájatvégén 1' vastag üveges pátot nyitottak meg.

Spiegel bányatiszt jelenti, hogy az Amalia aknai feküvágatban a fedü ér dél és észak felé töredezett ólmos, czinkes kvarczban hajtatik. A fekü éren is dolgoznak az északi és déli vájatvégen. Az ér egészen hasadozott, s az előtte fekvő ereszkedőből kivették a szivattyukat, mert azt vélik, hogy a viz most már magától is átszivárog. A Daniel éren levő 7-ik kéziszivattyutól kiinduló vágatban észak felé a kvarcz kivágódott. A Bieber ér feküjében az északi vájatvég a fedü éren arasznyi széles kvarcczal világittatott meg. Az északi vájatvég pedig a feküéren palló szélességü kvarczot mutat, mely nagyon hasadozott. A 4-ik kéziszivattyutól indulva 4 ujnyi vastag érczen dolgozik egy csapat. A Szt.háromság altáró felett 8 csapat dolgozik szép érczen, mely néha kalapács vastagságu, feljebb még 2 csapat dolgozik 3 ujnyi érczen. Dél felé ismát munkába vették a légvágatot, hogy a törékeny fejtést berakni lehessen. A

Szt.háromság altáró szintjében 6 ember a talpat egyengeti. A 2-ik Örterlaufon a fedü éren észak felé a vájatvég meddő. Ugyanott az ércz ereszkedésben dolgozik 6 ember észak felé egy kvarczos éren, valamivel feljebb délfelé 10 ember, északfelé pedig 9 ember dolgozik érczekkel behintett pátos kvarczos éren.

Pachen tárában az Uj járat északi vájatvége és a légvágat lágy agyagos kőzetben hajtatik. A 13-ik járaton 7 csapat dolgozik jó zuzóérczen. Egy csapat a vájatvéget hajtja kelet felé. A 17-ik járaton észak felé 3 csapat termel szép zuzóérczet. Erzsébet aknától hajtják a beható vágatot a feku ér felé. A 19-ik járat alatt délfelé dolgozik 12 csapat és észak felé 13 csapat jó zuzóérczen. Az András aknai beható vágat lyukasztott a kankarékkal.

1733 augusztus 29-én jelentik, hogy a fejtések a bányában mindenütt elsilányultak, és a termelés nagyon megapadt.

1733 augusztus 30-án jelentik, hogy 28-ikán Siglisbergen András aknába 2 szivattyura való viz tört be, intézkedtek, hogy legyőzhessék, de ma reggelig 7 ölnyire fölemelkedett.

1733 augusztus 30-án jelentik, hogy a siglisbergi mivelésekbe betört vizet - ugy látszik - már le fogják győzni a beépitett uj szivattyukkal.

1733 augusztus 31-én jelenti Halwax, hogy a betört viznek emelkedését nem csak megakadályozták, hanem nehány hüvelyket már le is huztak belőle, igyekezni fognak a lehuzást gyorsitani, hogy a lágy kőzetben álló 5-ik járaton baj ne történjék.

1734 január 3-án rendeli a főkamaragróf, hogy miután a tüzgép már nemsokára készen lesz, és ennek segélyével lehetséges lesz a vizeket egészen lehuzni a fenékig, és még mélyebbre is menni, tehát a mélységet tüzetesebben lehet feltárni, mint eddig történt; mert eddig is nem azért hagyták fel a mélység feltárását, mintha nem lenne reménységük ott mürevaló közeket feltárni, hanem azért, mert féltek a vizek betörésétől, és a mindig nagyobbodó költségek-

től. Most azonban már nem kell a vizektől félni, ideje lesz tehát, hogy a jövendő teendők iránt előre tájékozzák magukat, és a Kórház ér mélységében teendő föltárásokon kivül azt is fontolják meg, nem lenne-e jó a fekü ereket (Bieber és Teréz ér) melyek még érintetlenek a mélységben, keresztvágatokkal megvizsgálni? Ez okokból elrendeli, hogy tanácskozást tartsanak báró Fischer jelenlétében, és a következő kérdésekre adjanak véleményt:

1. Milyen mélységre lehet a tüzgépekkel haladni, tekintetbe véve a tavaszi nagyobb vizeket is?

2. Mennyi ideig fog tartani az elfult mélység kitakaritása, és a meglevő aknák között való közlekedés helyreállitása?

3. Miképen lehet ezen közlekedést legczélszerübben berendezni?

4. Mennyibe fog körülbelöl a kitakaritás és a közlekedés helyre állitása kerülni és évenként mennyit kell erre forditani?

5. Mit lehet reményleni, ha a bányatelkek déli irányban lendületesen föltáratnak?

6. Mennyiben fog a kiemelendő viz mennyisége szaporodni a mélymivelés következtében?

7. Nem lenne-e czélszerübb Siglisberg alávájásával az érintetlen feküereket a mélységben megvizsgálni?

8. Milyen módon kellene e vizsgálatot végre hajtani?

9. Mennyi ideig fog tartani e vizsgálat végre hajtása?

A feküerek (Bieber és Teréz ér) megvizsgálását a következő okokból kivánja tanácskozás tárgyául tenni:

1. Mert a feküerek helyenként igen nemesek, amint azt az ujabban megnyitott Wasserschacht, Teréz akna és Siglisberg tanusitja.

2. Mert a szélaknai mélység kitakaritása, berendezése, mélyitése, és fenntartása bizonyosan sokba fog kerülni, a feküereket pedig egy pár keresztvágattal könnyebben meg lehetne vizsgálni, és ha egy uj aknát is kellene e vé-

gett lemélyiteni, azt e kérdéstől eltekintve is szükséges lesz megtenni, ha a siglisbergi eddigi mivelést tovább folytatni akarják.

3. Mihelyt a fekühegységet feltárják, reményleni lehet, hogy ujabb nemes ereket fognak találni.

4. Mert bizonyosnak csak azt lehet mondani, hogy a fekü feltárásával a siglisbergi vizek a szélaknai mélységbe fognak ömleni, ezeknek kihuzása mégsem fog többe kerülni, mintha a siglisbergi mivelést ugy mint eddig folytatják.

5. Mert ezután a feküerek mivelését szabályosabban lehet folytatni.

6. Mert ezután később a fekü ereken a wasserschachti és Teréz aknai miveléseket is lehet viztelenitени és megkönnyiteni anélkül, hogy ezek számára költséges uj aknákat mélyitenének. Ha pedig csak a szélaknai mélységet nyitják meg, evvel nagyobb mélységre nem igen mehetnek, és attól kell tartaniok, hogy azután a feküerek megvizsgálása még költségesebb lesz.

Ezeket a pontokat tartaná megbeszélendőknek; a tanácskozás azonban más kérdések megvitatására is kiterjeszkedhetik, de mindig tartsa szem előtt a jelenlegi körülményeket, és hogy ajánlatai kivihetők legyenek, és tartós hatást igérjenek.

Azt is fontolják meg, nem lenne-e czélszerü a wasserschachti miveletekből Weiden akna segitségével észak felé tárni fel a fekü ereket, mert

1. Az itt mivelésben levő erek a fő fekü erek.

2. Lehet reményleni, hogy amint Wasserschachton és Siglisbergen találtak mürevalót, ugy itt is, ha át mennek azon a gerinczen, amelybe a Georgi aknát mélyitették a régiek, itt is fognak találni jó kőzeket.

3. Mert a régiek ott nem csak kutattak és kerestek, hanem, amint a régi horpadások és nagy hányók bizonyitják, ott terjedelmes mivelést folytattak, melyet valószinüleg csak a vizek miatt hagytak abban; a vizek pedig most már a Szt.háromság altárón lefolyhatnak.

4. Mert az eddigi munkálatainkból tudjuk, hogy a fekü ereken jó érczeket is találhatunk, a régi hányókon ő maga is talált sokszor gazdag érczdarabokat.

6. Mert ezt a föltárást az altárók segitségével lehet végrehajtani, és a rendelkezésre álló pénzerőhöz mérve kisebb vagy nagyobb erővel lehet eszközölni. Az egyedüli ami nagyobb költséget okozhatna, egy uj akna lemélyitése vagy egy régi akna kitakaritása; de erre ugy is előbb utóbb szükség lesz a wasserschachti mivelések folytathatása végett.

1734 január 26-án báró Fischer jelenlétében főtanácskozást tartottak a 6-ik Sarkoczy járat alatt elfulva levő mélység tárgyában. Mindenek előtt szükségesnek tartották megbeszélni, hogy az elfult mélységben maradtak-e ujra megnyitásra, és a mély mivelés folytatására érdemes érczek?

Erre felemlittetett, hogy ezt a mélységet Deadda bányatiszt 1697-ben felmérte, azután felhagyatott, de 1720-ban ismét kitakarittatott, és részint jó tartalmu, de szegény érczeket is nagy mennyiségben találtak ott, és ez okból, midőn 1720 május 27-én a felett tanácskoztak, hogy a kitakaritást folytassák-e vagy nem, egyhangulag azt határozták, hogy folytatni fogják, mert ez a hely ad legjobb reménységet, hogy a bánya ismét jövedelmes lesz. Augusztus havában kezdtek a vizek a 7-ik járat felé emelkedni. Augusztus 26-án azután elhatározták, hogy ámbár a 6-ik és 7-ik járat között és a 7-ik alatt is nagyon szépek a munkahelyek és itt-ott jó tartalmu érczek is nyerhetők, de leginkább csak ólmosak, és a nagy költséget nem fizethetik meg, a külső szárazság miatt pedig a zuzók sem segithetik a termelést, és az udvari kamarától hetenkint engedélyezett 1000 ft ellátmány nem elégséges a költségek fedezésére, elhatározták, hogy jobb időkig felhagyják a mélységet a 6-ik járatig, a kézi szivattyukat kiszedik, és a vizeket felhagyják emelkedni a 6-ik járatig.

Bemutattak további egy kimutatást, mely szerint 1720 január 1-től szeptember 28-ig termeltek a 6-ik és 7-ik Sarkóczy járat között:

Csapat szám	termelt mázsa	tartalom összes lat	tartalom átlag lat	csapat szám	termelt mázsa	tartalom összes lat	tartalom átlag lat
1	24	242	10,1	14	68	659	9,7
2	554	5379	9,6	16	19	209	11,0
3	50	428	8,6	17	65	548	8,4
6	133	1254	9,5	18	348	4353	9,6
7	484	4655	9,6	20	13	113	8,8
8	74	778	10,5	23	29	469	15,8
9	478	5085	10,6		542	6351	
10	167	1562	9,4				
11	397	3733	9,4				
12	108	1128	10,4				
13	627	7209	11,5				
	3096	31453					
	542	6351					
Összesen	3638	37804	10,4	=	2362 m 12 lat		

39 hét alatt, tehát egy hétre = 60 márka 9 lat.

Az altiszteket is megkérdezték, hogy mondjanak véleményt. 1729-ben november 25-én azt mondták Riedl Károly Nándor aknai ügyelő, Müller György Pacher tárói ügyelő, és Forttner Péter wasserschachti ügyelő, hogy a mély mivelést folytatni kell, mert ha a vizek a lichi vagy a 3-ik Sargóczi járatig fölemelkednek, akkor átmennek Pachen táróba, és elfullasztják ott is a mivelést.

Bemutatták azután Deadda bányatiszt jelentését 1697-ből, midőn a mélységet legelőször fel akarták hagyni. Deadda azt mondja, hogy a 7-ik Sargoczi járat alatt levő előmélyitést felhagyták, mert az ércz, melyet ott találtak, csak 3-4 latos volt. Az ér egy ölnél vastagabb, lágy, könnyen vágható. Ettől dél felé is van egy ereszkedés, melyben tenyérnyi széles ércz 8-10-20 és több latos, de ezért az egy helyért nem érdemes oly nagy költséggel emelni a vizeket. A fekü éren levő Hornsinkenben az ér 1/4 öl vastag, de ret-

tentően kemény, és telve van kovacsos odorokkal, melyekből sok viz folyik. Itt mindenütt 2-3 érczszakadék maradt érintetlenül, de csak 1-2 ujnyi vastag, többnyire csak 8-10 latos, ámbár néha gazdagabb is. Az északi vájatvégen nincsenek odorok, de az ércz nagyon szórványos, ámbár 20-30-50 latot is tartalmaz, de olyan kemény, hogy egy csapat alig tud hetenként 4-5 rümpel érczet termelni.

Mindezeket a hiteles adatokat tekintetbe véve a most (1734-ben) egybegyült tanácskozók közül senki sem meri állitani biztosan, hogy a mély mivelés ujra nyitása tartós jövedelemre fog okot szolgáltatni; de más részt azt sem hagyhatják tekintetbevétel nélkül, hogy, tapasztalat szerint az itteni erek érztartalma igen változó, és hogy a legdusabb érczekkel is bővelkedhetik az elhagyott mélység éppen ugy, mint a szegényekkel.

Ezután felelni kivánnak a főkamaragróf kérdéseire

1. Milyen mélyre mehetnének a tüzgépekkel akkor is, ha tavasszal sok viz szivárog a bányába?

Erre azt vélik báró Fischerrel egyértelemben, hogy mivel a mélység megnyitása csak kisérletképen történik, egyelőre nem a tüzgéppel, hanem lóerővel kellene onnan a vizeket kihuzni, és csak a 6-ik járaton kellene azokat a tüzgépnek átadni.

2. Miképen lehetne ez teljesitendő?

Erre nézve kétféle vélemény nyilvánult, a tisztviselők egy része nagyobb mélységre javasolja Károly aknát, mint erre legalkalmatosabbat, lemélyiteni, másik része pedig megelégednék kisebb lemélyitéssel. Az elsők, kik többségben vannak azt tekintik, hogy miután a régiek még a 7-ik járaton alul is 8 ölnyire lementek kéziszivattyukkal, ebből azt következtetik, hogy a 7-ik járat felett nem találtak elegendő müre valót; mert ha találtak volna, bizonyára nem fokozták volna a költségeket a mélyebb müveléssel, hanem inkább ott terjeszkedtek volna. És ha csak 16 ölnyire mélyitenék az aknát, akkor a 7-ik járat alatt levő mélységet nem lehetne ujabb költségek nélkül megvizsgálni. Erre ugyan azt véli a másik rész, hogy ez a megvizsgálás a

szivattyukhoz akasztandó rudazattal is (Schleppkunst) megtörténhetnék. A másik rész azonban azt véli, hogy a beható vágat a 16-ik ölben az aknától a főérig 30 ölnyire lenne hajtandó, a rudazat miatt 7' magasságban és 7' szélességben, és sokba kerülne, és kétséges lenne, hogy a nagy surlódás miatt képes lenne-e a gép a vizeket kiemelni, és ha nem lenne képes, akkor a nagy költséget hiába adták volna ki. Ezért ezek tanácsosabbnak tartják a Károly aknát a 6-ik járat alatt 24 ölre lemélyiteni, oly módon, hogy vele a 7-ik járat alatt levő mélyitéseket is viztelenittessék. Azt is megemlitették, hogy czélszerü volna az aknát még mélyebbre, 31 ölre lemélyiteni, hogy az érintetlen mélységbe hatoljanak, és annál több eredményt érhessenek el; de ettől elállottak abból a tekintetből, hogy akkor az eredményt csak több év mulve érhetnék el, és addig igen terhes lenne a kincstárra a sok költséget elviselni; azt azonban határozottan javasolják, hogy az akna 24 ölre mélyittessék.

3. Mennyi ideig fog tartani, mig a mélységet kitakarithatják, és a vizek vezetését az aknákhoz berendezhetik?

Miután az aknát 14' hosszassággal és 8' szélességgel kellene lemélyiteni, és a kőzet kemény, az oda telepitendő 24 vágó kéthetenként 5'-nál többet alig adhat, a 16 ölnyi mélységet 38 hét alatt vághatnák ki; a beható vágatot pedig az aknától 30 ölnyire az első fekü érig a rudazat miatt kettős szélességben kéthetenként csak 4'-bal lehetne meghosszabbitani, az egész hosszuság kivágására tehát 90 hét lenne szükséges, igy az akna és beható vágat csak 2 1/2 év alatt készülhetne el.

Hogyha pedig az akna 24 ölre mélyittetnék, akkor a mélyitésre 58 hét lenne szükséges, a beható vágat pedig az első fekü érig 36° s innen a főérig 16°, tehát összesen 52 öl hosszu lenne, ezt pedig 7' magasra és 4' szélesre kellene csinálni, és 125 hét alatt elkészülhetne, igy tehát a mélyités és a vágat elkészitése összesen 183 heti munkát kivánna, a terv keresztül vitelére összesen 3 év és 27 hét lenne szükséges.

4. Mennyibe kerülne ez a munka évenként?

A 16 ölre mélyitendő akna a beható vágattal együtt kerülne 10,252 ftba; a 24 ölre mélyitendő akna pedig az ő beható vágatával kerülne 14,672 ftba, ha valami előre nem látható körülmény (a kőzet keménysége, sok viz stb.) a munkát meg nem drágitja. A 2-ik fekü ér még 6 öllel mélyebben érné el az aknát, tehát nem valószinü, hogy ennek az érnek a vizei a munkát nehezitenék, de az is lehetséges.

5. és 6. Mit lehet reményleni, ha a mivelést dél felé erősebben meginditják, és mennyi viztől kell félni, hogy akkor a gépet terhelni fogja?

Ismeretes, hogy a Magdolna aknától a főéren dél felé hajtott vágatok mind meddők és agyagosak; 10 ilyen vágat van, azok közül az 5-ik Sarkóczy járaton levő már a Maria Mutter Gottes akna távolságát is elérte, de semmi mürevalót nem talált, mind ez okból nem tanácsolják, hogy a mély mivelést a Magdolna aknánál tovább folytassák dél felé; de eddig szükséges lesz az ereket megvizsgálni, mert a 6-ik járat alatt a közekben jó érczek ismeretesek. Észak felé pedig a felsőbb szinteken is sok ércz volt, tehát a feltárást a mélységben is jó reménységgel lehet észak felé inditani. A vizekre nézve eddig az tapasztaltatott, hogy dél felé sehol sem jött sok viz, tehát nem kell félni vizveszedelemtől.

7. Nem lehetne-e a kitakaritást megkezdeni és folytatni az alatt, mig az akna lemélyittetik?

A mélység megnyitására nem tudnak gazdaságosabb módot javasolni, mint az akna lemélyitését és a beható vágat hajtását; mert ha kézi szivattyukkal akarnák a régi miveléseket már előbb is viztelleniteni és azután kitakaritani, ez igen lassan menne, és majdnem ugyanannyi költséget okozna, mint az akna mélyitése.

8. és 9. Nem lenne-e czélszerübb a siglisbergi miveléseket alá vájni, és az ott érintetlen fekü ereket megvizsgálni, és mennyi időbe kerülne mig ezt a czélt elérhetnék?

Valószinü, hogy a siglisbergi miveletek alávájásával a felsőbb szintekből ismeretes ereket és talán ujakat is feltárhatnának, de az is valószinü, hogy ezekkel a feküerekkel sok vizet kapnának, melyek a szélaknai mélymivelésekbe folyva nagy terhet és sok költséget okoznának, mert ismeretes, hogy a régiek ezeken az ereken sok helyütt lemélyittettek, de mély mivelésüket a sok viz miatt el kellett hagyniok. A siglisbergi mivelések segitségére czélszerübbnek tartanák észak felé egy uj akna lemélyitését a Szt.háromság altáróig, mely ezeket a vizeket a Bieber altáró alatt 21 öllel mélyebben levezethetné anélkül, hogy a mélyebb miveléseket veszélyeztetné.

10. Nem lenne-e czélszerü a wasserschachti mivelést a Weiden aknától észak felé folytatni?

Mindenesetre czélszerünek tartják, hogy a jó zuzóérczek termelhetése végett Teréz aknától az ér a Szt.háromság altáró szintjében észak felé feltárassék, de a légforgalom végett meg kellene várni, mig az uj keresztvágat, mely már munkában van, de még 70 ölnyire áll czéljától elkészül. A Weiden aknai miveléseket illetőleg is czélszerünek tartják, hogy a Bieber tárói eret a Szt.háromság altáró szintjén kitakaritsák, és észak felé folytassák a feltárást.

Végre a szélaknai mélységet illetőleg, mely a tanácskozás fő tárgya, megjegyzik még, hogy nem tartanák czélszerünek a mélység megnyithatása végett a többi reményvágatoktól vonni el a munkaerőt, mert a szélaknai mivelések nagy terjedelméhez mérve ugy is kevés a reményvágatok száma; azt kérik tehát, hogy az udvari kamara a Károly akna lemélyitésére és a mély mivelés föltárására külön alapot méltóztassék megjelölni, melyből a költségeket fedezni lehessen.

Ezt a jelentést aláirták: Halwax János főpénztáros, Stäberhofer Ignácz Antal főkönyvvivő, Keyling Ádám János bányabiró, Eder György Miksa pénztáros, Geramb József János fő aranyváló, Kirchner Mihály Miksa bányagondnok (Károly aknát csak 14 ölre javasolja lemélyiteni), Spiegel

Ferdinand bányatiszt, Andreowitz György Antal bányatiszt, Kornheimb Lipót Ferencz, Gall János segéd bányatiszt, Deadda Sándor József segéd bányatiszt, Veltoner Ferencz segég bányatiszt, Halwax Ignácz segéd bányatiszt, Schneider Tóbiás, Richter András, Richter József, Osmitz Emanuel, Prötschl Jakab Antal, Schönmann Mihály János, Jenker Gottfried Ferdinand, Osmitz Frigyes Miklós bányarészesek, Zipser Gottfried a részesek bányatisztje, Corwadecz Mihály Imre jegyző.

1734 április 28-án kitünik egy rendeletből, hogy április 3-ikán a munkások fellázadtak, és nem akartak a bányába menni (hogy mi okból az nincs megemlitve, de valószinü, hogy a havi fizetés miatt) a lázadók felizgatói Kastirig, Boschany, és Kriesauer egy hónapig lánczban dolgozásra itéltettek, azután pedig elbocsáttattak a kincstári bányamunkából.

1734 julius 4-én folyamodtak az elbocsátásra itélt munkások Lauern királyi biztoshoz, hogy ismét fölvétessenek. E folyamodványra véleményt ad a főkamaragrófi hivatal administratiója, és mellékli a bányabiróság jelentését is, melyből kitünik, hogy április 3-ikán az elitéltek felizgatták a szélaknai és Istenáldás tárói munkásokat, hogy szombaton, midőn a régi szokások szerint fizetésnek kellett volna lennie, és nem kellett volna dolgozni, most se dolgozzanak, ámbár a négy heti fizetések óta meg volt rendelve, hogy e napon is dolgozzanak. A Pachen tárói munkásokat is fel akarták izgatni, de mikor reggel oda mentek, a munkások már a bányában voltak, tehát csak a szélaknai és Istenáldás tárói munkások szüneteltek.

1734 julius 10-én megkegyelmezett Lauern királyi biztos az elitélteknek, és őket ismét fölvette a munkába.

1734 julius 14-én folyamodnak a munkások, hogy 1. az 1731-ben történt bércsökkentés megszüntessék és ők megint a régi bért élvezhessék, 2. a szombaton régóta szokásban levő munkaszünetet élvezhessék, és ők a bérfizetést ismét kéthetenként kaphassák.

Erre Lauern királyi biztos a főtisztek meghallgatása után azt határozta, hogy a termelés elégtelensége miatt nem lehet most a bért felemelni, tehát várjanak a munkások türelemmel, míg a viszonyok meg nem javulnak. A szombati munkaszünet régebben a fizetés megtartása miatt volt megengedve, de mert most nem tartanak minden 2 hétben fizetést, nincs ok a szünetelésre. A 4 heti fizetés a munkásoknak némi nélkülözéseket okoz, ennek elkerülésére rendeli, hogy a fizetések közé eső második héten a munkások a társpénztárból kapjanak előleget, mely a legközelebbi fizetéskor levonandó.

1734 szeptember 4-én kimutatják az utolsó kétheti termelést:

	Száraz suly		van benne ezüst			
	m	font	m	l	q	d
Szélaknán és Kórház aknán						
augusztus 28-án jó érczek	38	63	26	3	.	.
" " 3 és 5 latos érczek	68	82	15	7	1	.
	107	45	41	10	1	.
szeptember 4-én jó érczek	42	20	29	1	.	.
" " 2,3, és 4 latosok	143	22	21	9	2	.
	185	42	50	10	2	.
Siglisbergen						
augusztus 28-ikán jó érczek	34	19	41	13	3	.
" " 4 és 5 latosok	30	69	8	.	.	.
	64	88	49	13	3	.

	Száraz suly	van benne ezüst			
	m	font	m	l	q	d
szeptember 4-én jó érczek	56	35	52	8	2	.
" " 3 latosok	49	29	9	3	2	.
	105	64	61	12	.	.
Wasserschachton						
augusztus 28-ikán jó érczek	129	74	144	4	2	.
" " 3 és 6 latosok	25	11	8	8	2	.
	154	85	152	13	.	.
Szeptember 4-én jó érczek	132	60	127	15	.	.
" " 3,4, és 5 latosok	35	34	9	11	3	.
	167	94	137	10	3	.
összesen augusztus 28-án	327	18	244	5	.	.
összesen szeptember 4-én	659	-	250	1	1	.
két héten összesen	986	18	494	6	1	.

1734 szeptember 7-ikén tartott tanácskozás jegyzőkönyve szerint jelenti Zipszer bányatiszt, hogy a Piroch járaton Magdolna akna alatt a tüzgép számára szükséges viztartó medencze helyreállitásán dolgozik 18 ember. A Vorsinken haspel közelében dolgoznak a viz felfogása végett, hogy a mélységbe ne szivároghasson. A Piroch járat déli vájatvége, az északi reményvágat a Piroch járat felett, és a Vorsinken haspelben a déli vájatvég nem változtak. Ez utóbbitól visszafelé a vágat felett 3 csapat, a vágat alatt pedig szintén 3 csapat szegény érczeket termel. A 3 Sivarna

éren levő keleti vájatvégeken 2' vastag a telér. A Lichi járaton a Magdolna akna mögött a kvarczos fekü éren dolgozik egy csapat. A 3-ik járat alatt 2 csapat vékony ércz zsinóron fejt. Az 5-ik járaton a fekü guritó mellett 2 csapat 3' vastag éren dolgozik 2 uj vastag világos érczen észak felé. A Mittersinkner ér vájatvégein kvarczos az ér. Kirchner bányagondnok jelenti, hogy a 6-ik járaton a Károly akna felé menő beható vágat északi vájatvége a fekü éren kvarczos és pátos kezd lenni, a déli vájatvég nem változott. Az aknában fekete palás kemény kőzet van. Panaszolja, hogy az 5-ik járaton megkezdett ujitás dél felé nagyon lassan halad, és kéri, hogy a munka gyorsitása végett oda egy külön ügyelő rendeltessék, és még 3 ács utasitassék oda az ácsolat gyors helyreállitása végett. Andreowitz bányatiszt jelenti az északi telepekről, hogy a Piroch járaton a Pumpenhaspel felett 2 csapat a lágy érből érczeket termel fölfelé, a vágat alatt pedig 3 csapat dolgozik jó érczeken. A Lichi járaton a nedves guritóban 9 ember dolgozik hagyatékokon. A fedüben 5 csapat dolgozik szórványos érczeken. A Rieszsinkeni 2 remény vágatban észak felé még nem találtak érczet. Az 5-ik járat északi vájatvégen 1 csapat és 1 másik csapat a talpban világos érczeket termel. A 6-ik járaton az északi vájatvégen 6 ember dolgozik, az ér feküjénél czinopeles, a fedünél agyagos.

Tegnap megérkezett báró Fischer, és megkezdték a Magdolna akna melletti lóerejü gép lebontását, hogy a tüzgépet beépithessék. Az aknát is kijavitják.

Deadda bányatiszt segéd jelenti Siglisbergről, hogy a Christina aknai fenék járat felett 2 ember kevés érczet talál. 7 csapat pedig az 5-ik járat alatt dolgozik jó és szegény érczeken. A vájatvégek meddők.

Teréz akna felé a keresztvágatban a pallókat rakják.

A wasserschachti telekről jelenti Spiegel bányatiszt, hogy a reményvágatokban nem változott semmi, a fedü ereszkedésben a 7-ik kéziszivattyutól kiinduló fejtésben 3 csapat dolgozik felfelé, 6 csapat pedig lefelé jó érczeken. Szükséges az ereszkedést ismét munkába venni, mert

a fejtés mindég lejebb halad. A fekü ereszkedésben 1 csapat ólmos érczeket termel.

Pacher tárón minden rendben van, és semmi sem változott. Tegnap megkezdték András akna ácsolata javitását.

1734 szeptember 26-án jelenti Stäberhofer a Bécsben levő királyi biztosnak, hogy a csehországi Ruthengeher a napokban Wasserschachton müködött, és müködését Szélaknán fogja folytatni. Eddig Spiegel bányatiszt és az öreg Zipszer bányatiszt vannak mellette, a jövő héten ő maga is vele fog járni.

1734 október 13-án rendeli a Bécsben levő Lauern királyi biztos, hogy miután a csehországi Ruthengeher a siglisbergi bánya déli részét igen nemesnek tartja, és a Kórház eret Bélabánya felé a fölszinen mindenütt megtalálta, ottan pedig a Kórház ér feküjében levő erek nyomaira is rá jött, tartasnak tanácskozást a Ruthengeherrel, és vegyenek fel jegyzőkönyvet az ő javaslatairól, és azt saját véleményükkel együtt terjesszék fel hozzá.

1734 október 17-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő királyi biztosnak, hogy a Ruthengeherrel megtekintették a fő érnek dél felé folytatását a középső tó felett, és ott hol a Ruthengeher kijelölte, 1 1/2 ölnyire a fölszin alatt érkőzetet találtak, mely agyagos, de kvarcz is van benne, mely 1/4 lat ezüstöt tartalmaz, ezt a helyet még bővebben meg fogják vizsgálni egy aknácskával, melybe szivattyusokat is kell beállitani, mert sok benne a viz. A jövő héten bejárják a Ruthengeherrel a fő ér északi részét is Tepla felé.

1734 október 27-én jelentik a tanácskozásnál, hogy Károly akna a 6-ik járat alá már $14^{o}2'$-nyira lemélyittetett, és ha még viztartóul 2 ölnyire lemélyittetik, meg fogják kezdeni a 7-ik járat kivágását. Az aknával 1/2 öl vastag agyagos eren mentek keresztül, melyből 1 ujnyi vastag viz szivárog.

1734 deczember 14-én jelentik, hogy a Ruthengehertől kijelölt helyen a Kórház ér déli folytatásában a középső tó felett megkezdett mélyités már 6 ölnyire haladt, de

most egészen meddő, és annyi viz szivárog bele, hogy egy szivattyuval nem lehet kihuzni. Szükséges lenne az eret egy fedő keresztezéssel megvizsgálni, de mert nagyon hideg van, és mert a Piroch járaton dél felé ugy is feltárják a Kórház eret, czélszerünek tartják ezt a kutatást megszüntetni.

1735 január 9-én rendeli a főkamaragrófi bizottság, hogy Károly akna hiányos ácsolata azonnal helyreállittassék, és mert addig, mig ez tart, benne szállitani nem lehet, a 7-ik járat beható vágata szüneteljen.

1735 január 27-én utasitja báró Mitrovsky a körmöczi kamarát, hogy küldjön Selmeczre 18-24 jó vágó munkást, a beszterczebányai kamarától pedig 16 csillért kér, mert reménység van, hogy a zuzóknak lesz az idén elég vizök, zuzóércz pedig nincs készletben.

1735 január 30-án vasárnap Moczny Matzo szivattyu kezelő és segéde Böhmer György András az aknában a 13-ik szinten levő gépőr kamarában tüzet raktak ócska ácsolatfából, mert szenük elfogyott, a tüz kialvása után pedig a szivattyukat rendbehozták, de mivel a tüz felett levő rudakra nagy mennyiségü ócska kötél és fa volt felrakva, hogy kiszáradjon, valószinüleg a kötélbe kapott szikra meggyujtotta a fát is, és a gépőrök kamarája leégett 5 darab csillével együtt, melyek a kamara mellett voltak, azután elaludt a tüz, de a füsttől 3 ember megfulladt. A gépkezelőt és segédjét elitélték, hogy 3 napon át a rendezés alkalmával vasban pellengéren álljanak, és azután a gépkezelő 1/4 évig a munkától eltiltassék.

1735 márczius 29-én jelenti Stäberhofer báró Mitrovszkynak, hogy Spiegl bányatiszt, ki legujabb időben Szélaknára sáfárnak neveztetett ki, csak 12 ft fizetést kap hetenkint, elődjei pedig mindnyájan 15 ftot kaptak, de mivel az ő fizetését az udvari kamara határozta meg, a fizetés emelése is csak az udvari kamarától történhetik. Az élelmezési dij, mely a sáfároknak régebben kiadatott, hetenkint 17 ft volt, de 1730-ban leszállittatott 15 ftra. Ezért a dijért ellátja a sáfár minden hétfőn

a szélaknai tiszteket és minden számoskodás alkalmával a könyvvivőt ebéddel, azonkivül pedig minden nap a 6 bányaügyelőt ebéddel és vacsorával, valamint sokszor megtörténik, hogy a részesek vagy idegenek, kik a bányát látogatják, ebéden ott maradnak. Méltányos lenne, hogy ez az élelmezési dij ismét 17 ft-ra felemeltessék.

1735 április 30-án jelentik, hogy az utolsó hét alatt termeltetett:

Szélaknán	65	márka	14	lat
Siglisbergen	11	"	10	"
Wasserschachton	120	"	10	"
összesen	198	"	2	"
az előtte való héten	225	"	4	"
a termelés tehát apadt	24	"	2	"

Ezen kivül termeltetett szegény érczekben

4 latos	2	m.	8	l.
3 "	4	"	2	"
2 "	28	"	14	"
1 "	2	"	4	"

összesen 37 m. 12 l.

A zuzókban termeltetett:

Pachen tárnai szinporban	39	m.	-.	l	q	benne	10	m	5	l	3	q
glanzenbergi "	5	"	10	"	3	q	"	1	"	3	"	3	"
Teréz aknai "	6	"	11	"	2	q	"	2	"	1	"	2	"
Károly aknai, Rieszsinen	39	"	9	"	1	"	"	5	"	12	"	1	1/2"
Összesen	90	"	15	"	3	"	"	19	"	7	"	1	1/2"

1735 augusztus 23-án értesiti báró Mitrovszky a selmeszi bányabiróságot, hogy a Felsőbieber táró és Mihály tárói társulat között a határvonal iránt 1735 január 14-én létrejött szerződést az udvari kamara jóváhagyta, a bányabiróság tehát e szerződést a jegyzőkönyvbe bevezesse.

1735 szeptember 29-én felterjesztik a tisztek báró Mitrovszky rendeletére jelentésüket, hogy a mult évben itt

járt Ruttengeher, Schreiber Ágost javaslatait milyen eredménnyel foganatositották.

I. A szélaknai északi telekben javasolta Schreiber, hogy:

1. A felső Piroch járat alatt 11 öllel a Probovna éren észak felé 9 ölet kivágjanak, mert ott érez van.

2. E vájatvégtől visszafelé a 6 öl hosszu fedü vágatot folytassák, ott jó érczeket fognak találni.

3. A Probovna éren a felső Piroch járat és Lichi járat között nincs mit keresni, hanem észak felé 11 ölnyire érez van.

4. A Lichi járaton észak felé 11 ölre gazdag érez van, mely a mélységbe vonul.

5. A vájatvég a felső Rieszsinken guritó alatt észak felé jó reménységü.

Mindezekből a javaslatokból eddig egyiket sem teljesitették.

6. A 2-ik Rieszsinken guritó alatt levő északi vájatvéget jó reménységgel lehetne tovább hajtani.

E vájatvéget 16 öllel tovább hajtották czinopeles ólmos érben, s néha kevés érczet is kaptak.

7. A 3ik Rieszsinken guritó közeit, különösen a feküben tovább kell vizsgálni, az 5-ik Sarkoczy járat északi vajatvégét pedig nem kell abba hagyni, mert ott érczek vannak, melyek a mélységbe vonulnak.

A 3-ik Rieszsinken északi vájatvégét 18 1/2 öllel hajtották tovább, és az 5-ik Sarkoczy járat alatt, de csak kevés érczet találtak, az itt levő északi vájatvéget 21 1/2 öllel továbbitották, de érczet nem találtak.

8. Az 5-ik Sargoczi járaton az északi vájatvég előtt, ahol a szivattyuk voltak, a mélységben jó érez van.

Eddig nem vizsgálták meg.

9. Ugyan e járat déli vájatvége előtt a fedü éren jó érczet fognak elérni.

Még nem próbálták meg.

10. A 6-ik Sarkóczi járaton az északi vájatvég előtt és a mélységben jó érez van.

Ezt a vájatvéget 14 ölnyire továbbitották, de még jó zuzóérczet sem találtak.

1. E vájatvég előtt a régi Vorsinkennél a vastag ér feküjénél jó reménység van érczet találni.

Nem próbálták meg.

Deadda József Alexius.

II. Zipszer Mátyás segéd bányatiszt jelenti, hogy a Ruthengeher javasolta:

1. A Piroch járat déli vájatvégét és az alatta levő ereszkedést jó reménységgel lehet folytatni.

A vájatvégen 11 1/2 ölet vágtak ki, de érczet nem találtak.

2. E vájatvégtől 25 ölnyire vissza felé a fekü vágatban a bal oldalban nagyobb távolságba jó ércz van.

3. Tovább visszafelé 115 3/4 öllel a fedü éren nemsokára tartós jó érczet fognak elérni.

Ezt a két vágatot munkások hiányában nem lehetett munkába venni.

4. E fedü ér keresztpallójától 2 1/2 ölnyire az ott levő feküvágat is jó reménységgel hajtható.

Ezt sem foganatositották.

5. A Lipót guritó felett levő északi vájatvég nemsokára jó érczet fog felnyitni.

Ezt a vájatvéget jó messzire hajtották, de nem találtak vele semmit.

6. A Vorsinken guritó déli vájatvégét is jó lenne folytatni, és az eret a talp alatt megvizsgálni.

E vágatot 25 ölnyire hajtották, és csak néha kaptak benne ércz nyomokat.

7. A 2-ik Scharkózy (igy) járaton a Schiwarna ér északi vájatvége 6 ölnyi távolságban megjavul, és a fedüből egy ér fog hozzá csatlakozni.

Ezt a vájatvéget 16 ölnyire hajtották, de sem érczet, sem eret nem találtak.

8. A 2-ik Scharkózy járat és Lichy járat között levő légvágat nemsokára tartós érczet fog megnyitni.

A légvágatban már 25 ölet, és a Lichy járaton 17 ölet vágtak ki, de érczet nem találtak.

9. A Magdolna akna mögött levő főéren a megkezdett feküvágatot folytatni kellene.

Munkások hiánya miatt nem lehetett.

10. A 3-ik Scharkózy járaton a vájatvég előtt levő feküvágatot folytatni kellene.

A fekü vágatot folytatták egészen a feküig, de nem találtak vele semmit.

11. Innen 35 öllel visszafelé a fedüvágat vájatvége nagyon közel áll érczhez.

A vájatvéget 5 öllel továbbitották, de nem nyitottak vele érczet.

12. Az északi vájatvég, az ugy nevezett Wasserbrucher vájatvég 7 öllel tovább hajtva jó érczet fog találni.

Nem próbálták meg.

13. A 4-ik Scharkozy járat wasserbruchi fekü ér északi vájatvége jó reménységü.

Ezt a vájatvéget 17 öllel továbbitották, de eredmény nélkül.

14. Ettől 65 ölre a 4-ik Scharkozy járaton jó a reménység.

Itt 20 ölnyire követték az eret, de érczet nem találtak.

15. A 6-ik járaton a fekü éren van még érez.

Ezt megvizsgálták, de érczet nem találtak.

16. A legszélső Mittersinken fedü ér fő vájatvége a 12-ik ölben jó érczet fog megnyitni.

Ezt a vájatvéget 8 1/2 ölnyire hajtották, de érczet nem kaptak, s mivel sok vizet nyitott meg, abba hagyták.

17. A kvarczos-pátos ér, melyen már 21 3/4 öl kivágatott, dél felé jó érczeket igér.

Nem próbálták meg.

18. A légvágat vége is jó reménységü, de az ércztől még távol van.

Egynehány öllel továbbitották, de vizet nyitottak vele s abba hagyták.

19. E vájatvégtől 6 ölnyire visszafelé a fedüben jó ércz van, melyen sokáig lehetne fejteni anélkül, hogy vizet érnének.

Nem próbálták.

20. Az 5-ik Scharkozy járaton a Mittersinken északi vájatvége 4-5 ölnyire van az ércztől.

A vájatvéget 19 ölnyire továbbitották, de érczet nem találtak.

21. E vájatvégtől 114 1/2 ölnyire a keresztpallóig, azután 29 ölnyire a vájatvégig a Mittersinkeni fedü éren 9 ölnyire a vájatvégtől meg fog nemesülni az ér.

Nem próbálták.

III. Deadda József Alex jelentése szerint Schreiber javasolta a Teréz aknai mivelésben:

1. A Klingen táró szintjén a fedü ér, melyen a régiek a fedü aknákat mélyitették, észak felé még jó reménységü.

Nem vizsgálták meg.

2. A Klingen táró szintjében a fedü ér déli vájatvége nem igen fog valami jót föltárni.

E vájatvég azóta 20 öllel továbbittatott, de érczet nem nyitott.

3. E vájatvégtől 12 öllel visszafelé, a talp alatt kellene megvizsgálni az eret.

A viz miatt nem lehet.

4. A 3-ik járaton Teréz aknától 3 ölre délfelé jó lenne a fekü eret dél felé megvizsgálni.

5. Ugyanott 2 1/2 ölnyire a fedü ér nemes.

6. A második fedü ér ugyanott a talp alatt nemes.

7. A 3-ik ellenlejtes fedü éren, mely dél felé már le van fejtve, nincs mit várni.

8. A 4-ik járaton az északi fekü vágatban keresztül vágott következő erek, ámbár vékonyak, meg fognak nemesedni, ha tovább feltáratnak, u.m.

a 3-ik ér észak felé

a 4-ik ér észak és dél felé

az 5-ik ér észak felé.

9. A Klingen táró szintjén az északi vájatvég jó reménységü.

10. Ugyan e tárón a déli vájatvég, ha 16 öllel tovább hajtják, nemes eret fog föltárni.

11. E felett a 4-ik járat déli vájatvége még nemesebben fogja az eret föltárni.

12. A 12-ik és 13-ik járaton az ólmos zuzóérczek alatt jó ezüstérczek várhatók.

A 4-12-ik pontokban javasolt föltárásokat munkások hiányában nem lehetett végre hajtani.

13. A Szt.háromság altárón a Teréz aknai főér az uj feküvágattól dél felé jó reménységü, valamint a főérnek északi fültárása is, különösen a fedüben jó eredményü lesz.

Az északi vájatvéget 7 ölnyire továbbitották, de csak kevés zuzóérczet találtak, érczet pedig semmit sem.

14. Az uj feküvágattal egy pár ölnyi továbbitás után, jó eret fognak elérni.

Nem próbálták meg.

IV. A wasserschachti mivelésre nézve Spiegl Nándor bányatiszt a következőket jelenti Schreiber javaslatairól:

1. Az Amalia aknai legmélyebb 3-ik járat északi vájatvége 10 öllel továbbitva jó eredményt adna.

Munkások hiánya miatt nem próbálták.

2. A déli vájatvéget is hasznos lenne folytatni, és a talp alá is kellene menni.

A déli vájatvéget 32 ölnyire hajtották, de érczet nem kaptak, a talp alá nem mehettek a viz miatt.

3. A Langenschusz reményvágat is jó eredményt fog adni.

Ezt a vájatvéget 18 ölnyire továbbitották, de érczet nem kaptak; azután a fedübe fordultak és 25 1/2 öl kivágásával a feküéren érczet találtak.

4. A Langenschuszból hajtott második reményvágat is nemsokára érczet ad.

E vájatvéget 5 3/4 ölnyire továbbitották, de semmit se találtak.

5. A feküér északi vájatvége, ha 3 öllel tovább hajtatik, érczet ér.

Nem próbálták.

6. A feküér déli vájatvége mellett levő fedü vágatban 2 ölnyire a vájatvégtől érczet fognak feltárni.

A kvarczos eret 1 1/2 ölnyire föltárták, de azután nagyon megsilányult, és abbahagyták.

7. A második északi vájatvég is érczet érne, ha 5 öllel továbbittatik.

Nem próbálták.

8. A feküér déli vájatvége a 7-ik kézi szivattyu szintjén, nem sokat igér.

Szünetel.

9. Az északi vájatvéggel azonban jó érczeket fognak megnyitni a talpban is.

E vájatvéggel 28 öl kivágása után lyukasztottak a Hangendschachtba, de érczet nem találtak.

10. A fedü ér északi vájatvége is jó reménységgel biztat, de mivel könnyen vizet nyithatna, jobb lenne a mellette levő éren, mely már 5 1/2 ölnyire meg van nyitva, folytatni a föltárást.

Ez a vágat is vizet nyitott 16 öl kivágása után, és ezért abbahagyatott.

11. Az északi feküguritó alatt levő déli vájatvégen nincs semmi reménység, hogy érczet találjanak.

1 1/2 öl kivágása után érczet nyitottak e vájatvéggel, és 4 csapat fejtett ott nehány hétig, mig ágre a fekü éren levő mostani fejtésbe lyukasztottak.

12. A Daniel ér északi része már le van fejtve, és itt nincs semmi reménység.

Ezt a vájatvéget most nem régen ismét munkába vették, mert 100 évvel ezelőtt itt volt a legjobb érczfejtés.

13. A fedü guritóból jó lenne mind a két táj felé feltárni az eret, és a gurító mélyitését folytatni.

Észak felé megkezdték a föltárást, de 4 1/2 öl kivágása után egy kereszteret ütöttek meg, melyből viz jött, tehát abbahagyták.

14. A fedü guritóból dél felé kezdett fejtés jó eredménnyel folytatható.

Ebben a fejtésben 4 csapat dolgozik változó szerencsével, és belőle 2 feltáró vájatvég is hajtatik, melyek néha kis érczfészkeket találnak.

15. A fedüérnek a feküjében, egy régi mélyitésben, ahol a Daniel ér a főérrel találkozik, dél felé jó fejtésre fognak találni.

A déli vájatvéggel 6 1/2 öl kivágása után megütötték a fedü eret, de érczet nem találtak. Ellenben észak felé azonban érczet nyitottak, és azt most is fejtik.

16. Az Erzsinken guritóból hajtott feltáró vágat a fekü éren dél felé jó eredményt fog adni, de még sokkal jobb lesz tovább a fedü ér.

A fekü éren két csapat dolgozott, hogy a guritóba lyukasszon.

17. A második Oerterlauf déli vájatvége a fekü éren jó reménységü, de fölfelé nincs mit várni.

E vájatvéget 16 öllel továbbitották, de érczet nem találtak.

18. A fedü éren ugyanott észak felé távolabb érczet fognak föltárni, de gyorsabban kapnak érczet, ha lejebb mennek a talp alá.

Az északi vájatvéget 9 ölnyire folytatták, de érczet nem kaptak, és az ér a fő érnek fordult. A mélyitésben 4 ölnyire lejebb mentek, de érczet csak szórványosan találtak.

19. A légvágatban is jó reménység van, és az ér nemsokára meg fog nemesülni.

A légvágatot 7 1/2 ölnyire tovább hajtották, de érczet nem nyitottak vele.

20. Az északi guritóban észak felé jó a reménység, de délfelé messzebb vannak a jó érczek.

21. A 10-ik szivattyu szintjén hajtott északi vájatvéggel nem fognak valami különös jót föltárni, de 6 1/2 öllel vissza felé a fekü éren jó mivelés fog keletkezni.

22. A déli guritó, melyben a szivattyuk voltak, ha még 5 öllel lejebb mélyittetik, jó érczet fog megnyitni; a dél felé levő fedü vágatban pedig még 4 1/2 ölet kellene kivágni, és azután 5 ölet lemélyiteni, és nemes érczet fognak ott találni.

23. A 10-ik szivattyu szintjén a déli vájatvégnél le kell mélyiteni, mert ott jó ércz van.

24. A felső Oerter járaton dél felé kevés a reménység.

A 20-24 számu javaslatokat nem próbálták teljesiteni, mert ott igen nehéz a szállitás, melyen a most oda hajtott vágat idővel könnyiteni fog.

25. A Szü.háromság altáró déli vájatvége nem sok reménységet igér.

Szünetel.

26. A légvágatban is kevés a reménység, de többet lehetne ott találni egy keresztvágattal.

A légvágat végét csak most vették munkába, mert 77 1/2 öllel van hátrább mint a fő vájatvég, melyen ujabb időben gazdag érczek nyomát találták.

27. A felső légvágatban a fedü éren érczet fognak érni, de csak nagyobb távolságban.

Evvel a vájatvéggel 40 1/2 öl kivágása után egy érczfészket találtak, de az csak 2 hétig tartott.

28. A vájatvégtől 3 1/2 ölnyire visszafelé a fedüvágatban kelet felé még 3 ölet kell kivágni, és jó érczet fognak nyitni.

Ezt a vágatot 26 ölnyire továbbitották, de érczet nem találtak.

29. A Bieber altáró déli részén jó reménység van a fedü éren, de a fekü éren nincs mit várni.

Ezeket a vágatokat nehány öllel továbbitották, de nem tártak fel érczet, tehát abban hagyták.

30. A felső északi légvágaton az ér 2-3 öl kivágása után vastagabb lesz, és megnemesedik, a fekü éren pedig fölfelé is jó lenne a hagyatékokat megvizsgálni.

A fekü éren 5 3/4 ölet, a fedü éren pedig 5 1/2 ölet kivágtak, de érczet nem találtak.

31. Az alsó légvágatban dél felé a fekü éren nemsokára érczet fognak nyitni, a fedü éren pedig később.

A fedü éren 6 ölet, a fekü éren pedig 9 ölet vágtak ki, de érczet nem találtak.

32. A Szt.háromság altáró felett levő északi vájatvégekkel kevés a reménység, hogy valamit elérjenek, de a mélység jobb lesz.

A főér vájatvégét 18 öllel továbbitották, de csak a feküje mellett találtak az érben ólmos érczfészkeket.

V. A siglisbergi bányatalekre nézve Spiegl bányatiszt szerint a következőket ajánlotta Schreiber Ágost Ruttengeher:

1. A Bieber altáró szintjén a déli feküvágatban 4-5 öl kivágása után nemes ér megütését remélhetik. Azon az éren, melyet már átvágtak, nincs semmi de az átvágandó különösen dél felé igen jó lesz, ámbár sok vizet fog nyitni.

Nem próbálták meg.

2. Az északi feküvágatban a 18-ik ölben átvágott ér dél felé jó lesz, de észak felé meddő. A 69-ik ölben átvágott ér is nemes lesz dél felé. A feküvágat fő vájatvégét ha 3-4 öllel még tovább hajtják, gazdag eret fognak vele föltárni.

Az átvágott ereket nem vizsgálták meg, de a feküvágat végét 7 öllel hajtották tovább, de érczes eret nem találtak.

3. Christina akna mögött a fekü ér vájatvégei dél és észak felé jó reménységüek.

Dél felé nem vizsgálták meg, észak felé pedig kivágtak 38 ölet, és helyenként találtak kis ércz veséket.

4. A főér észak felé már le van fejtve, de a fedüjében és mélységében még vannak jó érczek.

Egy keresztvágatot hajtottak a fedü érig, de érczet nem találtak.

5. Az első járaton az altáró alatt észak felé jó reménység van.

A vájatvéget 8 öllel tovább hajtották a fő éren, azután 7 ölet vágtak ki a fedü érig, itt pedig vizet nyitottak meg, de érczet nem.

6. A legmélyebb járaton dél felé, észak felé és a talp alatt jó reménységgel dolgozhatnak.

A vájatvéget 36 öllel továbbitották, és néh érczmyomokat is találtak, de nem tartott sokáig.

7. Az 5-ik járaton dél felé jó reménységgel dolgozhatnak, különösen a feküben.

A vájatvéget dél felé 23 öllel továbbitották, de érczet nem találtak.

2. Az 5-ik járat szintjén a régi aknától dél felé még van ércz a fedüben.

A vájatvéget nem merték hajtani, mert féltek, hogy a tavak vizét a bányába kapják.

9. Az 5-ik járaton az északi vájatvégtől jó lenne a fedüt megvizsgálni.

Megvizsgálták, de érczet nem találtak.

10. Az 1-sö és 4-ik járat között a régi siglisbergi akna mögött a hosszu guritóban észak felé meg kellene vizsgálni az oldalakat.

Nem próbálták.

11. A siglisbergi értől 34 ölre kelet felé levő ér dél felé és a talp alatt nemes.

12. Az innen tovább kelet felé 22-ik ölben fekvő ellenlejtes ér észak felé jó.

13. A tovább kelet felé a 10-ik ölben fekvő ellenlejtes ér észak felé nemes.

14. Ettől tovább kelet felé az 5-ik ölben fekvő ér különösen dél felé nagyon nemes.

A 11-14 pontok alatt tett javaslatokat nem foganatositották még eddig a munkások hiánya miatt.

VI. A felső tó mellett a Ruttengeher utasitása folytán tett munkálatról jelenti Andreowitz György Antal

bányatiszt, hogy egy aknácskát mélyitettek a kijelölt helyen, és 4' mélységben egy agyagos eret kaptak, melyben kvarcz erecskék voltak, az ér 3/4 láb vastag volt. Az 5-ik ölben keresztül vágták az eret a meddő közetig, azután lemélyitették az aknát 7 ölnyire, és ott dél felé 2 1/2 ölnyire föltárták az eret, de mindenütt meddőnek találták, tehát abbahagyták a munkát, mely a sok viz miatt igen költséges volt.

VII. A Kórház ér felkutatása végett észak felé a Breitenbergen Schreiber Ágost Ruthengeher azt javasolta, Halwax Ignácz segéd bányatiszt jelentése szerint, hogy egy táróval a megjelölt helyen tárják fel a Kórház eret, mely nemcsak igen vastag, hanem 6 ölnyi távolságban már érczes.

1734 szeptember 4-én megkezdték a munkát, és mindössze 11 4/6 ölnyire hajtották be a tárót dél felé 61 ft 27 kr költséggel, de mindenütt csak vad, szakadozott, helyenként agyagos és kvarczos kőzetet találtak, de érczet sehol sem kaptak; és miután a munkásokra másutt nagy szükség volt, 1735 február 12-én abba hagyták a munkát.

1735 szeptember 29-én jelentik Keyling és Geramb arra a kérdésre, hogy a bányaügyelők hetenkénti élelmezési díját: 1 ftot nem lehetne-e eltörülni? Ez az élelmidij azért fizettetik, hogy az ügyelők egész nap a bányánál maradjanak, az ebédet a sáfárnál vagy bányatisztnél kapják, kivel ebédközben minden a bányában tapasztalt ügyekről beszélgetni alkalmuk van, és igy a bányászati tudományokban is terjeszthetik ismereteiket. Nem tanácsolják tehát, hogy az 1 ft élelmi pénz eltörültessék.

1735 november 28-án báró Mittrovszky 44 kérdést intéz a tisztviselőkhöz a bányák belső és külső ügyeit illetőleg, hogy ezek felett a jelenlevő kassai igazgató tanácsossal Terneyvel együtt tanácskozzanak, és javaslataikat vele közöljék.

1. Miután az időjárás szárazsága miatt kevés zuzóérez fogyasztatott el, és a jövő tavaszig elegendő készlet van belőle, nem lenne-e czélszerü a zuzóérez termelést ideiglenesen abbahagyni, és a munkásokat az érez fejtésnél alkalmazni?

2. Miképen lehetne a vájók szorgalmát fokozni, és megakadályozni, hogy a munkát korán abbahagyják.

3. Kire kellene bizni a munkások feljegyzését, hogy mikor mennek a munkába és mikor hagyják azt el.

4. Nem lenne-e jó a külmunkákat illetőleg minden vasárnap tanácskozásokat tartani?

5. Nem lenne-e jó ez alkalommal a bérjegyzékeket is megbirálni?

6. Miképen kellene megakadályozni, hogy a munkások betegséget ne szinleljenek, és a munkából ki ne maradjanak?

7. Nem lenne-e czélszerü a repesztőket eltörülni és a repesztést a vájókra bizni?

8. Nem lenne-e czélszerü a világitásnál és a légajtóknál alkalmazott inasokat eltörülni, és olyan légajtókat készitteni, melyeket a csillérek minden segitség nélkül fölnyithassanak.

9. Nem lehetne-e a próbatörést napszámosokkal végeztetni?

10. Mit lehetne még a bányában és a külmunkáknál megtakaritani?

11. Nem lenne-e jó a külácsok munkáját is szakmányba adni?

12. A gépekhez és zuzókhoz szükséges fa anyagok nem adhatók-e szakmányba?

13. Az aknákban miféle javitások lesznek legközelebb szükségesek?

14. Nem kellene-e megállapitani, hogy a szállitó gépek és a vizemelő gépek mennyi munkát teljesitsenek?

15. Miképen kellene a zuzóérczek elfuvarozott mennyiségét pontosabban ellenőrizni?

16. Az érczkosarak felhasználását nem lehetne-e mérsékelni?

17. Miképen kellene a Pachen tárói bányát a beomlás ellen biztositani?

18. Miképen kell az aknákban a zuzóérczek, meddő és fa szállitását berendezni, hogy a gép folytonosan dolgozzék?

19. Nem volna-e czélszerü a Hodrus felé hajtott Krebs-engrundi tárót megujitani, és a hegység megvizsgálása végett tovább hajtani?

20. Nem volna-e jó a Szt.háromság altáró hányója mellett egy zuzót felállitani a tavaszi vizek fölhasználására?

21. Nem lenne-e jó a zuzókból elfolyó, meddő zagyot felfogni és koronkint feldolgozni, vagy pedig az ólom szinport alacsonyabb tartalommal állitani elő.

22. Mi hasznosabb, az arany kivonása a zuzóérczekből, vagy pedig benne hagyása a szinporban.

23. Nem lehetne a szirelő inasok bérét jobban szabályozni?

24. A zuzófelügyelő számadásait miképen kell berendezni?

25. A feldolgozott zuzóérczek mennyiségét miképpen kellene ellenőrizni?

26. Nem lehetne eltörülni azt a szokást, hogy a külmunkások szombaton csak fél napot dolgoznak, de az egész napra megkapják a fizetést?

27. Miképpen kellene a vizemelő gépeknél előforduló gyakori javitásokat elkerülni?

28. Nem lenne-e czélszerü a felső városteli kohóban egy kovácsmühelyt berendezni?

29. Mit lehetne megtakaritani a bőrzsákok és bőrtárcsák készitésénél?

30. Miképen számolandók el a gépekből származó ócska vastárgyak?

31. Nem lehetne jövőre a felfogadott munkások nyugalombérét megtakaritani?

32. Nem lenne-e czélszerü Siglisbergen egy magtárt állitani fel és egy őrlő malmot?

33. A Lauer által kiadott utasitás a bányatisztek számára mindenben helyesnek tapasztaltatott-e?

34. A kötélkorongokon tett javitás jónak bizonyult-e?

35. Nem lenne-e czélszerü a Kórház és Bieber ér között egy keresztvágatot hajtani a közben fekvő erek megvizsgálása végett.

36. Nem lenne-e czélszerü a Steinern aknát kitakaritani?

37. Nem lenne-e czélszerü az iliai völgyből már 264 ölnyire hajtott tárót egészen keresztül hajtani a hegyen, hogy a tulsó völgyből a vizeket be lehessen vezetni?

38. Mit kellene tenni, hogy a vizerő állandóbb legyen.

39. Nem kellene-e a tavak megnagyobbitása végett a határos megyék munkaerejét ingyen felhasználni?

40. Nem kellene a bélabányai völgyben egy tavat épiteni és Koschich felé egy zuzót felállitani?

41. Nem lehetne-e a meglevő zuzók között még uj zuzókat felállitani?

42. A szállitó kötelek készitését nem lenne-e jobb házilag kezelni?

43. Miféle javitásokat lehetne még behozni?

44. A bányák és zuzók számadásában miféle megtakaritásokat lehetne még tenni?

1736 január 31-én közli báró Mittrovszky a főtisztekkel a javaslatokat, melyeket Kirchner bányagondnok az udvari kamarához felterjesztett, és véleményüket kivánja a következő kérdésekre:

1. Vannak-e az itteni gépészetnél szakértő egyének elegendő számban, vagy czélszerü lenne-e ilyeneket Clausthalból ide hozatni?

2. Miért vitetett az olvasztás Körmöczre, nincsenek-e Selmecz körül is elegendő erők, és a szén fuvarozása Selmeczen vagy Körmöczön olcsóbb?

3. Tanácsos-e a siglisbergi bányák feltárását és mivelését folytatni?

4. Czélszerü lenne-e a wasserschachti és Teréz aknai bányák mivelését a kohlbachi vizre épitett zuzókkal együtt egy társulatnak adni át? Igaz-e Kirchner állitása, hogy akkor a kincstárnak nagyobb haszna lenne? E kérdésre adandó véleményben ki kell mutatni, hogy mennyit termelt belőle, s mennyi haszna volt belőle? Továbbá, hogy mennyi haszna lett volna, ha e mivelés magánosok kezébe lett volna, és csak az urbér és pénzverői haszon lett volna a kincstáré?

5. Tanácsos lenne-e Siglisberget fölhagyni, és a helyett a Bieber altáró szintjén jobban föltárni az ereket?

6. Lehetne-e szélaknai tavat annyira megnagyobbitani, hogy kétszer akkora legyen, és lehetne-e Siglisberg előtt még 2 tavat épiteni?

1736 márczius 5-én rendeli báró Mittrovszky, hogy miután a külön repesztőket (Sprenger) ezentul nem fogják alkalmazni, tegyenek a főtisztek javaslatot, hogy az eddigi repesztők miféle munkához alkalmaztassanak.

1736 junius 21-én a bányabiróságnál tartott vizsgálat következtében bebizonyittatott, hogy Pachen tárón 3 bányaügyelő, 3 alügyelő és 1 faggyumérő részegeskedtek és hamis napszámokat számoltak el, ifj. Müller György ügyelő minden bányamunkából kitiltatott, ör. Müller György és Knechtl György ügyelők, Juriczka Márton, Schnöpf Fülöp, és Bauman Ignácz alügyelők, valamint Bauman János faggyumérő pedig közönséges munkásokká degradáltattak.

1736 junius 24-én jelentik a főtisztek, hogy Siglisbergen jó érczeket termelnek.

1736 szeptember 19-én báró Mittrovszky 50 ftot utalványoz Gall Bapt. János segédbányatisztnek, hogy a Felsőbieber tárói bányákat, melyeket ő mind felmért, egy modellben előállitsa, és a vágatokat és aknákat sárgarézből szemlélhetővé tegye.

1736 november 5-én jelentik a főtisztek, hogy a termelés ismét emelkedik, a Rieszsinkenben szép érczet nyitottak a fedőben, és nem sokáig tartott, egyébiránt több fedőkeresztezést fognak tenni, és igy talán még ujabb fészkeket nyithatnak. A viz Erzsébet aknában és András aknában még mindég nagy mennyiségben alkalmatlankodik, tegnap a szélaknai rendelőház kigyuladt a patron és gyujtószálak készletétől, de hamarosan eloltották, és intézkedtek, hogy ezeknek a veszedelmes anyagoknak készitése külön épületben történjék.

1736 november 8-án jelentik, hogy az ércz előjövetel Siglisbergen és Szélaknán javult, Wasserschachton azonban megsilányodott.

1736 november 13-án jelentik, hogy a havi fizetésekre 50,000 ft szükséges.

1736 november 29-én rendeli báró Mittrovszky, hogy a szélaknai tisztek, expectánsok és altisztek minden nap gyüljenek össze a Schaffereiben, és mondják el egymásnak, amit tapasztaltak, és elrendelni valót találtak, és beszéljék meg a teendőket; egy expectans vagy segéd bányatiszt pedig irja be mindazt egy könyvbe, melyből mindég hitelesen meg lehet tudni, mi történt. E tanácskozmányoknál jelen legyen a másodszámvivő is, de csak mint ellenőr, nehogy valami szabálytalanság határoztassék.

1737 márczius 27-én jelentik a főtisztek, hogy tanácskozást tartottal a Lipót akna lemélyitése, és a siglisbergi mivelések alámélyitése végett, és abban állapodtak meg, hogy legczélszerübb lesz az 5-ik Sargótzi járaton levő 29 1/2 öl hosszu feküvágatot munkába venni, és a siglisbergi érig 257 3/4 ölnyire meghosszabbitani, mely munkát, hogy a levegő ne hiányozzék, egy légtáróval együtt kellene hajtani. Igy alá lehetne mélyiteni a siglisbergi miveléseket, onnan a vizek lefolynának a szélaknai mivelésekbe, melyekből a tüzgépekkel minden akadály nélkül kiemelhetők. A Siglisbergen levő lóerejü vizemelő gépet akkor le lehetne bontani, és helyette egy szállitó gépet lehetne ott felállitani, hogy a meddőt mindjárt Siglisbergen kiszállithassák, és ne kelljen olyan messzire a szélaknai aknához csillével szállitani. Károly aknából a 7-ik Sargoczi járaton hajtott beható vágattal lyukasztottak, és az evésekből lecsapolták a vizet, mely ez okból az aknában 10'-nyire fölemelkedett, de nem sokára le lesz huzva.

1737 április 27-ikén utasitja báró Mittrovszky a főpénztárost, hogy Gall Bapt.János segédbányatisztnek az általa elkészitendő felsőbiebertárói fő térképnek előállitásához szükséges 87 font rézlemezért, mellyel a mérnöki asztalt bevonta, és 32 lat szinezüstért, melyből kis bányász alakokat készittetett, 177 ft 14 xrt fizessen ki.

1737 május 2-án jelentik a főtisztek, hogy a 6-ik Sarkozy járat alatt jó érczek vannak.

1737 május 19-én értesiti báró Mittrovszky a főtiszteket, hogy az udvari kamara jóváhagyta a "Sprenger"-ek megszüntetését.

1737 junius 29-én jelentik a főtisztek, hogy a Rieszsinkenből tegnap 100 latos érczet küldtek be a próbaházba.

1737 julius 11-én jelentik, hogy Siglisbergen Christina aknában a 6-ik járaton észak felé uj érczfészket nyitottak meg, mely 50 latos érczeket ad.

1737 szeptember 27-én rendeli báró Mittrovszky, hogy Gall. Nep.János Ferencz segédbányatisztnek az elkészitett és igen jól sikerült főtérképért, melyből nem csak a kivágott üregeket mérték szerint, hanem az erek csapását és dőlését is ki lehet venni, a benyujtott számadás szerint neki járó 630 ft 25 krból levonván a már előlegesen kivett 275 ft 14 krt, a fennmaradó 373 ft 11 xr neki kifizettessék. A főtisztek e tárgyban adott véleményükben azt mondják, hogy a bányamivelésnek ilyetén előtüntetése egészen Gall saját találmánya. A számadásból ugy látszik, hogy egy nagy asztal be volt vonva rézzel, és erre volt festve a bánya, melyben 146 kis bányász alak ezüstből, 20 lovacska, 4 szekér, és 4 riesenszekér, mind ezüstből volt látható. A főtisztek jutalmat is javasoltak Gallnak ez alkalommal, de báró Mittrovszky hallgat a jutalomról.

1737 november 29-én véleményadásra szólitja fel báró Mittrovszky Mikoviny Samu mérnököt, a Pachen tárónál felállitandó tüzgép tárgyában.

1738 február 19-én értesiti báró Mittrovszky a főtiszteket, hogy az udvari kamara határozata szerint a Magdolna akna tovább mélyitése megszüntettessék, ellenben a Magdolna aknától a 7-ik Sarkoczy járat szintjében egy fedüvágat hajtassék.

1738 május 4-én jelentik a Bécsben levő fő királyi biztosnak, hogy a termelés a mult héten 501 1/2 márka volt, tehát 21 márkával nagyobb, mint az azelőtti hétben. Szélaknán és Siglisbergen igen szépek a munkahelyek, a wasserschachtiak gyengébbek. A tavak telve vannak. Höll Károly

megpróbálta már az uj vizemelő gépét, de még változtatni kell valamit rajta, 2 hét alatt bizonyosan készen lesz vele. Melléklik a kimutatást, hogy 1734-től 1737-ig mennyi hasznot adott a Kórház éri hányó kutatása:

termeltetett

Év	arany				ezüst				érték		
	m	l	q	d	m	l	q	d	f	x	d
1734	1	2	2	.	72	15	2	.	1,931	27	1
1735	1	2	3	2	74	5	2	2	1,968	34	.
	2	5	1	2	147	5	.	2	3,900	1	1
1736	9	3	3	.	394	6	1	.	11,432	6	3
1737	17	.	3	.	812	3	2	.	22,680	23	.
	26	4	2	.	1,206	9	3	.	34,112	29	3

költség

Év	a mosásnál			az olvasztásnál			összesen			haszon		
	f	x	d	f	x	d	f	x	d	f	x	d
1734	544	24	3	495	4	2	1,039	29	1	891	58	.
1735	661	18	.	491	19	3	1,152	37	3	815	56	1
	1,205	42	3	986	24	1	2,192	7	.	1,707	54	1
1736	2,410	21	2	2840	26	1	5,250	47	3	6,181	19	.
1737	3,092	17	2	5248	28	.	8,340	45	2	14339	37	2
	5,502	39	.	8088	54	1	13,591	33	1	20520	56	2

1734-ben és 1735-ben csak nyáron dolgozhattak, de miután báró Fischer 1736-ban a tüzgéptől származó meleg vizet a mosóházba bevezette, azóta télen nyáron dolgozhatnak, és nem megvetendő jövedelmet nyertek.

1738 május 11-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő báró Mittrovszkynak, hogy a mult héten 495 márka aranyos ezüstöt termeltek, tehát 6 1/2 márkával kevesebbet, mint a megelőző hétben.

1738 május 18-án jelentik, hogy a heti termelés 607 márka 21 lat aranyos ezüst.

1738 május 25-én jelentik, hogy a termelés 90 márkával apadt, tehát csak 517 márka volt.

1738 junius 1-én jelentik, hogy a mult heti termelés volt

Szélaknán	102	márka	14	lat
Siglisbergen	316	"	11	"
Wasserschachton	49	"	9	"
a Kórház hányóból	22	"	13	"
az Amalia hányóból	4	"	9	"
összesen	496	"	8	"
és 1-től 4 latig szegény érczekben	18	"	15	"
összesen	515	"	7	"

1738 junius 5-én a főtisztek egy kimutatást küldenek Bécsbe báró Mittrovszkyhoz az 1735-től kezdve 1738 május végéig termelt érczekről:

Felsőbieber táró

Év	száraz suly		⊙☽		
	m		m	l	q
1735	6,375	32	3,168	5	2
1736	8,979	37	5,256	1	–
1737	8,223	74	4,190	8	–
1738 $\frac{31}{5}$	4,176	92	2,724	7	–
összesen	27,755	35	15,339	5	2

Siglisberg

Év	száraz suly		⊙☽		
	m		m	l	q
1735	2,326	85	1,559	4	2
1736	6,594	48	5,139	3	1
1737	9,369	–	7,284	1	2
1738 $\frac{31}{5}$	6,032	65	6,677	10	1
összesen	24,322	98	20,663	3	2

Év	Wasserschacht száraz suly		⊙☽		
	m		m	l	q
1735	5,010	69	4,559	13	1
1736	3,680	84	2,996	6	2
1737	3,400	55	3,985	11	–
1738 $\frac{31}{5}$	2,440	73	2,231	12	–
összesen	14,532	81	13,773	10	3

Év	Összesen száraz suly		⊙☽		
	m		m	l	q
1735	13,712	86	9,287	7	1
1736	19,254	69	13,391	10	3
1737	20,993	29	15,463	4	2
1738 $\frac{31}{5}$	12,650	30	11,633	13	1
összesen	66,611	14	49,776	3	3

1738 junius 7-én jelentik, hogy a heti termelés volt

Szélaknán	55 m. 14 l.
Siglisbergen	309 " 4 "
Wasserschachton	35 " 3 "
a Kórházi hányóból	20 " 9 "
az Amalia aknai "	6 " 4 "
	427 " 2 "
1-4 latos érczekben	21 " 14 "
	449 " – "

1738 junius 15-én jelentik, hogy heti termelés volt

Szélaknán	82 m 9 lat
Siglisbergen	327 " 8 "
Wasserschachton	44 " 9 "
Kórház aknai hányóból	13 " 11 "
Amalia aknai "	4 " 9 "
Teréz aknából	1 " 9 "
	474 " 7 "
1-4 latos szegény érczekben	22 " 15 "
	497 " 6 "

1738 junius 21-én jelentik, hogy a heti termelés volt:

Szélaknán	43	márka	6 lat
Siglisbergen	273	"	7 "
Wasserschachton	37	"	9 "
Kórház aknai hányóból	13	"	10 "
Amalia aknai hányóból	2	"	13 "
1-4 latos szegény érczek	30	"	9 "
	401	"	6 "

A zuzók termeltek 166 m, 11 l ezüstöt és 29 m, 6 l, -q, 2 d aranyat.

1738 junius 26-án kimutatják egy jelentésben, hogy Feldoner Ferencz segéd bányatiszt fizetése

évenként	312	ft	
fára és faggyura	25	"	
iró szerekre	3	"	54
szabad lakás Szélaknán	-		
	360	"	54

Leibwurtz Bonaventura segéd bányatiszt

évi fizetése	208	ft	-
fára és faggyura	25	"	-
iró szerekre	3	"	54
	236	"	54

Zipser Mátyás társulati segéd bányatiszt

kap évenként 104 ft
de azonkivül a társulatoktól
külön fizetése van.
Höll Cornelius gépészmester azelőtt hetenkint 15 ftot kapott, de az udvari kamara 1725/10/3 leszállitotta a fizetését 1 ft 30 krral, 1735-ban is csak 13 ft 30 kr-ral jegyeztetett fel a fizetése.

Eszerint van évi fizetése	702	ft	-
faggyura	33	"	48

szabad tüzelő fa, és a záro- ló bőrtárcsákból fennmaradó darabkák	–
	735 ft 48

Kornheim Ferencz segéd gépészmester évenként 234 ftot élvezett 1724-ig, ettől kezdve 1735-ig 468 ftot kapott, de miután kiderült, hogy a fizetés felemelés csak tévedésből történt, ismét leszállittatott fizetése 234 ftra; ehhez járul szabad szállás és ingyen tüzifa.

Miután pedig Kornheim öregsége miatt már nem járhat a bányába, Höll Károly Józsefet adták mellé segédül, kinek évi fizetése 156 ft

Böhm Ferencz bányairnok fizetése	201 ft	30 xr
faggyura	10 "	
a régebben Klingentárón élvezett sör és pálinkamérésért	130 "	–
az érczpróbákért kap	20 "	–
irószerekre	27 "	8
szabad szállás, ingyen tüzelők	–	
	388 ft	38 xr.
Pachinger András segéd bányairnok kap évi fizetést	208 "	–
fára és faggyura	25 "	–
	233 "	–
Lanser Benedek József szertári irnok fizetése 1736 1/2 óta	286 ft	–
az ócska szállitó zsákokért	41 "	40
faggyura	10 "	–
iró szerekre	5 "	–
szabad szállás, ingyen tüzelék	–	
	342 "	40

Titzl Jakab bányakémlész		
fizetése	208 ft	–
irószerekre	11 "	10
faggyura	10 "	–
a próba érczek fele	40 "	–
	269 "	10 .

Az esküdt próbatörő fizetése		
1724 óta	156 ft	–
próba ólomra és geletre	6 "	–
próba érczből	6 "	–
és a társulattól	– "	49
	168 ft	49 xr .

1738 julius 6-án jelentik, hogy az utolsó héten termeltek Szélaknán 35 m 5 lat ℔

Siglisbergen	271 "	5 "
Wasserschachton	45 "	5 "
Kórház hányóból	14 "	5 "
Amália "	4 "	4 "
	370 "	8 "
1-4 latos szegény érczekben	24 "	15 "
	395 "	7 "

a zuzókból nyertek ⊙℔ ⊙

Siglisbergi és wasserschachti próba érczek	166 m,	5 l,	1 q	–	–	–		
Felsőbieber tárói ólom szinpor	77 m,	11 l,	– q	20 m,	10 l,	–q	2 d	
" az uj 9 zuzóból	53 "	4 "	2	13 "	15 "	–	–	
próba lisztből	33 "	5 "	1	–	–	–	–	
próba ólomból	1 "	–	2	–	3 "	3 "	–	
	331 "	10 "	2	34 "	12 "	3 "	2 ".	

1738 julius 12-én jelentik, hogy az utolsó hétben termeltek

Szélaknán	33 m,	1 l ezüstöt
Siglisbergen	268 "	9 " "
Wasserschachton	54 "	5 " "

Kórház hányóból	18 m	9 l	ezüstöt
Amalia "	3 "	8 "	"
	378 "	– "	"
1–4 latos szegény érczekben .	23 "	3 "	"
összesen	401 "	3 "	" .

1738 julius 19-én jelentik, hogy az utolsó héten termeltek

Szélaknán	23 m	8 lat	ezüstöt
Siglisbergen	280 "	1 "	"
Wasserschachton	59 "	12 "	"
Kórház hányóból	20 "	2 "	"
Amalia "	5 "	11 "	"
összesen	389 "	2 "	"
1–4 latos szegény érczekben	20 "	10 "	"
	409 "	12 "	"

a régi zuzókban ólmos	19 m,	8	l	1 q	5 m,	4	l	– q, 2 d
Teréz aknai " "	17 "	6	"	–	8 "	3	"	1 " 2 "
ezüst szinpor Károly aknai hányóból	9 "	2	"	3 "	1 "	7	"	2 " – "
kovacs szinpor	6 "	9	"	– "	– "	3	"	2 " 2 "
Kórház hányóból	28 "	13	"	2 "	– "	10	"	3 " – "
	81 "	7	"	2 "	15"	13	"	1 " 2 " .

1738 julius 27-én jelentik, hogy az utolsó héten termeltek

Szélaknán	46 m,	11 l	ezüstöt
Siglisbergen	290 "	5 "	"
Wasserschachton	31 "	15 "	"
Kórház hányóbd	18 "	2 "	"
Amália "	4 "	14 "	"
	391 "	15 "	"
1–4 latos szegény érczben	20 "	2 "	"
összesen	412 "	1 "	" .

1738 augusztus 2-án jelentik, hogy az utolsó héten termeltek

Szélaknán	50	m	13	l ezüstöt
Siglisbergen	274	"	5	" "
Wasserschachton	27	"	13	" "
Kórház hányóból	19	"	12	" "
Amalia "	4	"	2	" "
	376	"	13	" "
1-4 latos szegényérczekben	9	"	10	" "
	386	"	7	" "

A zuzókban termeltek	☉☽ m	l	q	d	☉ m	l	q	d
Ólomszinport a régi zuzókban	26	5	1	.	8	1	3	2
" " az uj zuzókban	11	14	3	.	3	10	.	.
Ezüstös szinport a hányókból	69	9	2	0	1	5	2	2
Hodruson	60	9	.	.	3	14	1	2
	168	6	2	.	16	15	3	2 .

1738 október 12-én jelentik, hogy az utolsó héten 355 márka ezüstöt termeltek, tehát 10 m 9 lattal többet, mint a megelőző héten. Siglisbergen igen szép az ércz. A Hornsteinsinkenben a mélységbe huzódik.

1738 november 18-án jelentik, hogy a mult héten megujitott ércz a Wasserbrücher vagyis főfekü éren a 6-ik és 7-ik Sargoczy járat között igen szépen kiterjedt ugy, hogy most már 11 csapat dolgozik rajta.

1739 január 11-én jelentik, hogy Lipót aknában az aknát mélyitő munkások felett a védő padozat betört, a padozaton volt nagy mennyiségü törecs a munkásokra szakadt, kik közül 2 munkás azonnal meghalt, és 3 megsérült.

1739 február 15-én jelentik, hogy az utolsó héten 408 m. 2 lat ezüstöt termeltek, tehát az előtte való hét-

hez képest a termelés 81 m. 3 lattal emelkedett.

1739 április 24-ikén Berger Károly Ferencz utasittatik, hogy a szélaknai bányák déli részét fölmérje és e végre a fizetése mellett naponként 45 xr. utalványoztatik neki, miből a mérésnél használt munkásokat fizesse.

1739 november 4-én jelentik, hogy Pachen táró lyukasztott az 5-ik Sargóczy járatba.

1739 november 19-én jelentik, hogy az érczek legszebben jelentkeznek a 7-ik Sargoczy járaton, és mivel a mélységbe vonulnak, megkezdték a Hornsteinsinken-t még lejebb mélyiteni. Az az intézkedés, hogy az érczvágók (Lehenhäuer) éppen ugy dolgozzanak és fizettessenek, mint a többi szakmányos vágók (Lohnhäuer), ez az intézkedés igen czélszerünek bizonyult; azóta a termelés folyvást emelkedik, és a munkások keresete is javult.

1740 márczius 6-án kimutatják, hogy mennyit jövedelmezett a hányómosás az elmult 1739-ik évben; és pedig:

a Kórház aknai hányó mosása termelt		12,005 ft	17 3/4 xr
a költségek voltak a mosásnál	3008 ft 18 1/4 xr		
a kohóban	3528 " 38 1/4 "		
		6,536 "	56 3/4 "
maradt fölösleg		5,468 "	21 "
a siglisbergi hányó mosás termelt		2,414 "	42 3/4 "
a költségek a mosásnál	574 ft 2 1/4 xr		
a kohóban	692 " 12 1/4 "		
		1,266 "	15 "
maradt fölösleg		1,148 "	27 3/4 " .

1740 május 30-án jelentik a főtisztek, hogy az ércz Szélaknán a 7-ik Sargiczy járaton a Magdolna akna mögött annyira megjavult és megszépült, hogy ott most 11 csapat fejtő dolgozik. Siglisbergen és Wasserschachton is megjavult az ércz, és az ezüst termelés az utolsó héten 100 márkával emelkedett.

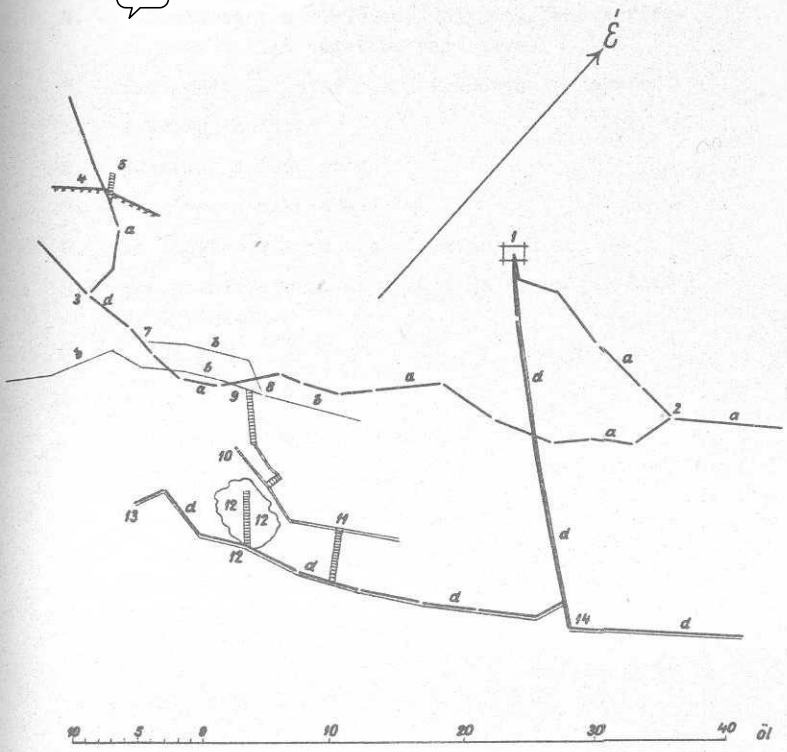
E
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
a
b
d
40
30
20
10
0
5
10

A Magdolna akna melletti mély mivelés.

a - hatodik Sargóczy járat.

1. - Magdolna akna.

2. - Pallókereszt a fő éren.

3. - Pallókereszt a déli feküvágat előtt.

4. - Pallókereszt a feküéren, mely dél felé a főérrel egyesül. A vágat be van rakva.

5. - Emelkedés és átjáró az 5-ik Sargóczy járaton.

b. - A József járat.

6. - Vájatvég a fedü éren

7. - Vájatvég a fekü éren

8. - Pallókereszt a fedü és fekü ér között.

9. - Ereszkedés a most szünetelő fejtő helyek között a légvágatig.

c. - A légvágat.

10. - A légvágat vájatvége.

11. - Átjáró ereszkedés a 7-ik Sargóczy járatig.

d. - A 7-ik Sargóczy járat.

12. - Emelkedés a fejtésbe, melyen most 13 csapat dolgozik az igen szép érczen.

13. - A 7-ik Sargóczy járat déli vájatvége.

14. - Pallókereszt a Magdolna aknához.

1740 junius 12-én bemutatják a főtisztek a Magdolna akna mögött levő mély fejtés térképét, és azt a helyiséget, hol a 7-ik Sargóczy járatról kiindulva fölfelé most 13 csapat dolgozik igen szép érczen. E fejtés biztositása végett, valamint a mélységbe való tovább haladhatás czéljából szükséges a Magdolna aknát még lejebb mélyiteni, és az ott levő vizemelőgépeket erősbiteni.

1740 junius 29-én jelentik a főtisztek, hogy az érczek nemcsak a Magdolna akna mellett a 7-ik járaton nagyon szépek, hanem a Hornsteinsinkenben is gazdag ércz jelentkezik ismét, és a termelés emelkedni fog.

1740 julius 2-án jelentik, hogy a mult heti termelés 395 márka volt.

	Felsőbieber tárói és Istenáldás tárói költségek			termelt bányaérczek					
				száraz suly		☉	☽		
	ft	xr	d	m	f	m	l	q	d
1737. évben	394,485	6	3	20,287	47	15,029	1	.	.
1738.	430,525	10	2	27,490	21	22,884	6	2	.
1739.	532,010	45	3	17,605	33	16,341	15	2	.
1740 jul. 2-ig	317,596	49	1	10,503	60	10,516	5	3	.

A zuzókban termelt szinpor

	száraz suly		finom ☽				finom ☉			
	m	f	m	l	q	d	m	l	q	d
1737. évben	23,739	87	2,428	7	1	.	587	12	3	.
1738.	19,945	84	2,331	8	3	.	609	14	2	2
1739.	16,745	44	1,817	12	3	.	449	13	1	2
1740. jul. 2-ig	7,345	98	778	10	.	.	179	9	3	.

A költségekben benne vannak a reichaui tó és más uj épitések költségei is, melyek a következő kimutatásból kivehetők.

Kimutatás a Bécsbe küldött szállitmányokról, és más rendkivüli kiadásokról

	1738	1739	1740 első felében	összesen
Szállitmány az Általános Bankba Bécsbe	261,463 27 .	205,825 18 .	13,142 2 .	480,430 48 .
Visszafizetett régi adósságok	1,984 57 2	1,107 27 2	2,939 10 .	6,031 35 .
Az uj szélaknai, mocsári, lehotai szekérut	10,240	5,189 35 .	88 49 2	15,518 24 2
Reichaui tóépités	27,269 40 2	83,872 18 1	48,447 43 3	159,509 42 2
Uj gépek és épületek	5,975 . .	10,826 22 2	892 10 1	17,693 32 3
A zuzók külön költségei	2,516 68 .	1,753 10 3	1,403 24 2	5,673 33 1
Egészségügyi kiadások	. . .	3,830 57 .	3,830 57 .	7,661 54 .
Más rendkivüli kiadások	2,612 12 .	4,785 . .	2,159 28 .	9,556 40 .
összesen	312,062 15 .	313,359 13 .	76,634 42 .	702,156 10 .

1741 február 18-án jelentik, hogy a siglisbergi érczek még mindég szépek, a mult heti termelés 546 márka volt, tehát 42 márkával emelkedett. Magdoha aknában a viz nem sokára le lesz huzva a fenékig és azután be lehet vé-

gezni a 8-ik Sargoczy járaton megkezdett beható vágatot, melyből még csak néhány öl van hátra.

1741 márczius 30-án jelentik, hogy a termelés lett

Szélaknán az utolsó héten	65 m 9 l
Siglisbergen	620 " 6 "
Wasserschachton	17 " 6 "
Teréz aknán	7 " 6 "
Kórház aknai hányón	24 " 7 "
Különféle helyekről	1 " 2 "
	736 " 4 " .

A mult héten pedig 5 márkával több volt a termelés.

1741 április 13-án jelenti Keyling főpénztáros, hogy nem csak Siglisbergen folyvást jó minőségü és bőségesen van az ércz, hanem a 8-ikról hajtott mélyitésben is, és a Teréz aknában is igen gazdag érczeket találtak.

1741 április 14-én jelentik, hogy a mult heti termelés 903 márkát tett, és Siglisberg termelése ismét 64 márkával emelkedett. A wasserschachti mivelésre nézve elhatározták, hogy a 4-ik járatot felhagyják, és a Wasserschachtot, valamint Amalia aknát a 3-ik járatig betöltik. Megemlitik, hogy ebbe a felhagyásba Kirchner bányagondnok is beleegyezett.

1741 május 29-én értesiti a főkamaragróf a főtiszteket, hogy az udvari kamara megengedte, hogy az 5-ik Sargoczi járaton Siglisberg alá hajtandó feküvágat folytattassék a legnagyobb elővigyázattal, hogy véletlenül vizet ne nyissanak, e végett folytonosan 8' hosszu furólyukat hajtsanak. Továbbá a Magdolna akna felé tervezett beható vágatot is minden erővel hajtsák, és minél előbb végre hajtsák.

Egyszersmind utasitja a főkamaragróf a főtiszteket és Kirchner bányagondnokot, hogy javaslatot tegyenek valjon folytatandó-e a mély mivelés, vagy pedig egy ideig, és meddig, szüneteljen? Mire nézve jelentésüket elvárja 4 hét alatt.

Végre felszólitandók az udvari kamara rendeletéből a magán bárya vállalkozók: jelentsék be szükségleteiket a főkamaragrófi hivatalnál, hogy azokon, amennyire a kincstári mivelés kára nélkül lehet, segitsenek.

1741 junius 25-én jelenti Keyling a Pozsonyban levő főkamaragrófnak, hogy a mult heti termelés volt:

Szélaknán	66 márka	11 lat
Siglisbergen	711 "	7 "
Wasserschachton	12 "	13 "
Therézia aknában	8 "	8 "
A Kórház aknai hányóból	27 "	13 "
Különféle helyekről	1 "	4 "
összesen	828 "	8 "
a megelőző héten termeltek	813 "	15 "
tehát a termelés emelkedett	14 "	9 " .

1742 április 10-én jelentik a főtisztek, hogy tegnap lyukasztottak Siglisbergről a Szélaknai mivelésekbe egy furólyukkal, ha a lyukasztás kellőleg kitágittatik, akkor az 5-ik Sargoczy járaton fogják a vizeket kivezetni, és szabályszerü keresztvágatokkal lehet a hegységet megvizsgálni, az elárasztás minden veszedelme nélkül.

1742 április 21-től deczember 22-ig termeltetett a siglisbergi hányó mosóházában:

száraz suly ércz	1494 m	47 f
volt benne finom ezüst	1261 márka	- l, 1 q, 2 d
" " " arany	17 "	7 l, 2 q, 2 d
az ezüst pénzértéke tett	26,733 ft	41 3/4 xr
az arany " "	5,812 ft	7 xr
összes érték	32,545 ft	48 3/3 xr
a mosóház költségei	1,833 "	12 2/4 "
a kohó "	4,558 "	8 "
összes költség	6,391 "	21 2/4 "
felesleg	26,154 "	27 1/4 " .

1742 május 12-ikén jelentést tesznek Keyling és Geramb főtisztek a főkamaragrófnak az érczszakmány tárgyában, és előadják, hogy a szélaknai és wasserschachti telkekben előforduló szegényebb érczek megnyerésével foglalatoskodó munkások számára régebben az volt a szabály, hogy ha egy csoport (6 ember) hetenként nem tudott 60 rümpellatot termelni, akkor a bérük összesen 6 ft volt, és abból kellett fizetni a világitásra felhasznált faggyut is. Ez eljárás mellett azonban azt tapasztalták, hogy a munkások, ha látják, hogy 60 latnál többet nem termelhetnek, akkor nagyon keveset dolgoznak, mert a 6 ftot ugy is megkapják, annál többet pedig nem kaphatnak, és e miatt inkább egészen elhagyják az érczfejtő helyet, s meddő munkát vállalnak, melyért a kivágott mennyiség szerint meghatározott szakmány mellett szorgalmukat jobban érvényesithetik. Ennek következtében azután az elhagyott érczfejtő helyre közönséges szakmány munkásokat kell alkalmazni, kik az előforduló kevés érczre rendesen semmi figyelmet sem fordítanak, és ha a pésztán az ércz jelentkezése szaporodik, ismét érczvágókat kell helyökbe tenni.

1739-ben tették a javaslatot, hogy az ilyen szegény érczfejtő helyeken vegyes szakmányt adjanak, t.i. a munkahely kivágása szerint megfelelő hosszanti szakmányt, és a termelt ércz után latonként 3 krt. Ezt a rendszert életbe léptették 1740 közepén, és mert meg volt hagyva, hogy idővel jelentést tegyenek az eredményről, ezt most teljesitik.

Felszólitották a bányatiszteket és felügyelőket, hogy nyilatkozzanak e rendszer felől. A mostani rendszer sokkal többe kerül, mint a régi, mert a mostani mellett többet dolgoznak a munkások; hogy több érczet termelnek-e, azt nem lehet megállapitani, mert nem lehet tudni, hogy a régi rendszer mellett mennyit termeltek volna. A kovács mester is folyton panaszkodik, hogy az uj rendszer életbe lépte óta nagy kára van, mert a munkások sokkal több szerszámot tompitanak, mint azelőtt, ő tehát a régi szakmánynyal ki nem jöhet. Valamennyien azt javasolják tehát, hogy

az uj rendszert abba kell hagyni, és ismét vissza kell térni a régihez.

A főtisztek azonban nincsenek velök egy véleményben, mert annyi bizonyos, hogy a munkások többet dolgoznak, és nagyon valószinü, hogy az érczes darabokat a legtöbb esetben ki is válogatják, mert a hosszanti szakmány mindig ugy adatik tekintettel az ércz előjövetelre, hogy a munkások érdekében álljon az érczet is kiválogatni és evvel keresetét nagyobbitani. Bizonyos továbbá, hogy a repesztők alkalmazásának megszüntével 2000 ftnál több takarittatik meg évenként, és most a munkások magok repesztenek minden akadály nélkül, és anélkül, hogy e miatt nagyobb szerencsétlenségek történtek volna. A főtisztek tehát az uj rendszer meghagyását javasolják, de a kovácsmester kérelmét szakmánya javitása iránt jogosnak tartják.

1742 május 26-án jóváhagyja a főkamaragróf, hogy a Kórház akna alsó 16 ölnyi része, mely az ér dőlése szerint megy, függőlegessé változtassék.

1742 junius 28-án irja a főkamaragróf egy levélben, hogy a termelés főképen Siglisbergről származik, és hetenként 1500-1700, sőt néha 1900 márka (☉☽) -ot tesz.

1742 október 17-én jelentik a főtisztek, hogy nemcsak a siglisbergi fejtések adnak jó eredményt, hanem a Theréz aknaiak is tetemesen megjavultak.

1742 deczember 8-án elbeszéli Kirchner Miksa bányagondnok, hogy midőn 1715 október 29-én gróf Caraffa és Aigner főpénztáros a szélaknai bányákban főbejárást tartottak, a Lichi járaton észak felé a 3-ik ereszkedésbe a Rieszsinkenben lementek, ott 9 csapat érczvágót találtak nagyon szép érczeken, és az előmélyitésből kézi példányt is hoztak magukkal. Kirchner ezalatt Peyer udvari tanácsossal a Lichi járaton a főér feküszakaszán a 3-ik és 4-ik Sargóczy fekü göngöritőkbe lementek, ott 13 csapatot találtak szép érczeken, onnan vissza térve a Straka göngöritőben 15 csapatot találtak; onnan a nyomon kezdett függőleges feku göngöritőhöz mentek, mely még csak 1 1/2 öl mély volt, és csak 3 csapat dolgozott ben-

ne. Az ércz 1' vastag és gyönyörü volt. Itt megvárták a többi bejárókat, és gróf Caraffa ezt az uj göngöritőt is megtekintvén azt mondta, hogy szerencsésnek tartja magát, hogy mind azt maga szemével láthatta, amit ma látott, nem is fog ezentul hinni senkinek aki azt mondja, hogy a szélaknai bányák már kimerültek.

1743 május 11-én volt a heti termelés:

Szélaknán	141 m 6 l
Siglisbergen	756 " 13 "
Wasserschachton	64 " – "
Therézia aknán	346 " 2 "
Siglisbergi hányó kutatásnál	63 " 5 "
különféle helyeken	4 " 9 "
	1,376 " 3 "
szegény érczek 1-4 latosok	42 " 13 "
	1,419 " – "

1743 május 18-án volt a heti termelés:

Szélaknán	49 m 8 l
Siglisbergen	988 " 6 "
Wasserschachton	26 " 7 "
Teréz aknán	177 " 12 "
Siglisbergi hányó kutatás	61 " 1 "
különfélék	2 " 2 "
összesen	1,305 " 4 "
szegény érczekben 1-4 latos	45 " – "
a zuzókból	52 " 10 " 2
	1,402 " 14 " 2

1743 julius 7-én jelentik a főtisztek, hogy Szélaknán és Wolf akna körül az ott dolgozó 11 csapat csak 16 márkát termelt a mult héten, tehát kénytelenek voltak a munkásokat onnan a Hornsteinsinkenbe és a Mittersinkenbe áthelyezni. A siglisbergi telekben 56 csapat dolgozik

a 8-ik járat felett és alatt.

1743 julius 14-étől augusztus 11-ig voltak következő költségek:

Szélaknán	16,799 ft	58	2/4 xr
Siglisbergen	9,728 "	8	3/4 "
Pachen tárón	7,289 "	38	1/4 "
	33,817 "	45	2/4 "

ebből esik a kincstárra 15/16 és 3/8 része után

	32,396 ft	45	1/4 xr
Istenáldás vagy Teréz akna	6,446 "	47	1/4 "
Wasserschacht	5,406 "	57	1/4 "
	11,853 "	44	3/4 "

ebből esik a kincstárra 15/16 és 3/8 rész után

	11,390 "	42	1/4 "
Ó Mindszent táró, kincstári rész	639 "	21	3/4 "
Finsterort "	5 "	48	"
összes havi költség	44,532 "	37	1/4 " .

1743 deczember 4-én jelentik a főtisztek, hogy Krecsmáry János a Felsőbieber tárónál volt 3 tizenketted részét eladta Zaffirynak, a körmöczi jegyzőnek, egy tizenkettedét 2000 ftjával. A bányatörvény szerint joga van a társulatnak az eladó részeket magához váltani, de ők nem javasolják, hogy a kincstár most evvel a joggal éljen, mert eddig csak akkor vett a kincstár bányarészeket, ha más vevő nem volt, és ha a bányászat fennállása érdekében venni kellett. Ha most az eladás ellen tiltakozna a kincstár, avval gyanusitanák, hogy a bányákat mind meg akarja venni és a magánipart elnyomja.

1744 április 22-én javasolják a főtisztek, hogy miután az 5-ik Zarkoczy vágaton a feküvágatban Siglisberg felé megütött szép ércz tartósnak mutatkozik, és a mélység-

be vonul, gondoskodni kellene már most a mélységet oly módon viztelenitени, hogy azt az érczet annak idejében külön vizemelés nélkül lehessen lefejteni. E végre nehány héttel ezelőtt azt javasolták, hogy a 8-ik Zargoczy járaton egy feküvágatot hajtsanak. Most azonban ujabban megfontolván a dolgot azt vélik, hogy sokkal czélszerübb lenne Lipót aknát lemélyiteni még vagy 30 ölre a vizes érig, igy azután Lipót aknában lehetne a siglisbergi vizeket huzni, vagy ha nem akarnák kihuzni, hát föl emelkedhetnének a vizek egészen az 5-ik Zargoczy járatig, anélkül, hogy a szélaknai mélymivelésnek kárt tennének. Mig ellenben, ha a 8-ik járaton nyitják meg egy feküvágattal ezt a vizeret, akkor annak vizeit szünet nélkül kellene huzni a szélaknai mivelésből.

1744 május 1-én kimutatják, hogy az akna kötelek költségei 1739, 1740 és 1741-ben tettek átlagosan:

Körmöczön	3,497 ft -
Selmeczen	10,136 "
Beszterczebányán	3,254 "
összesen	16,987 ftot.

1744 május 12-én rendeli a főkamaragróf, hogy minden bányatisztnek és segédbányatisztnek egy bánya adassék igazgatása alá, de e mellett köteles legyen mindegyik bizonyos időszakokban valamely más bányát is bejárni, és az érczosztás alkalmával arról jelentést tenni.

1744 junius 2-án panaszkodnak a főtisztek, hogy a siglisbergi érczek nagyon ólmosak lettek, s ezért az ezüst termelés megapadt.

1744 julius 16-án jelentik a főtisztek, hogy a bányák felügyeletét miképen rendezték; és pedig felügyel:

a szélaknai telekben Deadda bányatiszt
" északi " Zipser segéd "
a Wolfschachti mivelést és
a Wasserschachti déli mivelést Spiegel bányatiszt
" északi " és a
Theréz aknai mivelést Leibwurtz

a szakmány átvételnél jelen legyen	Gall bányatiszt
A siglisbergi mélységet	Gall "
A felsőbb déli mivelést u.o.	Berger "
A felsőbb északi mivelést u.o.	Brinn "
Pachen tárót	Berger és Brinn
Schmittenrinn tárót, melyben a Bieber éren igen jó czinopeles zuzóérczeket találtak	Spiegel
Gall távollétében helyettese	Feldoner .

1744 november 23-án felszólitja a főkamaragróf Kirchner bányagondnokot, hogy miután a siglisbergi nemes érczes közek az 5-ik Sargoczy féki vágat alá a mélységbe vonulnak, és a fejtés lefelé haladva a vágat szintjét nem sokára el fogja érni: adjon véleményt nem volna czélszerü egy mélyebb fejtést, talán egy mélyebb feküvágattal, vagy más valami módon előkészitení?

1745 január 9-én a termelés legnagyobb része Siglisbergről származik, azután Wasserschacht és Windschacht, legkevesebbet ad Teréz akna.

1745 januát 16-án kimutatják a heti termelést:

Szélaknán	1,615	rümpellat
Siglisbergen	44,683	"
Wasserschachton	3,572	"
Teréz aknában	1,569	"
	51,439	"
Siglisbergi hányómosás	2,102	"
különféle	76	"
Összesen	53,617	rümpellat .

1745 január 16 és 17 közötti éjjel tüz támadt a szélaknai bányában a Mitters járat és Oberles járat között, de gyorsan eloltották.

1745 február 26-án kimutatják, hogy a siglisbergi hányómosás költsége és jövedelme mennyi volt julius 12-től november 28-ig 1744-ben

termelés	528 mázsa	64 f
volt benne ⊙☽	844 m., - l., 3 q	
⊙	13 m., 3 l., - q	
a termelés értéke tett	21,999 ft	56 xrt
mosóházi költség	1,297 "	48 1/4 "
kohóköltség	1,612 "	21 "
összes költség	2,910 "	9 1/4 "
felesleg	19,089 "	46 3/4 " .

1745 jelentik a főtisztek, hogy Siglisbergen a 8-ik járat alatt észak felé nagyon szép érczekre jöttek, melyek 56,110,96,410 latot tartalmaznak.

A Felsőbieber tárói bányavállalat kiadásai

	1741			1742			1743		
	ft	xr		ft	xr		ft	xr	
1. Felsőbieber táró, Istenáldás és Ómindszent táró bányaköltségei	598,336	17	2	613,515	36	.	616,875	55	1
2. Olvasztás költségei	46,029	30	1	78,993	37	2	65,600	19	2
3. Mosóház ktségei hányómosásnál	.	.	.	4,218	58	2	2,544	58	.
4. Zuzóművek ktségei	56,110	55	2	59,555	11	1	56,300	5	3
5. Anyagok és szerek költségei	139,660	48	1	97,416	31	3	111,012	58	.
6. Fizetések	17,020	4	.	17,105	41	.	17,221	37	.
7. Különf. ktségek	7,708	11	.	9,153	40	.	9,027	14	2
8. Külön utalványokra	280,727	22	2	282,497	53	2	277,181	34	3
Összesn	1,145,593	9	.1	1,162,457	9	2	11555,764	42	3

	1744		
	ft	xr	
1. Felsőbieber táró, Istenáldás és Ő Mindszent táró bányaköltségei	591,849	31	.
2. Olvasztás költségei	77,968	26	1
3. Mosóház költségei hányómosásnál	.	.	.
4. Zuzóművek "	56,973	13	1
5. Anyagok és szerek költségei	120,976	27	2
6. Fizetések	18,409	36	1
7. Különféle költségek	7,931	59	1
8. Külön utalványokra	278,688	5	.
összesen	1,152,797	18	2 .

1745 julius 31-én jelentést tesz Leibwurtz Ádám Bonaventura a Schmidtenrinn tárói munkálatokról

1. A Bieber ér feküjében levő éren 3 ember dolgozik észak felé, és érczes nyomokat találtak, az ér pedig 1' vastag ólmos.

2. Tovább a feküben van a Teréz aknai fedü ér, melyet régente Himbeergangnak neveztek. Az itt levő vágatokat észak és dél felé már kitakaritották. Az északi vájatvégen a Mór felé dolgozik 3 ember, az ér 2' vastag, czinopeles, ólmos; ezektől visszafelé 6 ember dolgozi a 4' vastag éren talp alá, és 3 ujnyi vastag érczet nyernek. Még jobban vissza felé és 4 öllel mélyebben dolgozik 6 ember észak felé, és nemsokára alájutnak a fentebb emlitett érczek.

Még tovább a feküben van a Teréz aknai fő feküér, melyet a régiek Rosenstraucher gangnak neveztek. Itt a déli vájatvégen 6 ember dolgozik a Teréz akna felé, a vájatvégből viz szivárog. Észak felé még takaritják a vágatot. A talpban az ér 2' vastag ezüstpalás ólmos. 6 ember megvizsgálja egy ereszkedéssel a talpat, és érczes nyomokat talál.

1745 augusztus 1-én felterjesztik julius havi tanácskozmányok jegyzőkönyvét. Részt vettek a tanácskozásban Kayling Ádám János főpénztáros, Gerhamb János József főkönyvvivő; továbbá a kisebb részesek közül: Oberaigner János György, Kochlatsch, és Richter József urak; a tisztek közül pedig: Spiegel, Deadda, Gall, Veldoner, Lanser, Zipser, Leibwurtz, Berger, Höll Károly; és a bányaügyelők: Riedl Károly, Schütz Ferdinand, Schütz Ambrus, Knechtl, Dinda, Sywy, Schuchman, Frölich; az expectansok közül pedig: Turmann és Rosengrün.

A szélaknai telepről jelentette Deadda bányatiszt, hogy az 5-ik Sarkozy járaton a mittnersinkeni fedü éren a legszélsőbb északi vájatvégen 6 ember dolgozik 1/4 öl vastag agyagos kvarczos érben. Az 5-ik járat felett a légvágatban is 6 ember dolgozik, itt az ér jobb kinézésü 2' vastag kvarcz, melyben szórványosan érczek is fordulnak elő. Ezektől vissza felé 6 ember fölfelé vizsgálja azt az eret, és 2 ujnyi vastag érczet is fejt.

A 7-ik Sarkozy járat alatt a mittersinkeni ér legszélsőbb északi vájatvégén 1' vastag a vörös pátos ér. A vájatvégtől visszafelé 3 csapat, és talp alá is 3 csapat dolgozik, az ér 1' vastag, helyenként ólmos.

A 8-ik Sarkozy járaton a főér északi vájatvégén 3 ember egy emelkedést hajt, hogy vele jó levegőt nyerjen. A légtáróban pedig 3 ember a fekühen levő agyag eret vizsgálja. A fővájatvég szünetel léghiány miatt mindaddig, mig az emelkedés nem lyukaszt.

A mivelésben levő 1-sö fedi és vájatvégen az ér 1/4 öl vastag, helyenkint ólmos érczekkel. A 2-ik fedü ér pedig északi vájatvégén 2' vastag kvarcz, pátos és érczes. Ezek a vájatvégek is szünetelnek levegő hiánya miatt.

Dél felé ez az ér szétágazik, és 3 ember az 1' vastag agyagos fedü szakadékot, 6 ember pedig a kvarczos pátos eret vizsgálják.

A 3-ik fedü éren 6 ember dolgozik észak felé az 1/4 öl vastag agyagos töltelékben.

A 8-ik Sarkozy járaton dolgozik még 6 ember a Hornsteinsinkeni 3 öl vastag kvarczos, pátos fekü éren észak felé.

Ugyancsak a szélaknai telepről jelenti Zipser társulati bányatiszt:

hogy az 5-ik Sarkozy járaton a Riessinken előtt a feku ér megnyitása végett dolgozó 6 ember a feküvágatban egy kalapács vastag eret ütött meg, melyen 2 ujnyi vastag ércz van. Ennek az ércznek megvizsgálására a talp alatt egy csapat dolgozik.

A 6-ik Sarkozy járaton az északi előmélyitésnél dolgozik 6 ember a fedüéren észak felé, a fedünél és fekünél 1' vastag ólmos érczek vannak.

A József járat északi vájatvége, melyen 6 ember dolgozik, 3' vastag ólmos kvarczos. A fedüérnek északi vájatvége pedig 1' vastag pátos, kvarczos érben van.

Ettől vissza felé 6 ember a fekübe tör át, hogy a fő feküeret megnyissa.

A 7-ik Sarkozy járat északi vájatvégén 1' vastag agyag és kovacsos kvarcz a töltelék.

A Hornsteinsinkenben 11 öllel a 7-ik járat alatt 6 ember dolgozik 2' vastag kvarczban.

A 7-ik Sarkozy járaton a feküvágatot Siglisberg felé 12 ember hajtja meddő kemény kőzetben.

A 6-ik Sarkozy járaton a wasserbruchi éren 2 csapat dolgozik talp alá 1 1/2' vastag érczes töltelékben.

A Kalter haspel mellett a függőleges éren a fedüben az 5-ik Sarkoczy járat alatt 2 csapat fejt 4 ujnyi vastag érczes eret.

Berger segédbányatiszt jelenti a siglisbergi telepről:

A kitérő az altáró szintjében az ácsolat megtakaritathatása végett 36 emberrel van munkában.

A 6-ik Sarkoczy járaton a déli vájatvégen és a légvágat vájatvégén 1' vastag kvarcz a töltelék.

A 7-ik Sarkoczy járat déli vájatvége 3' vastag agyagban halad. E járaton a fedü éren 2 csapat fejt 2-3 ujnyi

vastag érczeket. Ugyane járaton a Christina akna mögött az agyagos kvarczos fedü éren 3 ember dolgozik észak felé, és 3 ember dél felé. Az északi vájatvég felett 5 csapat fejt 4 ujnyi vastag, de néha kalapács vastagságu lágy érczeket; a déli vájatvég előtt egy légvezető emelkedést hajt 3 ember, és 1' vastag érczet is termel.

A 6-ik Sarkoczy járaton 3 ember megvizsgálja észak felé a szétágazott feküeret.

A 7-ik és 8-ik Sarkozy járat között 3 ember egy reményvágatot hajt észak felé az agyagos éren; a Nepomuceni guritó mögött pedig a déli vájatvéget 6 ember hajtja. Ettől a vájatvégtől vissza fele 4 csapat dolgozik fölfelé a fejtésben kalapács vastagságu érczen.

A 8-ik Sarkozy járat déli vájatvégét és felette a légvágatot a feküéren 3' vastag lágy töltelékben 3 ember továbbitja.

A 8-ik Sarkozy járat felett a függőleges éren egy csapat fejt kalapács vastagságu érczeket.

A legszélsőbb fedü éren ugyan e járaton a pallókereszt guritó mögött 6 ember dolgozik észak felé és dél felé a vájatvégeken; melyeken pátos kvarcz világitható meg. A feküér északi vájatvégén pedig 6 ember dolgozik 3' vastag kvarczos pátos érben.

Ettől a vájatvégtől visszafelé 22 csapat fejt a talp alatt 4 ujnyi, de helyenként 12' vastag érczeket.

Gall bányatiszt jelenti a siglisbergi telepről:

A 8-ik Sargoczy járat alatt az északi közbenső vágattól 6 ember egy emelkedést készit légvezetés végett.

Ugyan e járaton a feküéren az északi vájatvéget 3 ember továbbitja 2' vastag és érczel behintett töltelékben. Ettől 3 öllel visszafelé az érből kiágazó 1' vastag, pátos érczekkel behintett eret vizsgál 3 ember a födüben, a föntjében pedig 5 csapat fejt szórványos érczeket.

Ugyan e járaton a fedü éren 8 csapat fejt délfelé a föntjében 1/4 öl vastag érből szórványos érczeket. A feküéren pedig 1 csapat fejt 2' vastag érből érczeket.

A 8-ik Sargoczy járat alatt az első közbenső járaton a pallókereszt guritótól észak felé a vájatvégnél megvizsgálja 3 ember a feküt. A 2-ik pallókereszt gurító mögött pedig 2 csapat dolgozik a 2' vastag kemény érczes éren, és lejebb a gurító közepe táján 3 csapat dolgozik hasonló értöltelékben.

A 9-ik Sarkoczy járaton a pallókereszt guritótól észak felé dolgozik egy csapat a kalapács vastagságu érczen fölfelé.

Ugyan e járaton a fekü ér északi vájatvégét 6 ember továbbitja 2' vastag és szórványosan érczes töltelékben, 3 ember vizsgálja a födüt, a talp alatt pedig egy csapat szórványos érczeken dolgozik.

Ugyan e járaton a födü ér északi vájatvégét szórványosan érczes töltelékben 3 ember továbbitja, fölfelé is dolgozik itt 1 csapat.

Ugyan e járaton a fekü ér déli vájatvégén 3 ember dolgozik lágy és kevéssé érczes értölteléken. Hasonlóképen 3-3 ember dolgozik a közbenső járaton dél és észak felé a reményvágaton.

A 10-ik siglisbergi vagyis 5-ik Sarkoczy járaton a fekü vágatot a 4-iktől a 6-ik érig 8 ember hajtja.

A Lipót aknát pedig, mely az 5-ik Sarkoczy járat alatt már 15 öl mély, 18 ember mélyiti tovább.

Spiegel bányatiszt jelenti a Nándor aknai telepről:

A Wolf éren az altáró alatt a 2-ik közbenső járaton 3 ember folytatja az ér föltárását, dél felé jó reménységben, és néha érczeket is talál. A fedü éren is 3 ember dolgozik 2' vastag, pátos töltelékben dél felé; 3 ember pedig a régi evésekben keres érczeket és talál is.

A 3-ik járaton a Steinern akna fenekén a fekü éren dél felé, valamint a fedüéren is 3 ember tárja fel az eret.

A Bieber altáró szintjében a függőleges eret 3 ember tárja föl észak felé.

Ugyancsak Spiegel bányatiszt jelenti a wasserschachti telepről:

A Bieber altáró szintjén egy régi akna mellett egy fedü vágatot hajtanak kelet felé meddő közetben; a Wasserschachtból nem messzire dolgozik egy csapat a feküéren, mely pátos és érczes. A 3-ik éren az északi és déli vájatvégen 3-3 ember dolgozik az agyagos töltelékben. Ezen az éren, valamint a 2-ik éren a légvágat szintjében 3-3 ember áll munkában, és most az eret meddően tárják fel.

A Szt.háromság altáró szintjén a déli feküvágatban a 2-ik fedü éren észak és dél felé 3-3 ember dolgozik és az eret helyenként érczesen tárja fel. A legszélsőbb fedü éren az északi és déli vájatvéget 3-3 ember tárja föl most meddőn.

Ettől visszafelé a mélymivelésben dolgozik 3 csapat észak felé, és 3 csapat a talp alá szórványos érczeken. Kevéssel tovább a fedüben 2 csapat talál érczes maradványokat.

Egy kereszt érnek a légvágatában kelet és nyugat felé 3-3 ember dolgozik. Ettől visszafelé 3 ember megvizsgál fölfelé egy kvarczos eret. A légvágatban dél felé 2 csapat dolgozik érczes éren.

Az északi fedü vágatban átvágott palló szélességü kvarczos eret dél felé 3 ember tárja fel, 3 ember pedig folytatja a fedü vágatot. A hátrább levő agyagos éren 3 ember dolgozik délfelé, 3 ember pedig a légvágatot hajtja.

Leibwurtz segéd bányatiszt a következőket jelenti a wasserschachti mivelésről.

A Szt.háromság altáró szintjén a kvarczos, pátos Dániel éren a régi keresztvágat mellett 6 ember dolgozik.

Nem messzire a Wasserschachttól a Bieber és Szt.háromság altárók között a Bieber érnek egy feküerén dolgozik 3 ember jó reménységben.

A középjárat szintjében az ugy nevezett érczes érnek feküés fedü szakadéka 3-3 emberrel táratik fel dél felé.

A 3-ik és 4-ik Oerter járaton a Bieber ér fedülapján a déli vájatvégeket 6 ember, és a 3-ik és 4-ik járat között az északi vájatvégeket 6 ember tárja fel, az utóbbia-

kat érczesen. A 4-ik Oerter járaton 3 ember tárja fel a most rossz alaku függőleges eret dél felé.

Mélyebben a 3-ik rakodó szintjén a Bieber fedü éren 6 ember dolgozik meddő töltelékben, 6 ember pedig hajtja a fekü vágatot az érczér felé. Ezen a 3-ik járaton az Amalia aknától hajtott, beható vágattól és a Bieber feküértől 6 ember egy keresztvágatot hajt a fekübe, hogy vele a Teréz eret megnyissa, 6 ember pedig a légvágatot hajtja.

A Teréz aknai mivelésről jelenti Leibwurtz segéd bányatiszt:

A Klingen táró szintjében az első éren érczeken dolgozik 3 csapat.

Feljebb a 4-ik járaton dolgozik egy csapat az északi vájatvégen. 5 csapat pedig a járat felett vékony érczes zsinórokon. Tovább dél felé a járaton 3 ember a vájatvégen dolgozik, 3 ember pedig fejtő helyet készit magának.

A fekü éren a 4-ik járat felett 3 ember dolgozik észak felé, és 6 ember egy emelkedésben. Még magasabban pedig 5 csapat van a fejtésben, jó, de kevés érczet fejt.

A Klingen táró alatt és az 5-ik járat felett a Teréz aknai fő fedüéren 3 csapat dolgozik 2-3 ujnyi vastag érczzsinóron.

1745 szeptember 27-én elhatározták a szélaknai tanácskozásban, hogy a József járatot, mely egészen ácsolatban áll, és aknával nem közlekedik, meddő töreccsel berakják. Siglisbergen a 7-ik és 8-ik Sarkóczy járat között a közbülső járat északi vájatvégétől visszafelé dolgozik a fejtésben 12 csapat, az ér táróvastagságu, de az érez csak kalapács vastagságu.

A 8-ik Sarkoczy járaton az agyagos ér északi vájatvégén 6 ember dolgozik, ettől visszafelé pedig 16 csapat van a talp alatti fejtésben. 5 csapat ércze igen szép, a többié csak 4 ujnyi vastag.

A 8-ik Sarkoczy járat alatt a pallókereszt guritó közbenső járatán a déli vájatvéget 3 ember hajtja 2' vastag érben; szórványos érczeket talál; ettől valamivel visszafelé 4 csapat fejt szórványos érczeket. Ennek a járat-

nak északi vájatvégén 6 ember dolgozik, a föntjében 4 csapat, a talp alatt pedig 3 csapat fejt 1/4 öl vastag érben 2-3 ujnyi érczeket.

A 9-ik Sarkoczy járaton a déli vájatvégen 3 ember dolgozik, a járat felett 7 csapat, a meredek agyagos éren pedig 9 csapat fejt szórványos érczeket.

A 10-ik járat déli vájatvégén az ér agyagos kvarczos.

A Teréz aknai telekben a Klingen táró szintjét észak felé az elsö feku éren 5 csapat, és a 4-ik járat felett 10 csapat fejt kemény, néha tenyérnyi széles érczeket.

1745 október 25-én jelenti Kirchner Miksa bányagondnok a fökamaragróf kérdésére, hogy

1. a bányatörvényben levő 8 órai müszak kezdődik a bemenetellel, és végződik a kijövetellel.

2. A reggeli müszakban 4 órakor kotognak, azután imádkoznak, kiveszik a faggyut, és beszállanak, kiszállanak pedig 11 óra után dél előtt. A nappali müszakba 12 órakor kotognak, és kiszállanak este 7 óra után. Az éjjeli müszakban este 8 órakor kotognak, és kiszállanak reggel 3 óra után.

3. A kiszállásra egy darab tüzes szénnel adják a jelt, melyet az aknába dobnak 11 órakor, 7 órakor és 3 órakor.

4. Hogy a beszállás és kiszállás a kellő időben történjék, a felett az ügyelők és alügyelők őrködnek.

5. Az ügyelők a müszak alatt bejárják a bányát, és minden munkahelyet megnéznek, hogy az illető munkások oda beszállottak-e. A napszámban dolgozó személyzetet a müszak végén a kiszállás előtt jegyzik fel.

1745 november 29-én jelentik Spiegel, Deadda, Gall, Leibwurtz és Zipszer bányatisztek a fökamaragróf kérdésére, hogy a siglisbergi érczfejtők reggel 7 órakor mennek a bányába, 11 órakor pedig kijönnek, és dél után estig az érczeket választják.

A délután 1 órakor beszállók pedig este 6 órakor jönnek ki, és másnap délelőtt választják az érczeket.

1745 deczember 8-án felszólitotta az udvari kamara a főkamaragrófot, hogy tanácskozzék, nem lehetne-e a tisztek számából vagy a költségekből valamit megtakaritani?

1745 deczember 13-án jelentik a főkamaragróf kérdéseire a főtisztek és bányatisztek:

1. Az 5-ik Sarkóczy járaton a feküvágatot 1736-ban kezdték, és 29 öl kivágása után abbahagyták; 1737-ben ismét munkába vették, és mostanig dolgoznak rajta.

2. Eddig 9 eret vágtak vele keresztül, de az első 3 ér olyan csekély, hogy azt nem számitják, és a 4-iket nevezik elsőnek. Ez az 1-ső ér dél felé 22' és észak felé 16 ölre feltáratott, a 2-ik ér dél felé 22 ölre nyittatott meg, észak felé nem táratott fel, a 3-ik és 4-ik ér dél felé egyesül és 100 ölnyire feltáratott; észak felé a 3-ik ér 13 ölre, a 4-ik pedig 28 ölre táratott fel; az 5-ik ér föltáratlanul maradt; a 6-ik dél felé 46 ölre, és észak felé 26 ölre nyittatott meg. A 2-ik, 3-ik és 4-ik éren dél felé vizet is nyitottak, mely a felső szintekből leszivárgott.

3. 1743 április havában lyukasztottak a 4-ik éren fölfelé, itt elvezették azután a vizeket a Windschacht felé, és a siglisbergi lóerejü vizemelő gépet megszüntették.

4. 1745 január havában bevégezték a régi siglisbergi akna lemélyitését a siglisbergi 10-ik járat szintjéig.

5. A siglisbergi 10-ik járat 108 1/2 öllel fekszik mélyebben, mint a Bieber altáró.

6. 1737-ben, midőn a feküvágat hajtását folytatni kezdték, a fejtések még a siglisbergi 7-ik járat szintjében voltak; azóta lehaladt a fejtés 46 ölnyi mélységre a 10-ik járat szintjéig.

7. A Lipót aknát a Piroch járattól lefelé mélyiteni 1737-ben kezdték, és 1739-ben lyukasztották az 5-k Sarkoczy járattal.

8. A siglisbergi 8-ik járat alatt nemcsak keményebb lett az ér, hanem ércztartalma is megváltozott, az ércek ólmosak és szegényebbek lettek, s régebben kevesebb emberrel is többet lehetett termelni, mint most.

9. A régi siglisbergi aknát nem volna czélszerü lejebb mélyiteni, mert a mélységben nagyon a fekübe állana, és 100 ölnél többet kellene kivágni, hogy hozzá férhessenek. A mélymivelés számára elegendő a Lipót, Magdolna és Károly akna, a felsőbb szintek számára pedig a régi Siglisberg akna és Christina akna.

10. Lipót aknát 1744 deczember havában kezdték lejebb mélyiteni az 5-ik Zarkóczy járat alá a tervezett 32 3/4 öl mélységből kivágtak eddig már 22° l'-ot. Most siettetni fogják a mélyitést 6 órai munkaszakokban.

1745 deczember 26-án felterjesztik Mikoviny Sámuel és Leibwurtz Bonaventura véleményüket a siglisbergi feltárások tárgyában, és azt javasolják, hogy egyikét a régi Königs aknáknak ki kellene takaritani és azután függőlegesen lemélyiteni az altáró szintjéig, melytől még m.e. 50 ölnyire távol vannak. Ezt az aknamélyitést és az erek megvizsgálását czélszerübben lehet ezektől indulva végrehajtani; most az altáró vájatvége m.e. 300 ölnyire van még észak felé, és a hosszu vájat kivágása után is sok akadályt okozna a léghiány ottan minden feltárásnak.

1746 január 3-án jelentik Spiegel Ferdinand, Deadda Elek József, Gall Ferencz János, Zipser Máté, és Berger Ferencz bányatisztek, hogy az ő véleményük szerint legczélszerübb lenne Siglisbergen a régi Königs aknák helyett egy függőleges aknát mélyiteni le, de egyelőre még jó volna megvárni, mig az altáró eléri a 6-ik König aknát, melytől még 80 ölnyire van távol, akkor azután meg lehetne látni, hogy érdemes-e az ér egy uj akna mélyitésére.

1746 márczius 6-án meghivja a főkamaragróf a körmöczi főpénztárost Selmeczre, hogy vegyen részt a tanácskozásokban, melyeket a jövő héten tartani fognak, a szélaknai mélymivelés felhagyása tárgyában.

1746 márczius 10-én Zipszer Mátyás társulati bányatiszt külön véleményt adott le, melyben kinyilatkoztatja, hogy a szélaknai mélységet felhagyni nem tanácsos, mert akkor a vizek a siglisbergi mély mivelésbe fognak szivárogni.

1746 április 10-én jelentik a főtisztek, hogy a heti termelés 1479 márkára emelkedett.

1746 május 9-én és a megelőző napokon főbejárást és tanácskozást tartottak a főkamaragróf jelenlétében: Keyling Ádám főpénztáros, Geramb János József főkönyvvivő, az alkönyvvivő, a magánosok részéről: Oberaigner József György, Kochlatsch, Richter József, Lissoviny, és Osmitz Miklós; továbbá a bányatisztek: Spiegl, Deadda, Veldoner, Leibwurz, Berger, Zipszer, és Höll Károly; és az altisztek: Schütz Ferdinand, Dinda, Kolzer, Sywy, Schuwral, Sepp ; és az expectansok közül: Turmann, Rosengrien és Fux. A jegyzőkönyv szerint:

Szélaknáról jelenti Deadda, hogy az 5-ik Sarkoczy járaton 3 ember a Mittersinken vájatvégénél egy emelkedésen dolgozik, hogy a légvágattal lyukasszon.

A nevezett vájatvégtől visszafelé 3 ember föltárja a fedü eret, mely 1 láb vastag kvarcz és glantz.

8 öllel az 5-ik Sarkoczy járat felett a légvágatban 6 ember hajtotta észak felé a fedü eret, de mivel az ér szét ágazott, 3 ember a fekülapra és 3 ember a fedülapra telepittetett.

A légvágat alatt 6 ember dolgozik a 4 ujnyi vastag, fehér pátos érczes éren.

8 öllel a légvágat felett 6 ember dolgozik ezen a Mittersinkeni éren észak felé, és szórványosan érczet talál a vájatvégben.

E közt és a légvágat közt 12 ember fejt 4 ujnyi és tenyérnyi széles és érczczel behintett, fehér pátos eret.

A 7-ik Sarkoczi járat alatt a 2-ik Mittersinkeni éren 18 ember dolgozik szórványos érczeken.

Ugyan ez éren 8 öllel a 7ük járat alatt az északi reményvágatban 6 ember, és a vágat föntjében is 6 ember dolgozik kvarczos, érczes éren.

A légvágat alatt 3 ember tárja fel az agyagos főeret észak felé, és az alatt dél felé 18 emberfejt ólmos zuzóérczeket, és lyukasztott a 8-ik járattal.

A 8-ik Sarkoczy járaton 3 ember tárja fel az északi vájatvégen az agyagos főeret, a kvarczos feküeret pedig 6 ember vizsgálja, és ezektől vissza felé 6 ember egy meddő feküvágatot hajt a Hornsinkeni ér megnyitása végett.

Ugyanezen a 8-ik járaton 6 ember a legszélsőbb Mittersinkeni eret észak felé feltárja, az ér 2' vastag fehér pátos kvarcz, melyben 2 ujnyi ólmos ércz vonul. E vájatvég felett 6 ember a légvágatot hajtja észak felé.

Zipszer társulati bányatiszt a szélaknai északi telepről a következőket jelenti.

A Lichy járat szintjén a Straka éren 3 ember dolgozik, és ércznyomokat talál.

A Probovna előtt lyukasztott az emelkedés a Lissy járattal, és a két szint között 24 ember fejti a szórványos érczeket.

Az 5-ik Sarkoczy járat szintjén az uj guritónál 6 ember a fedü megvizsgálása végett egy fedükereszt vágatot hajt.

Ugyan azon a szinten a Pauli guritó előtt az elsső fedü éren 6 ember dolgozik az érczczel behintett éren.

Ugyan ott 3 ember a fedüben egy 3' vastag, pátos, érczes eret tárt fel, és erre 6 embert telepitettek.

A József járat északi vájatvégében 6 ember dolgozik 3' vastag, kvarczos éren.

A 7-ik járatok 6 ember hajtja az északi vájatvéget kovacsos, agyagos érben.

A Hornsteinsinkenben 24 ember fejt ólmos zuzóérczeket, hogy velök a főkamaragróf rendelete szerint a zuzókban próbát tenni lehessen.

A József járaton a Hornsteinsinkeni fekü éren 3' vastag, kvarczos, pátos kőzetben, amelyben helyenként szép érczek mutatkoznak, 6 ember egy ereszkedést hajt.

A 7-ik Sarkóczy járaton a Siglisberg felé hajtott behatő feküvágat 46 1/2 öl hosszu.

A siglisbergi mivelésekről jelenti Schütz Ferdinand bányaügyelő:

A Bieber altáró szintjén a déli vájatvéget 8 ember hajtja, és vele egy szivattyura való vizet nyitott. A légvágaton is 8 ember dolgozik.

A Szentháromság altáró szintjén 6 ember dolgozik a déli vájatvégen, melynek fedüje agyag, a feků pedig kvarcz.

A 6-ik járaton 3 ember továbbitja a déli vájatvéget agyagos, kvarczos érben.

A 7-ik járat déli vájatvégét kemény, kvarczos érben 6 ember hajtja, és ugyane szinten Krisztina akna mögött 3 ember az északi vájatvéget továbbitja a fedü éren, melyen fehér, pátos fészkek találtatnak. 3 ember pedig a feků eret tárja fel agyagos kravcz töltelékkel.

Ugyane szinten Krisztina aknától kevéssé dél felé 3 ember emelkedést hajt 3' vastag, agyagos érben, és szórványosan érczeket talál, melyek megnyerésére még 6 ember telepittetett.

A 8-ik járaton és a légvágatja felett két mélyen 2-3 ember tárja fel az agyagos, kvarczos eret dél felé. A hátulsó Nepomuceni gurító mellett 3 ember egy feků vágatot hajt, mellyek egy kalapács vastagságu és szórványosan érczes eret nyitottak, s most ezt észak felé fogják feltárni.

A 7-ik és 8-ik járat között 3 ember tárja fel észak felé a főeret agyagos, kvarczos töltelékben.

A fedü éren dél felé 3 ember és észak felé 3 ember dolgozik, dél felé az ér agyagos, észak felé kemény kvarcz.

A 8-ik járat szintjén 3 ember hajtja a feküér északi vájatvégét, 3 ember pedig a fedüt vizsgálja, ettől dél felé 11 ember egy ereszkedésben dolgozik 3' vastag, keményérben, melyben helyenként vörös pátos érczek vannak.

Ettől az ereszkedéstől visszafelé, a 8-ik járat szintje alatt a feküéren 42 ember fejt 2' ujnyi vastag, jó érczeket az 1' vastag érből, fehér és sárga pátosokat.

A 8-ik és 9-ik járat között a feküéren 6 ember hajtja az északi vájatvéget, melyben 3' vastag kvarczot vörös páttal és világos érczczel tárnak fel.

A Stehende Kluftot dél felé 6 ember tárja fel 2' kvarcos, kovacsos töltelékkel, melyben csak ritka az érczszemecske.

A vágat felett 12 ember és a vágat alatt 30 ember dolgozik a pásztákon dél felé az érczes, pátos érben.

A 9-ik járaton a Stehende Kluft déli vájatvégén 3 ember dolgozik, és a fedü mellett érczeket tár fel.

A 9-ik járat föntje felett 72 ember dolgozik a fejtésben, és szép érczeket termel.

Ugyane szinten 3 ember tárja fel a feküeret érczes nyomokkal.

Ugyanezen az éren a vájatvégtől visszafelé 90 ember dolgozik a fejtésen a vágat föntje felett, és szórványosan jó érczeket termel.

Ugyane szinten 3 ember tárja fel a fedü eret észak felé érczesen, dél felé pedig 3 ember a kovacsos, agyagos eret tárja fel, felettök pedig 3 ember a légvágatot hajtja.

A 9-ik járaton 6 ember továbbitja a fedüvágatot, mellyel a kemény Stehende Kluft fedü lapját akarják megnyitni.

A 9-ik és 10-ik járat között 6 ember a feküeret észak felé tárja fel ércz nyomokkal.

A fedü lapon 3 ember dolgozik észak felé, és 3 ember dél felé, de mind e két vájatvég meddő.

A talp alá 18 ember ereszkedik érczes fészkekben bővelkedő, fehér pátos ér után.

A siglisbergi 10-ik vagyis az 5-ik Sarkóczy járat déli vájatvégén 6 ember dolgozik 1 1/2 láb vastag tömör érczben hajtja a vájatvéget.

A járat föntje felett 54 ember van a fejtésben, és helyenként gazdag érczeket termel.

Ugyane szinten a Stehende Kluft vájatvégét 6 ember továbbitja, és a légvágatot is megkezdte.

A Lipót akna már 32 ölnyire van az 5-ik Sarkoczy járat szintje alá lemélyitve.

A felső Piroch járaton 6 ember hajt egy feküvágatot az Althandler erek felé.

Wasserschacht.

A 2-ik Össter járaton a fedü éren 24 ember lefejti a régi hagyatékokat.

A Bieber altáró és Szt.háromság altáró között a fekü éren 18 ember pátos érczeket termel.

A Szt.háromság altáró szintjén a legszélsőbb fedüvágatban a legszélsőbb fedü éren 42 ember fejt érczes fehér és sárga pátokat.

Teréz akna.

E bányatelekben a Klingen táró szintjén, a táró föntje felett az elölső pátos fekü éren 18 ember, a 3-ik járaton, a középső éren 24 ember, és az 5-ik járaton a Klingentáró alatt, a szélső feküéren 6 ember termel szórványosan előjövő érczeket.

Pachentáró.

A Szt.háromság altáró szintjén a Markstatt guritótól és Wagner ereszkedéstől dél felé 24 ember dolgozik, és az agyagos érben pátos és ólmos érczeket termel.

A tanácskozás után elrendelte a főkamaragróf, hogy a szélaknai érczeket külön váltsák be a kohóban, mert sokkal arányosabb, mint a többi.

1746 augusztus 5-én jelentik a selmeczi főtisztek az Urvölgyön levő főkamaragrófnak, hogy a siglisbergi termelés mindég alább száll, a tavakból a viz kifogyott, s most a tüzgépeket mind működésbe kell hozni, az András aknai és Magdolna aknai vizemelő gépeket pedig lóerővel kell hajtani; mindezek miatt a költség jelentékenyen emelkedni fog.

1746 szeptember 12-én udvari bizottság rendelete báró Mitrovszky főkamaragrófhoz.

Utasittatik, hogy oly intézkedéseket tegyen, hogy a kotogás, imádkozás, faggyu kiosztás, és müszak jegyzés a beszállásnál és kiszállásnál összesen egy órányi időnél többet el ne foglaljon, és igy a munkások a bányában 7 óráig dolgozhassanak.

1746 október 27-én jelentik a főtisztek, hogy a siglisbergi 7-ik járaton észak felé, és a 8-ik járaton fél felé szép érczet nyitottak meg, tehát a termelés ismét

emelkedni fog. A déli vájatvégek a 9-iken és a 10-iken kezdenek érczesedni, de nem merik folytatni, nehogy a 8-ikról a 9-ikre leszivárgott vizet még mélyebbre csapolják, mert az 5 tüzgép most is csak nagy nehezen képes a mélységet szárazon tartani, pedig András aknában 32 pár és Erzsébet aknában 12 pár ló is emeli a vizet az altáróra.

1746 deczember 13-án kimutatják, hogy a Höflinger-féle bányarészek Felsőbieber tárónál 1699 augusztus 15-től 1746 április 16-ig, és pedig 1708 május 19-ig 1/36 résznek 3/5 része után, ettől kezdve pedig 1746 április 16-ig 6/12 rész után mennyi költség és jövedelem volt.

Év	költség			jövedelem		
	rft	xr	d	rft	xr	d
1699	141	09	.	87	58	1
1700	387	42	.	280	46	1
1701	390	53	1	319	14	1
1702	357	49	1	223	06	.
1703	339	56	.	246	04	1
1704	331	09	1	203	36	.
1705	342	59	.	143	51	.
1706	347	34	.	111	40	1
1707	541	21	.	61	30	.
1708	304	45	.	51	42	.
1709	277	.	1	80	54	.
1710	267	23	1	93	47	.
1711	293	01	1	67	20	1
1712	304	51	.	72	59	1
1713	320	51	.	73	48	1
1714	351	54	.	112	05	1
1715	366	45	.	207	42	.
1716	283	36	.	107	25	1
1717	308	06	.	326	49	1
1718	352	50	1	247	54	.
1719	434	19	.	282	22	1
1720	437	20	1	212	55	.
1721	289	47	1	202	59	1

Év	költség			jövedelem		
	rft	xr	d	rft	xr	d
1722	281	.	.	220	29	1
1723	272	54	1	279	07	.
1724	260	10	1	219	20	.
1725	248	08	.	268	25	.
1726	309	03	.	276	34	.
1727	361	24	1	315	04	.
1728	380	29	1	279	07	.
1729	418	22	.	363	11	.
1730	404	45	.	366	45	.
1731	383	12	.	256	24	.
1732	356	57	.	300	22	.
1733	350	07	.	248	31	.
1734	329	11	.	307	39	.
1735	395	29	.	288	15	1
1736	406	39	1	315	25	.
1737	455	22	1	544	26	.
1738	500	01	1	579	51	.
1739	617	42	1	508	01	1
1740	624	59	1	642	43	1
1741	688	48	1	1,195	53	1
1742	706	07	1	1,710	58	.
1743	707	46	1	1,707	03	.
1744	677	35	1	2,096	29	.
1745 4/9	444	50	.	971	19	.
összesen	18,353	24	.	17,927	56	.
próba ezüst				427	30	.
				18,355	26	.
levonva a költséget				18,353	24	.
marad felesleg				2	02	.

1747 január 2-án főbejárást tartottak, és jelentik: egy bizottság beszállott a Spitaler akna kötelén 88 ölnyire függőlegesen a felső Piroch járatig; itten az aknától 2 feküvágat van hajtva; az egyik a Pirochs járat-

nál 2 5/6 öllel magasabban hajtatik, 20 óra irányban nyugat felé 6 emberrel, és czélja: hogy az Althandler és siglisbergi ereket elérje, megvizsgálja és a siglisbergi északi mivelésnek, valamint a wolfsschachti és wasserschachti déli miveléseknek a szállitását megkönnyitse. A 2-ik feküvágat a járat szintjében fekszik, és a Spitaler aknai rakodótól 36 1/2 ölre már ki van vágva, de most szünetel, mert ha vele vizet nyitnának, azt nem lehetne elvezetni, mert a rakodó mélyebben fekszik.

E helyen szükségesnek tartják megemliteni, hogy a fő feküér vagyis a wasserbruchi ér már gazdag érczeket adott, a 4-ik és 5-ik járat között, valamint az 5-iken a József akna mögött, czélszerü lenne ezt az eret itt ismét munkába venni és észak felé megvizsgálni.

A Spitaler aknai pallókereszttől észak felé a Pirochs járaton 405 ölnyire mentek, itt az András göngöritőn 27 1/2 ölre lefelé, a felhagyott Uj járatig, melynek nyitvatartása nagyon költséges vala; innen észak felé 3 ölnyire, és azután 6 ölre lefelé a Lichy járatra mentek, ezen pedig 206 ölnyire dél felé a Probotna feküvágatig jutottak, melynek 8-ik ölében 3 ember fölfelé vizsgálja az eret, mely 2' vastag, és szórványosan érczes.

Innen a Lichy járat szintjén még 20 öllel tovább dél felé 5 csapat dolgozik a föntjében és érczeket fejt.

Innen a Lichy járat szintjén dél felé 37 öllel a Straka feküvágatig mentek, melyben 3 ember a legujabban keresztezett fekü eret észak felé föltárja, 3 ember pedig a fekü vágatot hajtja tovább nyugat felé.

Ezt a két munkahelyet szünetelni hagyták, mert a feküér a főérhez csatlakozik, a feküvágat előtt pedig nincs több ismeretes ér.

Tovább a Lichy járaton 20 öllel dél felé a kereszt-pallóig, ahol a Straka ér észak felé a főértől kiágazik a Straka éren 10 ölnyire a föntjében 15 ember dolgozik fejtésen szórványos érczeken.

Ez utóbbi pallókereszttől 33 ölnyire dél felé a Pumpen guritóban 10 öllel a Lichy járat felett 3 ember régi

hagyatékokat fejt dél felé. Ezt a munkahelyet is szüneteltetik, mert nem sokára régi evésekbe jutna, és nagyon kevés érczeket termel.

A Pumpen guritótól a Lichy járat szintjén vissza észak felé 96 ölnyire, s az ott levő guritón 9 ölnyire lefelé a járatkáig, és ezen 10 1/2 ölnyire észak felé a vájatvégig jutottak, hol 3 ember dolgozik, most ugyan nem érczes az ér, de reméllik, hogy megjavul.

E vájatvégtől vissza felé a föntjében 12 ember fejti az 1' vastag érczes eret.

A vájatvégtől 24 ölnyire a guritóig vissza mentek, és itt 5 1/2 ölnyire lementek a Lissy járatra, és innen még 25 öllel mélyebbre az 5-ik Sarkozy járatra jöttek, melynek szintjében az Uj guritó mellett egy fedüvágatban 6 ember dolgozik.

Miután a térkép azt tanusitja, hogy a fedüben levő ereket gyorsabban el lehetne érni avval a fedüvágattal, melyet a Pauli guritó göngöritőnél már régebben kezdtek, de abban hagytak, azt vélik a biztosok, hogy ezt a fedü vágatot kellene folytatni, az elsőt pedig elhagyni, és hogy a Spitaler főeret és a Mittersinkeni eret még jobban dél felé is megvizsgálni lehessen, javasolják, hogy a József aknai főpallókereszttől 150 ölnyire észak felé kezdjenek egy uj fedüvágatot.

Az uj guritótól 134 ölnyire észak felé az 5-ik Sarkozy járaton jöttek ahhoz a fedüvágathoz, amelyben a Pauli guritó fedü erét megütötték, ebben 6 ember tárja fel az eret dél felé, az ér 3' vastag, és 2 ujnyi tiszta világos ércz van benne.

Ennek e fedüvágatnak pallókeresztjétől 135 ölre észak felé mentek a guritóig, és ezen le 12 ölnyire a 6-ik Sarkozy járatig mentek, melynek északi legtávolabbi vájatvége most szünetel; hogy azonban ez a vágat a Pachen tárói déli mivelésekkel mielőbb lyukaszthasson, czélszerünek találták a vájatvéget 6 emberrel ismét munkába venni, és a fekü felé forditani, hogy a Pachen tárói fekü eret mielőbb elérhesse.

A 6-ik Sarkoczy járaton az északi régi Vorsinkentől 91 ölnyire észak felé a fő feküér vájatvégét 17 óra irányban 6 ember hajtja előre, az ér 3' vastag ólmos és érczes.

Azután lementek az északi régi Vorsinkenen 8 1/2 ölnyire a József járatra, és ezen 49 1/2 ölnyire észak felé a vájatvégig, melyen az ér vastag és ólmos, 3 ember dolgozik rajta.

Innen visszafelé a Vorsinkentől 117 ölnyire mentek délfelé, és itt 7 ölnyire lementek a 7-ik Sarkoczy járatra, és ezen 31 ölnyire észak felé a vájatvéghez jutottak, melyen 6 ember dolgozik, az ér agyagos.

A szélaknai további mivelések megtekintésére a 2-ik bizottság szállott be Magdolna aknán 165 ölnyi mélységre a 7-ik Sarkoczy járatig, melynek szintjén a feküvágatban, melyet a mult évi deczember 23-ikán lyukasztottak a Lipót aknától hajtott ellenvágattal, a Lipót aknához mentek, melytől a feküvágatot nyugat felé 8 ember folytatja és 7 3/4 ölet már kivágott.

A viz, mely egy lapos hasadékból, a talpból szivárog, megméretett és 24 óránként 1392 akót tett. A 8' mély furólyukból még nem jött viz a bejárás alkalmával, de a bejárás utáni napon már a lyukból is jött a viz. Ámbár az az ér, melyből az 5-ik járaton sok viz ömlött, még 58 1/4 ölnyire van a feküvágat vájatvégétől, mégis czélszerünek tartják, hogy mindig előre furjanak, nehogy rögtön nagy vizet kapjanak.

Miután pedig ezt a feküvágatot 100 ölnél messzibbre kell kihajtani a siglisbergi főfeküérig, és azután ezen az éren feltáró vágatokat kellene hajtani, és az a közlekedést a siglisbergi 10-ik járattal helyre kell állitani, nem valószinü, hogy a munkákat léghiány nélkül bevégezni lehessen; azt javasolják tehát, hogy a beható vágattal együtt egy légvágatot is hajtsanak.

Lipót aknától vissza mentek Magdolna aknáig és a feküvágatban kelet felé a Spitaler ér pallókeresztjéig, innen dél felé a Spitaler éren 140 1/2 ölnyire a nehány év

óta heverő déli vájatvégbe, melyben az ér nagyon keskeny, meddő, és 5 óra csapásu agyagos ér látszik benne, szünetel.

Ezen a déli vájatvégen kivül a többi járatok déli vájatvégei is el vannak hagyva, és az oda vezető vágatok be vannak omolva, és pedig:

A felső Pirochs járaton a Lipót aknai pallókeresztől 301 öl.

A 2-ik Sarkozy járaton a József aknai pallókeresztől 128 öl az átjáróig, azután az átjárótól a 2-ik Pirochs járaton dél felé 118 ölnyire.

A Lichy járat Magdolna aknától délfelé 86 ölre.

A 3-ik Sarkozy járat a József aknai pallókereszttől 18 ölre.

A 4-ik Sarkozy járat 71 ölre.

Az 5-ik Sarkozy járat Magdolna aknától az átjáróig 114 ölre, és a 6-ik Sarkozy járat 120 ölre.

Tekintve, hogy ezeket a vágatokat részint meddőségük miatt, részint pedig azért hagyták el, mert a mélységnek élénk mivelése mellett nem győzték volna a szállitást, és ujabb vizbetörésektől is féltek; végre szükséges lenne e viszonyokat ugy rendezni, hogy a Kórház ér déli feltárása megtörténhessék.

E végre azt is javasolták, hogy a dél felé fekvő völgyekből a Bieber altáró szintje alatt hajtassék egy vágat, mellyel a déli hegységet megvizsgálni lehetne, de mivel egy ilyen táró nagyon hosszu lenne, ennek tervével fölhagytak. Legczélszerübbnek találták, hogy a Bieber altáró szintjén a Siglisbergi akna felé menő behatható vágatban keressék meg a helyet az ácsolat mögött, hol a Spitaler ér átvonul, és onnan kezdve tárják fel dél felé; a felsőbb déli vágatokat pedig részint ácsolattal, részint berakattal tartsák fenn.

A Magdolna aknai fedüvágat pallókeresztjétől a 7-ik Sarkozy járaton észak felé 53 1/2 ölnyire mentek, és ottan 5 ölnyire nyugat felé a Hornsteinsinkeni fekü érig, melynek föntjében dél felé 2 csapat, észak felé pedig 7 csa-

pat dolgozik helyenként szép és gazdag érczeken.

Fölmenve a József járatra és ezen 26 ölnyire észak felé a nevezett feků éren a járat föntjében 6 ember fejt ólmos érczeket.

Innen vissza dél felé 7 1/2 ölnyire a feků guritóig, és ezen lefelé 8 1/4 ölnyire megint a 7-ik Sarkozy járaton jöttek, amelyen észak felé 39 1/2 ölnyire, és azután a feků értől 4 3/4 ölnyire a főérre értek, ahhoz a guritóhoz, mely a 8-ik Sarkoczy járattal fölfelé érczek után hajtatott, és melytől az északi vájatvég 289 1/2 ölnyire van; ezen a guritón a 7-ik Sarkoczy járattól 7 ölnyire lefelé az 1-ső közbenső járaton 6 ember nyugat felé keresztvágatot csinál, hogy a felsőbb szintről ösmeretes érczes feků eret megüsse.

Ettől a guritótól 10 1/2 ölnyire 3 ember hajtja az északi vájatvéget, és 3 ember vizsgálja a feküt; 6 1/2 öllel mélyebben pedig a 2-ik közbenső járaton mely a guritótól már 28 1/2 ölnyire haladott, 3 ember a vájatvégen és 3 ember a feků megvizsgálásán dolgozik. A vájatvégeket mivelésben hagyták, de a feků vizsgálását megszüntették, mert elérték már a meddő feků eret.

A 2-ik közbenső vágaton a vájatvégtől 11 ölre visszafelé az ott levő guritón át 10 ölnyire lefelé a 8-ik Sarkoczy járatra értek, mely a legmélyebb. Ezen a járaton a guritótól 9 1/2 ölnyire van az északi vájatvég, a Magdolna akna fedüvéget pallókeresztjétől pedig 159 ölnyire. A 7-ik Sarkoczy járat éczaki vájatvége még 258 1/2 öllel tovább haladt már észak felé. A 8-ik Sarkoczy járat vájatvégén 3 ember dolgozik. A főér csapása 4^h 4^p, a vastagsága nagyon nagy, és ez okból még 3 ember a feküjét veszi utána. Az ér kovacsos.

Ettől a vájatvégtől 14 öllel visszafelé a pallókeresztig, hol az első feků ér a főérből kiágazik, és a feků ér után dél felé 8 ölnyire egy feků vágatig, mely 8 öl hosszu nyugat felé, ebben a vágatban a 6-ik ölében van egy keresztül vágott ér 1/2' vastag kvarcz és pát. Ezt az eret javasolják megvizsgáltatni abban a reményben, hogy [illegible]czes lesz.

Innen a 8-ik Sarkoczy járat szintjén dél felé 55 1/2 ölnyire a Vorsinken guritó előtt 2 ölnyire egy feküvágattal 3 ér vágatott át, a 13 1/2-ik ölben pedig a Hornsteinsinken fekü ere, mely a vágatnál vastagabb, ólmos és czinkes, és mely után a Hornsteinsinkenbe lyukasztottak. A vájatvégek szünetelnek, mert ez az ér a főérhez vissza csatlakozik, és ebben a mélységben érczet nem adott.

A Hornsinkeni feküvágat pallókereztjétől a főér után 19 3/4 ölnyire észak felé a fő pallókeresztig, azután a Mittersinkeni fedü éren 8 1/4 ölnyire kelet felé, ahol az első fedüér észak felé elválik a főértől, de 29 1/2 ölnyi távolságban ismét vissza csatlakozik, ott ólom és ezüstérczek is voltak.

Tovább kelet felé a Mittersinkeni ér után 12 1/2 ölnyire a 2-ik fedüér pallókeresztjéig mentek. Ez a 2-ik fedü ér érczes volt, de dél felé szétágazott, és azután egészen össze szorult. A fekü felé ágazó része is elromlott, és meddő lett. Ezeket a feltárásokat tehát abba hagyták, mert ismeretes, hogy a Mittersinkeni erek a mélységben nem érczesek.

A 2-ik Mittersinkeni fedü ér után a pallókeresztől észak felé 17 3/4 ölet vágtak ki, de az ér mindég roszszabb lett és össze szorult, és ezért elhagyták.

A vájatvégtől 9 1/2 ölnyire visszafelé 2 csapat dolgozik a föntjében tenyérnyi széles érczes érben.

Innen dél felé 4 ölnyire, azután kelet felé 8 1/2 ölnyire mentek és elérték a 3-ik fedü eret, ezen 13 3/4 öl van kivágva, a vájatvég azonban szünetel, mert az ér 2 ujnyira összeszorult.

Innen 9 ölnyire visszafele, és ottan 8 ölre keresztbe menve elérték a 4-ik vagyis legszélsőbb Mittersinkeni eret melyen 30 ölnyire a vájatvéghez jutottak, hol 3 ember dolgozik, és az ér 3' vastag, csapása $5^h 4^c$.

Innen vissza, és a guritóban a 8-ikról felmenve a 7 1/2 öllel magasabban fekvő légvágaton, mely a guritótól kelet felé 20 öl hosszu, a vájatvégen 3 ember dolgozik 3' vastag éren, mely helyenként ólmos; csapása 8^h.

A légvágattól 8 3/4 ölnyire magasabban a közbensö járatra jöttek, melyen minden munka szünetel. Ezen a járaton 8 ölnyire észak felé, és ott a guritóban 9 ölre fölfelé menve a 7-ik Sarkozy járatra jutottak, melynek szintjén 12 3/2 ölnyire kelet felé mentek az átjáró emelkedésig.

A járat ugyan még 23 ölre van kivágva, és a 7 1/2 ölben elvágott egy fekü eret, melyet 15 1/2 ölre feltártak, mert egy kevés ércz mutatkozott rajta, de azután az ér összeszorulván fölhagyták. A vágat 21 1/2 ölében pedig 1/4 öl vastag agyageret találtak, de miután a legszélsö fedü éren 1/4 szivattyu vizet nyitottak, ezt is fölhagyták. Mostanában már a viz megapadt, és ha lehetséges, egy pár munkást fognak ide telepiteni, hogy ezeket az ereket megvizsgálja.

Innen vissza az átjáróig, és ezen 8 ölnyire fel a szünetelö József járatig, ezen 3 1/2 ölnyire dél felé, és itt 9 ölnyire fölfelé a 6-ik Sarkozy járatig jutottak, melynek szintjén észak felé 83 ölnyire találták a 3 emberrel munkában levö vájatvéget, mely 24^h irányban hajtatik. A fedünél tenyérnyi széles pátos "Glanch", a fekünél pedig 3 ujnyi széles agyag látható.

Ettöl 48 ölnyire visszafelé, és a guritón 5 1/2 ölre fölfelé a légvágatig, ezen pedig észak felé 166 ölre, azután 4 3/4 ölre fölfelé az 5-ik Sarkoczy járatra jutottak, melynek szintjén 63 ölnyire észak felé találták a legszélsö Mittersinkeni vájatvéget, melyen 3 ember dolgozik, és mely a Károly és József akna közötti pallókereszttöl már 391 ölnyire van. Az ér csapása 2^h az ér 1/4 öl vastag agyag, melyben néha kvarczos beágyazások vannak.

A vájatvégtöl 6 1/2 öllel visszafelé 6 ember dolgozik egy légemelkedésen.

Ettöl az emelkedéstöl tovább 46 ölnyire dél felé a nedves guritóig mentek, ezen pedig 8 ölre fölfelé a légvágatba jutotta, melynek szintjében 49 1/2 ölnyire érték el a 6 emberrel munkában levö vájatvéget. Ettöl 11 öllel visszafelé elágazik az érböl 7^h 2^p irányban nyugat felé egy

érczes feküér, melyen 3 ember a föntjében dolgozik.

Az összes vizmennyiség az 5-ik Sarkoczy járaton csatornába fogva a József aknához vezettetik, és 1/2 szivatytyura való.

A feküér elágazásától 38 1/2 ölnyire délfelé a légvágat szintjén, és a vizes guritón megint lemenve az 5-ik Sarkozy járatra, ennek szintjében pedig 64 ölnyire dél felé találták a 7^{h} irányban csapó Mittersinkeni fedü ér pallókeresztjét. Itt 6 ember feltárja a fedü eret, melynek vájatvége 4 ölre van a pallókereszttől, és az ér kovacsos, függőleges.

Ezek a vájatvégek jó reménységüek, mert nehány év előtt a Mittersinkeni erek nagyon szép ékes érczeket adtak, és remélhető, hogy ezentul is adni fognak, ha föltáratnak.

E jelentést aláirták: Keyling Ádám főpénztáros, Geramb József főkönyvvivő, Schmitt János bányabiró, Spiegel Ferdinand bányatiszt, Scheder Dominik alkönyvvivő, Deadda Elek bányatiszt, Leibwurtz Adam Bonaventura segéd bányatiszt, Berger Ferencz Károly segéd bányatiszt, Schütz Ferdinand segéd bányatiszt, Oberaigner János György Alajos bányapolgár, Richter József bányapolgár, és Zipszer Máté segéd bányatiszt.

1747 márczius 29-én jelentik a főtisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, hogy az altáró szintjén a siglisbergi telekben igen szép érczeket találtak, agyagos érben; vettek belőle próbát, melyek közül csak 1 volt meddő, a többi mind 30-50 latos, és egy 69 latos.

1747 április 9-én jelentik a főtisztek, hogy a Bieber altáró déli vájatvégét a siglisbergi telekben elérték, de a föntjében mély evések vannak. A vájatvég eleven, és 2 ujnyi szép ércz van rajta.

1747 április 14-én jelentik a selmeczi tisztek a Bécsben levő főkamaragrófnak, a bányában az érczek igen szépek. Különösen Siglisbergen a 8-ik járaton a függőleges éren, és a Bieber altáró szintjén délfelé a régi evések fedüjében 1/2 lábnyi vastagságu szép érczet találtak.

1747 április 20-án jelentik a főtisztek, hogy a siglisbergi emeletes kamaraház, melyet 1741-ben kezdtek építeni, múlt évben befejeztetett, és az építés költségei összesen 12,207 ft 25 drt tettek.

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747[15/]

I/1.

(48 rümpellat = 1 márka)

Év,nap,hó	Szélakna			Siglisberg		
	m	l	q	m	l	q
1743 25/5	46	10	.	930	8	.
" 1/6	98	1	.	945	10	.
" 22/6	174	5	.	944	10	.
" 15/6	80	7	.	839	7	.
" 13/7	18	12	.	1,151	6	.
" 20/7	36	14	.	1,197	2	.
" 3/8	43	10	.	1,182	5	.
" 24/8	43	10	.	1,185	1	.
" 10/8	61	14	.	1,187	14	.
" 17/8	78	6	.	1,180	8	.
" 7/9	27	3	.	1,107	3	.
" 14/9	31	11	.	1,120	4	.
" 21/9	19	3	.	1,128	9	.
" 28/9	24	13	.	1,300	15	.
" 5/10	9	.	.	1,364	11	.
1744 20/6	19	15	.	1,840	1	.
" 27/6	2	4	.	1,558	11	.
" 4/7	3	12	.	1,538	9	.
" 25/10	32	.	.	496	12	.
1745 6/2	16	11	2	878	.	.
" 20/2	9	3	.	1,106	14	2
" 27/2	16	12	3	1,037	11	1
" 6/3	15	15	2	900	9	2
" 13/3	19	4	3	1,045	4	3
" 20/3	22	14	2	1,157	.	2
" 27/3	26	9	2	1,045	9	2

A selmeczi kinctári bányák heti termelése, 1743-1747
I/2.

Év,nap,hó	Szélakna			Siglisberg		
	m	l	q	m	l	q
1745 3/4	13	9	2	1,030	12	3
" 10/4	35	13	3	893	9	2
" 17/4	26	9	1	847	3	1
" 15/5	25	1	.	1,053	5	.
" 12/6	31	.	.	832	15	.
" 19/6	33	15	.	894	12	.
" 26/6	22	14	.	820	15	.
" 3/7	25	12	.	749	11	.
" 10/7	25	6	.	768	12	.
" 24/7	25	1	.	898	5	.
" 31/7	29	7	.	957	13	.
" 7/8	38	2	.	883	12	.
" 14/8	27	9	1	862	13	.
" 21/8	26	1	.	832	3	.
" 28/8	19	7	.	727	6	.
" 17/7	31	9	.	889	11	.
" 11/9	9	15	1	615	14	2
" 18/9	17	14	3	593	3	1
" 25/9	24	15	1	600	.	.
" 2/10	15	10	2	666	15	2
" 9/10	25	2	.	738	11	2
" 16/10	23	11	3	722	6	.
" 23/10	33	2	2	788	2	3
" 30/10	26	9	1	736	13	2
1746 23/4	34	7	.	1,064	8	1
" 30/4	33	2	.	1,160	2	.
" 7/5	21	10	3	1,207	3	3
" 14/5	34	8	1	1,122	6	2
" 21/5	29	6	2	1,191	.	1
" 28/5	26	8	1	1,014	15	1
" 4/6	23	8	3	1,095	5	.
" 11/6	28	11	3	1,106	12	3

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747
I/3.

Év,nap,hó	Szélakna			Siglisberg		
	m	l	q	m	l	q
1746 18/6	25	5	.	1,220	2	.
" 2/7	30	6	1	1,116	7	1
" 9/7	27	3	2	1,029	5	2
" 16/7	59	14	.	1,085	10	.
" 30/7	61	11	.	934	7	.
" 6/8	68	1	.	831	4	.
" 13/8	64	15	.	932	8	.
" 20/8	48	13	.	885	3	.
" 27/8	65	10	.	869	11	.
" 24/9	73	14	.	690	14	.
" 15/10				479	4	.
" 22/10	57	15	.	822	1	.
" 29/10	54	.	.	798	6	.
1747 18/3	81	.	.	831	10	.
" 25/3	47	13	.	784	10	.
" 1/4	46	4	.	753	14	.
" 8/4	59	4	.	728	2	.
" 15/4	47	6	.	661	8	.
" 29/4	57	5	.	722	5	.

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747 15/
II/1.

Év,nap,hó	Wasserschacht			Terézakna		
	m	l	q	m	l	q
1743 25/5	18	9	.	.	.	.
" 1/6	26	11	.	209	13	.
" 22/6	20	.	.	87	13	.
" 15/6	25	6	.	80	8	.
" 13/7	12	2	.	79	15	.
" 20/7	13	14	.	77	10	.
" 3/8	27	1	.	84	10	.
" 24/8	11	6	.	47	5	.
" 10/8	11	6	.	50	3	.
" 17/8	21	2	.	49	1	.
" 7/9	26	.	.	44	9	.
" 14/9	12	8	.	87	2	.
" 21/9	5	12	.	79	.	.
" 28/9	6	9	.	120	8	.
" 5/10	10	3	.	85	5	.
1744 20/6	65	7	.	19	1	.
" 27/6	72	.	.	.	.	.
" 4/7	77	2	.	15	8	.
" 25/10	118	3	.	17	13	.
1745 6/2	42	15	.	73	12	.
" 20/2	45	8	.	53	12	3
" 27/2	65	9	3	57	6	2
" 6/3	44	11	1	47	9	2
" 13/3	79	12	3	60	14	2
" 20/3	37	.	2	35	8	.
" 27/3	67	15	3	68	9	.
" 3/4	68	1	2	43	11	2
" 10/4	69	4	1	61	9	2
" 17/4	51	8	.	26	.	3
" 15/5	57	7	.	27	2	.
" 12/6	25	3	.	40	13	.

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747
II/2.

Év,nap,hó		Wasserschacht			Terézakna		
		m	l	q	m	l	q
1745	19/6	17	10	.	84	2	.
"	26/6	15	7	.	39	5	.
"	3/7	35	13	.	72	11	.
"	10/7	21	10	.	40	10	.
"	24/7	48	9	.	40	12	.
"	31/7	73	5	.	60	12	.
"	7/8	57	5	.	28	12	.
"	14/8	54	9	.	62	1	.
"	21/8	51	3	.	23	11	.
"	28/8	56	6	.	53	9	.
"	17/7	54	1	.	75	4	.
"	11/9	50	4	.	70	15	.
"	18/9	32	4	1	41	6	.
"	25/9	43	11	3	63	6	3
"	2/10	16	12	1	40	8	1
"	9/10	38	6	3	65	12	2
"	16/10	33	13	1	49	11	1
"	23/10	52	15	2	65	12	3
"	30/10	33	10	1	56	12	.
1746	23/4	46	4	.	41	6	2
"	30/4	38	11	.	23	6	.
"	7/5	36	6	.	21	8	.
"	14/5	26	9	2	18	.	3
"	21/5	41	5	3	29	15	3
"	28/5	38	6	3	18	3	1
"	4/6	54	7	.	37	10	.
"	11/6	48	15	.	21	7	2
"	18/6	93	13	.	38	11	.
"	2/7	94	4	3	40	7	1
"	9/7	95	5	.	25	3	.
"	16/7	93	.	.	38	1	.

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747
II/3.

Év,nap,hó	Wasserschacht			Terézakna		
	m	l	q	m	l	q
1746 30/7	92	12	.	20	9	.
" 6/8	79	9	.	5	15	.
" 13/8	102	11	.	27	6	.
" 20/8	68	.	.	4	13	.
" 27/8	96	11	.	28	1	.
" 24/9	116	10	.	24	3	.
" 15/10						
" 22/10	96	13	.	36	13	.
" 29/10	83	14	.	32	7	.
1747 18/3	120	5	.	45	3	.
" 25/3	103	3	.	72	7	.
" 1/4	100	3	.	49	1	.
" 8/4	101	1	.	97	10	.
" 15/4	95	2	.	106	9	.
" 29/4	92	4	.	84	3	.

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747 15/
III/1.

Év.nap,hó	Siglisbergi hányó mosás			különfélék		
	m	l	q	m	l	q
1743 25/5	64	4	.	2	2	.
" 1/6	63	12	.	2	2	.
" 22/6	67	12	.	2	12	.
" 15/6	46	2	.	2	13	.
" 13/7	64	13	.	2	14	.
" 20/7	62	3	.	3	7	.
" 3/8	69	4	.	3	13	.
" 24/8	52	12	.	3	9	.
" 10/8	66	5	.	3	1	.
" 17/8	69	3	.	2	12	.
" 7/9	77	3	.	3	7	.
" 14/9	73	11	.	3	8	.
" 21/9	51	5	.	4	5	.
" 28/9	50	13	.	4	12	.
" 5/10	49	.	.	3	14	.
1744 20/6	53	9	.	1	10	.
" 27/6	40	13	.	1	7	.
" 4/7	34	11	.	.	14	.
" 25/10	35	14	.	1	11	.
1745 6/2	32	9	2	2	12	.
" 20/2	35	1	3	1	.	.
" 27/2	43	9	2	1	14	2
" 6/3	33	4	3	1	6	2
" 13/3	35	11	1	1	9	2
" 20/3	50	.	2	1	11	1
" 27/3	35	13	3	2	1	2
" 3/4	42	2	1	1	9	2
" 10/4	31	3	3	1	8	.
" 17/4	42	6	2	1	7	2
" 15/5	44	2	.	1	15	.

A selmeczi bányák heti termelése, 1743-1747
III/2.

év, hó, nap		Siglisbergi hányó mosás			különfélék		
		m	l	q	m	l	q
1745	12/6	60	4	.	2	.	.
"	19/6	37	13	.	5	6	.
"	26/6	54	3	.	1	8	.
"	3/7	41	8	.	2	5	.
"	10/7	53	12	.	1	12	.
"	24/7	70	1	.	5	9	.
"	31/7	40	13	.	6	11	.
"	7/8	37	1	.	5	4	.
"	14/8	50	3	.	8	1	.
"	21/8	55	.	.	3	3	.
"	28/8	42	.	.	6	.	.
"	17/7	50	.	.	1	5	.
"	11/9	47	10	1	6	1	2
"	18/9	49	10	3	.	.	.
"	25/9	39	5	.	3	5	1
"	2/10	44	11	2	.	2	1
"	9/10	48	9	2	1	2	2
"	16/10	45	14	.	.	.	.
"	23/10	62	12	.	.	.	.
"	30/10	55	5	.	.	.	.
1746	23/4	69	13	3	14	15	2
"	30/4	64	11	3	12	11	.
"	7/5	71	5	1	11	13	2
"	14/5	62	10	.	16	10	2
"	21/5	65	7	1	14	7	.
"	28/5	53	5	2	19	12	1
"	4/6	47	6	2	21	9	1
"	11/6	62	.	.	16	14	2
"	18/6	73	.	.	26	3	.
"	2/7	70	9	3	16	7	1
"	9/7	77	11	3	21	12	3

A selmeczi kincstári bányák heti termelése 1743-1747
III/3.

Év,nap,hó	Siglisbergi hányó mosás			különfélék		
	m	l	q	m	l	q
1746 16/7	62	9	.	21	12	.
" 30/7	57	6	.	25	7	.
" 6/8	70	12	.	16	9	.
" 13/8	57	12	.	28	10	.
" 20/8	57	4	.	23	3	.
" 27/8	66	8	.	20	13	.
" 24/9	75	13	.	24	2	.
" 15/10						
" 22/10	46	12	.	13	7	.
" 29/10	53	13	.	24	5	.
1747 18/3	57	8	.	15	13	.
" 25/3	36	15	.	14	6	.
" 1/4	46	3	.	5	9	.
" 8/4	28	4	.	6	13	.
" 15/4	37	15	.	12	11	.
" 29/4	50	7	.	9	11	.

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747 15/
IV/1.

Év,nap,hó	Előzők összesen			1-4 latos szegény érczek			Összesen			
	m	l	q	m	l	q	m	l	q	d
1743 25/5	1,062	1	.	14	7	.	1,076	8	.	.
" 1/6	1,436	1	.	37	11	.	1,383	12	.	.
" 22/6	1,297	13	.	29	3	.	1,327	.	.	.
" 15/6	1,074	11	.	36	1	.	1,110	12	.	.
" 13/7	1,329	14	.	8	9	.	1,338	7	.	.
" 20/7	1,391	2	.	32	3	.	1,423	5	.	.
" 3/8	1,410	11	.	28	11	.	1,439	6	.	.
" 24/8	1,343	11	.	22	11	.	1,366	6	.	.
" 10/8	1,380	11	.	9	11	.	1,390	6	.	.
" 17/8	1,401	.	.	21	9	.	1,422	9	.	.
" 7/9	1,285	9	.	33	2	.	1,318	11	.	.
" 14/9	1,328	12	.	26	6	.	1,355	2	.	.
" 21/9	1,288	2	.	13	8	.	1,301	10	.	.
" 28/9	1,508	6	.	15	.	.	1,523	6	.	.
" 5/10	1,522	1	.	7	9	.	1,529	10	.	.
1744 20/6	1,999	11	.	9	7	.	2,009	2	.	.
" 27/6	1,675	3	.	7	11	.	1,682	14	.	.
" 4/7	1,670	8	.	9	6	.	1,679	14	.	.
" 25/10	702	5	.	2	4	.	704	9	.	.
1745 6/2	1,046	12	.	.	.	.	1,046	12	.	.
" 20/2	1,251	8	.	.	.	.	1,251	8	.	.
" 27/2	1,223	.	.	.	.	.	1,223	.	1	.
" 6/3	1,043	9	.	.	.	.	1,212	9	2	.
" 13/3	1,212	9	2	.	.	.	1,212	9	2	.
" 20/3	1,304	3	1	.	.	.	1,304	3	1	.
" 27/3	1,246	11	.	.	.	.				
" 3/4	1,093	.	3							
" 17/4	995	3	1							
" 15/5	1,209	.	.	4	1	.	1,213	1	.	.
" 12/6	992	3	.	6	15	.	999	2	.	.

A selmeczi bányák heti termelése, 1743–1747
IV/2.

Év, nap, hó	Előzők összesen			1–4 latos szegény érczek			összesen			
	m	l	q	m	l	q	m	l	q	d
1745 19/6	1,073	10	.	9	4	.	1,082	14	.	.
" 26/6	954	4	.	34	10	.	988	14	.	.
" 3/7	927	12	.	17	13	.	945	9	.	.
" 10/7	911	14	.	10	.	.	921	14	.	.
" 24/7	1,088	5	.	6	4	.	1,094	9	.	.
" 31/7	1,168	13	.	18	5	.	1,187	2	.	.
" 7/8	1,050	11	.	14	14	.	1,065	9	.	.
" 14/8	1,075	4	.	9	6	.	1,084	10	.	.
" 21/8	991	5	.	11	1	.	1,002	6	.	.
" 28/8	904	12	.	18	4	.	923	.	.	.
" 17/7	1,101	14	.	26	7	.	1,128	5	.	.
" 11/9	800	12	2							
" 18/9	734	7	.							
" 25/9	774	12	.							
" 2/10	784	12	.							
" 9/10	917	12	2							
" 16/10	875	8	1							
" 23/10	1,002	13	2	.	.	.	1,002	13	.	.
" 30/10	909	2	.	7	1	.	916	3	.	.
1746 23/4	1,271	7	.							
" 30/4	1,332	11	3							
" 7/5	1,369	15	1							
" 14/5	1,280	13	3							
" 21/5	1,371	10	2							
" 28/5	1,171	3	1							
" 4/6	1,279	14	2							
" 11/6	1,284	13	2							
" 18/6	1,477	2	1	14	15	.	1,493	1	1	1
" 2/7	1,368	10	2							

A selmeczi kincstári bányák heti termelése, 1743-1747
IV/3.

Év,nap,hó		előzők összesen			1-4 latos szegény érczek			összesen			
		m	l	q	m	l	q	m	l	q	d
1746	9/7	1,276	9	2							
"	16/7	1,360	14	.							
"	30/7	1,192	4	.	20	10	.	1,212	14	.	.
"	6/8	1,072	2	.	29	1	.	1,101	3	.	.
"	13/8	1,213	14	.	40	3	.	1,254	1	.	.
"	20/8	1,087	4	.	30	15	.	1,118	3	.	.
"	27/8	1,147	6	.	29	12	.	1,187	2	.	.
"	24/9	1,005	8	.	60	3	.	1,065	11	.	.
"	15/10	717	9	.							
"	22/10	1,073	13	.	36	6	.	1,110	3	.	.
"	29/10	1,046	13	.	29	15	.	1,076	12	.	.
1747	18/3	1,151	7	.	17	14	.	1,169	5	.	.
"	25/3	1,059	6	.	30	5	.	1,189	11	.	.
"	1/4	1,001	2	.	20	11	.	1,021	13	.	.
"	8/4	1,021	2	.	33	4	.	1,054	6	.	.
"	15/4	961	3	.	24	4	.	985	7	.	.
"	29/4	1,016	3	.	34	3	.	1,050	6	.	.

16/

1747 október 6-án az [illegible]ári bizottság rendelete báró Mitrovszky főkamaragrófhoz.

1. A kincstári szekerészeket fel kell hagyni, a lovakat és anyagokat el kell adni.

2. Intézkedni kell, hogy a tisztek és altisztek minden szombaton összegyüljenek Windschachton a sáfári épületben, és megbeszéljék a jövő hétre való teendőket, és pedig a bányamivelést, gépészetet, tavak és árkokat, hányómosást, a külső munkákat, az anyagokat, a bányakémlészetet, az ércz választást, az ércmérést és elfuvarozást, és a kovácsmühelyeket.

3. E szombati tanácskozásokban az elnökséget ideiglenesen a bánsági főfelügyelő vagy az idriai fő bányamester

vigye, és jelen legyenek a többi tisztek a következő sorrendben. 1. a bányagondnok, 2. a bányagondnok segéd, 3. a valóságos bányatisztek (Überreitter), 4. a gépészeti felügyelő, 5. a segéd bányatisztek, 6. a segéd gépésztisztek, 7. a bányairnok (Bergschreiber), 8. a szertári irnok (Zeugschreiber), 9. a segéd bányairnok, 10. az érczmérő, 11. az érczválasztó ügyelő, 12. a bányaügyelők és gyakornokok, 13. a hányómosás ügyelője, 14. a külső munkák ügyelői, 15. a tó és árok őrök, 16. az ácsmester, és végre 2 vagy 4 tapasztalt öreg vájár. Magától értetődik, hogy ha Heintz fogalmazó, Gerstorf vagy a részesek közül valamelyik megjelenik, azokat szivesen kell látni, és megkülönböztetni, mint vendégeket.

4. A segéd könyvvivő állomásának megszüntetése következtében a sörárusitás számadásai Deadda gondnok segédre, a tüzgépek számadásai a gépészeti felügyelőre Feltonerre bizandók, az eddigi istálló felügyelő Fröhlich pedig ideiglenesen mint segéd bányairnok alkalmazandó.

5. Spiegel és Deadda előléptetése által, s mivel Gall távol van, Zipser pedig öreg, tehát a bányatiszti állomások üresedésben vannak, egyelőre a végleges szervezésig Sivy wasserschachti bányaügyelő, és Schubel Pacher tárnai bányaügyelő segéd bányatisztekül alkalmazandók, a segéd bányatisztek pedig teljesitsék a valóságos bányatisztek teendőit.

6. Bányaügyelőkké pedig Riedl Mihály vájár, és Sepp windschachti alügyelő (Kratzenfüller) ideiglenesen kinevezendők, Sepp állását pedig a Teréz aknai vájár Goldämer helyettesitse.

7. A praktikansok közül azok, kik nem felelnek meg teljesen, eltávolitandók. Deadda öregebbik fia és Brean expectans fizetéses gyakornokká felveendők, és a bányában és kémlészetnél alkalmazandók.

8. A bányánál lakó tiszteknek és altiszteknek nem szabad onnan a gondnok vagy gondnok segéd engedelme nélkül eltávozni.

9. Gondoskodni kell, hogy az elöregedett bánya ügyelők ellátásban részesüljenek, és e végre Alwan Márton, Luptak Mátyás, és Scotschek Antal, kik hetenkinti 1 ft 30 krral vannak nyugalmazva, és ebből meg nem élhetnek, nyugalombérük hetenkint 2 ft 30 krra emeltessék.

1749 junius 4-én báró Imhoff jelentése a selmeczi bányamüvek állapotáról.

Tavak és árkok.

1. A selmeczi bányászat legnagyobb bajai közé tartozik, hogy kellő vizerő hiánya miatt a vizeket költséges tüzgépekkel és lovakkal kell emelni, és a terményeket is lovakkal kell a külre kiszállitani, ami évenkint 60-70 ezer forintba kerül. De a bányák fekvése olyan, hogy e bajon segiteni nem lehet, s ha az ember a nagy hosszuságu árkokat és a roppant költséggel helyreállitott és alkalmatlan helyen fekvő richnyói tavat tekinti, meg kell vallani, hogy ami csak lehetséges volt, már megtörtént.

2. Nem lévén annyi ideje, hogy az egész vidéket bejárhassa, csak a már felépitett tavakat tekintette meg.

A richnyói nagy tónál, mely 1738-ban épittetett, és 320,000 ftnál többe került a következő hibákat találta:

1. Ha a tó zárva van, még is folyik belőle 1/4 kerékre való viz, mely haszontalanul elvész.

2. Hasonlóképen folytonosan folyik a tó alatt elvomuló viztárnából is viz.

E két hibát el lehetett volna kerülni, ha a költséges gátba egy záró aknát rendeztek volna be, és ha a viztárnát nem a tó alatt, hanem a tó körül vezették volna.

3. A harmadik hibáját azonban, mely abban áll, hogy ha a nagy tó megtelik, a viz a kis tóba folyik, és ebben elvész a kőzet hasadékain át, könnyen meg lehet javitani, ha a föld letakarittatik a kőzetről, és ennek hasadékai és üregei gyeppel és agyaggal jól betömetnek, és azután töreccsel megterheltetnek. Ezt a munkát még e nyáron meg kell tenni.

4. A richnyói tóból a siglisbergi váltókerékre folyik a viz, ettől megy a Lipót aknai váltókerékre, s ettől az

egymás alatt levő rudas vizemelő 7 kerékre, de mivel ezek több vizet kivánnak, mint a váltókerekek, az a nagy szélaknai tóból pótoltatik. Ez tehát a második fő tava a műveknek.

E tó gátját fel lehetne még emelni 1 1/4 - 1 1/2 ölnyire, s ez által a tó mégegyszer annyi viz befogadására lenne képes, mint most. De mivel a gát már most is hiányos, és a vizet átbocsátja, és mert alatta egy kiácsolt tárna van, ennél fogva jobb lesz a gátat, ott hol a tárna van, egészen bevágni és a viz felé nézö részét lehordani, azután egy záró aknát kell tölgy ácsolatban erősen készíteni, és akkor lehet a gátat a viz oldalán 1 1/4 - 1 1/2 ölnyivel magasabbra emelni, és a gát két szárnyán levővel jól összkötni, és egyenlő magasságra emelni, valamint a külső oldalán feltölteni. Ennek a javitásnak költségei több ezer forintra rughatnak, de az evvel elérendő haszon is igen jelentékeny leend, mert a vizemelő gépek sokkal tovább fognak járhatni, tehát a lovak és a tüzgép tovább szünetelhetnek.

5. Száraz években nem telnek meg a tavak, de nedves években igen; ebben az évben például megtelt volna a szélaknai tó, ha gátja még 2 öllel lett volna is magasabb. A lovak és tüzgépek szünetelésö által megtakaritott költség pedig bőven fogja fedezni a javitás kiadásait. De a javitást csak száraz évben kell végre hajtani, midőn nincs viz a tóban, de akkor egész erővel kell hozzá fogni, hogy egy év alatt készen legyen.

Rudas vizemelők.

6. A Szélaknán müködésben levő rudas vizemelők rudazata meglehetős rossz karban áll. E vizemelők közül az 1-ső és 2-ik Lipót aknában, a 3-ik és 5-ik Károly aknában, a 4-ik és 7-ik Magdolna aknában müködtek, a szivattyukat emelve. A rudazat hiányai a következők:

1. A hat öles vizkerekek igen sürün vannak lapátokkal ellátva, és igen keskenyek; a koszoruk közt legalább 21-22 hüvelyk széleseknek kellene lenniök, és csak 16" szélesek; e miatt nem foghatják fel a cellák a beömlő vizet, melynek nagy része szét frecskendezik.

2. Néhány kerék vizben gázol, pedig mindenütt van a bevezető vályunak felesleges esése.

3. Egyik rudazat sem vonul egyenes irányban az aknához, és a függők nem állanak ép szögben a huzás irányára.

4. A vizikerekek nem az aknák felé forognak, ennek következtében a forgattyuk legmélyebb állásokban kezdenek tolni, s a függőket emelik, és nagy surlódást okoznak.

5. E miatt a nagy függők tengelyeit le kell szoritani, hogy a csapok ki ne emeltessenek, és nehezen kenhetők a csapok, mert be vannak fedve.

6. A kisebb függők tengelyei nincsenek a függők közepében, a függők alsó része hosszabb, mint a felső.

7. Az emelő rudak nem egyenlők, és négyszögüre vannak faragva, miáltal a fa legtartósabb része, a szijács fa eltávolittatik.

8. Az emelő rudakon a fogak igen rövidek, és durva vaskarikákkal vannak megerősitve; száraz időben összeszáradnak, mozognak, és a rudazat nem tarthat sokáig.

9. A kis függők alsó és felső végükön ki vannak vágva s ezáltal igen meggyengitve.

10. A csapok kemény kenőccsel kenetnek, mely a surlódást csak növeli, a helyett, hogy apasztaná.

Különös hibák még:

1. Az 1-ső és 2-ik számu rudas gép mindegyike csak egy ruddal emeli az aknában a vizet, pedig 2 ruddal sokkal jobban menne az emelés, mert a 2 rud jobban ellensulyozza egymást, mint a most alkalmazott külön ellensuly.

2. Az 5-ik számu rudazat közepén a hegyen 2 fél kereszt van alkalmazva, melyek egészen feleslegesek, s csak a surlódást nagyobbitják.

3. Nagy hiba, hogy a 7-ik számu rudazat, mely 360 öl hosszu, az aknában a legmélyebb szivattyukat emeli a 8-ik Sarkoczy nyilámról a 7-ikre; pedig a leghosszabb külső rudazattal a legfelsőbb szivattyukat kellene emelni, mert különben a gép mind bent a bányában, mind kint tulságosan megterheltetik. A legmélyebb szivattyukat pedig arra a rudazatra kellene volna akasztani, mely kint legrövidebb. Igy igen keveset emel a gép, és sok javitást kiván.

7. Mind e hibák még a régi időkből származnak, midőn a gépészet még igen elmaradott állapotban vala, Höll gépészmester, a mostaniak atyja, annak idejében ugy épitette ezeket, amint akkor szokásos volt. A mostani gépész mester pedig jobbakat nem látván, meghagyott mindent a régi állapotában. Egyébiránt a hibákat könnyü lesz lassankint kijavitani, és a harzi gépészek már helyre is állitották a 3-ik számu rudazatot ugy, amint kell.

Javaslat, hogy a bányában 4 vizemelő kerék, és a felszinen 3 váltó kerék épittessék az aknák mellett.

8. Mielőtt azonban a rudazatok javitására valami fordittatnék, meg kell várni, mi lesz az eredménye az uj Höll-féle gépnek? Mert ha ez sikerül, akkor a 7 külső rudas kereket egészen fel lehet hagyni, ha 3 Höll-féle gép állittatik fel. Ha pedig Höll uj gépe nem sikerül,

9. akkor érdemes lenne a harzi Obersteiger Bähr javaslatát, mely szerint a Lipót aknai váltó kerékről jövő vizet, mely a szélaknai tóból kapott pótlékkal az egymás alatt függő 7-rudas vizkerékre vezettetik, miután az 1-sö számu rudas kereken átment, a fölszinen el kellene vezetni a Kórház aknában, Károly aknában, és Magdolna aknában felállitandó váltó vizkerekekre, azután pedig egy tárna segitségével he kellene vezetni a Magdalena aknában, a bányában felépitendő 2 vizkerékre, és a Lipót aknában beépitendő 2 vizkerékre, melynek legalsóbbjától a viz a Bieber altárnán kifolyhatna. A 3 váltókerékkel azután lehetne szállitani, és a 4 belső kerékkel vizet emelni, és bizonyos, hogy ezek, közvetetlenül az akna mellett alkalmazva, ha nem többet, legalább annyit emelnének, mint a mostani 5 vizkerék, melyek azután lebonthatók lesznek. Ez a terv kivihető, mert a magasság a Lipót aknai váltókerék alsó árkától a Bieber altárnáig 43^{0} 26", tehát teljesen elegendő; a költségek pedig mindössze 32,000 ftnál többe kerülni nem fognak, mely összeg 3 év alatt megtakaritható az által, hogy a lovakkal szállitás költsége elmarad.

Javaslat, hogy Erzsébet aknában egy kerékszoba állittassék fel.

10. A harzi Obersteiger Bähr azt is javasolja, hogy Erzsébet aknában a bányában épittessék egy váltókerék, melyet a Szt.háromság tárnából jövő viz hajthatna, és melylyel a szállitást és vizemelést is végezni lehetne. Ugy a szállitást, mint a vizemelést csak a Szt.háromság altárnáig kellene eszközöltetni, melyen át a kiszállitás sokkal könnyebb, mint az Erzsébet aknai hányóról. Ez a javaslat megvizsgáltatott Höll által, és kitünt, hogy

1. Szt.háromság altárnának van annyi felesleges esése, hogy a benne folyó vizeket egy öt öles vizkeréken felhasználni, és azután ismét ugyanazon az altárnán kivezetni lehet.

2. Megméretett május 13-án az altárnán folyó viz, és 24 óra alatt 52,148 akónak találtatott, ami egy váltókerékre, mely a terhet csak 64 ölre emeli, elegendő.

3. Höll gépész mester kiszámitotta, hogy az által a váltó kerék által hetenkint 70 ftot fognak megtakaritani a lóval szállitás költsége ellenében, tehát a száraz időt leszámitva, évenkint 2,000 ftot.

4. A helyreállitási költségek bőven számitva 12,025 ftot tennének, tehát 6 év alatt megtakaritathók.

A gépészetet illetőleg még megjegyzi:

11. Nem tartja helyesnek, hogy a mélységben levő szivattyuk is csak olyan tágasak, mint a felsők, ezeknek nagyobb átmérővel kellene birni, hogy a felső vizeket közvetetlenül hozzájok vezetni, és általuk emeltetni lehessen. Igy azután a bőrzárlatot, ha a felsőbb szivattyukban kikopott, az alsóbbakban lehetne még egyszer használni.

12. Czélszerübbnek tartaná, ha a szivattyu rakatok nem lennének oly magasak, 4 3/3 ölnyi magasságot elégnek tart. A Harzon sokkal jobbaknak találták az alacsony rakatokat, és most már Freibergen is ilyeneket kezdenek alkalmazni.

13. Ámbár a főkamaragrófi hivatal 1 1/2 év előtt a szivattyu őrök müszak tartamát 8 óráról 12-re emelve leszállitotta az őrök számát egy harmadával, még is most is igen sokan vannak, mert a külső gépeknél és tüzgépeknél le-

vőkön kivül van 7 gépész ügyelő, 10 gépőr, 26 gépőrsegéd, 6 gépkenő, összesen 49 személy. Pedig csak 5 gépakna van 11 működő géppel (a tüzgépeket is beszámitva) és összesen m.e. 70 magas szivattyu rakattal. A Harzon ennyi gép mellett legfeljebb 4 gépész ügyelő, és 12-16 gépőr és segéd tartatik, és többre itt sincs szükség.

14. Hogy pedig jó gépészek álljanak rendelkezésre, ugy kellene intézkedni, hogy senki se lehessen bányaügyelő, aki nem volt előbb a gépek mellett, és nem is kellene oda vén embereket, hanem fiatal ügyes embereket alkalmazni. Igy van a Harzon is, gépészeti gyakorlat nélkül senki sem lehet ott bányaügyelő, mert a gépészetet a bányának legfőbb tartozékának tekintik. Jó lenne ezután egynehány ügyes fiatal embert, ha itt már jól ismerik a gépek berendezését és kezelését, kiküldeni idegen helyekre, hogy maguknak több tapasztalatot szerezhessenek.

15. Azonban, ha a gépészet a legjobban lesz is berendezve, miután az erőviz változó, mindig meg kell maradniok a tüzgépeknek, mint egy malum necessariumnak, ezeknek nagy fafogyasztása pedig mindig terhesebb és terhesebb lesz a bányászatra, azért minden erővel azon kellene igyekezni, hogy a vidéken kőszén kutattassék fel, és a fatüzelék evvel helyettesiteni lehessen.

16. Belső bányamivelés.

A bányamüvek leirása helyett, mely ugy is ismeretes, csak arra fog szoritkozni, hogy arra figyelmeztessen, amit helytelennek talált, és pedig 1. a bányafenntartásnál és 2. a bányamivelésnél; fel fogja emlitni a tapasztalt hibákat, azoknak okait, és orvoslásuknak módját.

Bánya ácsolat.

17. Megjegyzendő, hogy ámbár az aknák mind függélyesek, és többnyire kemény kőzetben vannak, mégis mindenütt szorosan egymásra illesztett kettős ácsolatban állanak. Egy egyszerü rátekintés mutatja, hogy sok helyt az ácsolat egészen felesleges.

A tárnákban és nyilámokban hasonlóképen sok felesleges ácsolat van.

18. Régebben, midőn még bőven volt fa, nem igen gazdálkodtak avval a bányákban, és igy maradt ez mostanáig; az ácsolat azonban itten a nedves aknákban igen sokáig tart, és sok régi ácsolat még most is olyan, mintha csak most rakták volna le. A meglevőt tehát nem kell bolygatni, hadd maradjon addig, mig a fa el nem korhad; de azután ha valamit frissen kell kiácsolni, ezt gazdaságosabban kell végre hajtani, mint eddig.

19. El is van már rendelve, hogy ezentul ne csináljanak kettős aknaácsolatot, és a tárnákban is ritkábban rakják az ajtófeleket.

20. Azonban még a legujabb időkben is szükségtelenül sok fát használtak fel az aknák és tárnák vagy nyilámok ácsolatánál, és őket ezért meg is rótta.

21. E hiányokon lassankint segitve lesz, és sok fa és költség fog megtakaritttatni, ha az ácsolat csak ott állittatik fel, ahol szükséges. Az itteni aknáknál elegendő lesz minden ölben állitani fel egy keretet.

22. A hodrusi altárna 2-ik légaknájánál már gazdaságosabban ácsoltatott Zipser bányaaltiszt, és a kereteket 3 lábnyira tétette egymástól.

23. Az itt volt harzi bányászok megmutatták az itteni eknek, hogy miképen kell a tárnaácsolatot helyesen szerkeszteni.

24. Kételkedik, hogy a sok és szükségtelen ácsolat költségei megtakaritható legyenek addig, mig az ácsolatok felállitására külön ácsokra bizatik. Az itteni bányáknál van 67 külács, kik az épületeknél előforduló ácsmunkát végzik, 397 bánya ács, kik csak a bányában dolgoznak, és 30 faragó, kik a bányaácsolatot a hányón előkészitik. Ezek az emberek soha sem voltak bányászok, és nem képesek megitélni, hogy hol és miképen kell a bányát biztonositani; ők csak azon igyekeznek, hogy minél több fát épitsenek be a bányába, mert annál több bért kapnak, és hogy mennél rosszabbul állitsák fel az ácsolatot, mert annál hamarább kell azt ismét megujitani.

A bányagondnoknak, bányatisztnek, és bányaügyelőnek kötelességük lenne ugyan, hogy a munka jóságára és szükségességére felügyeljenek; de miután közülök fiatal korukban egyik sem foglalkozott ácsolattal, és azt sem tanulták, hogy miképen kell azt helyesen felállitani, mikor pedig a bányát bejárják, a szakmány átvételén kivül egyébre nem gondolnak, és a bányaügyelők is, mióta ács mesterek alkalmaztatnak minden bányában, egészen ezekre bizzák az ácsolat helyreállitását, ennek következtében az ácsmesterek azt teszik, ami nekik tetszik, és folytatni fogják a fa- és munkapazarlást.

25. E visszásságot legjobban lehetne az által elkerülni, ha elrendeltetnék, hogy az ácsolatot mindég a vájárok maguk készitsék rendkivüli müszakokban, és ezért külön dijazást kapjanak. A munkát mindég a bányaügyelő felügyelete és utasitása mellett kellene végrehajtani, és nagyobbszerü tatarozások is vagy egészen uj ácsolatok külön felügyelő alatt ahhoz értő vájároknak lennének adhatók külön alkubér mellett, a nélkül, hogy külön ácsokat tartani kellene.

26. Oly aknákban és tárnákban, melyekben gyakrabban szükséges a tatarozás, külön aknamestert vagy tárnaügyelőt lehetne tartani, s ennek rendelkezésére adni a szükséges számu vájárokat.

27. és 28. Ez intézkedésnek haszna abban fog állani, hogy

1. A munkás személyzet száma megapasztatik.

2. Az ácsolat a bányában kevesebbe kerül mint eddig.

3. A vájárok az ő rendes keresetük mellett még rendkivüli keresetet is nyernek, tehát jobban fognak megélhetni, mint eddig.

4. Nagyon sok függ attól, hogy ügyes fiatal emberek megtanulják a biztonositást, mert ezekből lesznek azután a jó ügyelők, s ezekből jó bányatisztek.

29. Ez az intézkedés annál könnyebben lesz keresztül vihető, mert az ácsok közt m.e. 120-an vannak, kik egyszersmind vájár munkához is értenek, és mert a vájárok közt

is sokan vannak, kik ácsolni tudnak. E szerint minden esetben lehet elegendő alkalmas személyzettel rendelkezni.

30. A külső ácsmunkákra kell külön ácsokat tartani, de a munkát ezeknek is szakmányban kell adni, mert másként a hiányos felügyelet mellett nagyon keveset dolgoznak.

31. E mellett meg kell még azt is jegyezni, hogy itt jó épitő köveket lehet kapni, melyekből igen jó boltozatot lehet készitenі, de nem ugy, mint az idriai kőmüvesek csinálták, kiknek falazata szép ugyan, de ölenkint 100 ftnál többe kerül; az a szárazfalazat, melyet a megboldogult báró Sternbach 1731-ben a Kliner tárnán csináltatott, még most is olyan, mintha uj volna, és nem került többe ölenkint 16 ftnál.

32. Azt a körülményt, hogy a fenyőfa az itteni bányákban száraz helyen nem tart sokáig, nem a bányalevegőnek, hanem annak kell tulajdonitani, hogy a szálfák, ha leusztatva voltak, a partokon nagy halmokba rakatnak, és nem tudnak kiszáradni, a hányókon hasonlóképen oly módon rakatnak a szálak, hogy a levegő nem járhat köztük, igy azután már kint kezdődik a korhadás. Ha ellenben ugy raknák a fákat, hogy a levegő köztük keringhetne, bizonyára tovább tartanának.

33. A csatornákra is sok fa használtatik feleslegesen, mert csak ott kellene csatornákat rakni, hol a kőzet repedezett, nem pedig átaljában mindenütt.

34. Téves az a vélemény, hogy a nagy terjedelmü bányához sok ács is szükséges, mert a kőzet átaljában nem nyomadékos, és ha a bányatisztek és ügyelők arról gondoskodnak, hogy az ácsolat jól készittessék, és csak oda állittassék, ahol szükséges, akkor bizonyára elég lesz a mostani ácsok fele is a munka megtevésére, és az eddig felhasznált fának fele meg fog takarittatni, mely megtakaritás könnyen felmehet évenkint 60,000 forintra.

Az érczek és zuzóérczek fejtése.

35. Ami az érczek fejtését illeti, ez is nagyon szabálytalanul történik Selmeczen. A telérek igen vastagok,

a nyilámok pedig, melyek az érczeket követik, többnyire a telérben hajtatnak anélkül, hogy a fedü vagy feküt látható; némely helyeken, például Siglisbergen és Pacher tárnán 12-15 ölnyi magasságban 2-3 vájatvég hajtatik egymás felett nagy mértékben, melyek biztonositására sok fa szükséges; ha az érczek fölfelé vonulnak, szük emelkével törnek utánuk, felesleges fával biztositják a fedüt, és szabályos főtefejtés nélkül követik az érczeket addig, mig tartanak, és mig fejtésük mellett a divatban levő érczszakmánnyal a vájár jó bért kereshet. Ha azonban az ércz kevesbedik, vagy elszegényül annyira, hogy a vájár keresete megapad, elhagyják a vájárok azt a helyet és keresnek más jobbat. Hasonló rendetlenséggel végzik a mélyitéseket is, a talppásztá legfeljebb egy öl magasak, és oly közel vannak egymás alatt, hogy ha egy lyuk elsüttetik, az érczet és meddőt 2-3 pásztával mélyebbről kell feltakaritani. Minden ölnyi mélységben támaszfák állittatnak, és erre sok fa szükségtelenül felhasználtatik, és a helyiség megszükittetik, anélkül, hogy a meddő törecset, melyet most nagy költséggel az aknán kiszállitanak, ott helyben elrakni lehessen. A telérből alig vágatik ki 1/2 vagy 3/4 öl, a fedü és feküt meg sem vizsgáltatik, a vájárok a 12-16" mély lyukakat igen meredeken furják, és velök keveset repesztenek, és ha az érczek kevesbednek, vagy megsilányulnak, minden abban hagyatik. Sok olyan munkahelyen, mely szünetelt, látott még érczet, s midőn kérdezte, hogy miért hagyják ott, azt felelték, hogy a vájárok ilyen érczek mellett nem kereshetnek annyi bért, hogy megélhessenek. Pedig ércz vezet érczre, és a silány ércz megjavulhat, s az elhagyott közben a legdusabb érczek lehetnek!

36. Ez a szabálytalan mivelés sok felesleges költséget okoz, és ilyen mivelés mellett a fedüben és feküben sok ércz észrevétlenül elmaradhat és elvész.

37. Mert ámbár a nyilámokon a fedü és feküt néha megvizsgáltatik, ebből még nem lehet biztosan azt állitani, hogy ott nincs több ércz, mert az érczek itt többnyire fészkekben jönnek elő, majd a telér közepén, majd a feküt-

ben vagy fedüben. Ezen kivül félhető, hogy a Siglisbergen még meglevő kis terjedelmü érczes köz, és a szélaknai maradványok, ha a fejtés ugy, mint eddig, 3 müszakban erőszakoltatik, és a silányabb helyek szünetelnek, rövid idő alatt elfogynak, még mielőtt a reményvágatok a kivánt eredményt elérhetnék; és akkor e nagy bányák fenntartása a kincstárnak rendkivül nagy terhet fog okozni.

38. Hogy ez be fog következni, azt elismerik a tisztviselők is, de avval mentik eljárásukat, hogy meg van parancsolva havonkint egy bizonyos felesleg beszállitása.

39. Nem láthatja át, hogy ilyen kényszerüség mellett miképen lehessen a mivelést rendbe hozni, és gazdaságossá tenni, és a bányák jövőjét biztositani.

40. Hogy régebben a mivelés szabályosabb vala, azt a régi evések megnyitásánál lehet tapasztalni, de hogy a szabályosságtól már jó régen eltértek, az bizonyos. Ennek oka részint a telérek nagy vastagságában rejlik, és hogy az ércz előjövetel csak szórványos, részint pedig a szokásos érczszakmányban, mely szerint a vájárok az érczmek minden rümpel-latjától 3 krt kapnak.

41. Miután ez a fejtési mód itt már rég óta szokásos, megmagyarázható, hogy az itteni tisztek, kik más jobbat nem láttak, azt tartják, hogy ez a legjobb.

42. Hihető az is, hogy midőn 1744-ben az érczfészek végére jutottak, a felesleg beküldésének kényszerüsége alatt nem találtak egyéb módot a parancsolat teljesitésére, mint azt, hogy a meglevő érczeket több erővel fejtsék.

43. A főkamaragrófi hivatal, különösen az alkamaragróf Hechengarten, ki valóságos bányász már fiatal kora óta, és az egyedüli az itteni főtisztek közül, ki a bányába jár, azóta, hogy a Harzról ide jött bányászok az itteni fejtés hibáira figyelmeztették, többféle intézkedést tett a bajok elháritására, de kevés eredménnyel, és igy czélszerü fejtési mód, mely mellett a költségek is leszállithatók legyenek, még megoldásra vár.

44. Mielőtt javaslatot tenne, hogy miképen kellene lassankint rendbehozni a mivelést, szükségesnek tartja az

érczszakmányról, mely a rendetlen mivelés fő oka, részletesebben kifejteni nézetét. Ez az érczszakmány csak itt szokásos, másutt, Szászországban s a Harzon, nem alkalmazták azt soha, ámbár ott is vannak gazdag érczek, talán még gazdagabbak, mint itten. Az érczszakmányt itten valószinüleg azért alkalmazták a régiek, hogy a vájároknak inkább érdekében legyen az érczeket a vastag telérekben felkeresni, és lefejteni.

45, 46 és 47. Ez a régi intézkedés tehát egy magában véve nem helytelen, hanem az érczszakmány magassága az, ami a kincstárra igen káros, és aminek leszállitását, a régi mértékre szükségesnek tartja. Azt véli, hogy régebben a kincstári bányákban is ugy alkalmazták e szakmányt, mint most a magánosoknál; ezek fizetnek a vájárnak hetenként 25 garast mint hetibért, melyért a munkahelyén, hová őt rendeli az ügyelő, dolgozni köteles akár van ércze, akár nincs; ha azonban ércze van, akkor még kap minden rümpelért a tartalom szerint legalább 1/2 krt, és legfeljebb 20 krt, ha az érczek 100 latosak, az azután tulajdonképen az érczválasztási bér, mert ezért köteles a vájár az ő müszakja után a fölszinen az érczeket kiválasztani. Azok az érczvájárok, kik érczet nem termelnek a rendes müszak teljesitése után különféle ácsolati vagy más munkával foglalkoznak, és e mellék müszakokért külön fizettetnek. A mederő vágatokban dolgozó vájárok pedig öl vagy láb szerint kapják a szakmányt, és ha érczet találnak, az nekik ugy számittatik be, mint az érczvájároknak. Ilyen módon a vájárok mindnyájan megkereshetik illendő bérüket, és ez a kis előny, melyben az érczet termelő vájár részesül, elég ösztön arra, hogy az érczekre figyelmet forditson, és a legszegényebbet se hagyja el. Ez a módja az érczszakmánynak megfelel az itteni viszonyoknak, és nem jár a birtokos kárával. A kincstári bányákban azonban minden érczvájár, ki érczet termel, a rümpelben levő minden lat ezüstért 3 krt kap, kivéve Siglisbergen a 10-ik nyilám felett dolgozókat, kik, ha 60 laton felül termeltek, csak 1/2 krt kapnak latonkint.

Egy olyan 6 vájárból álló csapat azonban, mely érczet nem termelt, vagy nem termelt többet, mint 60 rümpellatot, nem kap az érczért semmit, hanem kap egy hétre 6 ft bért, tehát egy ember hetenkint csak 1 ftot; ha pedig 60 rümpellatnál többet adtak be, minden rümpellatért 3 illetőleg 1/2 krt kapnak.

48. Ez által a kincstár igen megterheltetik, mert az érczvájárok olyan nagy bért kapnak, mint másutt sehol, pedig csak 7 óráig dolgoznak a bányában és a müszak után csak egy pár óráig foglalatoskodnak érczválasztással.

49. A vájárok keresete igen egyenlőtlen, akkor, midőn Siglisbergen a gazdag érczek voltak, némely váját hetenkint 80-100 ftot kapott, és még most is megtörténik, hogy egy emberre hetenkint 6-8 ft esik. Az érczet nem termelő szakmányos váját pedig alig kereshet többet hetenkint 1 1/2 ftnál, és napszámos vájár hetenkint csak 1 ftot kap.

50. Ebből az következik, hogy a vájárok főképen csak a gazdag érczeket keresik, a szegényebbekre nem ügyelnek, és ha munkahelyükön az ércz megapadt vagy szegényebb lett, munkahelyüket vagy önkényesen elhagyják, vagy addig kérik a tiszteket, mig más helyre nem utaltatnak, és mivel 60 rümpel latért semmit sem kapnak, nem is gondoskodnak a szegényebb érczek kiválasztásáról, hanem a meddő törecs közé hányják, hol az végképen veszendőbe megy.

51. Azt véli tehát, hogy ez a béradás módja megszüntetendő, és vagy oly módon rendezendő be, mint a magánosoknál, vagy pedig más mód alkalmazandó, mely mellett a munkások keresete egyenletesebb, és a teljesitett munkával arányosabb legyen.

52. Még 20 év előtt csak rümpelenként kaptak a vájárok fizetést, mely a mostanihoz képest csekély vala, 1720 és 1730 között kezdték a mostani módot alkalmazni. A munkások tehát nem fognak panaszkodhatni, ha ismét a régi mértékre szállittatik le az érczszakmány.

53. És ha e miatt némi mozgalom keletkeznék, tapintatos eréllyel annál könnyebb lesz azt elfojtani, mert a magánosoknál mostan sem alkalmaztatik oly magas szakmány, és mégis vannak elegendő munkásaik.

54. Ha ez rendben lesz, akkor azután lassanként könnyebb lesz a mivelés többi részeit is rendbe hozni.

55. Ezt pedig ugy kellene kezdeni, hogy ahol csak lehet szabályos fötepásztákkal, vagy talppásztákkal rendeztetik be a fejtés. Ha az érczek fölfelé vonulnak, a fekü mellett kell a vágatot hajtani, és a fekübe vágva a gyámlyukakat, jó hosszu feszitékek szorittatnak a fedü és fekü közé. Amint azután a vájatvég előre halad, utána rakatnak a feszitékek is, felettök munkába vétetik a telér, ameddig az érez tart; igy lehet 30 és több ölnyire feltörni, és a telért 3-4 öl vastagságban lefejteni egész biztonsággal; a meddő törecs pedig nem szállittatik ki, hanem bent hagyatik a kivágó üregben a gyámfákra rakott padozaton, melyen kivül nincs semmiféle más ácsolatra szükség; mert az olyan lapos teléreken, mint az itteniek, a törecs sulya a fekün fekszik, nem pedig a padozaton. Ha a telér helyenkint egészen meddő lesz, az ilyen helyet ott kell hagyni, és csak keskeny vágattal kell rajta keresztül menni, megvizsgálván koronkint a fedüt, hogy valami ott ne maradjon. Ha pedig a telér olyan vastag, hogy nem lehet egyszerre lefejteni, lefejtetik előbb a fekü mellett levő része, és berakatik, és nehány év multva azután minden akadály nélkül le lehet fejteni a fedü melletti részét is egész biztonsággal. Igen sok helyütt lehetséges ezt a fejtési módot mindjárt alkalmazni, Klinger tárnában, Szélaknán és Siglisbergen, és az alkamaragróf Hechengarten rendeletére az itt levő zellerfeldi bányászok már meg is kezdték egy pár ilyen fejtést.

Egy szabályos talppásztafejtésnél, miután megtörtént az érczek után a mélyités, 2 vagy legalább 1 1/2 ölnyi magasságban egymás alatt inditandók a talppászták, és e végre minden talppásztánál gyámok szoritandók a fekü és fedü közé, és ezek padozatára kell rakni a bányában maradó meddő törecset. A telért 1 1/2 - 2 - 2 1/2 ölnyi vastagságban le lehet fejteni, de egyik pászta a másikat 6-8 ölnyire előzze meg, hogy a munkásoknak legyen helyük az érez kiválasztására és a törecs elkülönitésére. Ha a fekü-

nél vagy fedünél van réselhető réteg, akkor az réseltetik legalább 1/4 ölnyire, és különben is ilyen rés töretik, és azok mellett furatnak legalább 30" mély lyukat, de nem az érczben, mint most sokszor a mü nagy kárára történik, hanem ugy, hogy a lőrés az érczet szét ne szórhassa. A rövid furókat kemény vájatvégeken lehet jól használni, és azért alkalmaztatta azokat báró Sternbach főkamaragróf, ki igen jó bányász vala, mert az ő idejében igen sok meddő és kemény vájatvégeken kellett dolgozni. El kell egyébiránt ismerni, hogy a kemény kőzetben való munkát az itteni vájárok is igen jól értik.

56. Pachen tárnán a 19-ik nyilám alatt megkezdtek már egy ilyen talppászta mivelést, és bizonyos, hogy ilyen talppásztákon, vagy főte pásztákon (melyek még előnyösebbek mint a talppászták) többet és olcsóbban, s 4 vájárral annyit fognak fejthetni, mint most 6 vájárral, és a fa és szállitás költségeiből nagy összegeket megtakaritanak. Ezért akadály nélkül keresztül vihető, hogy minden egyes munkás csoport száma 6-ról 4-re leszállittassék, és ezek csak 2 müszakban dolgozzanak, t.i. a reggeli és esteli müszakban, a nappali müszakot pedig mellék munkákra használják fel ha nincs érczük, ha pedig érczük van, azt válaszszák. Igy leszáll magától az egész személyzet száma, de akik megmaradnak többet fognak dolgozni és keresni, mint eddig.

57. Az ilyen talppásztákon dolgozó munkásokra különösen kell ügyelni a tiszteknek, ha érczet is termelnek: a rümpel után járó szakmány a helyi viszonyokhoz legyen alkalmazva, a lyukakat pedig ne legyen szabad a munkásoknak elrepeszteni, hanem egy altiszt repessze el azokat a reggeli munkaszak végén 11 órakor és az éjjeli munkaszak végén reggel 3 órakor, megtöltés előtt mindegyiket megmérvén, hogy meg van-e a kellő mélységük. A többi munkások, aki vájatvégeken dolgoznak, maguk is lerepeszthetik a lyukakat.

58. Meg kell jegyeznie, hogy ilyen berendezés mellett több dolguk lesz a bányaügyelőknek, mint eddig volt, és

szükséges lesz a bányaügyelők számát növelni, hogy képesek legyenek hivatalukban kellő eredménnyel eljárni.

59. Igen rossz gazdálkodás az egy bányánál, ha a felügyeletre rendelt személyzet fizetése kivántatik megtakarittatni; de azt véli, hogy a fentebb emlitett intézkedés keresztül vitelére az altiszti személyzetnek nagyon kis szaporitása elégséges lesz. Igy például Pachen tárnán van most 4 bányaügyelő és 3 alügyelő és 3 ügyelősegéd. Ezek minden müszakban az egész nagyterjedelmü mivelésre együttesen ügyelnek, és ennélfogva csak nagyon felületesen végezhetik kötelességüket. Ha azonban az egész terjedelmes bánya 3 kisebb osztályra osztatnék, az éjszaki, déli és riessinkeni osztályra, s ha az éjszaki és déli osztály felügyelete egy-egy főügyelőre, alügyelőre, egy ügyelőre és 2-2 segédre bizatnék, a riessinkeni osztályé pedig egy fő ügyelőre és egy alügyelőre, akkor csak 2 személlyel kellene többet alkalmazni, mint most, és mindenki pontosan és hatásosan végezhetné a felügyeletet és munkavezetést, a segédek pedig lerepeszthetnék a talppászták lyukait.

60. A mostani nagy munkás személyzet leszállitása nem fog semmi kellemetlenséggel sem járni, mert a leszállitás csak lassankint fog történni, és időközben elég módot fognak találni a felesleges személyzet egy részének másutt alkalmazására.

61. Meg kell végre emlitenie, hogy itten gyakran felesleges költségeket forditanak légvágatok hajtására oly helyeken is, hol léghiánytól nem kell tartani. Igy például 20 ölnyire az Erzsébet akna mellett hajtatik egy feküvágat a Teréz aknai telérek felé, ez a vágat 116 öl hosszu lesz, mig a 30 öllel magasabban fekvő miveletekkel lyukaszthat, a vágat egyébiránt 8' magas 5' széles, s nem valószinü, hogy benne léghiány keletkeznék, de ha keletkeznék is, azon könnyen lehetne egy csatornával segiteni, mely az aknával összeköttetésbe hozatnék. Mégis e vágat mellett egy majdnem hasonló magasságu és szélességü légvágat hajtatik, mely a szállitással együtt már 5500 ftnál többe került. Miután a várt telér már nemsokára meg fog

üttetni, azt javasolta a tiszteknek, hogy tegyék meg ezután mindjárt a feltörést Schmittenrinn tárnáig, a légvágatot pedig szüntessék meg, és a keresztvágatot csak a feltörés bevégezte után folytassák. Ami el is rendeltetett. Hasonlót javasolt Siglisbergen a Bieber tárna déli vájatvégénél, mely 40 ölnyire már el fogja érni a régi aknákat.

62. A Piroch nyilámon is hajtatik egy fekükeresztezés a wasserschachti mivelések alá, melynek légvágata teljesen felesleges, mert a közép járatról a Piroch nyilámra 14 ölnyi magasságból eső vizet igen könnyen lehet mint légfuvót felhasználni.

Szállitás.

63. Magára a szállitásra nézve nincs egyéb megemliteni valója, mint az, hogy az itteni csillérek igen ügyesen tudnak bánni a magyar csillékkel.

63. Aknaszállitásnál csak 2 váltókerék van alkalmazva, a többi aknáknál lovakkal szállitanak, ami sok költséget okoz. A fentebb javasolt 4 uj váltókerék felállitásával ezen segitve lesz, és évenkint 14000-15000 ft fog megtakaritattni. Az aknákban többnyire bőrtömlőkkel szállitanak, jobb lenne, ha ugy, mint Erzsébet és András aknában már megkezdték, tonnákban rendeznél be mindenütt a szállitást, miáltal évenkint m.e. 2000 ftot fognak megtakarithatni. A kiszállitott törecs az aknánál kitöltetik, és talicskákkal vagy csillékkel szállittatik tovább a hányóhelyre, vagy pedig lovakkal szekerekben hordatik el.

Hogyha az akna mellett a hányót 1-2 ölnyire elhordanák, és a törecset oda töltenék, és ugy intézkednének, hogy az elszállitásnál ne kelljen fölfelé szállitani a terhet, egy ember kétszer-háromszor annyit szállithatna, mint most.

Fa beeresztés.

65. A fa bebocsátására eddig lovakat használtak, de a harzi bányászok már megtanitották őket, miképen kell egy fékezhető kerékkel a fát beereszteni, mint 4 emberrel könnyebben lehet elvégezni, mint most 4 lóval.

Érez választás.

66. Az érczeket nagyjából kiválasztják a vájárok már a bányában, azután átválogatják még tüzetesebben az érczválogató helyiségben, kosarakba rakják, és elteszik az érczkarámban. Zipser bányatiszt javaslatára most oly kosarakat alkalmaznak szalmából, melyeken nem hull át az érczpor. Az ólomérczek, amint Erzsébet aknán és András aknán kiszállittatnak, ott az aknaházban kiválasztatik belőlük a tiszta ércz, és mindjárt össze töretik. Jobb lenne az össze törésre egy külön zuzót rendezni be a kohónál, amint ez a hodrusi kohónál már be is rendeztetett. A többi ércz a hányótéren töretik fel, és kiválasztatnak belőle a tiszta érczdarabok, a többi pedig a zuzókba jön.

67. A zuzó érczeknek a feltörése a hányón jó lenne, ha a munka oly módon végeztetnék, hogy kellő hatása legyen. De a munkára többnyire öreg emberek alkalmaztatnak, kik alig 10 fontos kalapácsokkal törik össze a köveket, és az érczek kiválasztását oly hanyagul végzik, hogy a zuzóknál még nagyon szép érczdarabokat lehet a zuzóérczek közt találni. Jobb lenne a munkát a hányón csak arra szoritani, hogy az ércz és a meddő kiválasztassék, a zuzóérczek feltörését a zuzóknál lehetne végeztetni, és ott a még benne levő érczdarabokat a zuzólegény választaná ki.

Mosó házak.

68. Az ezüsttartalmu érczek a hányón kiválogattatnak a meddő kövektől, a zuzóérczek azután a siglisbergi, Magdolna, és Lipót aknai hányók alján épült mosóházakba szállittatnak, s ha a bányából nem kerül ki elegendő, a hányótörecsek is oda vitetnek átkutatás végett. Ezeket a mosókat csak a közel mult években épitették, igen csinosan vannak épitve, és jól berendezve. Helyesen történt, hogy a gazdag érczszemek kiválogatására annyi gond fordittatik, mert ezek az érczek nagy értékük mellett könnyen fedezhetik a költséget, és mindég hasznos, ha nem kell azokat a zuzóban dolgozni fel. Hauptman főbányagondnok épitette a mosóházakat, melyek azért kerültek többe, mert ugy kellett épittetniök, hogy bennük télen át is lehessen dolgozni.

69. Azt véli azonban, hogy ugyan ezt a czélt kevesebb költséggel is el lehetne érni, és nem kellene a mosókban, ugy mint most, több mint 600 személyt alkalmazni, mert elegendő lenne az érczeket kiválasztani, kiszemelni, a darát ülepitő szitán kezelni, s igy kinyerni belőle az érczet, azután a meddőt is kiválogatni, és a többit minden további aprózgatás nélkül a zuzókba szállitani.

70. Az András aknai hányó alján is épitettek a mult ősszel egy nagy mosóházat az ólmos érczek mosására; ezt feleslegesnek tartja, mert a munka ugyis csak a nyári időre van tervezve, tehát nem volt szükséges e végett oly nagy épület felállitása. Elég lett volna a hányó alján egy kiválogató házat állitani fel, amelyben a kiválogatott érczet addig tározni lehetne, mig az érczzuzóhoz el nem szállittatik; a többinek mosása, szemelése, és ülepitése a szabad ég alatt is megtörténhetik nyáron. Az itt levő harzi bányászok berendeztek itt egy hányómosót is igen czélszerüen, melyet ezentul utánozni lehet.

71. Ezeket tartotta szükségesnek megemliteni, hogy feladatát megoldhassa, de jól érzi, hogy az idő rövidsége miatt nem foghatott fel minden egyes tárgyat annyira, amennyire óhajtotta volna.

72. A hiányok, melyeket észrevett, nem a mostani főkamaragróftól eredtek, s hogy azokat mindeddig meg nem javitotta, csak annak tulajdonitható, hogy kénytelen volt egy bizonyos összeget, mint felesleget, havonkint beszállitani.

73. Meglehet, hogy ez alatt a 1 1/2 év alatt, mióta a főkamaragrófi hivatal uj szervezete fennáll, több is történhetett volna a bajok javitására, de némely mellékes okok nem engedték, hogy megtörténjék, ami megtörténhetett volna. Igy az alkamaragróf, Hechengarten, ki a bányatanácsosok közt az egyedüli, aki bányába járni képes, és miután fiatal kora óta mindég bányáknál szolgál, és már egy terjedelmesebb bányát igazgatott is, teljesen képes mindent megtenni a reá bizott müvek hasznára, és erre sem a buzgóság sem a szorgalom nála nem hiányzik, ő annyira el

volt foglalva a Bánságba és más helyekre tett hivatalos utazásaival, hogy nem szentelhette magát egészen a selmeczi bányák tanulmányozására.

74. Hauptmann fő bányagondnok Idriáról betegen érkezett ide, s azóta mindig gyöngélkedik; ő neki kellene a bányamivelést vezetni, de betegsége miatt nem vala képes a szükséges helyi ismeretet magának megszerezni, s csak mások jelentései után intézkedik. Ennél fogva nem való ilyen nagy és fontos mü vezetésére.

75. Spiegel bányagondnok nagyon öreg már, hogy a bányába járhasson, most sem vett részt a bejárásokban, csak egyszer, és ugy látszik meg van arról győződve, hogy az itteni bányamivelésen javitani nem lehet.

76. Deadda bányagondnok segéd is beteg volt itt léte alatt, s általjában gyönge egészségü.

77. A bányatisztek többnyire megelégednek avval, hogy kötelességeiket a szokásos módra teljesitik ugy, hogy megrovást ne kapjanak.

78. Ilyen körülmények közt elkerülhetetlenül szükségesnek tartja, hogy a bányamivelés vezetése a főkamaragrófi hivatal felügyelete alatt egy ügyes és minden tekintetben képes egyénre bizassék.

Nem is lenne nehéz ilyen egyéneket itten találni; Schütz, Berger és Leibwurtz bányatiszt segédek igen ügyes, s az itteni viszonyokat ismerő emberek, és Zipser bányatisztet képessége és szorgalma mellett mindenütt kitüntették volna. Ő legjobban járatos az itteni viszonyokban, nem viseltetik ellenszenvvel az ujitások iránt, a jó tanácsot szivesen követi, és ha alkalma lenne más müveket is láthatni, az ott tapasztalt jobbnak átültetésére igen alkalmas lenne, és olyan ügyes bányatiszt válnék belőle, kinek párját keresni kellene. A fiatal emberek között az ifjabb Siby bányatiszt segéd, és Greger bányaügyelő látszanak olyanoknak, kikből jó bányatiszt válhatna.

79. Szükségesnek tartaná, hogy ezek a fiatal emberek tapasztalati utazásokra küldessenek, hogy különösen a gépészetet, a biztonositási és fejtési munkákat tanulmányozzák, ilyenek azután sokkal könnyebben megjavithatnák az it-

teni hiányokat, mint az idegenek tehetnék.

80. Végre azt javasolja, hogy szabályul mondassék ki, hogy senki se lehessen bányatiszt, ki a bányákban nem dolgozott, és egy ideig bányaügyelő nem volt.

81. A látásból és hallásból egyedül nem lesz senki jó bányatiszt. A munkásoknak nincs elég bizodalma az olyan tisztekhez, kik a gyakorlatban nem szolgáltak, és őket nyiltan vagy titokban kinevetik.

82. Ellenben igen jó benyomást tesz rájok és szorgalomra ösztönzi őket, ha látják, hogy a bányamunkát kitünően ismerők emelkednek a vezetői tisztségekre.

83. Azok a gyakornokok, kik a bányamunkára nem alkalmasok, más szaknál alkalmazhatók.

84. A bányatisztek gyakori áthelyezése egy mütől a másikhoz, igen káros, az illetők az által megzavarodnak, intézkedéseiknek sikerét nem tapasztalhatják, a telérek változásait nem tanulmányozhatják, s nem kisérhetik figyelemmel. Azt a czélt, hogy a bányatisztek az egész kerületet ismerni tanulják, jobban el lehet érni avval, ha részt vesznek a főbejárásokban, melyek gyakran tartandók.

85. Czélszerü lenne nehány bányajárót is tartani, kik, anélkül, hogy intézkedhetnének, csak utána néznének, hogy a tanácskozások határozatai miképen hajtatnak végre, a szakmányok nem magasak-e, és mindenről ami a bányában történik, jelentést tennének a főkamaragrófnak, alkamaragrófnak, és a főgondnoknak.

86. Szükséges, hogy a bányatiszteknek és ügyelőknek részletes utasitások adassanak, hogy miképen kell teendőiket végezni.

2. Bányabirósági adatok, 1650-1749

1650 január 7-én Schultz György pénztárnok, Steiffenegger Venczel fő felügyelő, Haydt Jeromos bányabiró, Pestaluz Tóbiás és Hans Georg Weisz bányaesküdtek, Zweig János bányabirósági irnok, Koch Jakab és Himmelreich János bányatisztek, és Scharinger János felsőbiebertárnai sáfár jelentést tesznek egy főbejárásról, melyet a mult év utolsó napjában tartottak. E jelentés szerint:

Beszállottak Windschachton, és 320 ölnyire mentek a Kórháztelér fő vájatvégéig, hol a telér kvarczos, vastag, és érczczel behintett, a vájárok utoljára egy héten 6 rümpel 24 latos érczet termeltek itt. A telérnek be nem váltható része jó zuzóércz. A szakmány 7 ft per Lachter /verdingt/.

A vájatvég előtt egy keresztvágattal keresték a fekvő lapot, de 4 ölet vágtak ki és még nem találták. Ez egyelőre szünetelhet.

A vájatvég előtt 3 ölnyire egy ereszke számára előkészittetik a vitla helye. Itt egy nyilt keresztér megy a fedübe, melyet megvizsgálni kellene.

Ettől 18 ölre kifelé lementek a fekülapon egy talppásztára hol az ércz 1/2 kalapács vastag, 24-30 latos, itt dolgozik 4 ember.

Ezek alatt dolgozik 4 ember, az ércz 3 ujnyi vastag 30-40 latos.

Ezektől jobban fél felé dolgozik 4 ember egy lyukasztáson a légcsere helyreállitása végett.

Azután leszállottak a középső vitlán és találtak 3 embert egy pásztán, hol a telér vastag, de nem igen érczes.

Ezektől észak felé dolgozik 4 ember, hol a telér már érczesebb.

Ezek alatt 4 ember a lágy telérben 20-27 latos érczeket termel.

Ezek alatt 6 ember mélyiti az ereszkét és 47 latos érczeket termel.

Ezektől szintesen dél felé dolgozik 5 ember egy vájat

végen, hol az ércz 21-43 latos. Nehogy evvel véletlenül vizet nyissanak, javasolják, hogy az altárnáról egy ereszke mélyittessék lefelé hozzá,mellyel egyszersmind a levegőt is javitani fogják.

E szintben vissza észak felé egy fedü vágaton mentek át a fekülapra és találtak ott 4 embert, kik 37 latos érczeket váltottak be.

Ezek alatt dolgozik a talppásztán 6 ember, és 34 latos érczeket termel.

Ezek alatt dolgozik 4 ember 34 latos érczeken.

Ezek alatt dolgozik 4 ember 40 latos érczeken, az ércz 1 kalapács vastag.

Ezek mellett dolgozik 5 ember 40 latos érczeken.

" " " 5 ember, a telér itt szakadozott.

" felett " 5 " 45 latos érczeken.

A fekü lapon kissé feljebb menve találtak 3 embert 41 latos érczekkel.

Ezek felett dolgozik 4 ember szakadozott teléren.

" " észak felé dolgozik 5 ember 33 latos érczeken.

" " " " " 4 " szakadozott teléren.

" " " " " 4 " 24 latos érczeken.

" " " " " 4 " 20 " "

" " " " " 4 " a vájatvégen 35 latos érczeken.

" " délfelé " 4 " a főtepásztán szakadozott teléren.

" " északfelé " 6 " 41 latos érczeken.

" " " " 4 " 41 " "

" " " " 4 " 35 " "

Ezek felett, a felsőbiebertámai palló alatt, dolgozik 4 ember egy lyukasztáson légvezetés végett.

E fejtéseken tehát 122 vájár dolgozik, és jó érczeket termel.

A régiek vájatvégétől 45 ölnyire dél felé van egy kvarczos vékony ér, melyen érczmyomok láthatók, ennek megvizsgáltatása javasoltatik.

Hasonlóképen javasolják a Kórház telér megvizsgálását a 74-ik ölben a fővágat felé, ott, hol a telér elágazik, és

a fedülapot a régiek elhagyták.

A régi mivelésekben a Gümpelzech-ben dolgozik 4 vájár egy vékony teléren és 50 latos érczeket termel.

A fő keresztéren dél felé a vájatvég kemény de jó reménységü.

A fedü akna felső része kiácsolandó legközelebb.

A Magurka felett is kijavitandó az ácsolat.

A Weiden akna jó karban tartandó.

1650 február 12-én Bossányi Andrásné szül Khaiser eladta a Felsőbieber tárnánál birt 1/160 részét Khaiser Ulrich Györgynek 800 ftért /tehát a bánya ekkor 128 000 ftra becsültetett./ A szerződést aláirták: Andreas Bossányi de Nagy Bossány, Sigismundus Bossányi, Laurentius Bossányi, Catharina Bossányi geb. Kaiser, Georg Ulrich Kayser, Matthias Kayser, Mattheus Riedtmüller.

1651 január 3-án felterjesztették Steiffenegger Wenzel főfelügyelő, Haydt Jeromos bányabiró, Weisz György János bányaesküdt, Scharinger János sáfár, Himmelreich János bányatiszt, és Pauer János bányatiszt jelentésüket egy főbejárásról, melyet a mult év utolsó napjaiban tartottak Felsőbieber tárnán. E jelentés szerint a kórháztelér fővájatvége 334 ölnyire van Windschacht-tól, és "solches also befunden, dasz in Wahrheit dem lieben Gott von herzen darfür zue dankhen". Az ércz vastagsága 2 kalapács /=1/4 Lachter/ és tartalma 50 lat; itt dolgozik 5 ember,

a 2-ik	csapatban	dolgozik	5	ember,	az ércz	50 és 23	latos,	
a 3-ik	"	"	4	"	"	"	18-17	"
a 4-ik	"	"	5	"	"	"	25	"
az 5-ik	"	"	5	"	"	"	17	"
a 6-ik	"	"	4	"	"	"	20-18	"
a 7-ik	"	"	4	"	"	"	34-20	"
a 8-ik	"	"	4	"	"	"	60-18	"
a 9-ik	"	"	4	"	"	"	58-20	"
a 10-ik	"	"	4	"	"	"	58-20	"
a 11-ik	"	"	4	"	"	"	40-15	"
a 12-ik	"	"	4	"	"	"	32-20	"

a 13-ik	csapatban	dolgozik	4	ember,	az	ércz	48-24	latos,
a 14-ik	"	"	4	"	"	"	58	"
a 15-ik	"	"	4	"	"	"	57-21	"
a 16-ik	"	"	4	"	"	"	48	"
a 17-ik	"	"	4	"	"	"	24	"
a 18-ik	"	"	4	"	"	"	56-25	"
a 19-ik	" az előmélyitésben	dolgozik	4	"	"	"	57-21	"
a 20-ik	"	"	4	"	"	"	34-23	"
a 21-ik	"	"	5	"	"	"	40-25	"
a 22-ik	"	"	4	"	"	"	20	"
összesen			95	dolgozott a fejtésen.				

A légcsere igen gyenge volt, és több helyen lyukasztásokat kellett elrendelni légvezetés végett.

A Rothe Kluft megvizsgáltatása elhatároztatott, mert voltak rajta 6, 8, 10, 18, és 30 latos ércznyomok.

A Gümpelzeche-ben egy fejtés készittetik elő a Biber teléren.

A főkeresztér megváltoztatta csapását, és most párhuzamos a főtelérrel, föltárása folytattatik.

1651 május 21-én történt Bieber altárna és az Uj Windschacht között a lyukasztás.

1651 október 14-én szerencsétlenség történt Felsőbieber tárnán, Hropf András vájár érczkosarakat és egy nagy kalapácsot akart egy ereszkébe lebocsátani, mely alkalommal a nagy kalapács leesett az ereszkébe és egy ott átmenő ácsot, Schernowitzky Pétert agyonütött.

1651 november 17-én megérkezett Selmeczre a királyi biztos: Georg Andre Edler von Sonnau auf Reichersperg Freyherr; és jelen volt 18-án a felsőbiebertárnai fizetésnél; 20-án pedig bejárta Felsőbieber tárnát, és amint Windschachton kiszállott, kevés hijja volt, hogy a hámból ki nem esett. November 23-ára berendelte a biztos a tiszteket és részeseket mind Felsőbiebertárnára a számbavételhez, azon megjegyzéssel, hogy ez alkalommal mindent, ami Ő Felségének és a részeseknek tulságos megterheltetésével eddig illetéktelenül

elszámoltatott, arra figyelmeztessék őt, hogy minden visszaélést azonnal megszüntethessen. A meghivottak megjelentek ugyan, de visszaélésekről, tulságos megterheltetésekről, vagy illetéktelen felszámitásokról tudni nem akartak.

Erre a biztos november 24-én ujra felszólitotta őket, és szigoruan megparancsolta, hogy semmit el ne hallgassanak, és minden visszaéléseket neki azonnal feljelentsenek.

November 25-én a bányabiró magához rendelte a részeseket, tiszteket, altiszteket, és a munkásokat, kik meg is jelentek, s felolvasván nekik a királyi biztos rendeletét, egyenkint szólitotta fel őket, adnák elő véleményüket.

A részesek azt felelték, hogy e végett Ehrenreuthernél fognak tanácskozást tartani, és annak eredményét irásban fogják felterjeszteni.

Pauer János bányatiszt azt mondja, hogy nem tud egyebet felemliteni, mint azt, hogy a fizetési ivek szerint kivágott távolságok nem egyeznek a valósággal és rendesen nagyobbak. Továbbá azt véli, hogy télen a szivattyusok bérét le lehetne szállitani.

Scharinger János sáfár azt mondja, hogy olyan nagy münél, mint Bieber tárna, megeshetik, hogy néha tévedések történnek. Ő teljes erejéből igyekszik mindent a legjobban intézni, és hiven elszámolni, s nem tud semmit, amit változtatni kellene, legfeljebb azt-mondhatja, hogy ha a vájárok a kosarakra jobban vigyáznának, hetenkint 5 fttal kevesebbet lehetne kiadni.

Az ügyelők nem tudnak semmi javitani valót. Hasonlóképen a repesztők, kovácsok, és a többi munkások.

A bányarészesek azonban, kik Ehrenreutternél tanácskoztak, jobban megértették a királyi biztos szándékát, és sorba tárgyalván az előforduló költségeket, mindegyikre megtették észrevételeiket, melyek a költségek leszállitására voltak irányozva.

Kifogásolták a nyugalombéreket, a magas munkabéreket, a repesztés nagy költségeit, a kovács költségeket, járgány szállitás költségeit, a fuvarok költségeit, s minden anyag költségeket.

E kifogások felderitése végett kimutatták másnap a tisztek, hogy Felsőbieber tárnán a kórház teléren 13 vitla van, melyekhez 107 ember kell; van továbbá 12 szivattyu 36 emberrel, és 11 egyes szivattyu 11 emberrel, a szivattyuk rendben tartására pedig kell 6 ember.

Kimutattatott továbbá a faggyu felhasználás, mely szerint hetenkint 9 mázsa 44 font faggyura van szükség, de egyszersmind kimutattatott, hogy hetenkint csak 5 3/4 mázsa használtatik fel, mert azok a munkások, akik rendkivüli munkaszakot végeznek, nem kapnak erre külön faggyut.

Kimutattatott végre, hogy Uj Windschacht lemélyitésénél a bérfizetésekben 46 öl fizettetett, az akna pedig 41 1/2 öl mély. Nádor akna lemélyitésénél fizettetett 22 öl, az akna pedig 19 1/2 öl mély.

1651 deczember 5-én reggeli 5 órától délig és délután 2 órától estig tanácskozás tartatott e felett a kamaraudvarban, és határoztatott:

A tiszti fizetések megmaradhatnak, hanem a meglévő 3 ügyelő mellé még 3 ügyelő alkalmaztassék, kik a felirásokat és rovásokat ellenőrizzék.

A nyugalombérek nagyobb része megszüntetik.

Az érczszakmány a kisebb részesek jelenlétében határoztassék meg.

Minden munkásnak csak 8 órai munka engedtessék meg naponkint, tehát hetenkint legfeljebb 7 napszám, a 8 órai munkaszakért pedig 1 1/2 négy órai bér fizettessék.

"Denen Hutleuthen hat Herr Commissar gleichergestalt wie oben bey den Sprengern mit commination des Henkhens zuegeredt, weil sie auch gemelt, es möchte die yetzige bestellung mit dem gesindl kheinen bestandt haben, sondern einen stekher verursachen".

A drágaságot is felemlitették a tisztek, mire a királyi biztos azt felelte, hogy épen a nagy bérek miatt van a drágasága, mert a munkások sokat fizethetnek; midőn az ő szolgái a napokban a vásáron csirkét akartak venni, a kialkudott csirkét egy vájárné kivette a kezéből és 3 denárral többet

adott érte.

A kovács munka az eddigi mesternek adatott ki 60 ft átalány mellett.

A faggyu fogyasztás jóváhagyatott /pedig a kimutatásban ott volt a bányabiró is hetenkint 6 font faggyuval, ámbár nem jár hetenkint a bányába./

A fa átvétele a részesek ellenőrködése mellett történjék.

1652 január 20-án kineveztetnek Felsőbieber tárnára ellenőrködő ügyelőkké: Hasaeus Fülöp Jakab, Kopp Mihály, és Hainrich János.

1652 márczius 12-én utasitja az administrator a bányabiróságot az udvari kamara rendelete következtében, hogy a Brenner szövetkezet hitelezőinek panaszát tárgyalja és abban itéletet hozzon.

1652 márczius 20-án jóváhagyja a király Sonnaw báró intézkedéseit, melyek szerint:

1. A szivattyusoknak adatni szokott kenyér és sör, ami hetenkint 49 ft 50 dr kiadást okozott, megszüntetik, mert nem dolgoznak folytonosan, hanem 1/2 óráig is pihenhetnek, mig a viz meggyül.

2. A szivattyusok bérét 638 ft 55 denárról leszállitotta 406 ftra hetenkint.

3. A kovács béreket 107 ftról leszállitotta 60 ftra.

4. Az érczkosarak költségét 63 ftról leszálli[illegible]ta 42 ftra.

5. A repesztőpor fogyasztást 90 fontról leszállitotta 6 fontra.

6. Az érczosztásnál és számbavételnél szokásos evést ivást, mely 41 ftba került, eltiltotta.

7. Öt trabant bérét, kik egyébiránt a bányában dolgoztak, megszüntette.

8. Az érczek fejtésének költségét 571 ft 65 drról leszállitotta 450 ft 34 denárra.

9. Az ácsok bérét leszállitotta 96 ft 87 drról 85 ft 04 drra.

10. Scharinger sáfár heti bérét 2 ft 50 dr megszüntette.

11. A nyugalombéreket leszállitotta 35 ft 74 drról 25 ft 54 drra.

12. Az aknaszállitók bérét leszállitotta 33 ftról 30 ftra.

13. A fafuvarbéreket leszállitotta 55 ftról 39 ftra.

14. A szivattyuőrök bérét leszállitotta 18 ft 60 drról 14 ftra.

15. A csatlósok bérét leszállitotta 11 ft 54 drról 6 ft 45 drra.

16. A heted elszállitásáért hetenkint fizetett 3 ftnyi bért eltörülte, mert azt most a járgánylovak kötelesek elszállitani.

17. A pótló müszakokat, melyek hetenkint 59 ft 95 dr költséget okoztak, eltörülte.

18. A kamarai lovak 47 ft 18 dr heti költségét leszállitotta 7 ft 18 denárral.

19. Eltörülte azt a szokást, hogy az érczosztásnál több rümpl iratott és fizettetett, mint amennyi a kohónak átadatott.

A király megparancsolja az administratornak, hogy ezeknek az intézkedéseknek pontos megtartására felügyeljen, a hütelen érczválasztó ügyelőt, Ertl Pált pedig azonnal tegye ki hivatalából, és adjon jelentést, miképen lehetne őt megbüntetni példásan, és a sok éven át okozott kárt miképen lehetne rajta megvenni.

A király ugy fogta fel Sonnaw jelentését, hogy az általa redukált összegeket eddig is hiába fizették, és a tisztek illetéktelenül maguknak eltulajdonitották.

/A mult évben tartott tanácskozás alkalmával ugy magyarázta meg Ertl a felesleges rümpelek számát, hogy régóta szokás volt Felsőbiebertárnán azoknak az asszonyoknak, kik a próbákat az érczválasztóból a próbaházba beszállitották, azért egy-két rümpelt irni fel, és megfizetni; e szokást ő már ugy találta, midőn választó ügyelővé kineveztetett./

1652 julius 26-án Sonnaw királyi biztos közbenjárására

beleegyeztek a brenneri hitelezők, hogy követeléseik kiegyenlítésére még egy évig várni fognak, akkor azonban az adósok őket bizonyosan ki fogják elégiteni, és ez iránt egymás irányában kezességet vállalnak.

1652 julius 31-én rendelte a királyi biztos Sonnaw báró, hogy a tisztek és részesek Felsőbieber tárnát bejárják, és jelentést tegyenek, hogy miért emelkednek megint a költségek, melyek az ő mult évi intézkedései következtében egy ideig alább szállottak?

A bejárás megtartatván augusztus 6-án jelentést tettek Schulz György könyvvivő és Gallus György ellenőr, hogy összehasonlitották a költségeket azokkal, melyeket a királyi biztos előirányzott, és ámbár a legpontosabb gazdálkodással jártak el, mégis el nem kerülhették, hogy a valóságos és előirányzott költségek között néha különbségek ne keletkezzenek. E különbségek főképen az érczkosarak fogyasztásánál, az ácsok, csillérek, fafuvarosok és érczfejtők költségeinél mutatkoznak.

Az érczkosarak fogyasztása emelkedik a termeléssel, és átaljában nem egyenlő, egyik héten több, máskor meg kevesebb, mint előirányozva van; igy az elmult héten az előirányzott 42 ft-nál nagyobb volt a kosarak költsége, de az előtt egy héttel csak 25 ft, és a jövő héten is kevesebb lesz 42 ft-nál; egyébiránt adja isten, hogy minél többre legyen szükség.

Az ácsok költsége sem maradhat mindég 86 ft amint előirányoztatott, mert a bánya a mult év óta 15 öllel hosszabb lett, és 3 uj ereszke mélyittetett, melyeket mind ki kellett ácsolni. Ezenkivül megemlitik, hogy Weiden akna is omladozó félben van, és azt, valamint az Uj Windschachtot és Nándor aknát ki kell ácsolni, ami mind növelni fogja az ácsok és fafuvarosok költségét. A fafuvar eddig nem emelkedett ugyan igen magasra, mert a mult évről nagy fakészlet maradt, de ez már fogyatékán van és uj fával kipótolandó.

A csillérek, vitlázók és takaritók bérei is szükségképen emelkednek a bánya terjedelmével és mélyebbitésével; a

mult év óta 4 uj pászta vétetett munkába.

Legjobban emelkedett az ércztermelés költsége /Arztkhauf/ mert az ércztermelés is növekedett, ámbár a fémtartalom mázsánkint apadván, a fémtermelés most is 5-600 márka hetenkint. Az ércszakmány azonban ugy van adva, amint azt a királyi biztos meghatározta. Az igaz, hogy e mellett nehány csapatnak igen jó keresete van, ha sok ércet termelhet, de ezt meg is érdemlik, mert ha kevesebb az érczük, akkor néha igen kis bérrel kell megelégedniök.

Megfontoltatott, valjon nem lenne-e jobb az ércszakmányt elhagyni, és az ércfejtést napszámban eszközöltetni? Evvel a móddal már tettek kisérletet, de azt ismét elhagyták, mert a mellett a vájároknak nincs semmi érdekük az ércz kiválasztására, nem bánják akár ércet, akár meddőt vágnak, és roppant kárt tehetnek a birtokosoknak, ugy, hogy ha e mód szerint történnék a fejtés, minden pásztához egy ügyelőt kellene állitani.

Azt is megfontolták, hogy nem lenne-e jó az ércvájárokból egy részt elbocsátani, és a pásztákat 4 ember helyett csak 3 emberrel miveltetni; ezt megtehetik ha a királyi biztos parancsolja; de a következése bizonyosan csak az lesz, hogy még nagyobb mértékben fog a termelés apadni, mint a költség, mert a vizemelés és bányafenntartás költsége ugyanaz marad, akár 10, akár 100 vájár van a fejtésen.

1652 augusztus 30-án figyelmeztette a bányabiró a felsőbiebertárnai munkásokat, hogy ha munkába jönnek, vagy haza mennek, fegyvereiket mindég magukkal vigyék, és vigyázzanak, mert az a hir jött, hogy a törökök valamely csapásra készülődnek.

1653 február 1-én meghallotta a bányabiró, hogy András társnaiak az ő főkeresztvágatukat, mely egy ideig szünetelt, folytatták, és vele ujabb időben érczet is találtak, melyet a talp alatt már meg kezdtek fejteni. A bányabiró erről jelentést tett az administratornak, ki február 3-án kelt válaszával megparancsolta, hogy az ügynek megtekintésére András társán főbejárás tartassék.

A főbejárás meg is tartatott február 5-én és ugy találtatott, hogy András tárna főkeresztvágata, melyet ők Patientia vágatnak neveznek, az utolsó időkben folytattatott, és vele 37 1/2 ölben szép érczet ütöttek meg, melyen már 13 ölnyire lemélyitettek, e mélységben az ércz 3 ölnyire a fedübe van elvetve.

Következő nap kérték a felsőbiebertárnaiak, hogy a bányabiró tiltsa meg András tárnának ott a további mivelést, mert az már Bieber tárna telkében az uj Nándor akna hányója alatt van; Ungedew azonban azt vitatta, hogy ők nem jöttek még ki saját telkükből, "wehren die Pieberstollner fortgefahren mit ihrem Creuzschlag, hetten sie es ebensowohl erreichen khönnen, aber so haben sie es verschlaffen"; s kérte, hogy ha nekik megtiltatik a mivelés, tiltassék meg Bieber tárnának is, hogy arra felé a keresztvágatot ne hajtsa. A bányabiró erre azt határozta, hogy mind a két fél folytassa mivelését, de az ércz, melyet András tárna ott nyerni fog, egyelőre letéve tartassék.

1653 február 11-én az administrator rendeletére megérkeztek Selmeczre, mint szakértő biztosok, Schröter Damian körmöczi pénzbecsőr, Stärbitz János és Bray György János körmöczi polgárok, Hofer Daniel Beszterczebányáról, Tschappelmann és még egy bányaügyelő Urvölgyről. Ezeknek meg kellett volna vizsgálni az András tárnai mivelést, és véleményt adni felőle, de Ungedew kifogást tett a bejárás ellen, és azt addig elhalasztatni kérte, mig az administratorhoz küldött felterjesztésére válasz nem érkezik. A biztosok tehát ismét haza mentek.

1653 márczius 18-án Scharinger János felsőbiebertárnai sáfár békejegyet kér a bányabirótól, mert a legközelebb ismét lyukasztani fognak András tárnával.

1653 julius 6-án bejárás tartatván Bieber altárnában feljegyeztetett, hogy a feküvágatban egy szép telér ütetett meg, és 20 ölnyire fölfelé megvizsgáltatott, s érczesnek találtatván 15 csapattal minden csapatban 4 emberrel, munkába vétetett.

1653 julius 19-én kérte a királyi ellenőr a bányabiróságot, hogy vizsgálja meg valjon nem történt-e valami rendetlenség Bieber tárnán a vitlások müszakjának feljegyzésénél? A vizsgálat kideritvén, hogy a mult hetekben a vájárok a mélyebb szintről a tárna felett levő munkahelyekre tétettek át, de azért a vitlások költsége még sem kevesbedett; meginttettek az ügyelők, hogy feljegyzéseiket hüségesen tegyék, mert meg fognak büntettetni.

1653 október 4-én kérte Reul Susanna szül. Krieger, hogy a brenneri számadásokból hitelesen mutattassék ki, mennyi volt a jövedelmi felesleg 1619-től 1636-ig? E kimutatás szerint tett a felesleg

1619-ben	18.562	ft 50	dr
1620-ban	34.031	" 25	"
1621-ben	22.687	" 50	"
1622-ben	52.593	" 75	"
1623-ban	51.785	" 15	"
1624-ben	50.487	" 55	"
1625-ben	26.798	" 95	"
1626-ban	8.763	" 15	"
1627-ben	8.398	" 50	"
1628-ban	990	" -	"
1629-ben	-	-	"
1630-ban	83.404	" 20	"
1631-ben	77.222	" 95	"
1632-ben	43.663	" 99	"
1633-ban	9.152	" 55	"
1634-ben	14.504	" 40	"
1635-ben	10.103	" 35	"
1636-ban	6.335	" -	"
összesen	519.484	ft 74	dr,
tehát 18 éven át évenkint átlagosan	28.860	ft 26	dr.

1653 október 22-én megtörtént reggel 5 órakor a lyukasztás András tárna és Bieber tárna közt a feküvágattól inditott mivelésben. Az András tárnaiak azt vélik, hogy a Bieber tárnaiak az ő telkükben vannak, és kérik, hogy a mivelés nekik további határozatig ott megtiltassék.

1654 január 17-én kelt jelentés szerint a mult év végén bejáratott Felsőbieber tárna és jó rendben találtatott, a fedü éren a talp alatt levő pászták szünetelnek, mert a munkások a feků érre mentek át az altárna szintje felett, és ott dél felé mindenütt igen szép az ércz, de kemény.

1654 márczius 14-én jelenti a bányabiró az administratornak, hogy az 1640 október 31-én történt leszámolás szerint volt a Brenner szövetkezetnek

összes tartozása	144.197 ft 26 dr	
" követelése	9.186 " 95 "	
tehát tartozása	135.010 " 31 "	
ebből esett Gienger báróra	68.732 " 52 "	,
levonva a szövetkezetnek kölcsönadott	25.443 " 08 "	
marad Gienger tartozása	43.289 " 44 "	,
és mivel a szövetkezet követelései és költségek, ehhez adva a reá eső részt	4.676 " 99 "	
tesz	47.966 " 43 "	.

Ezen kivül tartozik még a báró:

Bantmannak	250 ft - dr	
Kölbl árváknak	650 " - "	
társpénztárnak	500 " - "	
Mohenkappl Juditnak	455 " - "	
kisebb bányaköltségekre	117 " - "	1.972 " - "
Összes tartozás		49.938 ft 43 dr.

1654 május 11-én felolvastatott a kamaraudvarban a bányapolgárok és tisztviselők előtt a királynak egy rendelete, melyben megparancsoltatik, hogy ezentul nemcsak a gazdag érczek, hanem a zuzóérczek is szétosztassanak a részesek között a részek aránya szerint. A rendelet azt mondja, hogy a szegényebb /7-10 latos/ érczek már a hányóra döntetnek a zuzóérczek közé, és ezekből mindenki annyit hord el, amennyi ne-

ki tetszik, miáltal a kincstár megkárosodik. A király rendelete 1653-ik deczember 20-án kelt.

E rendelet következtében bejárták május 12-én a selmeczi zuzókat, hogy az ott levő zuzóércz készletet megtekintsék, és ugy találták, hogy:

a Frisowitz- és Vichter-féle zuzóban m.e. 15 szekér zuzóércz van készletben, mely 2 hét alatt feldolgozható; a zuzóban dolgozzák fel a Sockh és Wenger örökösök is zuzóérczeiket. A zuzóban jár 6 nyil és 2 szir.

A Reutter-féle zuzóban, mely a Siceli társaságé, annyi készlet van, hogy 2 hónap alatt alig lesz feldolgozható, mert itt csak 2 nyil és egy szir dolgozik.

Azután felmentek a kincstári két zuzóhoz, melyeknél nagy készletet találtak; mindegyik zuzóban dolgozik 3 nyil és 2 szir.

1654 május 20-án főbejárást tartott Steiffenegger Márton Felsőbiper bérben tárnán és erről következőket jelenti junius 2-án.

Beszállottak Windschachton, és az altárna szintjén mentek a Kórház teléren levő első ereszkéhez, és ezen leszállottak a középső nyilámra, itt megnézték a vájatvéget, és lementek volna még a mélyebben fekvő fejtési pásztákra is, melyeken azelőtt 8 csapatban 32 ember dolgozott, de viz miatt nem lehetett most oda lemenni, mert a szivattyusok nem birták a vizet lehuzni; most ugyan minden szivattyuhoz még egy embert alkalmaztak, és igy naponként 5/4 öllel apad a viz, s lehet remélni, hogy a 12 ölnyi magasságban álló vizeket nemsokára legyőzik, és a fejtést folytathatják.

Ismét felfelé menve Pfaffinger járatára jutottak, hol egy fekü vágat hajtatik, mellyel nemsokára érczet érni reméllenek, de rossz a levegő. A vájatvégen a szakmány ölenkint 50 ft.

Innen felmentek egészen az altárna szintjére, és megnézték itt a vájatvéget. A szakmány 8 ft.

Itt egy feküvágat hajtatik, mely már nemsokára eléri az érczet, de a kőzet igen kemény; a szakmány ölenkint 75 ft.

Azután bementek a főfeküvágatba, mely folytattatik, és

nemsokára megint telért fog érni.

Innen észak felé mentek a telér után az érczfejtésekhez, és találtak az altárna szintje alatt:

1.	4	embert, kik	25	rümpelt	termeltek	/7 rümpel=	2	mázsa/ 20 latos
2.	8	" "	51	"	"	"	43	"
3.	4	" "	36	"	"	"	25	"
4.	6	" "	21	"	"	"	27	"
5.	8	" "	41	"	"	"	41	"
6.	4	" "	23	"	"	"	26	"
7.	8	" "	54	"	"	"	28	"
8.	4	" "	40	"	"	"	30	"
9.	12	" "	ezek még nem termeltek.					
10.	8	" "	112	rümpelt	termeltek		27	"
11.	8	" "	102	"	"		43	"
12.	12	" "	86	"	"		27	"
13.	4	" "	16	"	"		20	"

Az altárna szintje felett pedig:

14.	4	embert kik	36	rümpelt	termeltek	34	latost
15.	4	" "	26	"	"	41	"
16.	4	" "	30	"	"	26	"
17.	4	" "	23	"	"	30	"
18.	8	" "	45	"	"	42	"
19.	4	" "	30	"	"	34	"
20.	4	" "	14	"	"	27	"
21.	4	" "	15	"	"	26	"

E szerint volt a termelés az altárna szintje alatt	338 márka
és az altárna szintje felett	133 "
hetenkint összesen	471 " ./

A keresztvágattal, ha tovább fog hajtatni, a Valentinus telért az 54-ik ölben, az Althandler telért pedig a 75-ik ölben lehetne elérni, ha a közbe eső hegygerincz meg nem változtatja csapásaikat.

Meghagyatott Heinrich János bányatisztnek /Einfahrer oder Überreiter, wie man dieser Orthen zu nennen pflegt/,

hogy a Steinernschachttól kezdve mérje fel az altárnát, a rothapfelbaumi vágatban levő Biebertelérig, hogy azután az átvágott erek feltárása iránt intézkedni lehessen. Jó lenne azt az eret is tüzetesebben megvizsgáltatni, mely a Steinerschachttól a 37-ik ölben van, és mely ugyanannak látszik lenni, amelyen a Dániel vágat alatt a jó ércz termeltetett, de a közben levő hegygerincz miatt megromlott.

A Nándor tárna el fogja érni a Kórház telért, ha még 30 ölnyire hajtatik; a tárnára jól kell ügyelni, hogy gyorsan hajtassék, mert érczet fognak vele felnyitni.

Nándor akna már 42 öl mély, a viz belőle elszivárog, tehát minden perczben várják, hogy meg fogja ütni a fedüeret. Ennek az aknának az elkészitése nagyon meg fogja könnyiteni a szállitást és vizemelést, mely utóbbi most hetenkint 309 ftba kerül, azután pedig, ha a szivattyuk lóerővel hajtatnak, nem fog többe kerülni 100 ftnál.

1654 május 29-én határoztatott egy közös tanácskozás alkalmával, hogy a városi völgyben levő 4 zuzó üzeme egyesittessék, és a zuzókban nyert mara osztassék ki a részek arányában. A zuzók belső berendezését Felsőbieber tárna tartsa fenn, az épületet azonban az épület tulajdonosa. Mayerle Lőrincz neveztetett ki sáfárrá, és Winkler Jakab irnokká.

1654 junius 25-én határoztatott, hogy a szivattyuhuzáshoz minden szivattyunál 4 ember alkalmaztassék 3 helyett, ellenben a szivattyusok napi bére 23 denárról 20 denárra leszállitassék.

1654 október 7-én kelt bejárási jelentés szerint a Felsőbieber tárnai északi vájatvég a Kórház teléren már 40 ölnyi hosszuságban minden ércz nélkül haladt, hasonlóan az András tárnai vájatvég is, mely 6 öllel még tovább haladt észak felé, nem talált érczet; a Pachen tárnai telekből pedig 2 vájatvég hajtatik dél felé az emlitett vájatvégek felé, de ezek is meddők. Pachen tárna és András tárna közt még 8 öl, Pachen tárna és Bieber tárna közt pedig még 14 öl lenne kivágandó; de mivel a telér mindenütt meddő, bejárók nem javasolják a vájatvégek folytatását.

1654 november 24-én bejelentették a kamarai tisztek, hogy délelőtt 11 és 12 óra közt lyukasztott Nándor akna az András tárnai felső vájatvégbe. Midőn azután másnap a szemle megtartatott, ugy találták, hogy az akna egy evésbe jutott.

1654 deczember 1-től 4-ig hosszas tárgyalások folytak a bányabiróságnál amiatt, hogy András tárnának volt-e joga a Kórház teléren és mellékerein a Nándor akna alatt is fejteni?

Az András aknaiak azt állitották, hogy jogosan magukénak tarthattak mindent, ami Felsőbieber tárna főtéje felett van, mert az 1648-ban közöttük létre jött egyezség ezt határozottan kimondja. A felsőbiebertárnaiak ellenben azt állitották, hogy az 1648-iki egyezség csak az András tárnai telkekben levő telérrészre vonatkozik, Nándor akna pedig e telken kivül esik, és midőn lemélyitése engedélyeztetett, és telkét megkapta, András tárna részéről nem tétetett ez ellen kifogás; Nándor akna tehát saját telkében van, és ott nincs András tárnának semmi joga. A bányabiróság is ezen utóbbi nézetben volt, és deczember 4-én azt határozta, hogy András tárna a Nándor aknai telkekben többé ne dolgozzék.

1654 deczember 15-én kitüzetett a bányában Nándor akna telkének határa, melyen tul András akna a kórház telért a fölszinig, és a lebegő határig lefejtheti.

1655 deczember 28-án a meghalt Scharinger János helyébe Scharinger András neveztetett ki ideiglenesen felsőbiebertárnai sáfárrá.

1656 február 25-én folyamodtak a szivattyuhuzók, hogy bérök felemeltessék.

1656 február 28-án Felsőbieber tárnán tartott tanácskozmányban kérték a kisebb részesek, hogy a sáfár hatásköre szorittassék meg; ne engedtessék meg, hogy ő az anyagokkal kereskedést üzzön, fürészmalmot s lovakat tartson; ne engedtessék meg, hogy bort mérjen; a részeseknek hetenkint kétszer bejelentse a bánya állását; és hogy a sáfár a bányatisztek alá rendeltessék.

1656 márczius 8-án jelenti a bányabiró, hogy a Felső-

biebertárnai felső mivelésekben a kereszt éren egy ereszkében keskeny, de jó érczek nyittattak meg, melyek 41 latot tartalmaznak, s javasolja a mélyités folytatását. A kórházteléren levő mély mivelések silányulni kezdenek.

1656 junius 21-én következőleg állapittattak meg a munkások hetibérei, tekintettel arra, hogy az élelmi szerek drágasága meglehetősen megszünt:

Akna ács mesternek hetenkint	2 ft 50 dr
" legénynek	1 " 18 "
Bánya ács mesternek	2 " 10 "
" " legénynek	1 " 50 "
Csatlósnak	1 " 47 "
Csillérnek	2 " 50 "
Járgány szállitónak 2 lóért	5 " - "
Takaritó fiuknak	- " 7-10"
Vaskő fuvarosoknak egy szekérért	1 " 25 "

1656 julius 20-án jóváhagyta a király azon egyezséget, mely junius 14-én András tárna és Felsőbieber tárna közt köttetett az eddigi egyenetlenségek megszüntetése végett. Ez egyezség szerint megengedtetett, hogy András tárna a Patientia vágatban, melyben már 3-ik éve, hogy meg van neki tiltva a mivelés, ugyan ennyi időig tetszése szerint dolgoztathasson és érczet fejthessen bármely irányban csapás és dőlés szerint és az itt fejtett érczből hetedet ne adjon; ez idő alatt pedig Felsőbieber tárnának legyen megtiltva itt dolgozni; ha azonban ez a határidő lefolyt, akkor mind a két társulat dolgozhassék addig, mig egymással nem lyukaszt, s azután a bányatörvény szerint tüzessék ki köztük a határ. András tárna ily módon megnyugszik a határozatban, és lemond minden igényéről, melyet eddig a Nándor aknai telkekre fenntartott.

Ezt az egyezséget aláirták: Sonnaw György András báró, Steiffenegger Márton Venczel, Gallus György, Reittinger Kristóf, Reitter Mihály, Wenger Farkas, Kayser Ulrich György, Hasaeus Fülöp, Heinrich János, Janinall Antal, Ungedew András, Ernst János, Möszner Pál, Lang György, Weisz György János,

Dr. Haffner Kristóf János, Lanser Gyula, Angerman Illés, Kirchpüchler Borbála apácza, Pinelli János, Lamaga Ottavio, Zweig János.

1656 julius 27-én Zimmerman Frigyes, egy vájár megölte az öreg lelkészt 23 vágással és több szurással.

1656 julius 29-én panaszolta a bányabiró, hogy a vizhuzók a bányában iszákoskodtak, és egy társukat kifosztották, s azután megszöktek, de egyikőjük elfogatván, Scharinger András sáfár által nyakánál fogva a bitófához lánczoltatott. A bányabiró ezt meghallván egy szolgáját küldte ki a bányára, hogy a bünöst bekisérje, de Scharinger azt még előbb kieresztette, s megszökni engedte, és a bányabiró szolgáját, midőn e miatt felszólalt, a bitófához köttette, hogy 2 óráig kellett ülnie. Scharinger avval védte magát, hogy a szolga részeg volt, és vele gorombáskodott, a bitófához kötést pedig a kamaragrófné testvérének parancsolatjára tette. Határoztatott, hogy Scharinger a bányabirót kövesse meg.

1657 február 26-án volt Felsőbieber tárnán a heti termelés 676 mázsa ércz, a házi próba szerint 748 márka ezüsttel.

1657 junius 23-án panaszolják a felsőbiebertárnaiak, hogy Pachen tárna az ő érczfejtéséből a vizet emeli ugyan, de más erekre és evésekre bocsátja ugy, hogy az a felsőbiebertárnai mivelésekbe szivárog, és nekik nagy költséget okoz; kérik tehát, hogy Pachen tárna nekik a hetedet fizesse.

1657 augusztus 6-án tanácskozás tartatván Felsőbieber tárnán, elhatároztatott, hogy a déli mély mivelésben a vizhuzás felhagyassék, mert most, a mezei munkák idejében nagyon nehéz szivattyusokat kapni, egyébiránt pedig ott csak 3 csapat dolgozik, kik m.e. 20 márkát termelnek hetenkint, amit másutt is fognak termelhetni, a költség pedig most e fejtésben felmegy hetenkint 300 ftra, mely összeg jövedelmesebb munkára fordítható.

1657 november 20-án kihirdette a bányabiró, hogy a munkába mindenki fegyveresen jelenjen meg, fegyvereit azután az őrnél hagyhatja, de munka után ismét vegyék fel fegyve-

reiket, és együtt menjenek haza; hogyha pedig munka közben valami veszély közelednék, és ők kihivatnának, azonnal kijöjjenek, felfegyverkezzenek, és igyekezzenek magukat és a társulat vagyonát megvédelmezni.

1658 május 4-én jelentést tesz a bányabiróság Felsőbiebertárnáról, és véleményt ad különösen arról, hogy valjon czélszerü-e a rothapfelbaumi feküvágatot tovább hajtani? E vágatról azt mondja a jelentés, hogy a Bieber telértől 7-8 óra irányban nyugat felé 92 öl hosszu a vájatvégig, és 3 czinopeles eret vágott át. Steiffenegger ugyan abban a véleményben volt, hogy a Bieber telér feküjében nem található több érczes telér, de e vélemény nem egyezik a valósággal, mert ismeretes, hogy a régiek a Rosenstrauch teléren, mely a Bieber telér feküjében fekszik, - a magasabb szinteken jó érczeket termeltek, melyeket viz miatt nem mivelhettek mélyebbre. Weisz György bányabiró tehát azt véli, hogy e vágat jó reménységü, mert vele a Rosenstrauch telért el lehet érni, és mert lehetséges, hogy e telér dél felé is ugy nemes és érczes lesz, mint észak felé volt.

1658 junius 6-án tartottak ez ügyben tanácskozást Felsőbieber tárnán: Gallus György királyi pénztárnok, Weisz György János bányabiró, Angerman Illés bányaesküdt, Reutter Mihály bányarészes, Wenger Farkas János a Fichterné nevében, Hainrich János a Kayser és Kern Örökösök nevében, Kopp Mihály Maszko Jakab János nevében, Jauner Illés a Frisowitz örökösök nevében, Hasaeus Fülöp Jakab a Wenger János örökösei nevében, a bányatisztek, Scharinger András sáfár, és 2 bányaügyelő. A tanácskozók mindnyájan egyértelmüleg elhatározták, hogy a rothapfelbaumi feküvágatot ujra munkába kell venni.

1659 január 25-én visszaadja a király Ehrenreutter Ágoston Jánosnak az 1650-ből tőle lefoglalt Felsőbieber tárnai részekből 1/16 és 1/32 részét, hogy azokat ez év elejétől kezdve mint sajátját kezeltethesse.

1659 január 26-án rendeli Lipót király, hogy a Brenner szövetkezet hitelezőinek kielégitése végett a szövetkezet azon részeseinek, kiknek részei a kincstár javára lefoglal-

tattak a 71.896 ftnyi tartozásnak fele, vagyis 35.948 ft, a kincstárból kölcsön képen 1 1/2 év alatt havi részletekben kifizettessék azon feltétel alatt, hogy ők kötelezik magokat a kölcsön összegét a Szt.háromság altárna munkálataival elérendő áldásból minden márka ezüst után 2 1/2 tallérral törleszteni.

1659 április 9-én tanácskozás tartatott Felsőbieber tárnán, hogy mivel a termelés megapadni látszik, miképen lehetne a költségeket is lejebb szállitani? és következők határoztattak:

1. A szertári irnok egyelőre megmarad.
2. A bányabiró illetménye megmarad.
3. Az özvegyek nyugalomdijai leszállittatnak, s akik dolgozni képesek, dologra utasittatnak.
4. A rokkant munkások nyugalombérei maradnak.
5. A bányaügyelők fizetése marad, de mindig köteles egy a bányában s egy kint a bányánál lenni, mig a harmadik otthon pihenhet.
6. A zuzó érczosztó fizetése 2 ftról 1 ft 80 drra leszállitandó.
7. Az érczszemeléshez nyugalombéres özvegyek használandók.
8. A külső ácsok száma 7-ről 5-re leszállittatik.
9. Ha akad vállalkozó, ki a fürészmalmot átveszi, adja át neki azt a sáfár.
10. A bányaácsok száma marad.
11. A bányaácsok vájár munkára is használandók.
12. A buktatók maradnak.
13. Hetenkint 4 ökörbőr szükséges.
14. Igyekezni kell az ökörbőrt olcsóbban beszerezni, mert 7 ft darabja.
15. A kovács szakmányja 80 ftról 75 ftra leszállittatik.
16. A bányász szerszám évenkint kétszer leleteztetik.
17. A faggyu mázsája 12 fttal számitandó.
18. A faggyu deputatumok melyek hetenkint egy mázsát tesznek, leszállittatnak évenkint 18 mázsára és kap

a bányabiró évenkint	1 1/2	mázsát
a két bányaesküdt összesen	2	"
a 3 bányatiszt "	4 1/2	"
a sáfár	1 1/2	"
6 bányaügyelő	6	"
a bányabirósági irnok	3/4	"
a bányairnok	1	"
az irnok segédje	3/4	"
	18	"

19. A felső bányánál reggel 4 ács és délután 4 ács menjen munkába, és éjjel ne dolgozzanak, csak ha különösen sürgős.

20. A bányafa átvételénél szigoruan kell eljárni.

21. Az érczkosarak átvételénél hasonlóképen.

22. Az anyagokat és szereket hetenkint kell számba venni.

23. A repesztő port is hetenkint kell elszámolni.

24. A vájárok megbüntetendők, ha müszakjaikat nem töltik a bányában, s reggel 3 órakor, délben 11-kor és este 7-kor kell a bányánál lenniök.

25. Az elkopott aknaköteleket értékesiteni kell.

26. Hasonlóképen a zsákokat.

27. A sáfár lakjon a bányánál, s e végre ott egy megfelelő lakóházat kell épiteni.

28. A sáfár maga fizesse az ő itczését.

29. A sáfár ne tartson bort a bányánál.

30. A bérek nem a rovás után, hanem a bérjegyzék szerint fizetendők.

31. A tiszteknek adatni szokott ajándékokból 1/5 rész levonatik, mig a termelés jobb nem lesz.

32. Az ünnepek alatt dolgozó munkásokra különösen kell ügyelni, hogy ne heverjenek.

1659 szeptember 3-án beszállott kötelen Windschachtban az uj kamaragróf Chaos báró.

1659 szeptember 6-án rendeli a főkamaragróf, Chaos báró, hogy a bérfizetések alkalmával a sáfár élelmezési köve-

telésein kivül semmiféle levonásokat sem szabad tenni a munkások fizetéséből egyes magánosok javára.

1660 junius 24-én megérkezett a főkamaragróf, és a királyi biztos.

1660 julius 5-én kineveztetett Seep Márton Felsőbieber tárnai sáfárrá.

1660 julius 19-én kinevezetetett Meyerle Lőrincz eddigi zuzó sáfár királyi bányatisztté, a másik bányatiszt maradt Himmelreich János.

1660 október 25-én határoztatott Felsőbieber tárnán a főkamaragróf jelenlétében, hogy egy próbatörő elbocsáttassék, a megmaradt 3 próbatörőnek pedig

heti bére legyen	1 ft 60 dr
egy aknaács bére müszakonkint	50 "
ha pedig más munkát végez, müszakonkint	33 "
a többi bánya ács bére "	25 "
egy nagy takarító fiunak 7 müszakért	75 "
egy kisebbnek 7 müszakért	65 "
egy buktatónak egy müszakért	25 "

ha egy munkás egy müszakot elhever, kettő töröltessék ki büntetésül.

A fizetésre mindenki elhozza a rovását.

1660 október 23-án vizsgálat tartatott a főkamaragróf rendeletére a felsőbiebertárnai 3 bányaügyelő ellen, és kiderült, hogy ők már régóta hamis vitlázó rovásokat számoltak el részint, hogy avval korcsmai tartozásukat lerójják, részint pedig, hogy némely munkásnak ajándékot adjanak; ennek következtében Harter Kristóf és Wenger Gergely letiltattak, és helyökbe Fattinger Tamás és Lattenpuhler János eddigi repesztők neveztettek ki bányaügyelőkké 1660 október 28-án, repesztőkké pedig Parloner Pál, és Deadda Jakab Lajos.

1660 november 8-án határozta a főkamaragróf, hogy a felsőbiebertárnai 3 bányaügyelő közül, kikre a vizsgálat alkalmával reá bizonyult, hogy hamis elszámolásokat tettek, és a vállalatot megkárositották, Harter Kristóf a hivatalból elbocsáttassék; Wenger Gergely hasonlóképen elbocsáttassék

és 3 évre Selmeczről kitiltassék; Pöschl Christián pedig, mivel vétkét megbánta, és a csalást ő adta fel, hivatalába ismét vissza helyeztessék.

1660 deczember 28-án kineveztetett felsőbiebertárnai sáfárrá Ernst János, Sepp Márton eddigi sáfár pedig bányatisztté, és Himmelreich János bányatiszt elbocsáttatott, mert megsértette a királyi pénztárnokot és a többi kincstári tiszteket.

1661 január 15-től deczember végéig tett a felsőbiebertárnai magánrészesek

bevétele	34.576 ft	67 denár
kiadása	35.736 "	38 "
tehát vesztessége	1.159 "	71 "

Felsőbieber tárna termelése:

1660 október 9-én	477 márka	16 pizét
1660 " 16-án	428 "	19 "
1660 " 23-án	442 "	7 "
1660 30-án	451 "	- "
1660 november 6-án	426 "	27 "
1660 " 13-án	430 "	29 "
1660 " 20-án	376 "	42 "
1660 " 27-én	387 "	30 "
1660 decz. 4-én	478 "	39 "
1660 " 11-én	411 "	42 "
1660 " 18-án	434 "	2 "
1660 " 25-én	462 "	11 "
1660 " 31-én	591 "	12 "
összesen	5.848 "	36 "

tehát hetenkint 449 márka.

1661 január 15-én	267 márka	9 pizét
1661 " 22-én	253 "	17 "
1661 " 29-én	273 "	17 "
1661 február 5-én	254 "	- "
1661 " 12-én	288 "	24 "
1661 " 19-én	222 "	44 "

1661 február 26-án	225	márka	26	pizét
1661 márcz. 5-én	293	"	46	"
1661 " 12-én	259	"	14	"
1661 " 19-én	239	"	45	"
1661 " 26-án	244	"	25	"
1661 április 2-án	257	"	30	"
összesen	3.080	"	9	"

tehát hetenkint 236 márka.

1663 május 5-én voltak Felsőbieber tárna részesei:

a kincstár	11/6,1/32,1/24
Reutter Ulrich György örökösei	1/16
Sackh örökösök	1/16,1/24
Frisowitz és Wenger család	1/16
Kayser Mátyás örökösei	1/32
Reul Susannan	1/32
Khern örökösök	1/64
Haaseusné /!/ Dorottya	1/128
Lanser Catharina örökösei	1/1536
Harter Mátyás örökösei	1/768
Ticze Tóbiás	1/1536

1664 január 26-án megbüntettetett Franz János buktató Windschachton, ki, midőn Deadda repesztő beszállott, oly rosszul vezette a kötelet, hogy Deadda kevés hiján le nem esett.

1664 junius 30-án Ernst János sáfár kinevezetetett bányatisztté, és Fattinger Tamás bányaügyelő kinevezetetett sáfárrá Felsőbiebertárnán.

1664 julius 8-án letették az esküt a bányabiróság előtt következő Felsőbieber tárnai hivatalnokok: Fattinger Tamás sáfár, Weisz Mátyás kémlész, Harter Kristóf és Spiegl Victor bányaügyelők, Deadda Lajos Jakab, Wenger Tamás, és Schalky György repesztők, Kaphan Bernát választó ügyelő, Sepp Tamás és Oberaigner István érczmérők. Julius 12-én pedig Wagner Mihály bányaügyelő.

Bányatisztek voltak ekkor Mayerle Lőrincz és Ernst János.

1664 julius 12-én panaszkodik a bányabiró, hogy a főpénztárnok megtiltotta Felsőbieber tárnán, hogy a fafuvarosoktól az a pénz, mely eddig a bányabiró javára levonatott, ezentul ne vonattassék le.

1664 augusztus 16-án kérte a felsőbiebertárnai sáfár a városbirót, hogy vizhuzó munkásokat rendeljen Szélaknára, mert a vizek szaporodnak a bányában, és a meglevő munkások már nem győzik a huzást.

1664 szeptember 18-án Szélaknán tartott tanácskozásban határoztatott, hogy a felsőbiebertárnai Hangendschacht, mely nagy méretekben áll, és torkolatától kezdve fenekéig mindenütt ácsolatban van, s fenntartása igen sokba kerül: felhagyattassék, és helyette Weiden akna állittassék helyre. E tanácskozásnál jelen volt Joanelli főkamaragrór és Schulz György János a beszterczebányai praefectus, a bányabirósági és királyi tisztekkel s részesekkel együtt.

1665 október 17-én bepanaszolta Deadda Jakab bányaügyelő Hontschiar András járgány kocsist, hogy midőn reggel a vájárok beszállitása alkalmával nagyon gyorsan szállitott, s a bányaügyelő intésére, hogy lassabban menjen, nem hallgatott, a bányaügyelő egy párt reá huzott egy bottal, a kocsis pedig a botot kicsavarta kezéből és a bányaügyelőt megverte vele. Egy hétig vasban kellett büntetésül dolgoznia.

1667 junius 15-én tartott tanácskozás után felhagyták Szélaknán a vizhuzást.

1667 junius 19-én az éjjeli müszakban elérték a felemelkedő vizek a mély nyilámot Szélaknán és ekkor ismét üzembe vették a felső szivattyukat.

1667 junius 20-án Ernst János neveztetett ki sáfárrá Szélaknára, hogy közel legyen ama vizemelő kerékhez, melyet ő épitett. Hartter pedig bányatisztté neveztetett ki.

1667 junius 28-án Lang András repesztő, Böhaimb György és Schmölzer Ádám vájárok sulyosan megsérültek a repesztés alkalmával, midőn a repesztő porra Böhaimb a fojtást rá verte, a lyuk elsült, és őket leverte.

1667 junius 29-én ujabb tanácskozás tartatott a szélak-

nai vizemelés tárgyában; s minthogy a két héttel ezelőtti tanácskozásban azt határoztatott, hogy a vizek a mély nyilámig fel eresztessenek, de ott tartassanak 2 hétig, s ha ez idő alatt e szinten semmi szerencsés feltárás nem történik, akkor eresztessenek fel a vizek tovább is a Müllers nyilámig; most e határ idő lefolyt, s a mély nyilámon se délre se északra nem nyittatott semmi, ami reménységet adhatna, tehát felhagyatott ismét a vizemelés, és ezentul a vizek 3 öllel a Müllers nyilám alatt tartandók.

1668 január 2-án, midőn Joanelli főkamaragróf és a többi tisztek Szélaknán az érczosztásnál jelen voltak, egy folyamodványt adtak neki át a szivattyusok, kik Felsőbieber tárnán és Szt.háromság altárnán dolgoztak, és kérték, hogy napi bérök 6 polturáról 7-re felemeltessék, és hogy bérökből hetenkint csak egy poltura vonassék le a társpénztár számára. Miután ez utóbbi kérésük felesleges vala, mert nem vonatott le eddig sem több, mint 1 poltura, a bérfelemelés pedig az élelmiszerek olcsósága mellett nem volt engedélyezhető, a szivattyusok eleinte nem akartak tovább dolgozni, de egynehány közülök a bitófához köttetvén, a többiek visszatértek az engedelmességre.

1668 junius 16-án nem akartak a vájárok Szélaknán a bányába menni, ha bérük meg nem javittatik, de azután még is rá állottak, és megkövették a bányaügyelőt, mert gorombáskodtak vele.

1668 szeptember 28-án tanácskozás tartatott Szélaknán, mely alkalommal előadta a főpénztárnok, hogy a Spitaler aknában egy lóerejü járgány van, mellyel a viz tömlőkben emeltetik, és egy vizkerék is van, melynek rudazata a szivattyukat huzza; de mivel az erőviz igen csekély, nem birják a vizet lehuzni, annál kevésbé birnak mélyebbre menni; szükséges lenne tehát a Spitaler aknához még egy lóerejü járgányt állitani fel, olyat, amilyet Stieger Pál kamarai ácsmester a Szt.háromság bányánál csinált; október 1-én kijelöltetett a hely szinén a lójárgány helye, és hozzá fogtak a munkához; a másik járgánynál volt lovak addig, mig az uj járgány elkészül, Má-

tyás tárnára küldettek.

1668 október 11-én szerencsétlenség történt Szélaknán, a Rogszer nyilámon egy emelke kiácsolásánál nagy darab kő vált le a fedüből, és 2 embert agyon nyomott, s a bányaügyelőt is sulyosan megsértette.

1668 október 22-én kötötték meg a szerződést Stieger Pál ácsmesterrel a Spitaler aknánál felállitandó lójárgány tárgyában: mely szerint Stieger kötelezte magát, hogy a járgányházat, járgányt, és a rudazatot az altárna szintjéig helyreállitja 925 ftért. A társulat köteles a helyiséget kiegyengetve neki átadni, és a géphez való vas alkatrészeket szolgáltatni.

1669 márczius 11-én megindittatott a Spitaler aknai 16erejü rudas vizemelő gép.

1669 márczius 23-án bepanaszoltatván a Frisowitz és Kohern család, hogy felsőbiebertárnai költségeiket már rég óta nem fizetik, ámbár már megintve lettek; itélte a bányabiróság, hogy a nevezett 2 család részei a vájároknak adassanak.

1669 május 14-én feljelentetett, hogy az éjjel Felsőbieber tárnán viz tört be, és a Rockszner nyilámnak 6 legmélyebb talppásztáit elöntötte.

1669 junius 25-én hozatott a bányabiróságnál határozat a Gienger testvérek perében; az ügy tárgyalására a főkamaragróf Haasaeus Fülöp Jakab beszterczebányai könyvvivőt, Jung György János beszterczebányai bányabirót, Spitzl Batista selmeczi fő aranyváló segédet, és Trautman Dániel selmeczi királyi kohótisztet küldte ki ez ügy tárgyalására. A per onnan származott, hogy a két Gienger báró saját kezelésbe vette a Szt.háromság tárnai s más bányarészeket, anélkül, hogy nő testvéreiknek e részekből valamit adtak volna. Ezért bepanaszolták őket Gienger Anna Sidonia kisasszony bárónő, és Friedensheimb Susanna Felicitas asszony, született Gienger bárónő. Miután azonban a fivérek ügyvéde egy egyezkedést mutatott fel, melyben a nőtestvérek minden örökségről, mely abban meg nem neveztetik, örök időkre lemondtak, a bányarészek pedig abban meg nem neveztetnek; ennél fogva a bányabiróság itélete a fi-

véreknek volt kedvező, s a nővéreket elutasitotta, ügyvédjöket pedig, ki gorombáskodott, 100 tallérral büntettette.

1670 január 2-én Hartter Kristóf királyi bányatiszt kineveztetett a Szt.háromság altárnához sáfárrá az elhalt Fattinger Tamás helyébe; királyi bányatisztté pedig Oberaigner György eddigi bányaügyelő, és ennek helyére Lang András eddigi repesztő neveztetett ki.

1671 február 26-án lehuzatott a viz a Spitaler akna fenekéig, és onnen egy darab ércz hozatott mutatványul.

1671 márczius 26-án tartott tanácskozásban határoztatott, hogy Windschacht lejebb mélyittessék, hasonlóképen a Spitaler akna is addig, amig a szivattyu meggyőzi. A gépész azt mondja, hogy 15 szivattyu rakatot remél beépithetni. /Tehát 45 ölnyi mélységre az altárna alatt/.

1671 augusztus 26-án határoztatott, hogy a Spitaler aknai vizemelő gép megujittassék, és e végett Wagner Mihály királyi bányatiszt, Stieger György bánya ács mester, és Marquart Kristóf gépészmester Körmöczre küldettek, hogy az ottani vizemelő gépeket tanulmányozzák.

1671 augusztus 31-én a Spitaler aknából gazdag érczet találtak dél felé a feküben.

1671 szeptember 15-én átalányba adatott az ökörbőr fogyasztás Szélaknán a sáfárnak 1/2 évre 1100 fttal. 1671 november 14-én megindittatott Spitaler aknán az uj rudas vizemelőgép, mely ugy volt készitve, mint az, melyet régente Legler Péter készitett. A gép jól járt, jobban, mint az, mely ezelőtt volt ott.

1672 junius 25-én eladta Mayer Anna Margit Regina asszony az ő 36/12 részét, vagyis 1 kuksznak 3/4 részét Felsőbieber tárnából, valamint Mátyás tárna, Kornbergi altárna, és Windischleuten altárna meg nem nevezett részeit is Haasaeus Fülöp Jakabnak 1403 ft 51 denárért és 4 márka ezüstért.

1673 január 12-én egy uj akna helye jelöltetettki Leopoldus primus név alatt 106 ölnyire 3-4 óra irányban a régi Spitaler aknától. Jelen voltak: a fő könyvvivő, Joh.Andr.Vichter v. Grueb, Liempach Gottfried János, Reutter Mihály, a bánya-

bírósági és társulati tisztek.

1673 augusztus 15-én felhagyta Felsőbieber tárna az ugynevezett városi tavat, és vizvezetékét, mert a bányában levő vizkereket a beomló kőzet összetörte, és helyreállitása most nem szükséges és sokba kerülne.

Erre a Pachen tárnai társulat jelentette magát, hogy a tó és vizvezeték fenntartását magára vállalja, hogy azt saját czéljaira felhasználhassa, és a bányabiróság neki a tavat és vizvezetéket átal adta.

1673 szeptember 19-én kitétetett hivatalából Oberaigner János felsőbiebertárnai bánya ügyelő, mert reá bizonyult, hogy hamis napszámokat számolt el.

1673 november 13-án Soldtschan János felsőbiebertárnai kovácsmesternek eddigi hetenkénti 95 ftnyi szakmánya 8 ft-tal felemeltetett, mert ujabb időben 40 emberrel szaporodott a vájárok száma, és a Spitaler aknában egy uj lóerejü vizemelő gép épittetett.

1674 junius 4-én érczátvétel volt Windschachton, és mivel a vájárok a lefolyt héten több napot elmulasztottak, az érez bér büntetésből szükre szabatott; erre Perger Péter vájár a többieket izgatni kezdte, hogy hagyják abba a munkát, de a könyvvivő Pergert azonnal elfogatta, és bezáratta.

Kimutatás, hogy 1674 november 1-én miféle más bányákat miveltek a felsőbiebertárnai kisebb részesek.

Reutter Ulrich György örökösei:

Szt.háromság altárna	1/16, 1/32, és 1/4ből 226/315.
Pachen tárna	4/16, 1/32, 1/128
Háromkirály tárna	1/16
Kornberg	1/32
Mátyás tárna	1/16
Grünberg tárna	1/16
János tárna az Ujvár alatt	2/16
György kutatótárna	3/16
Johann Andreestolln	2/16
New Kreutzerfindungsstolln	1/16
Benedictistolln	3/64

St.Annastolln in Roszgrund	1/16
Windischleuten "	5/16
St.Jacobstolln "	1/16
St.Johannistolln "	5/16
Rabenstein	3/16
Brennerstolln in Finsterort	3/64
Gulden Rosenkranz in Pugganz	1/16, 1/32
St.Andreeschacht in Königsperg	2/16
Frau Susana Regina von Liembach:	
Szt.háromság altárna	1/16,1/64,1/128
Mátyás tárna	1/32, és 1/128-ból 1/6.
Kornberg	1/32-ből 2/9
Grünberg	1/16-ból 1/48
Johann Andreestolln	2/16
Frau Judith Meszerschmiedin:	
Szt.háromság altárna	1/32
Mátyás tárna	1/32 és 1/128-ból 1/6
Reull örökösei:	
Szt.háromság altárna	2/64-ből 113/315 és 1/32-ből 4/5
Pachen tárna	3/64-ből 4/5
Mátyás tárna	1/32-ből 4/5
Joh.Gottfried von Hellenbach:	
Szt.háromság altárna	3/64-ből 113/315
Háromkirály tárna	1/32
Mátyás tárna	3/32-ből 2/5
Pachen tárna	1/64-ből 2/5
Brenner tárna	1/32
János tárna	1/16
Rubenstein	1/16
Szt.Benedictistolln	1/16
Johann Andreestolln	1/16
Windischleuten	1/64
Guldenrosenkranz in Pugganz	1/64
Frau Elisabeth Mörwaldin:	
Szt.háromság altárna	3/64-ből 1/5

Mátyás tárna	1/32-ből 1/5
Pachen tárna	3/64-ből 1/5
Frau Anna Zaunerin:	
Mátyás tárna	1/256
Windischleuten	1/128
Altallerheiligen	1/64
Annastolln	1/32
Kayser Ulr.György örökösei:	
Szt.háromság altárna	3/64-ből 2/5
Pachen tárna	3/64-ből 3/5
Mátyás tárna	1/32-ből 3/5
Kornberg altárna	1/16-ből 3/5, 1/64-ből 1/3
Hasaeus Fülöp Jakab ifjabb:	
Mátyás tárna	1/64-ből 4/9
Kornberg	3/64-ből 5/512, 1/64-ből 1/3
Windischleuten	1/64-ből 3/512
Johann Andreestolln	1/16
Szt.Benedictistolln	1/64
Kahres Christian:	
Mátyás tárna	1/256
Johannistolln	3/256
Hainrich János:	
Pachen tárna	3/128
Mátyás tárna	3/64
Kornberg	1/32
Brenner tárna	1/32
György tárna Ujbányán	1/16
Rochszer Zacharias:	
János tárna az Ujvár alatt	1/16
Rabenstein	1/32
Johann Andreestolln	1/32
Gulden Rosenkranz in Pugganz	1/32
Johann von Hellenbach:	
Rabenstein	1/32
Johann Andreestolln	1/64
Unterm Paradeisz	1/16

Frau Justina Nicolain:	
Szt.háromság altárna	1/128
Franz Rinko:	
Szt.háromság altárna	1/64
Háromkirály tárna	1/256
Mátyás tárna	1/256
Reiszenschuch Ujbányán	1/32
Johann Zwittinger:	
Szt.háromság altárna	1/64
Háromkirály tárna	2/16, 3/64
János tárna az Ujvár alatt	1/32
Mátyás tárna	1/64
Windischleutten	1/16
Johannistolln in Roszgrundt	2/16, 1/32
Johann Winkler:	
Mátyás tárna	1/32-ből 4/9 és 1/256
Windischleuten	1/128
Gulden Rosenkranz in Pugganz	1/16, 3/64
Mátyás tárna Ujbányán	1/32
Johann Wilhelm Höfflinger:	
Mátyás tárna	1/256
János tárna az Ujvár alatt	1/256
Stephan Kochlatsch:	
Pachen tárna	3/128
Mátyás tárna	1/512
Mathias Hartter:	
Mátyás tárna	1/768
János tárna az Ujvár alatt	1/64
Windischleutten	1/64
Titze Tóbiás örökösei:	
Mátyás tárna	1/1536.

1675 augusztus 19-én főbejárás tartatott Felsőbieber tárnán 3 csapatban.

Az első csapatban volt: Schulcz György János administrator, Spizl Bapt.János fő aranyválató, Hainrich János bányabirósági ülnök, Kahres Christian bányabiró, Oberaigner György

és Koch Mihály bányatisztek; ezek mind az altárna száján szállottak be.

Az altárna fenntartatik Weiden aknáig, az Althandel éren ennek vájatvégéig, és a Kórház teléren a Pachen tárnai határig.

A tárnaszájtól mentek a Spitaler aknáig, hol a lóerejü 2 szivattyuk a vizet kiöntik, onnan dél felé a Spitaler aknai lejáróig, mely aknát a régiek szállitó aknául használták.

Itt leszállottak 32 ölnyire a tárna szintje alá a telér dőlése szerint, ho a felső rakodóhely van.

Ebből van egy vágat dél felé 55 ölnyire a telér után, a vájatvégen 3 vájár dolgozik. Észak felé a rakodótól 21 ölnyire van a vájatvég, mely most szünetel.

Lementek azután dőlés szerint a középső rakodóhelyre, melynek szintje "Grünermels Lauf" nevet visel, és függélyesen 9 ölnyire van a felső rakodó alatt. Ezen a szinten dél felé 39 ölnyire van a vájatvég, és 3 ember dolgozik rajta. Észak felé a régi Windschachtig 51 öl, és ettől a vájatvégig 89 öl. Itt a fekü lapon 4 ember, és a fedü lapon 3 ember dolgozik, és mind a két vájatvég termel kevés érczet. E vájatvégek az északi fejtések felé szorgalmaztatnak, és a "Müllerslauf"-ig még 72 öl kivágandó.

Ettől visszafelé egy ereszkén dőlés szerint 16 ölnyire mentek le, itt van a harmadik északi vágat, "bei dem Staberer" név alatt, a vitlától a vájatvégig 52 öl; a vájatvégen 3 ember dolgozik, és kevés érczet is termel.

Ettől lejebb, dőlés szerint 7 ölnyire van a "Hutleuthstockslauf" a lejárótól észak felé 27 1/2 ölnyire van a vájatvég; dél felé pedig a régi Windschachtig van 21 öl, innen a Spitaler aknáig 51 öl, innen tovább dél felé az uj előmélyitás 30 öl, és ettől a vájatvégig, mely most a viz miatt szünetel, 12 öl.

E Hutleuthstockslaufról dőlés szerint 15 ölnyire szállottak lejebb a legmélyebb északi járaton, mely a vitlától csak 3 ölnyire van még kivágva, és közlekedik a fejtésekkel.

E fejtésekben 24 csapat dolgozik egymás alatt lépcsőze-

tesen, és a feküné1 szép érczeket termel; és egészen le a legmélyebb északi előmélyitésig, hol 14 kézi szivattyu van felállitva, az érczjelentkezés mindenütt igen szép. Az előmélyitésben 3 vájár dolgozik.

Innen fölfelé mentek a szivattyuk mellett a Hutleuthstockslauf-ra, melynek szintjén az előmélyitéseket tovább dél felé is meg kell kezdeni, a szállitás és légvezetés könnyitése végett.

E szinten dél felé vissza mentek a Spitalerschacht legmélyebb rakodójáig, mely alatt 8 öllel mélyebben 2 kézi szivattyu segélye mellett egy vágat van dél felé 3 emberrel munkában az uj előmélyitések felé. A vájatvég 11 ölnyire van az aknától, az előmélyités is már 11 öl mély, és még tovább mélyittetik, mert az aknát a sok viz miatt nem lehet lejebb mélyiteni.

Ettől az uj déli előmélyitéstől fölmentek egy 6 öles emekén a grosze Pein nevü járatra, melynek vájatvége innen dél felé 38 ölnyire van, és 3 vájár dolgozik rajta. Itt a feküben kvarczot ütöttek meg, melyet jobban meg kell vizsgálni.

Feljebb a középső rakodó járatán a vájatvég 42 ölnyire áll, és a vájatvég előtt a feküben szép érczeket ütöttek meg, melyek 1/2 kalapács vastagságuak; itt előkészitik a fejtést.

Észak felé 5 járat hajtatik egymás felett, négy 3-3 emberrel, az 5-ik pedig a Grünermellauf közelében 4 emberrel.

A Grünermel csapatja a feküné1 szétszórt érczeket termel, a fedünél pedig javul a telér. Grünermel vájatvége előtt dél felé egy erős érczoszlop van a feküné1, mely eddig gyámul hagyatott, de mivel alulról fölfelé ezen érczen dolgoznak, és fölfelé még érintetlen, le fog az fejtetni, és a vágat fával fog biztonositttatni.

Az előmélyitéstől dél felé a szivattyuk mögött a főtében érczeket fejtettek, de a fejtésekkel régi evésekbe jutottak, szükséges lesz itt még a födüt megvizsgálni.

További 4 járat hajtatik egymás felett 3-3 emberrel, hogy jövendőre a Lipót aknához való szállitást előkészitse. Ez a 4 járat, meg a fentebb emlitett északi 5 járat eddig

csak a rendes müszak után teljesitett munkával hajttatott, de ezentul ezek is rendes szakmány munkával fognak miveltetni.

Innen felmentek az altárna szintjére, és ezen dél felé a Lipót aknáig, a vágat a keresztpallótól a vájatvégig 101 öl hosszu; innen egy 7 öl hosszu fedüvágat hajttatik 10 óra irányban dél felé, és még 20 1/2 ölet kell haladnia, hogy az akna alá érjen, és annak vizeit lecsapolja.

2 1/2 öllel a járat alatt hajttatik egy légvágat 3 emberrel, és idővel ez is az aknáig fog meghosszabbittatni.

Az altárna alatt 50 ölnyire dőlés szerint régebben 16 szivattyu állott, melyeket a lóerejü gép hajtott; ezt a berendezést ujabb időben megváltoztatták, és most 26 szivattyurakat van beépitve, s ez olymódon használtatik, hogy csak 13 müködik egyszerre, és huzza a vizet, mig a másik 13 javittatik.

A további mélységből azonban, mert már 94 ölnyire van az akna mélyitve az altárna talpa alá, 12 kézi szivattyu emeli a vizet a lóerejü szivattyuk alá, és most már a 13-ik és 14-ik kézi szivattyu helyét is elő készitik.

A Lipót aknát az altárna szintjéig függélyesen 39 ölnyire kell lemélyiteni, és már 22 1/2 ölre le is mélyitették oly tágasan, hogy benne 4 kötéllel szállitani, és kettős lóerejü szivattyukkal vizet emelni lehessen.

Innen azután az uj Windschachthoz mentek, és ennek járó osztályában 38 ölnyire fölfelé kiszállottak.

A másik csoportban voltak: Hasaeus Fülöp Jakab besztercebányai könyvvivő, Posch György János selmeczi könyvvivő, Wagner Mihály királyi bányatiszt, Reutter Mihály, Ernst György János, Ehrenreutter Ehrenreich György, Seitz Ábrahám, Heinrich Boldizsár, Pergpühler Mihály, és Erber Pál szertárnok; ezek az Uj Windschachtban szállottak be, és ugy találták, hogy az akna felső részében már nagyon korhadt az ácsolat, tehát nem sokára kijavitandó.

A bejáró akna és Huthleuthstock között van egy fedü vágat 9 óra irányban egy ér után 23 ölnyire kivágva, ennek vá-

jatvégét jövőben 12 óra irányban fogják tovább hajtani.

Az emlitett Huthleuthstock előtt van a Cantor vitla, melyben most nem dolgoznak, s csak légvezetésül tartatik nyitva.

A Stockh mellett a Katalin vágatnál voltak a régi szivattyuk, melyek helyett most az északi részben 16 szivattyu működik.

A Stockh-tól jöttek a 3 Rochser vitlához, melyek egymás alatt állanak, és lemennek 42 ölnyire a Müller járatra; a vitlák fenntartatnak légvezetés, átjárás, és fa beeresztés végett. A törecs szállitásra nézve azt a rendet követik, hogy csak az a törecs szállittatik ki, melyet az ácsok csináltak az ácsolásnál. E törecset 9 csillér a Nándor aknához szállitja, ott felemeltetik az az altárna szintjére és itt Windschachthoz szállittatik, ott pedig a fölszinre hozatik.

A Rochser vitlától még más 2 vitla mélyittetett le a Rochser járatig, de mivel ezekre már nincs szükség, töreccsel betölttettek.

Azután van a feküvágat, mely Nándor aknánál fog megemlittetni.

A 2 Fattinger vitla, melyek egymás alatt 23 ölnyire a Rochser járatig lemélyittettek, fenntartatik légvezetés és fabeeresztés végett.

Ezekre következik a szivattyu ereszke /Kunsthaspel/ melyben 14 szivattyu 4-4 emberrel, a 15-ik 3 emberrel, és a 16-ik 2 emberrel működik. Ennél az ereszkénél kezdődik a vizvezetés kettős tárnában fekvő nagy tágas csatornákkal, melyeket czélszerü lenne mellőzni, mert ilyen csatornához való fát már ritkán lehet találni az erdőben.

Tovább van 3 vitla egymás alatt 30 ölnyire lemélyitve a schittrisbergi járatig; e vitlák fenntartatnak szállitás végett.

Tovább észak felé van a 3 Pingartner vitla ugyanaddig a járatig lemélyitve, ezek is fenntartandók a szállitás végett.

Ettől 11 vagy 12 ölnyire volt Wagner bányatiszt állitása szerint ezelőtt 15 évvel egy 3 öl mély vitla, melyben akkor ő nyolczadmagával dolgozott, és a fekünél igen szép és gazdag érczeket termelt naponkint 20-30 kosárral; ez az ereszke

a karácsonyi ünnepek alatt, midőn senki sem járt a bányában, az altárnáról betört viz által elfalaztatott, és a szerszám is ott maradt.

Azután jöttek a Lipót vágathoz, mely 11 ölre van kivágva, de most be van rakva. Ennek kitakaritása határoztatott, hogy a vele a Mátyás tárnai keresztvágatnak elébe dolgozni lehessen.

A Lipót vágattól tovább északra van egy 2 öles ereszke, melyben ezelőtt Wagner Farkas dolgozott, és benne egy vékony, de 100 latos érczeket tartalmazó ér volt, és a Pachen tárnai nagy vizek miatt ott hagytott.

Azután lementek a Pingartner vitlához a Schittrisberger járatra, melynek északi vájatvége a Pachen tárnai vizek miatt szünetel.

Vissza délfelé van a szivattyu vitla /Pumpen haspel/ a Müller járatig lemélyitve, melynek északi vájatvége hasonlóképen szünetel a Pachen tárnai vizek miatt.

Még tovább dél felé van a Schittrisberger járatról egy 12 öl mély ereszke, mely szállitásra szolgál.

Ettől nem messzire van egy feküvágat 16 öl hosszu a Haiszl Örtler felé, melyekkel a vörös ér szárazzá tétetett; a feküvágat tovább hajtása nem tanácsos, mert az Althandler ér vizeit megnyithatná.

Tovább van egy fedüvágat, melyből 2 vitla megy a Müller járatra, az egyik már le van fejtve, a másik pedig vizzel telve, és ez később a Grünermel járattal a Spitaler akna felől fog szárazzá tétetni.

A Greiszen vitlától észak felé menő vájatvég, ahol 3 ember megfuladt, most szünetel, mert a schittrisbergi járaton levő feküvágattal már kereszteztetett a telér.

A schittrisbergi járatról van 2 Greiszen vitla fölfelé, és tovább dél felé kettő lefelé 14 ölnyire, ezek a szállitás miatt, az emelkék pedig átjáróul fenntartatnak.

A Greiszen vitláktól mentek a Nándor aknai 2-ik rakodóra, mely az altárna alatt most a legmélyebb.

Az akna függélyes 89 ölnyire, innen dőlés szerint 59 öl-

re van lemélyitve a Müller járat szintjéig, honnan most a behatható vágat készül, mely azután a legmélyebb rakodó lesz.

A középső Mihály járatról, mely a schittrisbergi járattal egy szintben van, lemegy egy ereszke a Mihály vagy Müller járatra, ezen az ereszkén lementek a járatra, mellyel 2 keresztér nyittatott meg, melyekből sok fojtó levegő jön; a vájatvégen 3 ember dolgozik a Mihály éren, melyet az altárnai vörös érrel azonosnak tartanak, és azt vélik, hogy a rossz levegőt hozó vizek az Althandler érből szivárognak ide.

Innen a Nándor akna felé hajtott vájatvégbe mentek, mely már nem sokára lyukasztani fog; itt 8 ember dolgozik; az aknát még 3/4 ölre kellene lemélyiteni, de viz miatt most nem lehet.

Azután van a Hansperger vitla, mellyel most a törecs Nándor aknához szállittatik, s mely el fog hagyatni, ha a lyukasztás az aknával megtörtént.

Azután dél felé jöttek a szivattyu vitlához, mely 9 ölre van lemélyitve, s mélyből egy vágat kezdetett a fejtések felé, de most szünetel.

A Müller járat vájatvége a Grünermel járat vájatvége felé hajtatik, s mintegy 72 öl van közöttük.

Az emlitett szivattyu vitla és e vájatvég közt még más 2 vitla van 20 ölnyire a Müller járat alá lemélyitve az evésekig.

Az északi fejtéseken most 37 csapat dolgozik, legtöbbnyire kemény teléren, mindent repeszteni kell.

A Müller járat felett hajtatik a Molzer járat fél felé, hogy a Müller járatnak levegőt szolgáltasson, itten dolgozik 2 csapat.

Ezeket megnézve kiszállottak.

Augusztus 21-én ismét beszállottak az Uj Windschachti bejárón a Huthleuthstock-ig, innen az altárnán a Mihály érig mentek, mely dél felé 36 ölnyire van feltárva, de most szünetel, mert az emberek a mély mivelésben szükségesek.

Innen a feküvágatban mentek a 2 fekü vitláig, melyek egymás alatt 30 ölnyire vannak lemélyitve a közép rakodó járatáig, és légforgalom, s fabeeresztés eszközölhetése végett fenntartatnak.

E vitláktól 5 ölnyire délfelé van egy 5 öl hosszu feküvágat hajtva a feküerek keresztezése végett, de most ez is szünetel, és a munkások a mély mivelésben dolgoznak, hogy a drága vizemelés költségei jobban kihasználtassanak.

Tovább észak felé van egy érczes köz, mely keskeny, de jó tartalmu érczeket ad.

Innen a Nándor aknai rakodóra jöttek, és ezen tul egy nyugati csapásu eret néztek meg, melyet az Althandler telérnek tartanak; most szünetel, de javasoltatik mielőbbi munkába vétele. A keresztvágattól 29 ölre van a telér feltárva, és a közepén egy 5 öles ereszke mélyitve egy keskeny érez zsinór után, de most be van rakva.

Innen a fekü érczes közein mentek keresztül, melyek keskeny de jó tartalmu érczeket adtak, s mot szünetelnek az emlitett okok miatt.

Innen a Nándor aknai középső rakodóra mentek az altárna felett.

Ebből egy feküvágatba mentek, mely 100 ölnyire van már behajtva; 3 ember dolgozik itt, s 65 ftot kap egy ölért; czélja e vágatnak egy régi akna alá jutni, melytől a vájatvég még 1 1/2 ölnyire van.

E vájatvégtől 33 ölnyire visszafelé egy északi irányu ér táratik fel, dél felé 11 1/2 ölnyire egy ereszkét kezdtek rajta, hogy az előbb emlitett nyugati csapásu érrel lyukasszon, és igy a szállitás megkönnyittessék. Az ereszkéből egy nyilásska is hajtatott 41 ölre észak felé, most szünetel, de ha a lyukasztás megtörtént, jó lesz azt folytatni, mert a telér jó kinézésü, és a Wasserschacht felé jó kőzetet tartalmazhat.

Ettől mentek a határ vitláig, mely a szomszédság miatt fenntartatik.

A rakodótól észak felé van egy 6 öles feku vágat, melyben érczes erek üttettek meg, egyike ezeknek 8 latos volt, és legközelebb bővebben meg fog vizsgáltatni, most 3 ember dolgozik itt.

Innen a 4 vájárcsapathoz mentek, melyek a középső rakodó és az emlitett nyilámka közt keskeny érczeken dolgoznak. Most e miveletek is szünetelnek.

Innen a Stockh vitlán át 18 ölnyire a felső rakodó nyilámkájára mentek. Észak felé nem messzire a vájatvégtől van a nedves vitla, mely levegő és szállitás miatt nyitva tartatik. A mivelés most itt is szünetel.

Tovább felmentek a Nándor tárnára, hol észak felé egy csapat dolgozik keskeny érczen. Itt van az ugynevezett fekete feküvágat, mely azonban most szünetel.

Dél felé is van egy feküvágat, és e mellett egy emelke, melyből egy fedüvágatot akarnak hajtani régi evések alá.

A Nándor tárnában és alatta az altárnáig dolgozik: 4 csillér, 6 ács, 6 ácslegény, 8 fiu, 5 vitlás, 1 csatlós, 10 buktató, 9 napszámos vájár, és 12 szakmányos vájár.

Ugyan az nap, augusztus 21-én a bizottság másik része beszállott az Uj Windschachton a veres érig, mely dél felé egészen kiékült.

Ugyan ezen az éren észak felé van egy ereszke, egy északi éren 3 ölnyire lemélyitve, melynek tovább mélyitése javasoltatik.

Az Althandler éren levő ereszkében a viz emelkedik.

Az ereszkétől a vájatvéghez mentek, hol a telér szétfoszlott, és nem sikerült feltárása. Jobbnak találtatik, hogy e telér Nándor aknától a keleti érrel üttessék meg és tárassék fel, mert a keleti ér érczes.

A vájatvégtől vissza felé van egy érczes köz, de nagyon kemény.

Innen a Steinern aknához mentek, mely az altárnáig fenntartatik szállitás végett.

Innen a Valentinus vagy Wolf teléren 100 ölnyire mentek, a vágat ácsolatban fenntartatik, de most szünetel.

A Rothapfelbaumi vágat, valamint a Bieber telér is szünetel most, de miután a Rothapfelbaumi vágat a Rosenstrauch telér feltárása végett hajtatott, s azt meg nem találta, szükséges, hogy a telér csapása a fölszinen megvizsgáltassék, és ennek eredménye szerint intéztessék tovább a vágat hajtása.

Tovább mentek az Eisernseil akna felé, ott a Wasserschacht mellett van egy feküvágat beomolva, ezt jó lesz kitakaritani, ha a Wasserschacht az összetört szivattyu rudak-

tól kitisztittatik, és ismét képes lesz szállitani.

1675 deczember 9-én ismét főbejárás volt Felsőbieber tárnán, de a jelentésben nincs semmi különös.

1676 márczius 26-án főbejárás tartatott. Az Uj Windschacht aknán beszállva bejárták a bánya északi részét: Joh. Andree Vichter von Grueb főpénztárnok, Hans Georg Ernst, Hartter Kristóf sáfár, Oberaigner György Szt.háromság tárnai sáfár, Wagner Mihály királyi bányatiszt, és Zweig Kristóf János bányabirósági irnok.

Ugyanaznap beszállottak az Uj Windschachton és Spitalerschachton át, és bejárták a bánya déli osztályát és legmélyebb miveléseit: Posch György János királyi könyvvivő, Ehrenreutter Ehrenreich György, Joh.Papt.Spitzl fő aranyváló, Grueber Albrecht bányabirósági assessor, Lode Farkas szertárnok, Henthaler Nándor expectans, Koch Mihály királyi bányatiszt, és Dinsz György a kis részesek bányatisztje.

A Nándor aknán át pedig beszállottak: Hainrich Boldizsár, Himmelreich Mátyás kémlész, Erber Pál szertári irnok, és Spiegel Victor bányaügyelő.

Jelentésük nem tartalmaz semmi különöst.

1676 junius 22-én főbejárás a Kórház aknai bányarészekben; a jelentés végén megemlittetik, hogy 16 kézi szivattyunál 88 ember van alkalmazva, a lóvonatu szivattyuknál van 34 kiöntő és 12 tartalék szivattyu; a windschachti lóvonatu gépnél van 28 szivattyu, melyek közül csak a fele jár, másik fele tartalékban.

1676 julius 6-án határoztatott, hogy miután egy szertárnok tartatik, akinek kötelessége minden anyagra felvigyázni, eddig azonban az ökörbőrökre való felügyeletért külön egyén fizettetett, ezentul a szertárnok kötelessége legyen minden fizetésemelés nélkül az ökörbőrökre is ügyelni.

1676 augusztus 21-én kérik a szivattyu kezelők, hogy bérük nagyobbittassék, mert a sok viz miatt igen terhes a szolgálatuk. A kérés nem teljesittetett, hanem megigértetett nekik, hogy ha különösen szorgalmatosak lesznek, az ünnepekre jutalmat fognak kapni. A határozat irásban adatott ki: Ex consultatione Windtschacht, den 21. Augusti 1676.

1676 szeptember 28-án megintették a tiszteket, hogy semmiféle anyagot ne használjanak fel a maguk javára, és ami fát a bányától elvitettek azt 8 nap alatt adják vissza.

1676 november 23-án főbejárás volt Felsőbieber tárnán; az altárnán bementek: Reutter Mihály, Posch György János királyi könyvvivő, Ehrenreutter Ehrenreich György, Kahresz Christian bányabiró, Heinrich János, Grueber Albert, Ernst György János, Purzpüchler Mihály királyi bányatisztek, Tünnsz György a kis részesek bányatisztje, Hartler Kristóf és Oberaigner György sáfárok, és Zweig György János bányabirósági irnok.

Az altárnán mentek a Spittalerschachtig, és ezen le az első nyilámra, ezen pedig a Lipót aknáig, mellyel a nyilám október 28-án lyukasztott, most tágitják a rakodó helyet. Az akna mélyitése szünetel addig, mig az akna ácsolata be nem végeztetik.

A lyukasztás után az aknától nyugat felé egy feküvágat kezdetett, az előlfekvő erek megnyitása végett.

Azután lementek a Grünerlmlaufra, melynek vájatvégeit megnézték.

A Grünerlm és Staberer nyilám között van két fejtő csapat, szórványos érczeken.

A Staberer nyilám vájatvégét megnézve felmentek a Piroch nyilámra, ennek vájatvégén el van vetve a telér.

Azután megnézték a fejtő helyeket, melyeken az érez minősége és mennyisége változó.

Az előmélyitést folytatni kell, mert van elég munkás. Jelenleg 18 kézi szivattyunál 101 ember van alkalmazva.

A lóvonatu szivattyuktól délfelé menő vájatvég szünetel, mert félnek, hogy vele nagy vizeket fognak nyitni.

Ugyanekkor bejárta egy másik bizottmány Nándor aknát és az alatta levő miveléseket, de jelentésében nincs semmi nevezetes.

Október 24-én folytatta a bejárást a bizottság és megemliti jelentése végén, hogy a fejtéseken 51 csapat dolgozik, a telér mindenütt kemény, és csak repesztéssel nyerhető, az érez csak keskeny, és szórványos.

167 január 14-én szakmányba adatott Koch Mihály királyi bányatisztnek a felsőbiebertárnai kosártöltőgető teknő és vitlakötél fogyasztás 120 fttal 1/4 évre.

1677 május 4-én és 5-én főbejárás tartatott Felsőbieber tárnán, és 21-én tanácskozás, melyben elhatároztatott, hogy a Spitalerschacht és Lipót akna között lévő régi akna, melyet régente Marcusschachtnak neveztek, s melynek felső része az altárnáig be van omolva, egészen kitakarittassék, és ezentul Eleonoraschacht nevet viseljen. Ez akna a legmélyebb, és igen alkalmas a bejárásra; a Lipót akna is mélyittetik ugyan, de mert kemény kőzetben van, még sokáig fog tartani, mig lemélyitve lesz.

A Spitalerschacht bejárásánál emlittetnek, az 1-ső rakodó, a 2-ik rakodó vagy Grünermelslauf, a Stabererlauf, Pirochslauf /ez alatt voltak a fejtések/, és végre a legmélyebb szint a Lichylauf.

A jelentésben, mely e főbejáratról beadatott, Althandel-nek neveztetik Felsőbieber tárnának a Klinger tárnai völgyben fekvő része, és megemlittetik, hogy a Wasserschacht kitakarittatott, a Weiden akna pedig fenntartatik. Fejtés e részekben nem volt.

1677 május 21-én kötelezte magát a felsőbiebertárnai korcsmáros, hogy az italmérésért évenkint 1300 ftot fog a társulatnak, mint haszonbért, fizetni. A sáfár, ki azelőtt az italmérést gyakorolta, ebbeli jövedelmének pótlása végett évenkint 400 ftot kapjon.

1677 julius 17-én a lipcsi uradalomból 52 jobbágy rendeltetett szélaknára a vizhuzáshoz, ezek közül tizenhatan nemsokára visszamentek, azt mondván, hogy nekik mindegy, akár itt, akár otthon vesznek el.

1677 julius 19-én megkezdetett a régi Markus akna a most Eleonóra akna kitakaritása.

1677 julius 31-én nem akartak az ácsok a bányába menni Felsőbiebertárnán, mert bérük lejebb szállittatott.

1677 deczember 13-án jelentették a bányatisztek, hogy a Lipót akna felé menő vágatokban sok viz szivárog.

1678 január 17-én főbejárás volt Felsőbieber tárnán.

Windschachton ki van már javitva az ácsolat.

Eleonora akna felülről 18 ölre, alulról pedig 5 ölre kitakarittatott.

A Lipót akna 10 ölre mélyittetett, s most 18 öl mély a rakodó alatt.

A feküvágat Lipót aknától megszüntettetett.

Grünermel járat dél felé szünetel, nehogy vizet nyisson. Észak felé azonban már a Müllerlauf alá jött s miután ismét csak 4 öllel mélyebb, lyukasztani fognak egy ereszkével, melyet a Müller járatról már megkezdtek.

Staberer járat szünetel, mert a mélyebb fekvő Piroch járat még hátrább van.

A Piroch járat alatt folytattatik az előmélyités, és a fejtés.

Azután felfelé mentek a fejtéseken keresztül, melyekben a telér mindenütt kemény, s miután a 4 repesztő eléggé el van foglalva a windschachti, Nándor aknai és Lipót aknai osztályokban, határoztatott, hogy a Spitaler aknai osztály számára egy 5-ik repesztő alkalmaztassék.

Windschacht.

A meglévő 16 kézi szivattyunál a legalsónál 2 ember, a 15-iknél 3 ember, és a többinél 4 ember van alkalmazva.

A pingarteni ereszkében még maradt ércz, de most szünetel.

Nándor akna és Althandel.

Füchstolln és felette feltárási mivelések.

A Wasserschacht alatti feküvágat kitakarittatik.

Weidenakna ki van takaritva az altárnáig és kiácsolva.

1679 február 4-én jelentést tesz a bányabiróság a királyi bizottsághoz, azon hiányok felől, melyekről Felsőbieber tárnát illetőleg tudomása van.

És pedig:

1. Nagyon szükséges volna már most előre gondoskodni arról, hogy a vizhuzásnál évenkint a nyári időszak alatt elő-előforduló munkás hiány elkerültessék, mert a Spittaler akna és Windschacht is napról napra mélyebb lesz, és több munkás

kell hozzá, a szivattyusok pedig nyárban rendesen elszöknek. Azt javasolják tehát, hogy a közel fekvő kincstári uradalmak jobbágyai arra köteleztessenek, hogy a bányában télen-nyáron át dolgozzanak. Szükséges ez azért is, mert utolsó időben a feltárások is egészen elhanyagoltattak a munkások hiánya miatt.

2. A bányaköltségekből nem igen lehet valamint megtakaritani, talán csak az érczkosaraknál, melyek nagy számban fogyasztatnak, lehetne azt behozni, hogy kijavittassanak. De a tiszteknek és altiszteknek meg kellene parancsolni, hogy szorgalmasabban járjanak a bányába, és jobban végezzék a felügyeletet mint eddig, a bányatisztek, sáfárok és ügyelők "ihr liederliches Leben, so sie eine Zeit hero getrieben, in ein beszeres verändern, das überfliszige Freszen und Sauffen, wie auch das schädliche würffelspielen auf dem Handel, drausz vil Zwitracht und Gotteslästern volgt," im künfftige unter weegens laszen möchten". A bányabiróság tisztjei iránt pedig, ha a bányát meglátogatják, kellő tisztelettel és engedelmességel viseltessenek.

3. A munkások panaszkodnak, hogy a sör a bányánál nagyon kis mértékkel méretik, a kimérő e miatt kérdőre vonatván, azt adta okul, hogy a társulat ujabb időben 1300 ftra felemelte a haszonbért, tehát most ő nem adhat annyi sört 1 polturáért, mint az előtt. Miután lelkiismeretlen dolog a bánya jövedelmezősege mellett még a munkásokon is ilyen módon nyerészkedni, azt javasolják, hogy a sörkimérés ismét a sáfároknak adassék át a nélkül, hogy abból külön jövedelem követeltessék.

4. Az erdők már nagyon megritkultak, és szükséges, hogy a közelben levő helyeken uj erdők jelöltessenek ki a bányászat és kohászat számára.

5. A kohó tisztek és altisztek legnagyobb része, különösen a magánosok kohóiban, nem tett esküt, ezért nem lehet a sikkasztásokon csudálkozni.

6. Az adalékbányák mivelői panaszkodnak, hogy a kohótisztek nem fuvaroztatják el a vasérczeket és kovandokat,

hacsak ajándékot nem kapnak.

7. Meg kellene tiltani, hogy a kohó tisztviselői fuvarozhassanak szenet.

8. A kohóknál sok visszaélés történik az italokkal, és a munkások kényszerittetnek arra, hogy bérüket eligyák.

1679 márczius 4-én rendeli Joh.Andree Vichter von Grueb főkamaragrófi administrator, hogy:

1. A feltárások most, midőn Felsőbieber tárna jövedelmet ad, a lehető erővel és szorgalommal miveltessenek, és a kézi szivattyuk helyett lóerejü szivattyuk állittassanak fel.

2. Minden bányának miveléséről térképek készittessenek, különösen meghatározandó, hogy a Szt.háromság altárna, Kornberg altárna,és a bélabányai altárna mennyivel vannak mélyebben a Bieber tárnánál?

A bányafát mindjárt az erdőben kell meghántani, és ugy befuvarozni, a kosarakat ki kell javitani, és uj anyagot csak akkor kell beszerezni, ha kimutattatik, hogy a felhasznált anyag mire fordittatott? Az akna szállitásra ügyelni, és meghatározni kell, hogy hány zsákot lehet egy müszak alatt kiszállitani? A lovak számára zabot és szénát kell készletbe bevásárolni.

3. A tisztek senkit ne vegyenek munkába és ne bocsássanak el, csak a kamara és a többi részesek tudtával. A fiatal ügyes munkásokat tanitsák és alkalmazzák a bánya felvételénél. Az iszákosságot és játékot hagyják el, tisztességesen és becsületesen viseljék magokat, és a bánya hasznát előmozditani igyekezzenek.

4. Megengedtetik ugyan, hogy a tisztek is mivelhessenek bányákat, de ezt oly módon tegyék, hogy miatta panasz ne legyen.

5. A főtisztek és a bányabiróság gyakran legyenek jelen az érczosztásnál és számbavételnél, és határozataikat az erre való könyvbe beirják.

6. Megtiltatnak a társpénztár költségén való vendégeskedések, és minden haszontalan kiadás.

7. A sörmérés a bányánál Harter Kristóf sáfárnak adatik

át, de megtiltatik neki, hogy a sört a kimérőnek hordónként bérbe adja, hanem utasittatik, hogy azt kellő mértékkel méresse, és a társulatnak elszámolja.

8. Marquart Kristóf kovács mesternek bére 5 ft 20 drra és a segédjének bére 3 ft 50 denárra emeltetik hetenként, mert az uj lóvonatu szivattyuk miatt több dolguk lesz.

A vihnyei és szklenói kohókban egy kosár szén ára 18 denárra határoztatik.

Miután az erdők már nagyon ki vannak vágva, legközelebb erdőbejárás fog tartatni, melyben az adminisztrátor is részt fog venni.

A kohókban próbaolvasztást kell tenni, hogy megállapitani lehessen, mi az oka a nagy olvasztási fogyasztóknak, amely a ráadásul kapott 8-ik mázsa daczára mutatkozik? A kémlész pedig határozza meg, hogy mennyi szokott lenni a beváltott érczek nedvesség tartalma nyáron és télen?

A fuvarosoktól minden forintnyi keresetökből egy denár levonandó, és az utak fenntartására forditandó.

A kohókban alkalmazott tisztek és altisztek utasitandók, hogy a bányabiróság előtt az esküt letegyék.

1679 márczius 8-án mondják a Khern örökösök, hogy 1668-ban ütötték meg a Spittaler aknában a gazdag érczeket, és azóta Heinrich János bányabirósági ülnök, aki az ő 1/64 részüket eleinte ellátmánnyal kezelte, de azután az ellátmány adását felmondta, és maga lefoglalta, ezen 1/64 rész után a költségeken kivül 38.000 ft tiszta felesleget kapott.

1679 márczius 23-án feljegyeztetett, hogy Grünermel és Tatzmach nyilámok délelőtt egymással szintesen lyukasztottak.

1679 julius 11-én panaszolják a lovasgazdák, hogy mióta Strassoldo tábornok seregei Selmecz körül tartózkodnak, a lovasság mind felemésztette az itt termelt zabot és szénát, és a Selmeczen levő gyalogság teherhordó lovai is megették már a Selmecz körül fekvő rétek termését, ugy hogy nekik, a szállitásnál és vizhuzásnál alkalmazott lovaik számára takarmány nem marad, és ők lovaikat meg nem tarthatják, s ebből a bányászatra nagy veszedelem származhatik, kérik tehát a bánya-

bíróságot, hogy e körülményekről az udvari kamarát értesitse, és gyors segitséget kérjen. A bányabiróság azonnal meg is tette felterjesztését.

1679 julius 17-én megkérte az udvari kamara az udvari hadi tanácsot, hogy Strassoldo tábornokot utasitsa, hogy a lovasságot Selmecz környékéről távolabb vidékre helyezze, a Selmeczen levő gyalogságnál pedig a teherhordó lovak számát leszállittassa.

1679 augusztus 14-én határoztatott, hogy a vizhuzó lovak gazdáinak, mert igen sok vizet kell huzni, a takarmány drága, és sok ló elpusztul, átadassanak a szállitó járgányok is, hogy igy könnyebben segithessenek magukon.

1679 augusztus 21-én eltiltatott Szélaknán és Fuxlochon a pálinka mérés.

1679 szeptember 9-én feljegyeztetett, hogy Harter Kristóf szélaknai sáfár megbüntetendő, mert felesége, ki azelőtt nevelő leánya volt, korán betegedett le. Megüzenték tehát Harternek, hogy a bányabiróság meg fogja őt büntetni, és megintették, hogy csendesen engedelmeskedjék, hogy a dolgot nagy feltünés nélkül elintézni lehessen.

1679 október 26-án határoztatott egy tanácskozás alkalmával, hogy a Lichi járat alatt levő 4 szivattyut, melyekhez 26 ember szükséges, felhagyják, mert munkások hiányában a feltárási vágatok mind szünetelnek, és a vájárok is kénytelenek szivattyut huzni, pedig czélszerübb lenne azokat a feltárásnál alkalmazni.

1679 november 24-án elismerik a Khern örökösök, hogy Heinrich János bányabirósági ülnök a felsőbiebertárnai 1/64 részükre 2827 ft 90 dr költséget előlegezett, s ezenkivül nekik 500 tallért fizetett, ők tehát az ő 1/64 részüket egészen átengedik Heinrichnek tulajdonul.

1679 deczember 10-én megbüntette a bányabiró a felsőbiebertárnai két bányaügyelőt, Oberaigner Jánost, és Reif Benedeket, mert egész éjszaka részegeskedtek, és azután veréedtek.

1680 február 3-án megintette a bányabiró a bányaügyelő-

ket, hogy egymás közt ne czivakodjanak, és a munkásoknak jó példát adjanak, és vizsgálatot tartott, hogy miként történhetett, hogy nehány hét óta mindég hibásan jegyeztetnek a vizhuzók müszakjai. Miután ebben az alórök /Kratzenfüller/ találtattak hibásoknak, az határoztatott, hogy ezeket mind elbocsássák.

1680 február 26, 27. és 28-án Adamus Ludecus Szélaknán próbát tett az agyagos érczekkel, melyekről az agyagot lemosván, ezekből a marát kivonta, és 26-36-49 latosnak találta. Ennek következtében azt javasolja, hogy a szegény tartalmu agyagos érczekről mindenek előtt az agyag lemosattassék, és az iszapból mara készittessék, mely mindég jó tartalmu leend.

1680 julius 9-én oly rossz levegő volt a bányában, hogy egy csillér és egy ácslegény benne megfult.

1680 julius 30-án megszöktek a szivattyusok, mert a ragályos betegség Siglisbergen, Fuxlochon és a városban gyorsan elterjedt; nehogy a vizek ennek következtében fölemelkedjenek, a vájárok minden meddő munkától elvétettek, és a vizemelésre alkalmaztattak.

1680 deczember 9-én a Spitaler aknai telekben két vájár megsérült, kik közül az egyik meghalt. Deczember 18-án pedig egy csatlós esett be az Eleonora aknába és meghalt.

1680 deczember 20-án jelenti a bányabiró a főkamaragrófnak, hogy bejárták a bányákat és azt tapasztalták, hogy a viz a mélységben szaporodott, és ha a Lichy nyilám a Kórház akna alá ér, még jobban szaporodni fog, ugy, hogy a vizhuzó lovak számát is szaporitani kell. Miután azonban most sehol sem lehet takarmányt kapni, mert a katonaság az egész készletet lefoglalta, arra kéri a főkamaragrófot, hogy eszközölje ki, hogy a katonaság a vidékről vonuljon el.

1680 deczember 23-án válaszol erre a főkamaragróf, hogy tudtával a most ott levő tiszteknek mindössze since annyi lovuk, mint régebben gróf Strassoldo tábornoknak volt, és a parasztok is fuvaroznak; a panasz tehát nem alapos. Egyébiránt igyekszik a katonaság átvonulását a bányavárosoktól tá-

vol tartani, de néha ez lehetetlen.

1681 január 20-án beszállottak Bieber altárnán: báró De Soye Exc.Gen.Wachtmeister, gróf Herberstein itteni Comandant, Vichter András János Freiherr von Grueb, Libether ezredes, Reutter Mihály, Ehrenreutter Ehrenreich György, Kayser Mátyás, Huber titkár, Hartter Kristóf sáfár, Waagner Mihály Überreutter, Zweig Kristóf bányabirósági irnok.

Az uj Windschachton pedig beszállottak: Kahresz Christian királyi könyvvivő, Gruber Albrecht bányabiró, Hainrich Boldizsár és Schöpfer János bányabirósági ülnökök, Singer Ferdinand Dániel, Koch Mihály királyi bányatiszt, Himmelreich Máté esküdt kémlész, Deadda János kohóirnok és Dobrotka János a magán részesek bányatisztje.

Az altárnán az Eleonora aknai bejáróig mentek, innen pedig a Lipót aknai feküvágatig, mely a pallókereszttől az ülő helyig 14 öl hosszu; itt a jobb oldalon egy jegyet csináltak +1681 évszámmal. Innen még 3 1/2 ölre van a vájatvég. E feküvágat a feküben levő ismeretes telérek megnyitása végett hajtatik. A +jegy mellett egy ér vágatott át, mely nedves, és melyből a vájárok szerint koronként rossz levegő nyomul ki sustorogva. Valószinü, hogy egy vastag telér van közelben. A vágat 8-9 óra irányban hajtatik, és folytatandó.

A keresztpallótól azután a teléren dél felé mentek, a vájatvégig 12 1/2 ölet; a telér rossz kinézésü, de mivel a telér ez irányban még érintetlen, folytattatni fog a vájat.

Innen vissza az Eleonora aknai átjárón lementek a Grünermel nyilámig, vagyis a középső rakodó szintig, és itt a telér után dél felé; e nyilám azért hajtatott, hogy Lipót aknának levegőt vigyen, és a vizeket elvezesse; a vájatvég még 28 ölnyire van az aknától, a függélyes akna pedig már keresztül ment a teléren, szükséges lenne tehát intézkedni, hogy az aknából a vájat elibe dolgozzanak, és igy hamarább kapjanak levegőt. A sáfárnak és bányatisztnek meghagyatik, hogy e vágatokat az aknával összeköttetésben felmérjék, és az aknában jelöljék ki a pontot, melyből az ellenvágatot kezdeni kell.

Lipót akna a fölszinről az altárnáig 37 öl mély, és

innen még 40 ölre van függélyesen lemélyitve. A mélyitésben 12 ember dolgozik. Az aknát még 10 ölre kell lemélyiteni, de egyszersmind az aknából a teléren is le kell mélyiteni egy ereszkét a legalsó mély nyilámig.

Ezután tovább mentek a "grosze Püng" felé, ennek vájatvége is azért hajtatik, hogy Lipót aknának levegőt hozzon, és vizét elvezesse, mert a Grünermel alatt 12 öllel mélyebb.

A telér itt a fekü mellett jó alaku, és érczny omokat is mutat, melyeket, ha a vájatvég 4-5 öllel tovább haladt, megvizsgálni kell. A vájat ácsolata nagyon korhadt.

Innen tovább a Kórház aknai előmélyitésig, és tovább dél felé mentek a telér után. A vájatvég szünetel, mert ettől félnek, hogy sok vizet fognak vele felnyitni. A vájatvég igy maradhat, mig Lipót akna el nem éri a nyilám szintjét. E mellett megfontolandó, nem lenne-e jó az Eleonora aknát is lejebb mélyiteni, hogy a viz emelésnél a lóerejü szivattyuk is segithessenek.

Innen észak felé mentek a Hutleutstock-ig, innen a két Stock-vitlán lementek a harmadikig, melynek mélyitésén 3 ember dolgozik. E vitlát le kell mélyiteni a 14-ik szivattyu szintjéig, melyben, ha eléretik, a Kórház akna felé fognak egy nyilámot kezdeni, hogy a közben levő érczeket ismét megkaphassák, de a Kórház aknában álló viz miatt vigyázva kell e vágatot hajtani, hogy a viz be ne törjön, és a mélységet el ne fullassza.

A 14-ik szivattyu szintjéről lejebb mentek a Lichy nyilámra; e tájban érne le az uj akna, melyet a vizemelés és szállitás könnyitése végett lemélyiteni akarnak, s mely idáig 116 öl mély leend. Ha ez az uj akna elkészül, akkor ki lehet szállitani a körül fekvő evésekből 59 ölnyi magasságig egymásra halmozott jó zuzó érczeket, miáltal a fémtermelés növekedni fog. Meghagyatik a bányatisztnek, hogy az uj akna lemélyitésére vonatkozó költségvetéseket minél előbb felterjessze.

Tovább a Lichy nyilámon észak felé egy fekü vágatig, mely 6 öl hosszu, s mellyel a fekü ereket megnyitni akarják;

el is értek már egy függélyes eret, melyet föltárni kell. A munka folytatása jóváhagyatik.

A Lichy nyilám vájatvégét folytatni kell észak felé, hogy az északi fejtésekkel lyukasztani és vizeiket levezetni lehessen. A munka nehezen halad a viz miatt.

Innen azután mentek a fejtéseken keresztül. A Lichy és Pyroch nyilámok közt dolgozik 27 csapat. Az érez mindenütt keskeny.

Pyroch nyilámon ahol azelőtt a szivattyuk állottak, még jó tartalmu hagyatékok vannak, melyeknek lefejtésére utasitották azon 5 csapatot, melyek eddig a Staberer nyilámon dolgoztak, de most a rossz levegő miatt oda nem mehetnek.

A Pyrochlauf vájatvégével, ha még 15 öllel tovább halad, lyukasztani fognak ama fejtéssel, honnan az 5 csapat most kiszorult, és akkor ismét ott folytathatják munkájukat.

A Staberer nyilám vájatvégén 3 ember dolgozik, de a rossz levegő igen akadályozza a munkát, s emiatt nem lehet szakmányban dolgozni.

Tatzmach nyilámon 6 csapat dolgozik szórványos érczeken.

A Staberer nyilám felé észak felől is dolgoznak, a feküné1 szép a telér. Ha a vájatvég még vagy 5 öllel előhalad, egy feküvágattal el lehet érni azt a vitlát, amelyben nem régen 3 ember megfult.

E vájatvégből a Sikora vitlákon keresztül mentek, hol 2 csapat dolgozik; a 3-ik Tatzmach vitlából dolgozik 7 csapat fészkenként jelentkező érczeken.

A Schittersbergi nyilámon 3 ember dolgozik.

A Nándor aknai osztályba beszállottak: Ernst György János bányabirósági ülnök, Seyetz Ábrahám, Kollman András bányairnok, Ethesius Mátyás bányatiszt segéd, Erber Pál szertári irnok, Sartorius Jakab János főpénztári kezelő, Ladeus Ádám expectans, Hildebrand Melchior főpénztári irnok, Hartter András és Oberaigner Mihály.

Bementek a Nándor tárnán a fekűereszkéig, ahol ezelőtt egy csapat dolgozott, de a szállitás miatt akadályozva volt a munkát folytatni, ha az akadály elháritva lesz, e helyet

ismét munkába lehet venni.

Innen 16 1/2 ölnyire van a Grandtner vágat 10 öl hosszu, e felett érczeket fejtettek régebben, ácsolatban fenntartatik.

Innen tovább van az átjáró a rakodó nyilámra, 15 öl mély.

Innen tovább észak felé a Starcken Haspel mellett dolgozik 3 ember, kevés érczet termel.

Tovább észak felé van két emelke, melyekben a vájárok néha még érczeket találnak.

Azután a vájatvégig mentek, mely szünetel. Innen visszamentek a rakodó nyilámra, s innen az északi ereszkén le, egy ereszkéig, mely 16 öl mély és Egedacher nyilámig levezet, s átjáróul szolgál. Az északi ereszke körül 5 csapat dolgozik igen kemény teléren.

Egedacher nyilámon a határig mentek, s onnan vissza a Markstatt emelkén a középső rakodóig és azután az altárnára.

Azután a régi altárnán mentek a Steinernschachtig, s tovább a Wasserschachtig, hol egy keresztvágatban 4 ember dolgozik.

Azután Weiden aknáig mentek, s az ácsolatot mindenütt jónak találták. Végre kijöttek a régi bejáraton Klingen tárnán.

1681 május 19-én és 20-án tartott főbejárások jelentéséből említésre méltó, hogy Lichy nyilámon a legmélyebb talppásztán, mely már vizben dolgozik, az érez igen szép, egy kalapács vastag. A többi pásztákon keskeny az érez.

1681 junius elején nagy vizsgálat tartatott Felsőbiebertárnán az érczvájárok ellen, mert tapasztaltatott, hogy a jó érczekhez rosszakat is kevernek, és ugy adják be.

1681 október 28-án megvette Felsőbieber tárna a Lipót aknában felállitandó vizemelő járgányt a csövekkel, rudakkal és csapokkal együtt a Szt.háromság altárnától 945 forinton.

1681 november 27-én a kórház aknai telekben "unter der grossen Bühn" nagyon szép érczre akadtak.

1681 deczember 13-án meghagyta az udvari kamara a bánya-

bíróságnak, hogy a főkamaragróf és kamarai hivatalnokok közreműködése nélkül, csak egyedül saját nézeteit követve nyilatkozzék az iránt, hogy mi okból csökkent egy idő óta a felsőbiebertárnai bányamivelés jövedelme, és mit kellene tenni annak emelésére?

E meghagyás következtében deczember 26-án terjesztette fel a bányabiróság nyilatkozatát, melyben mindenek előtt kétségtelennek tartja, hogy a mindenható isten, ki a telérek és érczeket teremtette, és az ő rejtett kincseit tetszése és az emberek érdeme szerint felfedezni, mint minden jónak adományozója, a bányaáldás kezdetének, tartamának és megszünésének is első sorban ő az okozója.

Másodsorban a természeti erők működnek közre az áldás csökkentésére, mint azt százados tapasztalatok bizonyitják: mert a telérek és erek, melyekbe az isten gazdag érczeket rejtett, amint dusabbak lesznek gyengén emelkedő szép hegyekben, ugy össze nyomatnak nehéz gerinczek által, az érczeket kereszterek elvágják, kovandos erek elsilányitják, és meddő ékek kiszoritják.

Harmadszor pedig, midőn a mivelés a mélységbe halad, rossz levegő és mérges gázok töltik meg az evéseket, a vizemelés és a termények szállitása mindig nagyobbodó költségeket okoz, az érczek fémtartalma ellenben a mélység növekedésével együtt apad, mint ezt a Szentháromság tárnai, Háromkirály tárnai, Pachen tárnai és Mátyás tárnai mivelésekben tapasztalni kellett, melyekben régebben jó ékes érczek termeltettek, a mélységben azonban az érczek tartalma annyira csökkent, hogy végre az egész mivelést abba hagyni kellett.

Egészen hasonló okok eredménye ujabb időben, hogy Felsőbieber tárnán a Kórház aknai mivelések dus jövedelme megapadt: a Kórház telér ugyanis, mely a telérek anyjának nevezhető, már többször adott gazdag érczeket, és a legujabb időben számos éven át folytonosan dus jövedelmet osztott, de most már annyira haladt rajta a mélymivelés, és az evések oly terjedelmesekké váltak, hogy, ha e mivelés még tovább is igy maradna, azt a világ 7 csudája közé kellene számitani,

ámbár csak az isten mindenhatóságának lenne köszönhető.

Egyébiránt az utolsó 3 évben a ragály sok tapasztalt bányászt ragadott ki az életből, a veszedelmes háborus idők miatt pedig a munkások nagy része őrségen és fegyverben tölti az időt, mi a bányamunkát igen hátráltatja.

Negyedszer, a legmélyebb ugynevezett Lichy nyilámon észak felé most egészen meddő a fedüér, pedig ezen tájon a középső 15-ik szivattyunál igen gazdag érczek voltak a magasabb szinteken, hol még most is dolgozik egynehány csapat, de mivel a Lichy nyilám előtt levő köz még érintetlen, remélhető, hogy a telér nemes része még ott van, és meg fog találtatni.

Ötödször, az emlitett mély nyilám alá két elömélyités hajtatik, s mindegyikben már 4 szivattyu áll, de egyikben sem találtattak még érczek. Ezektől észak felé fekszik a mostani legjobb fejtés, de ebben sok a viz ugy, hogy a munkások sokszor a vizben állva dolgoznak; e mellett a fedü törékeny, s igy részint a viz, részint a folytonos biztonositási munkák hátráltatják az ércztermelést. A Lichy nyilámtól felfelé fekvő többi evésekben nincs most sehol állandóan érez, hanem csak szétszórt fészkenként találtatnak egyes érczlencsék, melyekben az érez keskeny, és kemény. Két-három évvel ez előtt itt vastag és dus tartalmu érczek voltak, de mennél mélyebbre jön a fejtés, az érczek annál szegényebbek és keményebbek lesznek.

Hasonlóképen áll a mivelés a Windschachthoz tartozó fejtésekben, melyek a Kórház aknaiaktól északra feküsznek. E fejtések északi részében egy rendkivül kemény kvarcz szoritotta össze a telért, déli részében pedig mindenütt csak keskeny érez zsinórok és kemény lencsék jönnek elő ugy, hogy ahol azelőtt 31-40 csapat dolgozott, most alig lehet a munkások felét alkalmazni, a többiek pedig a Kórház aknai evésekben keresgélnek maradványokat.

Mindezek következtében, ha rövid idő alatt a béke helyre nem áll, vagy ha drágaság keletkezik, ezen nehéz, veszedelmes és költséges mivelést bizonyosan fel kell hagyni /mitól az isten mentsen meg!/

Minthogy pedig az isten akarata előre ki nem fürkészhető, és ő legjobban tudja, hogy kit részesitsen kegyelmében, és kiket tegyen boldogokká, ezért mi szegény bányászok nem szününk meg valami jobbat reményleni, és hisszük, hogy a Kórház teléren dél felé egy magasabb helyen /bei der groszen Binge/, mely érintetlen hegységbe huzódik, legujabban talált jó érczek utmutatóul fognak szolgálni uj ékes érczek feltalálására, melyeket a jó isten szaporitson és a végtelen mélységig tartóssá tegyen!

Ezek szerint mi együgyü bányászok a létező viszonyok közt nem tudunk más módot egy nagyobb jövedelem előállitására, mint gondos tevékenység és a legnagyobb szorgalom kifejtése mellett kérni az istent, hogy az ő határt nem ismerő kegyelmességéből és könyörületességéből hallgassa meg fohászainkat, és áldja meg a mi munkánkat.

E mellett el nem hallgathatjuk, hogy a mi jámbor őseink, kik jó bányászok voltak, miképen vélték az isten áldását megtarthatni? Ők ugyanis e végre a következő szabályokat állitották fel.

1-ször. Fejedelmek és urak, kiknek az ur isten jó bányákat adott, lássák el a bányákat jó törvényekkel, és gondoskodjanak a törvények megtartásáról.

2-szor. Hogy a bányáknál levő hivatalokra istenfélő, hü, becsületes és értelmes embereket alkalmazzanak, őket illendő fizetéssel ellássák, javadalmaikat meg ne nyirbálják, hogy ne legyenek kényszeritve tiltott módon szerezni meg a szükségeseket; ne engedjék az urak és fejedelmek, hogy a hivatalokat pénzen lehessen megvásárolni, mert ahol ez történik, ott igen gonosz gazdálkodás keletkezik.

3-szor. Ne engedjenek semmi uj terhet rovatni a bányákra vagy a bányarészesekre, mert könnyen származik ebből az uraknak és fejedelmeknek nagy kára.

4-szer. Hogy ne feledkezzenek meg, ha áldás van, az özvegyekről és árvákról, ne bánjanak velök gorombán /mint itt szokás/ a kegyadományokat ne szoritsák meg, mert ez visszatetsző az uristennek, és ő ezt megbünteti.

Ezekben bátorkodnak nézeteiket az udvari kamarának felterjeszteni

Gruber Albrecht, bányabiró.

Ernst György János ülnök, Schöpfer János ülnök.

1682 január 16-án feljegyeztetett, hogy Felsőbieber tárnához tartozik: a régi Windschacht, Uj Windschacht, Steinernschacht, Wasserschacht, Weidenschacht, régi Spittalerschacht, Ferdinandi Tertiischacht, Neu Leopoldi primi schacht és Eleonoraschacht, a Ferdinand, Dorothea, és Klingen tárnákkal, a karók és kutatások jegye:

Részesek voltak ekkor:

A kincstár	11/16,3/64,1/24	résszel
Reutter Ulrich György örökösei	1/16	"
Liempach Susanna Regina és Schmiedeck Judit	1/16,1/48	"
Reull Susanna örökösei	/4/5+1/32/	"
Kayser Ulrich György "	/3/5+1/32/ 1/256	"
ifj.Hasaeus Fülöp Jakab	1/64,1/512,1/1024	"
Hainrich János	1/64,1/512	"
Hellenbach Gottfried János	/2/5+1/32/	"
Winkler Jakab János	1/124, 1/1024	"
Höffinger János Vilmos	1/128	"
Mörwaldt Erzsébet asszony	/1/5+1/32/	"
Kahresz Christian	1/256	"
Nicolay Justina asszony	1/256	"
Kochlatsch István	1/256	"
Rinko Ferencz	1/512,1/1024	"
Hartter Mátyás örökösei	1/768	"
Titze Tóbiás örökösei	1/1536	"
Zwittinger János	1/1536,1/1024	"
	16/16 .	

1683 január 4-én főbejárás tartatott Felsőbieber-tárnán.

A bejárón lementek az altárnára, és itten Lipót akna

alá, ez akna mellett egy csapat 3 emberrel megvizsgálja a telért, de mivel magas hegy fekszik felette és a kőzet vad kinézésü, czélszerü lesz ezt egészen elhagyni, s lejebb a mélységben, hol a telér jobb alaku hegységbe vonul, folytatni a vizsgálatot.

A Lipót aknától hajtatik egy feküvágat, mely már 33 öl hosszu, ennek czélja a feküben levő teléreket, melyeken a felsőbb szinteken jó ékes érczek voltak, megnyitni.

Azután leszállottak a közép rakodó vagy Grünermel nyilámra; e nyilámon nincs semmi mivelés, egyedül csak a vizvezetésért tartatik fenn 500 öl hosszuságban, az Eleonora és Kórház aknában levő lóerejü szivattyuk ellátására.

Innen lejebb mentek a Staberer nyilámra hol 3 csapat dolgozik keskeny érczsinóron, de a levegő kezd nekik hiányozni. Szükséges tehát, hogy Grünermel nyilámról egy légereszke hajtassék a Staberer nyilámig.

Innen egy ereszkén át a Pyroch nyilámra jöttek, melynek északi vájatvége azért hajtatik, hogy az ugynevezett 14 szivattyus evések alá jusson, annak levegőt hozzon, és vizeit levezesse; a déli vájatvég pedig azért hajtatik, hogy Lipót aknával közlekedést nyisson.

Még lejebb menve egy régi evésben 3 csapat dolgozik hagyatékokon, melyek szegények.

Tovább lejebb jutottak a Lichy nyilámra, ennek északi vájatvége valószinüleg jó érczeket fog megnyitni, mert a felsőbb szinteken is ilyenek voltak; a 14 szivattyus éveséket is alá fogja e nyilám mélyiteni nagyobb mélységben, mint a Pyroch nyilám.

E nyilám alatt hajtatik egy feküvágat is, a fekü erek megvizsgálása végett.

Innen jutottak az északi előmélyitéshez, mely ez idő szerint a legmélyebb, és legtöbb reménységre jogositó munkahely Felsőbieber tárnán; e mélyitéstől dél felé 7 csapatban 42 ember dolgozik, hasonlóképen észak felé, az érez a mélységben szép, gazdag, és vastag, de sok a viz, melyet 8 szivattyuval 56 embernek kell emelni a Lichy nyilámig, mi he-

tenkint 322 ft 80 denárba kerül, a vizemelés többi költségeit nem számitva.

Ezektől valamivel dél felé dolgozik 4 csoport per 6 ember keskeny és kemény érczeken.

Ezektől tovább dél felé van a déli előmélyités, melynek feneke 3 öllel magasabb, mint az északi, de lemélyittetik, érez is van benne, de szegény. A két előmélyités 59 ölnyire van egymástól. A vizet a déli mélyitésből 5 szivattyuval emeli 20 ember a Lichy nyilámra /21 denár napszám mellett/.

Ebből a déli előmélyitésből egy nyilám hajtatik dél felé: a Liszy nyilám; ennek vájatvége jó alaku, és érczny omokat mutat, e nyilámot a Kórház aknáig akarják hajtani, mert tudva van, hogy ott az aknában érez van a viz alatt, és azt meg lehet nyerni, ha e vágattal az akna vize elvezettetik. E czélnak biztosabb elérése végett dél felé kell hajtani a Lichy nyilám vájatvégét is, hogy Liszy nyilámnak légvezetőül szolgálhasson.

Azután felszállottak a Pyroch nyilámra, melynek déli részében van egy elfult ereszke, melyben 1/4 kalapács vastagságu érez maradt; ezt is meg lehet majd nyerni, ha a Lichy és Liszy nyilámok előre haladnak.

A bejáró bizottmány második csapatja beszállott a kettős létrákkal ellátott Uj Windschachton a Rochser vitláig, innen észak felé a Schüttersberger lauf-ra, melynek vájatvége most szünetel, de egy magasságban van a Szt.háromság altárnával, és evvel nem sokára lyukasztani fog.

Innen a fejtésekre mentek, s ezek között egy munkahelyen találtak 1/2 kalapács vastag érezet, de igen kemény vala, és a többi helyeken is mindenütt kemény és keskeny.

A bejáró bizottmány harmadik csoportja Fuchs tárnán ment be a Grandtner vágatig; e felett és alatt 4 csapat dolgozik nagyon kemény maradványokon.

Innen lementek az Egedacherlauf-ig, s ettől lejebb az altárnára, s ezen a Steinernschacht, Wasserschacht és Weiden aknáig, azután pedig Klingen tárnán kiszállottak.

1683 május 18-án jelenti a bányabiró, hogy az esküdt

kémlész Phuniakh János bepanaszoltatván, hogy a próbakemenczében gazdag érczdarabokat beolvaszt, és az ezüstöt megtartja; a megtartott vizsgálat folytán kiderült, hogy a kémlész ezt hetenkint kétszer is megtette, de avval mentegette magát, hogy az érczdarabokat neki a sáfár és a bányatisztek adták, kik ezt be is ösmerték.

A főkamaragróf erre junius 2-án meghagyta, hogy a bányabiró nyilvánosan megtiltsa mindnyájoknak az ilyen beolvasztást, mert aki ezt még tenni fogja, elbocsáttatik.

1683 augusztus 9-én tanácskozást tartottak Felsőbieber tárnán a Thököly fejedelem által alkalmazott következő tisztviselők: Limpach Gottfried János inspector, Ehrenreutter Ehrenreich György könyvvivő, Reutter Mihály városbiró, Hellenbach Gottfried János Excellenz Doctor, Dobrotka János bányabiró, Posch György János fő bányagondnok.

A próbatörők közül és a hajduk közül nehányat ebocsátottak. A sörmérést a volt bányaügyelőre Aigner Kristófra bizták azzal, hogy minden akó után 24 denárt, a pálinkáért pedig hetenkint 2 ftot fizessen. Az érczszemelő asszonyok kötelesek legyenek személyesen dolgozni.

1683 szeptember 20-án kérték a szivattyusok, hogy a sok viz miatt nem lévén képesek heten egy szivattyut huzni, minden szivattyuhoz még egy embert adjanak. A tanácskozás kiszámitotta, hogy ezáltal a heti költség 60 fttal fog nagyobbodni, de mégis jóvá hagyta a 8-ik ember alkalmazását, ellenben elrendelte, hogy a szivattyusok bére 3 denárral lejebb szállittassék, miáltal hetenkint 61 fttal lesz kisebb a költség. A szivattyusok erre fellázadtak és tömegesen elhagyták a munkát, hasonlóképen a csillérek és takaritók, de katonákat küldtek utánuk, és mindnyájokat fogságra vetették, a kolomposokat pedig elcsapták.

1684 márczius 13-án a tanácskozás a császári tisztek jelenlétében tartatott, és határoztatott, hogy minden csapatba 6 ember soroztassék; az érczszemelésnél csak özvegyek alkalmaztassanak, és 5 latos érczért 1 poltura, 6-7 latosért 6 8-9-10 latosért 7 denár fizetessék nekik.

1684 márczius 27-én határoztatott, hogy a sáfárnak ezentul nem szabad italokat mérni, az ekként elesett jövedelemért pedig 1/4 évenkint 100 tallérral kapjon kárpótlást.

1684 november 27-én határoztatott, hogy a reggeli müszak reggel 4 órakor kezdődjék, 10 órakor menjenek be a repesztők; a nappali müszak 12 órakor kezdődjék, s 6 órakor menjenek be a repesztők, az éjjeli müszak pedig 8 órakor este kezdődjék, s 2 órakor éjfél után menjenek be a repesztők. E szerint a vájárok minden müszakban 6 óráig dolgozzanak.

1685 január 26-án folyamodtak a lovas gazdák a főkamaragrófhoz, hogy segitsen rajtok, mert pénz nélkül nem tarthatják a lovakat, és kénytelenek a szállitást és vizhuzást abbahagyni. A főkamaragróf azt válaszolta erre, hogy nem tud rajtok segiteni.

1685 márczius 15-én tette le esküjét Koch Mihály eddigi bányatiszt mint felsőbiebertárnai sáfár.

1685 április 12-én határoztatott, hogy a Liszy nyilám alatt 2 öllel mélyebben fekvő Reutters nyilám szárazon tartassék, mig a Lichy laufról jövő mélyitéssel nem lyukaszt.

1685 május 7-én Winkler Jakab János felajánlja az ő 30/12 részét Felsőbieber tárnánál a kincstárnak, mert Hartter, ki azokra költséget adni köteles volna, nem fizeti a költségeket.

1685 május 20-án panaszolják a bányászok, hogy sem a kamarától, sem a kisebb részesektől nem kaptak fizetést.

1685 julius 23-án a Selmecz körül fekvő bányáktól a vájárok mind a Kórház aknához rendeltettek vizhuzásra, mert a vizhuzók elhagyták a munkát. Egyszersmind elhatároztatott, hogy a legmélyebb nyilám, a Liszy nyilám elfulni hagyassék, mert nem termelhető benne annyi ércz, amennyibe a vizhuzás kerül.

1685 augusztus 27-én jóváhagyja a király, hogy Winkler 30/12 részét a kincstár átvegye, és ezért neki, mig él, hetenkint 3 ft rh. fizetést adjon.

1685 január 18-án bejelenti Posch György királyi pénztárnok, hogy a felsőbiebertárnai kisebb részesek már két fi-

zetést elmulasztottak, és a kamara volt kénytelen az ő részüket is kifizetni, hogy a munkások szükséget ne szenvedjenek.

1686 julius 8-án főbejárás Felsőbieber tárnán. A jelentés nevezetesebb pontjai:

Az altárna déli vájatvége lágy meddő telérben áll; csak annyit kell itt évenkint kivágni, mennyit a jogositvány fenntartása kiván.

A Lipót aknai feküvágat szüneteljen.

Eleonora aknában van egy lóerejü vizemelő gép, mely 80 lóval emeli a vizet 44 ölnyire az altárnára. Miután a lótartás most igen költséges, megfontolandó, nem volna-e olcsóbb, ha kézi szivattyukkal emelnék a vizet?

Pyroch nyilámon a Lipót aknai vágatban még csak 1 ölet kell kivágni, azután mind a szállitás, mind a vizemelés könnyitéséhez hozzá járulhat Lipót akna. Mihelyt a lyukasztás megtörtént, 2 öllel lejebb kell mélyiteni Lipót aknát, hogy viztartója legyen, azután a rakodót helyre kell állitani.

Visszafelé e nyilámon a feküvágat közelében /a lyukasztás megtörténte után/ egy ereszkét kell 6 szivattyu mélységre /=18 ölre/ lemélyiteni, s abból az elfult evések alá kell menni, és a Kórház akna alá, hogy a vizeket mind Lipót aknához lehessen vezetni.

A Sargoczy nyilám vájatvégei szünetelnek. E nyilámon 7 csapat dolgozik szép fejtéseken, a fémtartalom középszerü. Egy csapat a Kórház akna körül levő evés előmélyitésében dolgozik.

A felső Pyroch nyilámon észak felé 14 csapat dolgozik kemény teléren. Tovább észak felé 23 csapat dolgozik fejtéseken.

1686 szeptember 2-án délután 2 órakor tartott tanácskozás után kijelöltetett egy uj akna helye, mely József aknának neveztetett; czélja ez aknának, hogy a mélységből a két Sargoczy és Lichy nyilámról a szállitást és vizemelést megkönnyitse.

Jelen voltak a kijelölésnél: Posch György János pénz-

tárnok, Seitz Ábrahám aranyváló segéd, Grueber Albrecht bányabiró, Winkler János ülnök, Hederich János bányabirósági irnok, Aigner Kristóf windschachti sáfár, Wagner Mihály és Stainl Tóbiás királyi bányatisztek, Dobrotka János, a kisebb részesek bányatisztje, Griesner János társulati bányatiszt, a windschachti ügyelők és munkások.

"Die eadem ac hora per Divinam assistentiam celeberrima quondam Hungariae Metropolis Buda recuperata".

1687 február 1-én éjszaka elvágta valaki a Kórház aknai járgány szállitó kötelét.

1687 márczius 15-én megvett a felsőbiebertárnai társulat Kharesz Anna Mariától egy darab szántóföldet Windschacht közelében hányó helyül 72 fton.

1687 április 20-án lyukasztott József akna a Bieber altárnával.

1687 április 21-én főbejárás Felsőbieber tárnán.

Eleonora aknában 80 lő emeli a vizet, minden müszakban 20 lő, és egy müszak csak 4 óráig tart. Megpróbáltak a lovak helyett embereket alkalmazni, de ez még többe került, és nehezen volt megszerezhető.

A mélyitésben a Lichy lauf alatt dél felé 18 csapat, észak felé 34 csapat dolgozik, az ércz mindenütt szép, észak felé kemény, de dél felé könnyen vágható /gschnattig/.

Az előmélyitésben a Sargoczy lauf alatt 10 szivattyu van, azelőtt a 4 ember, de most már 5 embert kellett mindegyikhez adni.

A Lichy nyilámon van észak felé is egy előmélyités, melyben 5 szivattyu van a 5 ember.

E tanácskozásban határoztatott el, hogy a megkezdett József aknától 26 1/2 ölnyire egy uj akna lemélyittessék, melynek neve Károly akna legyen.

1687 május 12-én jelöltetett ki a helye Károly aknának 26 1/2 ölre a mult évben megkezdett József aknától. Jelen voltak Johann Andree Vichter von Grueb főkamaragróf, Jakob Sigmund von Gallenfels császári királyi ezredes, Johan Marton de Apis Obrist Wachtmeister, a kincstári és bányabirósági

főtisztek és altisztek.

1687 október 4-én megengedte a társulati tanácskozás, hogy miután az ércz termelés jó, a tiszteknek összesen 457 ft 60 dr jutalom adassék; a sáfárnak pedig 480 ft jutalom engedélyeztetett.

1687 november 17-én tartott főbejárás alkalmával feljegyeztetett, hogy József akna a Bieber altárna alatt már 9 ölnyire lemélyittetett.

A Lichy lauf alatt levő fejtésekről mondatik, hogy 3 csapat munkahelyén 1/4 öl vastag az ércz, és 2 csapat munkahelyén 1 1/2 kalapács.

E mélyitésekben 20 kézi szivattyu dolgozik: 2 a 6 ember, 5 à 9 ember, és 13 à 7-8 ember = 150-160 ember egy müszakban.

Miután Wasserschacht már nem használtatik se szállitásra se vizemelésre, elhatároztatott, hogy kétszeresen bepadoztassék és a járgány felhagyassék.

1687 deczember 4-én kérik a felsőbiebertárnai kisebb részesek, hogy a két év óta élvezett középső ezüst fizetés számunkra még tovább is engedélyeztessék, mert egy nehány hétig felemelkedett ugyan a termelés, de ismét leszállott 1000 márkára, a költség pedig 8000 ftra megye, és még nagyobb fog lenni, mert két uj aknát kell lemélyiteni.

E kérelmet leküldte az udvari kamara vélemény adás végett, és a bányabiróság 1688 január 24-én terjesztette fel pártoló jelentését, melyben egyszersmind kimutatja, hogy 1686 és 1687-ben volt ugyanfelesleg, de azelőtt 3 évig veszteség volt, és most ismét leszállott a termelés már hetenkint 800 márkára, a költség pedig 8000 ft körül van.

E jelentéshez kimutatások vannak csatolva, melyekből a következő adatokat lehet kivenni:

K i m u t a t á s

Sicely társaukra eső felsőbiebertárnai üzem eredményekről 3/16 rész után.

	melt ezüst		beváltási érték		olvasztási költségek		bánya költségek		zuzó költségek		összes költség		veszteség		nyereség	
	márka	pizét	ft	d	ft	d	ft	d	ft	dr	ft	dr	ft	dr	ft	dr
1683	4.689	24 1/2	52.897	61 1/2	29.297	80	52.050	96	1.095	72	82.444	48	29.546	86 1/2	-	-
1684	4.094	29	46.187	20	24.484	60	53.269	3	1.193	68	78.947	31	32.760	11	-	-
1685	4.724	22	53.291	82 1/2	33.201	41	52.138	59	1.162	84	86.502	84	33.211	1 1/2	-	-
1686	11.517	3 1/2	129.912	53	46.884	83	64.755	48	1.156	94	112.797	25	-	-	17.115	28
1687	14.062	17	158.623	29	50.579	69	74.181	3	1.150	73	125.911	46	-	-	32.711	83
	39.088	-	440.912	16	184.448	33	296.395	10	5.759	91	486.603	34	45.690	88		

A Hannaus család részei után

	olvasztási és zuzó költség									
1683	25.501	68	15.346	70	16.265	93	31.612	63	6.110	95	-	-
1684	24.013	33 1/2	12.493	32 1/2	16.646	57	29.139	89 1/2	5.126	56	-	-
1685	17.518	89	10.943	35 1/2	16.293	31	27.236	66 1/2	9.717	77 1/2	-	-
1686	39.284	76	19.980	3	20.236	9	40.216	12	931	36	-	-
1687	45.643	76	18.115	72	23.181	58	41.297	30	-	-	4.346	46
	151.962	42 1/2	76.879	13	92.623	48	169.502	61	17.540	18 1/2		
Összes	592.874	88 1/2					Összes	656.105	95	63.231	6 1/2	-	-

1687-ben feljegyeztetett, hogy Felsőbieber tárna ezüsttermelése volt hetenkint

augusztusban	2600 márka
szeptemberben	2000 "
októberben	1600 "
novemberben	1300 "
deczemberben	1000 "
1688-ban	
januárban	950 "
februárban	850 "
márcziusban	900 "
április	1100 "
május	700 "
junius	800 "
julius	700 "
augusztus	650 "
szeptember	600 "
október	600 "
november	1100 "
deczember	1700 "

1688 április havában panaszkodnak a bányászok a drágaság miatt, és hogy hust nem kaphatnak.

1688 junius 14-én határozta a főbejárás bizottsága, hogy Lipót aknában a vizemelés megszüntettessék, és csak a szállitás eszközöltessék, ellenben a vizek Windschachtban emelendők, és a szállitás itt megszüntetendő.

Spitaler aknában 16 szivattyuval emeli a vizet 8 pár ló müszakonkint.

A mélymivelési fejtésekben 25 csapat dolgozik, az ércz többnyire igen szép.

A Lichylauf felett 22 csapat dolgozik kemény és szegény érczeken.

Junius 15-én beszállottak Windschachton és észak felé mentek; a pallókeresztől 15 ölre van egy mélymivelés, melybe nem régen még jó érczeket termeltek, és még most is vannak maradványok.

Azután lementek a Rochser vitlán a Melzer nyilámra, ezen délfelé leszállottak "über die Silberin Schnuer" a Müllers nyilámra honnan a felső Tatzmach vitlán lementek a Grünermellaufra.

Innen a másik két Tatzmach vitlán lementek a Keszllaufra és ezen észak felé a 3 legmélyebb vitlába, mellyel a Pyroch nyilámba lyukasztani akarnak. Ha ez a lyukasztás megtörtént, akkor a szállitás a Pyroch, Lichy és Müllers nyilámokról mind a Nándor aknai rakodóhoz fog vezettetni.

A schittersbergi nyilám vájatvége, mely a Szt.háromság altárnával egyenló magasságban van, erélyesen tovább hajtandó.

1688 junius 22-én bejelentetett a bányabiróságnál, hogy a windschachti mély mivelés felhagyatott, mert a benne termelt érczek tartalma igen megcsökkent, a vizemelés pedig nagy költségeket okoz.

1688 szeptember 4-én kimutattatnak a Felső Bieber tárnai heti költségek, melyekből

a kincstárra esik	5.715	ft	42 dr
a katholikus bányapolgárokra	564	"	30 "
távollevő bányapolgárokra	659	"	32 "
lutheranus bányapolgárokra	765	"	17 "
	7.704	"	21 "

1688 deczember 6-án tartott főbejárás után jelentik, hogy főképen a Lichy nyilám alatt levő 4 öl mivelésben 10 csapat igen szép és gazdag érczet fejt.

Eleonora aknában 10 kettős szivattyu van, melyeket müszakonkint 20 ló, tehát összesen 80 ló tart üzemben.

A Kórház aknában van két járgány, mindegyik 16 szivattyuval, és müszakonkint 16 lóval, tehát összesen 128 lóval. Minden 16 5 ftba kerül hetenkint.

Lipót aknában teljesiti a szállitást 3 müszakban 4 ló, összesen 12 ló, és a vizhuzást tömlőkkel 4 müszakban a 6 ló, összesen 24 ló, heti bére egy lónak 4 ft 50 dr.

A Kórház aknai telekben is szép az érez.

József akna már 18 öl mély az altárna alatt ölenkint 120 ft a szakmány.

Károly akna 8 ölnyire van az altárna alatt, a szakmány ölenkint 100 ft.

1689 október 27-én lyukasztott a Szt.háromsági altárnába a Schittersbergi nyilám; a lyukasztásnál kiderült, hogy a Schittersbergi nyilám 4 öllel mélyebb, mint az altárna.

1690 január 2-én főbejárás volt Felsőbieber tárnán, és megemlittetik, hogy a fejtési helyek jók.

József akna az altárnáig 27 1/2 öl és innen le van mélyitve 46 1/2 ölre; hogy a Pyroch nyilámmal lyukasszon, 1 ölet kell még lemélyiteni, s lesz az összes mélysége 75 öl.

Károly akna az altárnáig 24 1/2 öl, ez alatt le van már mélyitve 25 1/2 öl, a Pyroch nyilámig le kell még 22 1/2 ölet mélyiteni, s igy lesz az összes mélysége 72 1/2 öl.

Az egész mivelés 3 részre osztva vezettetik: Spittalerschacht, Windschacht, és Ferdinandschacht.

A kincstár része: 11/16, 3/64, /1/24 és 30/12 1/128 részből/.

Heti termelés átlaga Felsőbiebertárnán.

1689-ben:

január	1450 márka
márczius	1760 "
április	1540 "
május	1220 "
junius	1400 "
julius	1320 "
augusztus	1450 "
szeptember	1800 "
október	2200 "
november	2210 "
deczember	1940 "

1690-ben:

január	1750 márka
február	1910 "
márczius	2440 "
április	2570 "
május	2990 "
junius	3210 "
julius	4030 "
augusztus	3850 "
szeptember	3770 "
október	3460 "
november	3290 "
deczember	2580 " .

A bányabirósági jegyzőkönyvek 1691, 1692, és 1693-ból hiányoznak.

Felsőbieber tárnai főbejárási jelentés 1692 deczember 1-én,[18/]

A bejárók egy része József király aknában a másik része pedig Károly főherczeg aknában szállott be kötelen a felső Pyroch nyilámig.

Károly akna az altárnáig mély	. . . . .	25 öl
innen a Pyroch nyilámig "	. . . . .	50 "
" " Lichy " "	. . . . .	27 1/2 "
és az alatt	. . . . .	7 "
összesen	. . . . .	109 1/2 "
József akna az altárnáig mély	. . . . .	27 1/2 "
innen a Pyroch nyilámig	. . . . .	50 "
" a Lichy "	. . . . .	27 1/2 "
" a 4-ik Sargoczy "	. . . . .	15 1/2 "
" az 5-ik Sargoczy "	. . . . .	13 "
összesen mély	. . . . .	133 1/2 "

Mind a két akna függélyes. Mindegyik aknában van 2 vizemelő járgány, melynek mindegyikét 4 órai müszakokban

22 ló hajtja, és van 2 szállitó járgány, melyeknek mindegyikét 4 órai müszakokban 22 ló hajtja; és van 2 szállitó járgány, melyeknek mindegyikét 8 órai müszakokban 8 ló hajtja, összesen van tehát a két aknában 4 vizemelő és 4 szállitó járgány.

A felső Pyroch nyilám szintjében 27 ölnyire József aknától dél felé van Károlyakna, és tovább 107 ölnyire dél felé van a 20 1/2 öl hosszu fekü vágat Lipót akna alá.

Lipót akna az altárnáig	37 1/4 öl
innen a felső Piroch nyilámig	48 1/2 "
összesen mély	86 " ,

tovább nincs lemélyitve.

A fekü vágat pallókeresztjétől a két Lipót aknai vitla van lemélyitve a 2-ik Sargoczy nyilámig légvezetés végett.

A pallókeresztől dél felé 31 ölnyire van egyhatos ér /Sechserin Cluft/, melyen a vizek leszivárognak a mélységbe. Itt 3 ember dolgozik, hogy az előttük fekvő ereket elérjék.

Tovább dél felé 77 ölre van a vájatvég, mely most szünetel a felette vezetett légvágattal együtt, mert nem jó alaku. De 10 öllel ettől visszafelé kezdtek egy fekü vágatot 3 emberrel. A vizek egy nagy viztartóba, s onnan a Kórház aknához vezettetnek. Ez a vágat Károly aknától a vájatvégig 242 öl hosszu, és egészen ácsolatban áll.

József aknától azután észak felé 7 1/2 ölnyire értek a rendező helyre /zum Stockh/, hol a bányaügyelők a munkások napszámait felrójják; innen 23 1/4 ölnyire van az első Miris vitla, és tovább 447 ölnyire észak felé a vájatvég.

Az első Miris vitlán lementek 9 ölnyire az első Sargóczy nyilámra, mely csak a bejárás végett tartatik fenn. Ennek szintjében dél felé 4 ölnyire van a 2-ik Miris vitla, 11 öl mély, s ettől 50 ölnyire a Kórház akna feneke.

Azután lementek a 3-ik Miris vitlán 5 ölnyire a 2-ik Sargóczy járatra, mely fel van hagyva, mert felette és észak felé már minden ki van vágva. Vizei a József aknához vezettetnek. Dél felé a 3-ik ölben van a József aknához vezető fedü

végat, mely 6 öl hosszu,és az erős léghuzam miatt zárva tartatik.

E pallókereszttől dél felé 18 ölre van az első Uhlier vitla, melynek fedüjében a 8-ik ölben érkezik le a Károly akna; a 10 1/2 öl mély első vitla alatt van a 8 1/2 öl mély második, és ez alatt a 4 1/2 öles harmadik Uhlier vitla, ezeken lemenvén elérték a Lichy nyilámot, melynek szintjében érték el ugy a József aknával, mint a Károly aknával a Kórház telért.

A vizek az előmélyitésből 24 kéziszivattyuval emeltetnek 66 1/2 öl magasságra a szintre, hol 2 nagy viztartó szekrény van és elrendeltetett még egy szekrény berendezése, hogy ha a lóerejü szivattyukon baj történik, a viz addig meggyülhessen. A József akna alatt levő viztartóból 2 lóerejü járgány, mindegyik 10 magas szivattyuval, és ugyanannyi tartalék szivattyuval emeli a vizet 77 öl magasságra az altárnára. A 24 kéziszivattyuk mindegyikénél 8-9 és 10 ember van alkalmazva 27-30 denár bérrel.

Tovább dél felé 31 1/2 ölnyire van Károly akna, mely alatt hasonlóképen 2 viztartó van, és melyben hasonlóképen 2 lóerejü járgány 10-10 szivattyuval emeli a vizet az altárnára.

Károly aknával ezelőtt 4 hónappal érték el a Lichy járat szintjét, és a gépész mester nem tartja tanácsosnak, hogy a szivattyuk még mélyebbre vitessenek; de mivel nagyon hasznos lenne, és mintegy 1000 ft megtakarittatnék évenkint, ha a szivattyukat legalább a 4-ik Sargoczy járatig levinni lehetne; elrendeltetett, hogy József akna kisérlet képen fele tágasságban a 4-ik Sargoczy járatig lemélyittessék, és a szivattyuk oda beépitessenek, s ha a gépezet elbirja, akkor hasonló történjék Károly aknával is.

Tovább 9 1/2 ölnyire dél felé van a Lichy nyilám vájatvége, melyen a telér jó alaku, a vájatvég 3 emberrel folytattatni fog, mihelyt a szállitás megengedi.

A 3-ik Uhlier vitlától észak felé 395 ölnyire van a Lichy nyilám északi vájatvége; a vágat mindenütt ácsolatban

áll, és 2 gát van előkészitve, hogy ha a vizemelő gépeken törés történik, e gátakat elzárni, és avval a vizet feltartóztatni lehessen.

Ezután lementek a 4-ik Vorsinken vitlán 10 ölnyire a 3-ik Sargoczy járatra, mely már dél és észak felé le van mivelve, ezen dél felé 5 ölnyire van az 5-ik Vorsinken vitla, melyen lemenve 10 1/2 ölnyire érték a 4-ik Sargoczy járatot, amelyen dél felé 22 ölnyire van a fedü vitla, és ezen tul 14 öllel van a vájatvég, melyen 4 ember dolgozik, hogy minél előbb Károly akna alá juthasson; a vájatvég nem igen szép. Az északi vájatvég szünetel, nehogy több viz nyittassék vele.

Innen visszamentek a 6-ik Vorsinken vitlához, mely mellett van a 11 1/2 öl hosszu feküvágat a József akna alá.

Azután lementek a 6-ik és 7-ik Vorsinken vitlán 15 1/2 ölnyire az 5-ik Sargoczy járatra melynek északi vájatvége a vitlától 31 ölnyire fekszik és szünetel, nehogy több vizet nyisson.

Innen vissza 21 ölnyire van a József akna alá hajtott feküvágat, mely már 15 öl hosszu, és még 9 ölnyire kell kivágni; 6 ember dolgozik rajta. A vájatvégig pedig délfelé 87 öl van, 6 ember dolgozik rajta, a telér szép és érczes, de 3 ölnyire a vájatvég előtt a fedüből sok viz nyomul ki, valószinüleg ugyanaz, mely a 2-ik Sargóczy járaton elapadt.

Azután lementek a 8-ik és 9-ik Vorsinken vitlán 15 ölnyire a 6-ik Sargoczy járatra, melynek északi vájatvége szünetel, déli vájatvége pedig 32 ölnyire van a vitlától, és az érczfejtők által továbbittatik. Ez a nyilám már mélyebben fekszik, mint a régebben felhagyott Reutter járat, s azért óvakodnak észak felé vele előre hatolni, nehogy a régi evés vizeit lecsapolják; de ha a vizemelő gépek képesek lesznek több viz emelésére, le fogják csapolni azokat az evéseket is.

Azután lementek a 10-ik Vorsinken vitlán az előmélyités fenekéig, melytől kezdve 60 csapat dolgozik a fejtésen dél felé, meglehetősen szép és könnyen fejthető érczeken.

Innen felmentek a 4-ik Sargoczy járatra, melyből egy 11 1/2 ölnyi keresztvágatban a József akna alá jutottak, és itt

a kötelen kiszállottak.

1692 deczember 2-án bementek Bieber altárnán, a 146-ik ölben érték a Károly aknai pallókeresztet, 11 1/2 ölben azután a József aknai pallókeresztet, tovább 61 1/2 ölre a Kórház aknai pallókeresztet, innen 21 ölnyire dél felé jutottak Eleonora aknához, melynek felső része most el van padolva, alsó része azonban a személyzet beszállása végett fenntartatik.

Tovább dél felé 98 1/2 ölnyire érték a Lipót aknai pallókeresztet, honnan 25 1/2 ölnyire kelet felé van az akna. A pallókereszttől dél felé 33 ölnyire van az altárna vájatvége, mely már nehány év óta szünetel, és be van omolva. De mivel a fejtés délfelé vonul, a felső vizek könnyebb felfogáxa végett határoztatott, hogy e vájatvég ismét munkába vétessék.

Innen visszamentek a Kórház aknai keresztpallóig, melyen tul 51 ölben értek Windschachthóz; tovább a 32-ik ölben észak felé értek a Kijáráshoz /Mannsfahrt/, vagy régi Windschachthoz; tovább észak felé 33 1/2 ölben érték a Veresér keresztpallóját /Rothe Kluft/, ezen tovább 70 1/2 ölnyire mentek a Steinernschachtig, és tovább 106 1/2 ölnyire a Wolfschachtig.

Innen vissza a pallókeresztig, s innen 170 ölnyire észak felé a 3-ik Rochsner vitlát érték, ezen lementek 37 1/2 ölnyire a Schittersbergi járatra, s azután 10 1/2 ölnyire az Oberl vitlán a Müller járatra.

E járaton észak felé az 5-ik ölben vannak a felhagyott 14 szivattyuk, 36 öllel tovább a Chaos ereszke, és 28 öllel tovább a vájatvég, melymár régóta szünetel a Szt.háromság altárnai mélymivelések közelsége miatt.

A Müller járatról lementek a két Stengier vitlán 28 ölnyire a felső Pyroch nyilámra, melynek jó alaku északi vájatvégén 3 ember dolgozik, e vájatvéggel megnyitották márczius 29-én azon 14 szivattyuk vizeit, melyek a Müller járaton emlitve vannak, és 1667-ben felhagyattak. Ezekben az években leszállottak a vizek annyira, hogy még csak 4 szivattyu mélysége van elfulva, és a vágat folytattatik, hogy ez evéseket,

melyekben 4-6-8-10 latos érczek maradtak, teljesen szárazzá tegye.

Innen vissza dél felé 13 ölnyire van egy feküvágat, melyben keskeny kemény ércz van, de most szünetel.

Tovább vissza 121 öllel dél felé értek a két Baader vitlához, melyeken 18 ölnyire lementek a második Pyroch nyilámra, és észak felé 58 ölre ennek vájatvégébe, hol 3 ember dolgozik. A vájatvég most nem szép, de folytattatik.

Innen 52 ölnyire visszafelé s két Pan vitlán 23 ölnyire lemenve a Lichy nyilámra jutottak, melynek északi vájatvégén 3 ember dolgozik; a munka folytattatik, mert jó érczek mutatkoznek a vájatvégen.

Innen visszamentek dél felé a József aknáig és ezen át kiszállottak a kötelen.

Ugyanez nap beszállott egy második csapat Nándor tárnán 112 ölre a lejáróig, melyen 15 ölnyire lementek a felső rakodó szintjére, melyben 24 ölre fenntartatik a nyilám a Szilling vitláig, mert a vitlában még vannak maradványok, melyeket valamikor megnyerni lehet.

Innen dél felé 13 ölre van a Stockhaspel, tovább 68 ölre a Nándor akna, mely a Müller járatig 129 öl mély.

A Stockhaspelen lementek 16 ölnyire a Ehgedacher járatra, mely észak felé 33 ölnyire tartatik fenn, ettől 2 ölnyire dél felé lementek a második Stock vitlán 8 ölnyire a közép rakodó szintjére, melyen 54 ölnyire dél felé van a Galleson határvitla /Markstatthaspel/.

Tovább 24 ölnyire a Nándor akna alá jutottak, és innen lementek 27 ölnyire a régi fejtési helyeken az altárnára; ez evésekben dél felé igen keskeny maradványok vannak, melyeknek megnyerése nem jövedelmez, észak felé azonban találhatók a hatos éren 8-9 latos érczfészkek, melyeknek megnyerése fenntartatik későbbi időkre.

A kincstárnak van Felsőbieber tárnán 11/16, 3/64, 1/128, /: 1/3x1/128/ és /4/12x24/12:/ része.

1694 február 8-án főbejárás Felsőbieber tárnán. A mivelés még mindig 3 területre van osztva: Windschacht, Spittaler-

schacht és Ferdinandschacht.

A Schittersbergi nyilám, mely Szt.háromság altárnával lyukasztva van, fenntartatik légvezetés végett.

E nyilámról lementek a Müllerslaufra, melynek északi vájatvége szünetel, nehogy a Szt.háromság altárna alatt levő mély mivelésekbe lyukasszon, és ezek vizeit a bányába hozza.

Innen délfelé mentek, és a Baader ereszkén le a 2-ik Pyroch nyilámra, melynek északi vájatvégét ismét munkába fogják venni, mert 100 öllel áll hátrább, mint a felső nyilámé.

Innen a Pan ereszkén lementek a Lichy nyilámra, s ezen észak felé; a vájatvég érczes és száraz, és 50 öllel van hátrább mint a felső Pyroch vájatvég, tehát tovább fog hajtatni.

Innen vissza dél felé a József és Károly aknákhoz, és tovább a déli vájatvégig, mely meddő, de száraz; a vájatvég tovább hajtatik Lipót akna felé a vizek könnyebb elvezetése végett.

Innen két Miris vitlán felfelé mentek a 2-ik Sargoczy nyilámra, hol 4 csapat fejt.

Innen felmentek a Lipót emelkékig s ezeken a Pyroch nyilámra; ennek déli vájatvége, mely jó alaku, de nedves, 22 öllel előbbre haladt már, mint a Bieber altárna vájatvége, tehát most szünetel, és az altárna vájatvége hajtatik erélyesen délfelé, hogy a felső vizeket felfogja.

Innen vissza a palló keresztig, hol a József és Károly aknától jövő vizeket egy kézi szivattyuval 5 ember emeli, és a Lipót aknai lóerejü szivattyukhoz tovább bocsátja. Határoztatott, hogy a nyilám talpát a pallókereszttől Lipót aknáig utána kell venni annyira, hogy a vizek minden emelés nélkül oda folyhassanak.

A bejárók 2-ik csoportja Károly aknán szállott be a Lichy nyilámig kötelen.

Innen lementek az evéseken, melyekben 12 csapat dolgozott, az érez mindenütt keskeny, kevés és kemény; igy lejutottak az 5-ik Sargoczy nyilámra, melyen dél felé menve elérték a feküvágatot, mely Károly akna alá hajtatott, és a kellő hosszát már elérte, azután tovább délfelé egy ereszke mélyittetik a

6-ik Sargoczy nyilámra, itt az előtt érczeket is fejtettek. Az 5-ik Sargoczy nyilám vájatvége szünetel, amióta ott a mult évben erős viz tört be, mely még most is folyik.

Innen a fedüérre mentek, melynek vájatvége szép érczpontokkal behintett, de szünetel, mert ez is nedves.

Innen a fedü vitlákon lementek a 6-ik Sargoczy nyilámra, melynek déli vájatvége csak 1-2 latos ércz nyomokat mutat, de tovább hajtatik, mig az 5-ikről mélyitett vitlával nem lyukaszt. A fekü azonban jobb alaku, és 3 emberrel megvizsgáltatik.

Azután megnézték a fejtő helyeket, melyeken 16 csapat dolgozik lefelé a 7-ik Sargoczy nyilá szintjéig, és innen fölfelé a 4-ik Sargoczy nyilámig 19 csapat. A Lichy nyilámtól a mélymivelés fenekéig 28 szivattyu müködik, s most állitják fel a 29-iket. A kézi szivattyukhoz hetenkint 668 ember szükséges.

A 7-ik Sargoczy nyilám északi vájatvége szünetel és meddő, a 6-iké is szünetel, de jó alaku.

Az 5-ik Sargoczy nyilám keresztvágata már 1 1/2 ölnyire van a József aknától.

A 4-ik Sargoczy nyilám már lyukasztott József aknával, vájatvége észak felé folytattatik.

A bejárók azután Lichy nyilámról kiszállottak kötelen a Károly aknában.

A bejárók harmadik csoportja Fuchs tárnán ment be az altárnára, melynek déli vájatvége a telér feltárása és a felső vizek felfogása végett folytattatik.

A Lipót aknában 2 szivattyu rakattal, József aknában egygyel, Károly aknában kettővel, és Kórház aknában három rakattal emeltetik a viz az altárnára, a mélységből 7 rakattal.

A Nándor aknai bányaosztályban nem volt ekkor fejtés.

1695 április 8-án eladta Weber Maria Euphemia Weber aszszony, született Ehrenreitter, a felsőbiebertárnai 2/36 részét 1/16 részből báró Schmiedegg Mátyásnak 1500 magyar forinton.19/

1695 április 19-én jelöltetett ki a Magdalena akna helye a szélaknai völgyben.

1695 augusztus 27-én értesitette a bányabiró Philip Jakab

Hadaeus Freiherr von Hirschberg-et, hogy az ő öccse, Johann Ferdinand von Hirschberg a Felső Bieber tárna 57/12 részei után nem fizetvén a költségeket, azokat eddig a kamara előlegezte, de mivel az összeg már 2206 ft 1 denárral felszaporodott, többet előlegezni nem akar, tehát a részek el fognak adatni, ha azokat a báró át nem veszi. A báró e részeket nem vette át, s igy azok eladattak, és megvette Markhl János városbiró az 57/12 részt 4000 fton, avval, hogy ha ismét jövedelem lesz, még 100 darab körmöczi aranyat fog adni.

1696 február 27-én bepanaszolta özvegy Révayné szül. Ujfalussy Kata a bányabiróságnál, hogy egy klicsini jobbágya: Krisko János szivattyus Felsőbieber tárnán a vitlaereszkébe esett s ott szörnyet halt, és gyanu van rá, hogy őt egy munkatársa taszitotta az ereszkébe. Erre vizsgálat tartatott, de kiderült, hogy Krisko vigyázatlanságból esett az ereszkébe.

1696 november 17-én az elhalt Erber Pál helyébe Berger Lipót neveztetett ki felsőbiebertárnai bányairnokká; a bányairnoki fizetés azonban szokás szerint még 1/4 évig meghagyatott az özvegy Erbernének, s addig Berger csak eddigi expectans fizetését élvezze.

1697 január 24-én Oberaigner György és Koch István felsőbiebertárnai bányaügyelők hivatalukból elbocsáttattak, mert rájok bizonyult és beismerték, hogy hamis napszámokat számoltak el oly munkákért, melyeket saját hasznukra csináltattak.

1697 márczius 24-én letették az esküt Emerisko János, Deadda Mihály Lajos, Neubarth Ábrahám és Oberaigner György felsőbiebertárnai bányaügyelők.

1697 junius 1-én eladta Zwittinger Erzsébet asszony az ő felsőbiebertárnai 6/12 részét, /melyekből 48 megy 1/128 részre/ Schmiedegg Illésnek 200 tallérért.

1697 szeptember 28-án leküldte az udvari kamara a felsőbiebertárnai kisebb részesek /Siceli társulat/ folyamodványát[28] melyben panaszolják, hogy 1695 elejétől 1697 augusztus 31-ig 55.940 ft 33 denár veszteséget szenvedtek és kérnek magasabb ezüstbeváltási árt. A folyamodványhoz következő kimutatás van csatolva:

Bevétel	arany		ezüst	
	dukát		ft	d
1695-ben	13.939	175	97.385	52 1/2
1696-ban	10.977	373	69.565	28 1/2
1697.aug.31-ig	4.755	123	33.966	96
összesen	29.671	671	200.917	77
egy dukatot 4 ft 80 denárral számítva tesz			142.427	51
összesen			343.345	28

Kiadás	bánya		kohó		zuzó	
	ft	d	ft	d	ft	d
1695-ben	113.999	27	57.936	58	2.037	86
1696-ban	95.358	12	43.786	55	2.131	65
1697.aug.31-ig	58.493	16	24.291	61	1.250	91
összesen	267.850	55	126.014	74	5.420	32
kohó	126.014	74				
zuzó	5.420	32				
összes kiadás	399.285	61				
le a bevételt	343.345	28				
veszteség	55.940	33				

Felsőbieber tárna átlagos heti termelése
1697, 1698 és 1699-ben

	1697		1698		1699	
	márka	pizet	m.	p.	m.	p.
Január	405	-	474	-	1.743	-
Február	562	-	601	-	1.397	-
Márczius	514	-	644	-	1.350	-
Április	466	-	607	-	1.102	-
Május	477	-	689	-	887	-
Junius	444	-	741	-	803	-
Julius	421	-	744	-	656	-
Augusztus	399	-	748	-	571	-
Szeptember	472	-	989	-	530	-
Október	432	-	1.254	-	479	
November	409	-	1.479	-	655	-
Deczember	436	-	1.594	-	718	

1698 szeptember 8-án szerződést kötött Fritz von Friedenlieb András med. dr. és beszterczebányai városbiró, és neje Borbála Mária szül. Friedeman egyrészt, másrészt pedig Weisz György bányapolgár és tanácsnok Beszterczebányán. E szerint elvállalta Weisz, hogy Fritznénak Felsőbieber tárnán levő 6/12 vagy 1/1024 részét, és Pachen tárnán levő 1/128 részét költséggel ellátja örök időkre, s ha jövedelem lesz, a költségei levonása után maradó jövedelem felét nekik adja. Hogyha pedig a bányák tönkre mennének, és Weisz nem akarná azokat fenntartani, akkor köteles lesz Fritzéknek 1000 ftot fizetni.

1699 október 14-én tette le az esküt Gerham Gottlieb Ferencz, mint szélaknai sáfár.

1700 május 8-án feljegyeztetett, hogy Felsőbiebertárnához tartoznak: Uj és Ó Windschacht, Stainernschacht, Alt Spitalerschacht, Ferdinandischacht, Leopoldischacht, Eleonoraeschacht, Josephischacht, Carolischacht, Magdalenaschacht, Eisernseilschacht, Ferdinandistolln, Dorotheastolln, egy régi

tárna a siglisbergi malom alatt, valamint Mátyás tárna, a hozzá tartozó aknákkal és tárnákkal és Johann Andre tárna a hozzá tartozó tárnákkal és aknákkal.

Részesek:

A kincstár	12/16 és 45/12 résszel
Seyler Margit Éva asszony	1/32 és 1/48 "
Reul Susanna örökösei	/4/5x1/32/ "
Meerwald Erzsébet örökösei	/1/5x1/32/ "
Spielenberger Regina Susanna asszony	/11/36x1/16/ résszel
Reutter Máté és Kayszer Dorottya "	/11/36x1/16/ "
Armbruster Rebekka asszony	/3/16x1/16/ "
Ehrenreutter Ehrenreich György	/2/36x1/16//1/5x8/12/ "
Rochser Frigyes János	/1/36x1/16//2/5x8/12/ "
Schmiedegg Mátyás báró	/1/3x2/36x1/16//1/5x8/12/"
Höfflinger János	/1/5x8/12/ "
Spielenberger Regina Susanna	/2/3x2/36x1/16/ "
Heinrich Cecilia Anna	/2/36x1/16/ "
Oszmicz Margit Anna	/1/36x1/16/ "
Hellenbach Jeremiás örökösei	/1/36x1/16/ "
Rochser örökösek	/1/36x1/16/ "
Hellenbach Gottfried János	/2/5x1/32//1/36x1/16/ "
Heinrich Boldizsár	1/64, 1/512 "
Schmiedegg báró	1/64 "
Lippay Mária Susanna grófné	1/128 "
Wobser Kata Dorottya	1/128 "
Kaiszersfeld Lipót Mátyás	1/48 "
Markhl János	57/12 "
Gruber Regina Anna örökösei	16/12 "
Zwittinger Euphrosina asszony	14/12 "
Schallman Illés	4/12 "
Held Boldizsár	2/12 "
Pilarik András	2/12 "
Selmecz városa	1/1024 "
Schmiedegg Illés	1/1024 "
Friedenau Barbara asszony és Weisz György	1/1024 "

Kochlatsch Antal István	1/1024 résszel
Heinzeli Mária Anna asszony	4/12 "
Nicolay Justina örökösei	1/256 "
Kahresz Christian örökösei	1/256 "
Kayszer Anna Dorottya asszony	/3/4xl/7//24/12xl/7/ "
Pann Susanna asszony	/3/5xl/7//24/12xl/7/ "
Nostiz Regina Mária asszony	/3/5xl/7//24/12xl/7/ "
Schmiedegg Euphrosina asszony	/3/5xl/7//24/12xl/7/ "
Schmiedegg Jeremiás	/3/5xl/7//24/12xl/7/ "
Maschgo Jakab János	1/14 "
Kayszer Bernát	1/14 és 1/7 "
Kayszer Ulrich	2/7 "
	16/16 .

Felsőbieber tárnai hetenkénti átlagos ezüsttermelés

	1700 márka	1701 márka	1702 márka
Január	759	673	489
Február	631	466	467
Márczius	677	428	526
Április	820	493	497
Május	642	489	404
Junius	658	499	389
Julius	717	598	367
Augusztus	885	437	333
Szeptember	792	490	365
Október	718	522	320
November	707	571	319
Deczember	642	581	362

1702 április 13-án Beszterczebányán eladta Fritz Borbála szül. Friedenau a Felsőbieber tárna 6/12 vagy 1/1024 részét és Pachen tárna 1/128 részét Weisz Györgynek 1200 ftért.

1702 május 16-án kijelöltetett Felsőbieber tárna számára egy uj akna helye Maria akna név alatt.

1703 január 13-án határozta a bányabiróság, hogy miután

Panner Zusánna már	1624 ft 13 dr
és Nostitz Regina Mária	249 " 65 "
összesen	1873 " 75 "

Felsőbieber tárnai költségekkel tartoznak, és nem fizetnek, az ő részeik a kincstárnak átadassanak avval, hogy a hátralékot a munkásoknak megtériti. A kincstár azonban nem fogadta el a részeket.

Felsőbieber tárnai átlagos hetenkinti ezüsttermelés:

1703-ban termelés	márka	1703-ban termelés	márka
Január	?	Julius	428
Február	387	Augusztus	334
Márczius	447	Szeptember	288
Április	570	Október	227
Május	768	November	293
Junius	471	Deczember	412 .

1704 márczius 8-án feljegyeztetett, hogy a felsőbiebertárnai részesek összesen 16.794 ft költséggel tartoznak.

1707 augusztus 10-én nagy tanácskozás tartatott Szélaknán, hogy miképen lehetne a vizveszélyen segiteni; mert már egy év óta olyan drága lett a zab és széna, hogy a lovasgazdák eddigi bérükkel többé ki nem jöhetnek, és pedig annál kevésbé, mert a bért rézpénzben kapják, és ilyen pénzzel nem lehet semmit sem venni. A takarmány drágaságához járul még a munkások megbizhatatlansága és zavargása, s mind ezek Felsőbieber tárnát már a legnagyobb válságba hozták, pedig a mélységben még jó az ércz. Közöltetett ez alkalommal a fejedelem rendelete, melyben meghagyatik, hogy a bányamivelés fenntartassék, de nem engedtetik meg, hogy a lovasgazdáknak és munkásoknak a bérük felemeltessék.

A tárgyalás közt felmerült javaslatok legkönnyebben kivihetője az volt, hogy ha a lovak elhullanak, ökröket kell befogni a járgányba. Ez meg is történt.

1707 augusztus 17-én ismét tanácskozás volt a vizemelés

tárgyában, hasonlóképen augusztus 29-én, mely alkalommal az is szóba került, hogy nem lenne-e czélszerübb a mélységet abbahagyni? Mert ha a lovak bérét 40 ftra felemelik, miből fogják azt fizetni? Széna pedig vagy 4000 szekérrel kell egy évre, honnan fogják azt szerezni, mikor már most sem kapható sehol egy szekér sem? A lovasgazdák pedig azt mondták, hogy 40 ft bér mellett meg nem élhetnek, de még 60 ft mellett is csak veszteségük lehetne, mert se szénát, se zabot nem tudnának eleget beszerezni. A tanácskozás azt határozta, hogy a fejedelemnek a dolgok állásáról jelentés tétessék.

1707 szeptember 7-én tanácskoznak ugyan azon tárgy felett a bányabiróságnál; a lovasgazdák azt az ajánlatot is tették, hogy vegye át a kincstár a lovakat mind, és azután gondoskodjék fenntartásukról, de a fő kamaraigazgató erre nem állott rá.

1707 szeptember 15-én ugyane tárgy felett tanácskoztak, és mert a Liszi járaton igen szép és gazdag ércz jelentkezett, megigérték a lovas gazdák, hogy még 8 napig várakozni fognak, és az addigi bérek mellett emeltetik a vizeket.

1707 szeptember 23-án egy része a lovas gazdáknak megszüntette a munkát, és a Kórház akna szivattyui szüneteltek. A tanácskozásban elhatároztatott, hogy Károly aknában is szüneteljenek a szivattyuk, de József aknában teljes erővel kell huzni a vizeket. Károly aknában pedig kézi szivattyukat kell berendezni, hogy a lovaknak segitségökre legyenek. E határozat következtében 228 ló hagyta abba a munkát.

1707 szeptember 26-án érczosztás volt Szélaknán; a vájárok ez alkalommal egész heves követelésekkel állottak elő; már az év eleje óta nagy bajt okozott ugy a kamarának, mint a magán részeseknek a munkások fizetése, mert a termelés kevés vala, és a háboru kezdete óta eltünt a forgalomból az ezüst pénz, a munkásokat rézpénzzel kellett fizetni, mellyel pedig a bevásárlás igen nehezen ment.

Szeptember 26-án délután 3 óra tájban nagy csapatban bejöttek a városba, s mindenekelőtt elvitték a bányabirótól a zászlót, dobokat, és fegyvereket, és azután felvonultak

báró Hellenbach fő kamaraigazgató lakása elé. Innen nehány öregebbet felküldtek a báróhoz avval a követeléssel, hogy őket ezüst pénzzel fizesse ki, mert rézpénzzel meg nem élhetnek; ha pedig nincs ezüstje, hát adjon nekik fizetés helyett gabonát, élelmiszereket, posztót, vásznat, sat. mert ők addig nem fognak dolgozni, mig kivánságukat ki nem elégiti; ha pedig ki nem elégiti, akkor mindnyájan elmennek panaszra a fejedelemhez.

A báró erre azt felelte, hogy jól ismeri milyen nagy szükségben és szegénységben vannak, és törekszik is éjjel nappal, hogy a nagy vizveszélyben forgó bányáknak és a szegény munkásoknak segitséget kaphasson, de sajnos sem az országtól, sem a szomszédos megyéktől, melyek a rézpénzt elfogadni nem akarják, segitséget nem kaphat. Ő maga annyit áldozott, amennyit csak lehetett, sajátjából is, azon reménységben, hogy követőkre fog találni; ezüst pénzt azonban nem adhat nekik, mert az ezüsttermelés oly csekély, hogy avval a szükséges anyagokat sem lehet beszerezni; reményli azonban, hogy nekik legközelebb gabonát és hust fog adhatni, mert a biztosok ezt megigérték; posztóról is fog gondoskodni. Nem ellenzi, hogy a fejedelemhez menjenek panaszkodni, hogy ha 10-12 megbizottat oda akarnak küldeni, ki őket vezesse; lehetséges, hogy a fejedelem az ő előadásukból meggyőződik szükségökről, és azután talán segit rajtok valamiképen, és a nagy veszélyben forgó bányászaton is. Hogyha azonban mindnyájan akarnának oda menni, akkor elmulasztanák itt a munkát, és éppen semmit sem termelnének, a vizek pedig még gyorsabban elöntenék a bányát, s igy ők maguk megsemmisitenék a kenyérkeresetök forrását, és a maguk ügyének is csak kárt okoznának, amibe ő bele nem egyezhetik; hanem kéri őket mindenre, hogy dolgozzanak békességben, mi által isten segitségével ugy a bányán mint magukon is legtöbbet segithetnek. Hogy ha pedig vannak közöttük, kik más kereset móddal jobban megélhetnek, jelentsék magukat, s ő ellátja őket jó bizonyitványokkal, hogy oda mehessenek, ahova akarnak. Kéri őket, hogy ne hajtsanak a bujtogatókra, hanem kövessék a kapott jó tanácsot, ne erőszakoskodjanak, hanem dol-

gozzanak békében és csendesen addig, mig isten megint áldást ad. Emlékeztette őket, hogy tavaszkor megigérték, hogy csendesen fogják magukat viselni. Hogyha azonban erőszakoskodnak, lázonganak, és a munka folytatását megakadályozzák, akkor maguknak tulajdonitsák, ha ő ezt türni nem fogja, és kötelessége szerint megbünteti, ő nem lesz oka, ha valakin szerencsétlenség történik. Hallotta, hogy ők a társpénztárt fel akarják nyitni és megvizsgálni; ő ezt nem bánja, sőt szükségesnek is tartja, mert a zavaros idők miatt már több év óta nem történt leszámolás; hanem menjen minden a régi jó rend szerint csendben, és lárma nélkül, és a nélkül, hogy a munkát e miatt elmulasztanák; ha lehetséges, ő maga is jelen lenni kiván a leszámolásnál.

Erre elvonultak a munkások Ehrenreutter György háza elé, és kivánták, hogy a fiatal Ehrenreutter, ki a társpénztárról a számadást vezette, velök azonnal leszámoljon, s nekik a pénzt kiadja, s nem is mentek el addig tőle, mig minden ezüst és rézpénzt nekik át nem adott.

Ezután a bányabiróhoz mentek, utközben el akart közülök menekülni a társpénztári irnok, de megfogták, s magukkal menni kényszeritették. A bányabiróhoz tömegesen betolakodva kivánták a társláda kiadását, s mivel nem akarta kiadni, hanem kérte őket, hogy várjanak csendesen, senki sem fogja az ő vagyonukat igénybe venni, mindenről számot fognak adni, csak ne lármázzanak, és ne hagyják el a bányát, mely veszedelemben forog, a munkások minderre nem hallgattak, hanem nagy lárma mellett elvitték a társládát ki Szélaknára, s ott a rendező szobába letették.

Szeptember 27-én, 28-án és 29-én folytonosan tanácskoztak itt a nyitott társláda körül, nagy lármával, s ha valaki őket az öregebbek közül csititani akarta, azt leszidták, szakállát s haját megczibálták s meg is verték. A többi bányák munkásait is magukhoz csődítették, és Körmöczre és Besztercebányára követeket küldöttek, hogy az ottani munkásokat is felláziták; a szivattyu őrökön és nehány ácson kivül senkit se eresztettek a bányába.

Ez alatt a főkamara igazgató Deadda szertárnokot küldte hozzájuk, hogy őket csillapitsa le, de hiába. Végre 100-nál többet jelöltek ki, hogy a fejedelemhez menjenek, ezeknek kiosztották az Ehrenreuttertől kapott és a társládában talált mintegy 1800 forintot, melyek közt mintegy 600 ft ezüstpénz volt, utiköltségül; igy a társládában a szegények és betegek segélyezésére semmi sem maradt, hanem minden számadás nélkül elpusztittatott.

Szeptember 30-án mentek ezek zászló és muzsika szó mellett keresztül a városon, és minden utlevél nélkül a fejedelemhez akartak menni, ki akkor Szécsény körül táborozott, hanem csak Szászig jutottak, itt megállitotta őket Zólyom vármegy rendeletéből egy parasztcsapat, és vissza téritette.

Ugyanaz nap október 1-én érkezett egy csapat gyalog katonaság Siglisbergre Neumann ezredes vezénylete alatt. A munkások a windschachti bányaházban gyültek össze, a bányába senkit se eresztettek, és köveket gyüjtöttek magoknak, hogy azokkal a katonákat távol tartsák.

Az ezredes felszólitotta őket engedelmességre, és a társláda visszavitelére, különben kénytelen lenne őket erre kényszeriteni.

Október 3-án, miután a megelőzött napokon semmi rábeszélés sem használt, felvonultak a katonák a vájárszoba előtt, és az ezredes utoljára háromszor szólitotta fel őket az engedelmességre, és a munka megkezdésére. Erre nehányan a munkások közül csufolódni kezdettek, a katonáknak fügét mutattak, s más ilyen módon ingerelték a katonákat, mire azok eleinte vak töltéssel lőttek, s midőn ez nem használt, az első sor golyóval lőtt a munkások közé, oly szerencsétlen hatással, hogy 11-en azonnal halva maradtak, és más 20 megsebesült, s nehányan ezek közül is meghaltak, a többiek szétfutottak. A katonák azután elkobozták az ott maradt puskákat s kardokat, a dobokat összevágták, és a társládát nehány elfogott vájárral a városba bevitték.

A katonaság azután Körmöczre ment, hol a munkások hasonlóképen lázongtak és nem akartak dolgozni.

Október 4-én behivatta a főkamara igazgató a munkásokat a kamara udvarba, és előadta nekik a tisztek és bányapolgárok előtt, hogy mily esztelenül cselekedtek, midőn nem fogadták egy hét előtt jó tanácsát,és elfelejtették azon igéreteket, melyeket tavasszal tettek, midőn azért, hogy őtet meg akarták kövezni Szélaknán, meg kellett volna büntetni őket, s a büntetés csak a bányabiróság kérésére, és a tett igéretek következtében maradt el. Ő elismeri, hogy nekik részben igazságuk van, és tudja, hogy nagy nyomoruságban vannak, de azért nem kellett volna kihágásokat tenniök, erőszakoskodniok, és a főbányát elfoglalniok, mintha sajátjuk lett volna, nem kellett volna oda vinni a dolgot, hogy a 8 nap alatt a vizek felemelkedtek, és semmi sem termeltetett; mert ez által az ő ügyöket csak megrontották, és maguk okozták a tegnapi szerencsétlenséget, melyért az isten meg fogja azokat büntetni, kik őket fölbujtották. Ő neki lehetetlen volt a zavargást tovább is türnie, mert ha ezt tette volna, ő is felelős lett volna a bányában történhetett károkért. Ő két napig tartotta a katonákat vissza, hogy erőszakhoz ne nyuljanak, remélve, hogy a munkások belátják, hogy milyen veszedelembe rohannak, de miután semmi rábeszélés sem használt, és ők még ingerelték is a katonákat, ezeket nem lehetett tovább visszatartani, és igy megtörtént a szerencsétlenség, és csak annyiban segithetett rajtok, hogy be nem fogdosták, és Vágujhelyre el nem szállitották őket.

Ezután felolvastatott nekik a bányatörvény 46-ik czikkének 12 §-a és a 33-ik czikk 1.§-a, hogy lássák, hogy törvény szerint mit érdemeltek volna. Ennek daczára megkegyelmezett nekik, ha minden kifogás nélkül ismét munkához látnak, és ujra leteszik a hüségi esküt. Egyébiránt akinek itt nem tetszik, senki sem fogja akadályozni, hogy elmenjen, és jobb életmódot keressen.

Ezután mindnyájan letették a hüségi esküt részint német, részint wend nyelven, azokkal együtt, kik a fejedelemhez voltak küldve, és igy véget ért a lázadás.

1707 október 19-én feljegyeztetett a tanácskozás alkalmával, hogy a munkások lázadása nagy kárt okozott a bányának,

mert a vizek naponkint 6 hüvelykkel emelkedtek, és a Liszi járat, melyen a legjobb érczek vannak, nemsokára elful. A lovasgazdák már mind fel akarták hagyni a vizemelést, de nem engedtetett meg nekik. A kézi szivattyuk készitése nagyon lassan halad.

1707 október 25-én jelentették a bányatisztek, hogy a viz még folyvást emelkedik, az érczek a viz felett elég nagy mennyiségben vannak, de csak 4 latosok. A lovak élelmezése pedig mindég nehezebb lesz annál inkább, mert a katonaság a bányavárosok körül tanyázik, és a takarmányt s élelmi szereket mind elfogyasztja. Miután azonban Hell Kornél egy uj szivattyut akar megkisérleni, mely könnyebben fog járni, elhatározták, hogy ennek eredményét megvárják, valamint azt is, hogy Bercsényi tábornok mit fog határozni.

1707 november 4-én tartott tanácskozásban jelentette a fökamara igazgató, hogy felkereste Bercsényi gróf tábornokot Léván, és előadván neki a bányák veszedelmét, tőle hathatós segitséget kért. Bercsényi azonban azt felelte erre, hogy ha a bányák nem jövedelmeznek, s nem tudják magukat fenntartani sem, fel kell azokat hagyni. Egyszersmind egy bizottságot rendelt a tábornok a bányák megvizsgálására Csáky István gróf vezérlete alatt, és megparancsolta, hogy a lovas gazdák addig a vizemelést folytassák. Szükséges lévén egy költség kimutatás, melyet a bizottság elé terjeszteni lehessen, az október havi termelés és költségek 5 hétre a következőképen összeállittatnak:

termeltetett 1200 mázsa 44 font ércz
694 márka - pizét ezüst
10 " 40 " arany

a bányaköltségek tettek	89.693	ft	61 dr
a kohóköltségek "	6.002	"	20 "
	95.695	"	81 "

A termelés értéke tett:

683 m 8 p. ezüst à 15 ft 12 dr	10.329	"	48 "
10 "40 " arany=709 dukat à 5 ft 40 dr	3.828	"	60 "
	14.158	"	08 "

ehhez jön a pénzverési nyereség	3.613 ft 12 dr
	17.771 " 20 "
marad október havi veszteség	77.924 " 61 "

Az emlitett bizottság tagjai voltak: gróf Csáky István főbiztos, Janoki Zsigmond regni senator, Radvánszky János kincstárnok, Sparkay Gabriel nyitrai kanonok, Kovách János tanácsos, Lány Pál biztos, és egy titkár.

A bizottság megérkezvén hosszas tanácskozásokat tartott, és 1708-ik évben is itt maradt, részint Selmeczen, részint Beszterczebányán, és nagy költségbe kerültek a diurnumok, melyeket a bányavárosi kamaráknak kellett fedezni.

1708 február 4-én panaszkodtak a lovas gazdák, hogy a kamara nekik az év elejére a régi tartozások kifizetését igérte, s mégis ma a főkamara igazgatója csak 50 aranyat akart nekik adni, melyet ők el nem fogadtak, mert avval meg nem élhetnek, és ha az éhes és elcsigázott lovak miatt a bányában kár történik, nem ők lesznek okai.

1708 február 14-én tanácskozás tartatott a kamara udvarban, és közöltetett a bányapolgárokkal és lovas gazdákkal gróf Bercsényi határozata, mely szerint a járgányokat, ugy mint eddig, lovakkal ellátni kell, a szünetelő járgányokba pedig 24 pár ökröt kell befogni, melyek ha nem lennének, majd küldeni fog a tábornok; a lovak által hajtott járgányoknál pedig a szivattyukat emelő könyököket nagyobbnak kell csinálni, hogy az emelés magasabb legyen.

1708 április 20-án rendelte a fejedelmi bizottság, hogy a munkásoknak megmagyaráztassék, hogy a létező körülmények között a szélaknai bányát fenntartani nem lehet, és ő tőlük függ, hogy meg akarják-e tartani bányász keresetüket, vagy nem; ha ők megelégednek mostani bérüknek 3/4 ével, akkor fennállhat a bánya, és elváratik tőlük, hogy a legközelebb Egerben tartandó országgyülés végéig magukat elhatározzák, hogy a további teendőket a szerint lehessen intézni.

1708 május 12-én voltak Felsőbieber tárna részesei:

A kincstár	14/16 és 1/64 résszel
Sayllern Éva Margit asszony	200/12 "
báró Hellenbach	144/12 "
Spielenberger Susanna asszony	96/12 "
Reutter Mátyás	24/12 "
Kayser Dorottya asszony	24/12 "
Schmiedegg Mátyás	24/12 "
Grueber Ignácz	20/12 "
Oberaigner György János	17/12 "
Gruber örökösök	16/12 "
Heinrich Gottfried János	12/12 "
Ehrenreutter Ehrenreich György	12/12 "
Rochser Frigyes	10/12 "
Armbruster Rebecca asszony	10/12 "
Osmitz Anna Margit asszony	10/12 "
Weisz Anna asszony	12/12 "
Selmecz városa	8/12 "
Lorberer Ulrich János	7/12 "
Willigdiener János	6/12 "
Privitzer Pál	6/12 "
Kupka András György	4/12 "
Groszschmidt Kristóf János	2/12 "
Schallmann Illés	4/12 "
Held Boldizsár	2/12 "
Febhardt István	2/12 "
	16/16

1708 május 25-én tanácskozás tartatott a vizemelés ügyében. Előadatott, hogy a szárazság miatt a vizkerekes rudas vizemelőt meg kellett szüntetni, most tehát szükséges volna a lóerejü járgányokat ismét teljes erővel müködtetni, de a lovas gazdák ez ellen tiltakoztak, mert sem lovuk sem takarmányuk nincs, és mivel csak fél fizetést kapnak, és már teljesen el vannak adósodva, nem is szerezhetnek.

Nehány nap előtt elfult a legjobb 5 csapat munkahelye,

ugy, hogy már most csak 113 márka termelést remélhetnek hetenkint, és minden márka majdnem 1000 ftba fog kerülni. Rossz levegő is gyakran akadályozza a munkásokat.

A fejedelem helytartója Beszterczebányán a napokban megigérte, hogy a lovaknak hetenkint szükséges 2150 mérő /Mauthfasz/ zabot, és 96 szekér szénát a körül fekvő megyékből megküldeti, de a pénz megszerzéséről gondoskodjék a főkamara igazgató. Hanem, ha nincs termelés, honnan lehessen pénzt előteremteni?

Hell Kornél azt mondja, hogy a vizerejü szivattyuk helyett 3 hét alatt felállithatna kézi szivattyukat, ha meg lehetne szerezni a hozzávaló embereket, mintegy 520 embert naponkint. Elismerik, hgy ez megint rengeteg nagy költséget fog okozni, mert e mellett a lovaknak is meg kell maradni, de mégis, mivel más módot nem tudnak, és gróf Bercsényi azt kivánja, hogy az egri országgyülés végéig a vizemelés fenntartassék, elhatározzák, hogy Hell a kézi szivattyukat berendezze, a főkamara igazgató pedig gondoskodjék a hozzá való személyzetről.

1709 február 8-án felkéri Aigner János bányagondok /Bergverwalter/ a Pachen tárnai mélymivelést.

1709 április 24-én voltak Felsőbieber tárna részesei:

A kincstár	13/16,1/64,36/12 résszel
Gróf Heister Sibert tábornagy	1/16 "
Gróf Steinwill István altábornagy	1/256 "
Báró Hartleben vezérőrnagy	12/12 "
Gróf Wallis ezredes	12/12 "
Felsenthali Drient Mihály Lőrincz	1/256 "
Prun Euphrosina asszony	12/12 "
Nefftzer Jakab János	6/12 "
Siceli részek:	
Seyller Margit Éva asszony	200/12 "
Spilenberger Susanna asszony	96/12 "
Langleth Fülöp ezredes	24/12 "
Kayser Anna Dorottya	24/12 "
Schmiedegg Mátyás	16/12 "

Grueber Ignácz	20/12 résszel
Oberaigner György János	17/12 "
Grueber örökösök	16/4 "
Hainrich Gottfried János	12/12 "
Ehrenreutter Ehrenreich György	12/12 "
Rochsner Grigyes János	10/12 "
Armbruster Rebecca asszony	10/12 "
Weisz Anna asszony	12/12 "
Selmecz városa	8/12 "
Lorberer János	7/12 "
Willigdriener János	6/12 "
Gerham Ferencz	6/12 "
Wollin János	6/12 "
Priwitzer Pál	6/12 "
Zweig Kristóf János	4/12 "
Schallman Illés	4/12 "
Kupka György	4/12 "
Groszschmied Kristóf János	2/12 "
Henthaller János	2/12 "
Heldt Boldizsár	2/12 "
Gebhard István	2/12 "
Madáts Pál	2/12 "
Erber Anna Borbála asszony	2/12 "
Reutter Mátyás	14/12 "
Oszmitz Margit Anna asszony	2/12 "
	16/16

1709 április 27-én panaszkodtak a munkások, hogy már régóta nem kaptak fizetést és éhen halnak, olyan gyengék már, hogy alig birnak a lábukon állani. A kamaragrófi administratór azt felete, hogy holnap kapnak egy fél fizetést, többet nem adhat. Erre kijelentették a munkások, hogy kénytelenek leköszönni. Az administrator avval biztatta őket, hogy nem sokára megérkeznek a királyi biztosok, és pénzt fognak hozni, addig legyenek türelemmel.

1709 május 3-án elhatároztatott, hogy a kamara lovai, mert nem lehet takarmányt szerezni, és pénz sincsen, Saskőre

és Revistyére küldessenek legelőre.

1709 május 10-én tiltakozik a bányabiróság előtt Aigner János Felsőbieber tárnai gondnok a főkamaragrófi administrator azon rendelete ellen, hogy a gépek kincstári fogatai legelőre küldettek, mert igy, nem lévén mivel hajtani a gépeket, a vizekkel készakarva elárasztatik a bánya.

1709 május 18-án panaszkodnak a lovas gazdák, hogy mióta a kincstári lovak legelőre hajtattak, és ők a legnagyobb megerőltetéssel egyedül huzzák a vizet, nem kapnak fizetést, s igy kénytelenek lesznek ők is abbahagyni a vizhuzást.

1709 május 25-én ismét panaszra jöttek a munkások, hogy nincs mit enniök, egyik azt mondja, hogy a felesége a főrség körül elhányt kenyér héjakat szedi össze, s abból főz magának eledelt. Másik azt mondja, hogy főképen füvekkel s gyökerekkel él. Miután Mayern főkamaragrófi administrator nem tud rajtok segiteni, elhatároztatott, hogy velök leszámolnak, és elbocsátják őket, hogy keressenek jobb életmódot.

1709 május 28 és 29-én panaszkodnak a lovas gazdák, hogy már 17 hét óta nem kaptak fizetést, s hogy lovaikat felajánlották a kamarának, de az administrator nem akarja elfogadni.

1709 junius 15-én kéri Aigner János felsőbiebertárnai gondnok a bányabiróságot, hogy intse meg a kisebb részeseket, hogy mivel ezentul a kamara is rendesen fogja teljesiteni fizetéseit, ők se mulasszanak el egy fizetést sem, ugy azután fennakadás nélkül lehet a mivelést folytatni. Felszólitandók lennének a lovas gazdák is, kik a kamara példája szerint lovaikat legelőre vitték, hogy most, ha a fizetés rendesen fog teljesittetni, fogják be ismét lovaikat rendesen, és igyekezzenek a vizeket lehuzni. A kérés azonnal teljesittetett.

1709 szeptember 7-én már megint panaszkodnak a lovas gazdák, hogy nem kaptak fizetést.

1709 október 12-én felmondják a lovas gazdák a szolgálatot, mert fizetés nélkül nem tudnak megélni.

1711-től 1715-ig hiányoznak a bányabirósági jegyzőkönyvek.

1716 október 12-én tanácskozás volt Felsőbieber tárnán.

Jelen voltak: Aigner János fő pénztárnok, Zweig von Ungra[illegible] Kristóf János bányabiró, a kisebb részesek közül: báró Hellenbach, Ehrenreuter György János, és a tisztek közül: Deada Dávid Dániel királyi főbányatiszt, Kircher Miksa Mihály királyi bányatiszt, Andreowich György királyi segédbányatiszt, Himmelreich Mátyás bányairnok, és Grimmer János, a kisebb részesek bányatisztje.

A bányatisztek bejárták a bányát és Deada jelenti, hogy az altárnától a Greisen vitláig a Müllers járaton 5 csapat dolgozik.

A Lichy járat alatt 10 csapat dolgozik, és munkahelyeik 4-et kivéve javultak, az északi vájatvéggel szép érczet ütöttek meg.

A Liszy járat alatt dolgozó 7 csapat munkahelyei is javultak, de rossz a levegőjük és a Pál vitlával lyukasztani fognak légcsere eszközlése végett.

A főpénztárnok azután báró Thavonath Albert Lajos főkamaragróf, valóságos udvari kamarai tanácsos, és felső magyarországi kamarai praefectus nevében, és a kisebb részesek beleegyezésével, kinevezte Miller Márton bányaügyelőt felsőtiebertárnai sáfárrá.

Oberaigner György Jánosnak egy munkában kidőlt lováért 33 ft 75 dr kárpótlás adatik.

1716 október 24-én kelt heti számadás szerint termeltetett 239 mázsa 96 font száraz suly ércz 112 márka 16 pizét ezüsttartalommal.

A heti költségek pedig tettek:	ft	dr	ft	dr
1. Tiszti fizetések:				
Miller Márton sáfár	3	55		
Himmelreich Mátyás bányairnok	4	65		
Oberaigner István segéd "	1	80		
Halwax János szertári irnok	6	60		
6 bányaügyelő a 4 ft 80 dr	28	80		
Fröhlich Mihály Schichtenmeister	3	60		
Schneider Adám, az ő segédje	2	40		
			51	40

A heti költségek pedig tettek	ft	dr	ft	dr
2. Közköltségek:				
Templom és iskola	6	-		
" " Hodruson	1	-		
2 bányatiszt fizetése	10	80		
A bányaügyelők karám költségei	23	40		
A számbavételnél és fizetésnél karámköltség	1	80		
Andreovich György költség beszedő	3	60		
A seborvosnak /Baader/	5	40		
Faggyu mérőnek	3	60		
Zsák csinálónak	1	80		
Zuzóércz osztónak	2	10		
Rovás vágónak	1	35		
Óraigazitás és harangozás	1	09		
Kotogás		75		
3 fütőnek	1	50		
A tizedesnek	1	80		
10 hajdunak	12	-		
Az éjjeli őrnek	1	50		
A pénz hordásért	-	45		
Nyugalombérek /Provisionen/	105	63		
Az ispotályba alamizsna	2	-		
Pótlék a mult havi karámköltséghez	7	20		
3. Érztermelési költségek:				
A vájároknak az ezüstérczért	482	70		
" ólom érczért	192	65		
" " "	12	60		
Bauman Péter választó ügyelő	6	05		
4 ércz osztónak	8	70		
22 lóteher faszénért	6	60		
A bányabirónak ércz osztási bér	2	84		
A vájároknak vágás bér	34	38		

A heti költségek pedig tettek	ft	dr	ft	dr
Bányakémlőműhely költsége:				
Haszlinger Mátyás kémlész fizetése	4	80		
Spigl Ferdinand esküdt kémletörő	3	-		
9 kémletörő bére	18	-		
2 próba adagoló	1	20		
15 lóteher faszén	5	40		
Deada Ignácz esküdt kémlésznek	2	-		
			34	40
Repesztők költsége:				
5 repesztőnek à 3 ft 60 dr			18	-
Remény vágatok költségei:				
13 munkahelyen összesen			91	85
Nándor aknai költség:				
Fröhlich János bányaügyelő	4	80		
Aknamester	3	-		
Aknamester segédje	2	52		
53 munkás bére összesen	70	53		
			80	85
Pachen tárnai költség:				
Miller György János bányaügyelő	6	40		
Fürtner Péter, a segédje	3	60		
			10	
Bánya ácsok:				
95 embernek összesen			116	01
Szentháromság altárna:				
Templom és iskola	1	-		
Muzsikusok	3	-		
6 ács	7	53		
			11	53
Windschacht:				
24 ember bére /ácsok/			56	22

A heti költségek pedig tettek	ft	dr	ft	dr
Altárna:				
8 ács bére összesen			10	04
Napszámosok:				
3 alőr	5	40		
3 segéd	3	60		
345 embernek	464	17		
			473	17
39 ácsok a bányában a vizvezetéknél			48	25
6 ácsok, a rakodóknál és vitláknál			10	68
10 forgáts metsző /Spahnschneider/			15	38
9 beteg			1	48
Külső ács: Ötnig Kristóf mester	3	60		
Herman György, a segédje	3	-		
30 ács	58	68		
A zuzóknál 1 mester	3	-		
9 legény	16	20		
			84	48
Aknaszállitás lovakkal /egy pár 7 ft 20 dr/				
Nándor akna 6 pár	43	20		
Lipót akna 4 pár	28	80		
Spitaler akna 9 pár	64	80		
Magdalena akna 9 pár	64	80		
József akna 9 pár	64	80		
Károly akna 18 pár	129	60		
Pachen tárnai akna 9 pár	64	80		
			460	80
Vizemelés költségei:				
Höll Cornél fizetése	18	-		
Kornheim Ferencz, a segédje	5	40		
Marko Jakab irnok	2	40		
7 segéd	24	50		
12 gépkezelő	28	80		
42 vájárlegény	88	20		

A heti költségek pedig tettek	ft	dr	ft	dr
12 gépely őr	14	40		
27 különböző személyzetnek	39	64		
1 beteg	-	90		
			222	24
Pachen tárnán vizemelés				
2 segéd	7	-		
3 gépkezelő	7	20		
7 másféle személyzet	10	50		
			24	70
A vizhuzó lovak költségei, à 9 ft				
József akna I. 72 ló	324	-		
" II.64 ló	288	-		
" III.48 ló	216	-		
Károly aknán I.48 ló	216	-		
" II.64 ló	288	-		
Lipót aknán 80 ló	360	-		
Pachen tárnai aknában 64 ló	288	-		
			1.980	-
A vizhuzáshoz anyagok			58	09
Kováts munka, Trentsánszky Christián			192	71
Bánya fa			190	71
Különféle anyagok			574	36
10 Zuzóművek költségei:				
Munkások bérei összesen	555	36		
A zuzó felügyelő fizetése	4	80		
Zuzóvasért	17	36		
			577	52
Összesen			6.337	96
Ebből esik a kincstárra 15/16, 170/12 után			6.117	14
A kisebb részesekre 214/12 után			220	82
			6.337	96.

1716 október 26-án tartott tanácskozás alkalmával a megürült bányaügyelői állomásra Ridl Károly eddigi Maria Himmelfahrt tárnai felügyelő neveztetett ki.

1716 november 23-án jelenti a sáfár, hogy a Mariae Mutter Gottes Schacht oly rossz állapotban van, hogy ha gyorsan ki nem javittatik, össze fog dőlni, és azután elzárja a levegő forgását az altárnán. Elhatároztatott, hogy az akna alsó része az altárna alatt betöltessék, felső része azonban az altárna felett nyitva tartassék addig, mig a Caraffa-féle bizottságtól elrendelt Pjerg akna az altárnáig le nem mélyittetik.

1716 deczember 1-én elhatároztatott, hogy mivel a fedü és fekü vitlák a Lichy járatról.már igen mélyek, és a szállitás bennök költséges, a 4-ik Sargoczy járatot ki kell takaritani, és szállitásra berendezni.

1716 deczember 7-én határoztatott, hogy mivel a tavak megteltek, azért ne bocsáttassanak el azonnal a vizhuzó lovak, ámbár ez által szép összeg megtakarittatnék, hanem a lovakat is megtartva igyekezni kell a vizeket még lejebb huzni az 5-ik Sargoczy járatig, mert a mélységből régebben, Rákóczi ideje alatt, 2-3 száz márka ezüst termeltetett.

1716 deczember 15-én határoztatott, hogy mivel a termelés nem fedezi a költségeket, ahol csak lehet megtakaritani kell minden kiadást. E czélra

1. Az Althandel vágat kitakaritását, mely sokba kerül, el kell halasztani jobb időkre.

2. A felső Pyroch és 2-ik Sargoczy járat csak annyiban tartandók fel, amennyiben légvezetésre szükségesek.

3. Mivel az ércz vájárok nehezen tudják hetenkint az 1 ft 50 drnyi bért megkeresni, s ezért inkább szakmányban akarnának dolgozni, a szakmányos vájárok pedig rendesen 1 tallért is keresnek, ezeknek bére 1 ft 50 denárra leszállitandó.

4. A Pachen tárnai fiatalabb munkások bére is igy leszállitandó.

5. A vizemelésnél is megtakaritandó minden ami csak le-

hetséges, s midőn a zuzók szünetelnek,a lovak számát apasztani kell, mert máskép nem lehet a költségeket fedezni.

6. A faggyuvágók állása eltörlendő, a faggyu kiosztást megtehetik a Schichtmeisterek.

7. A vitlákhoz bőrmaradványokból és régi tömlőkből kell a zsákokat készitteni, nem pedig uj bőrből.

8. A mester emberek és kovácsok munkája csak a legszükségesebbre szoritandó.

1716 deczember 31-én határoztatott, hogy a Pachen tárnai vájárok bérei is ugy számittassanak, mint a szélaknaiak, és a 2 faggyu vágó állomása ne szüntettessék meg.

1724 április 22-én feljegyeztetett, hogy Felső Biebertárnához tartozik: Ó és Uj Windschacht, Steinernschacht, Spitalerschacht, Ferdinandschacht, Leopoldschacht, Eleonoraschacht, Josephischacht, Carolischacht, Maria Magdalene Schacht, Maria Muttergottes Hilfschacht, Eisernseilschacht és Siglisbergerschacht, a hozzájuk tartozó területtel, horpadásokkal, 3 ujonnan készült tóval, vizvezetékekkel, rudas müvekkel.

Hozzá tartozik továbbá a Pachen tárnai mélység a 13-ik szivattyu szintjében levő lebegő határvonal alatt, az András aknával együtt, amint az 1709 deczember 18-án kelt szerződésben megállapittatott.

Hozzá tartozik az 1717-ben kezdett Uj Erzsébet akna.

Továbbá hozzá tartozik a Szentháromság altárna a Zsigmond, Lipót és Mihály aknákkal amint az 1715 november 16-án szerződésszerüleg megállapittatott; továbbá azok a mély mivelések, amelyek 1692 deczember 13-án mint elfulva és elhagyva levők Szentháromság tárnának itéltettek, valamint a Siebengrubeni akna is, mely a folyó évben Teréz aknának kereszteltetett, azután a Wasserschacht, Weidenschacht, Hangendschacht, és Georgischacht.

Hozzá tartoznak: Ferdinand tárna, Dorothea tárna, Klingen tárna, egy régi tárna a siglisbergi malom alatt, Mátyás tárna minden tartozékával együtt, s végre a déli részen Johann André altárna, és Kreutzerfindung altárna.

Hozzá tartozik továbbá az 1717-ben biróilag adományozott Glanzenberg altárna.

Mind e telkek határai el vannak látva kellően karókkal, és fenntartatnak.

Felsőbieber tárna részesei voltak ekkor:

A kincstár	15/16 és 144/12	résszel
báró Hellenbach Gottfried János	14/12	"
Selmecz városa	8/12	"
Seylern Éva Margit asszony	8/12	"
báró Hellenbach András György	6/12	"
báró Hellenbach Károly György	6/12	"
Zweig Kristóf János	6/12	"
Pirolt Ignácz Mihály	6/12	"
Gruber Ignácz	6/12	"
Oberaigner György János	6/12	"
Ehrenreutter György János	6/12	"
Halwax János	6/12	"
Mitis Gottfried	6/12	"
a Pachen tárnai társulat	6/12	"
Schneider Tóbiás	6/12	"
Pretschl Antal	6/12	"
Brean Anna Katalin asszony	6/12	"
Hauszegger Péter	6/12	"
Held Joachim	6/12	"
báró Knichen Frigyes Leberecht	6/12	"
Lang Gottfried János örökösei	6/12	"
Janoky László	6/12	"
Jentner Ferdinand Gottfried	6/12	"
Fleischer Kristóf	6/12	"
Schmied Mihály	6/12	"
Treidl János	6/12	"
Treidl Mihály	6/12	"
Armbruster Rebecca asszony	6/12	"
Schultz János örökösei	6/12	"
Sommer Kálmán örökösei	6/12	"
Osznitz Anna Margit asszony	6/12	"

Seitl Tóbiás	6/12 résszel
Schöneman Mihály	6/12 "
Weisz Anna asszony	6/12 "
Oszmitz Emanuel	6/12 "
Oszmitz Frigyes	6/12 "
Lezius Gottlieb János	6/12 "
Weisz Mihály	4/12 "
Weisz Mátyás	4/12 "
Grueber Ferdinand	2/12 "
A társpénztár	2/12 "
	16/16 .

1724 augusztus 8-án felkérte Felsőbieber tárna a Paradicsom hegyen szünetelő régi bányákat, s ezek neki adományoztattak.

1728 január 26-án a beszterczebányai bányabiróság 4 urvölgyi csillért 1/4 évre Selmeczre küldött, hogy itt vasban a vizhuzásnál kényszermunkára alkalmaztassanak.

1728 január 31-én Mickl Tamás vitlás véres verekdés miatt elitéltetett, hogy 4-szer vesszők között fusson, s azután a bányáktól eltiltassék.

1728 február 13-án főbejárás volt Felsőbieber tárnán.

A tisztek egyik csapatja a déli osztályt járta be, és beszállottak a József aknában kötelen 78 1/2 ölnyire a felső Pyroch járatig. Itten a 39 ölnyi fedüvágaton át a Kórház telér főlapjáig, s ezen dél felé 228 1/2 ölnyire a szünetelő fedü lap vájatvégéig, melyen a telér keskeny és meddő.

Innen vissza észak felé 239 ölnyire a felső Mitis vitláig, ebben 2 ölnyire le, és 2 ölnyire dél felé dolgozik egy csapat és feljebb egy másik csapat, de egyiknek sincs most érczese.

A Miris vitlán 5 1/2 ölre lejebb érték az 1-ső Sarkoczy járatot, melyen dél felé 9 ölnyire a talp alatt egy csapat, és 14 ölnyire észak felé a főtében 2 csapat dolgozik régi hagyatékokon; mivel azonban kevés érczet termelnek, és a mivelés fenntartása sok fába kerül, ez a mivelés meg fog szüntettetni.

Innen 16 1/2 ölnyire lementek a 2-ik Vorsinken vitlán a 2-ik Sarkoczy járatra, melyen 10 1/2 ölnyire észak felé 2 csapat dolgozik egy homokos agyagos tölteményben. Ez a munkahely a bejárás óta lefolyt nehány nap alatt oly örvendetesen javult meg, hogy oda még egy pár csapatot alkalmazni lehetett.

3 1/2 öllel ettől visszafelé és azután 9 1/2 öllel észak felé kitakarit egy csapat egy észak felé menő régi vágatot, hogy a Soldatenvitla alá érni s ott maradt hagyatékokat lemivelni lehessen.

E vágatnak a főtéjében dolgozott egy csapat, de oly kevés érczet birt termelni, hogy onnan elvitetett és más helyre tétetett.

29 öllel innen délfelé, 3 1/2 öllel a vágat fölött dolgozik két csapat, keskeny ércz zsinóron a fekünél.

Tovább 113 öllel dél felé, a Lipót vitla mögött elválik a főtelértől egy feküi szakadék, ennek feltárásán dolgozik egy csapat; a szakadékban ércz szemek is találhatók.

Innen vissza 145 1/2 ölnyire a feküi vágatig, és ezen 14 1/2 ölnyire a feküi érig mentek, hol egy csapat fehér páros érczeket termel.

Ettől 2 3/4 ölnyire vissza az előző feküi érre, s ezt követve 10 1/2 ölnyire észak felé, és 5 ölre a fedüben jutottak azon evéshez, mely egy év óta keletkezett lefelé az érczek lefejtése által. Ebben még 2 csapat dolgozik gyenge maradványokon.

Innen lejebb mentek 10 öllel a Lichy járatra, és ezen az elölső feküér után 34 ölnyire dél felé a feküi vitláig, s ezen le 8 1/2 ölnyire a 3-ik Sarkoczy járatig, itten 4 ölnyire az északi vájatvéghez jutottak, melyen 6 vájár dolgozik; a telér itt most igen keskeny és a fedü s feküi kemény.

Innen 29 ölnyire vissza délfelé a 2-ik feküi vitláig és ezen le 7 ölre a 4-ik Sarkoczy járatra mentek, melyen ismét az alsó feküi ér után 26 3/4 ölnyire menve az északi vájatvéghez jutottak, melyen egy csapat dolgozik, a telér itt vastag, de agyagos meddő, azonban folytattatni fog a munka, mert

eleven hegységbe megy.

A vájatvégtől visszafele 14 ölnyire ágazik el egy érczes ér, mely után észak felé már 11 öl kivágatott, itt 6 ember dolgozik, és helyenként érczet talál.

E járat alatt 4 csapat dolgozik 1/2-1 ujnyi vastag érez zsinóron.

A keresztértől 17 öllel délfelé egy fekü vágatot hajt 6 ember, hogy a kereszteret átvágja és levegőt vigyen.

Tovább dél felé a járat alatt egy csapat dolgozik hagyatékokon, melyekben néha gazdag érczek találtatnak.

Innen vissza mentek a József aknához, melynél a telér fedü lapja elválik a fekü laptól; és mind a két lap jó távolságra feltáratott és gazdag érczeket fejtettek róla, de most mind a két vágat be van omolva. Ha munkások állanak rendelkezésre, ki kell e két vágatot takaritani, mert ott még dus hagyatékok találhatók.

Hasonlóképen czélszerü lesz a még jobban a fedüben fekvő fedü lapot is dél és észak felé tovább feltárni, mert e lapon a felsőbb és alsóbb szinteken jó érczek termeltettek, s valószinü, hogy e szintben is lesznek ilyenek, csak az baj, hogy a telér rendkivül kemény.

Mig tovább a fedüben van a főtelértől elszakad Mittersinkener Kluft, melynek északi vájatvége már 2 év óta szünetel, de czélszerü lenne ezt munkába venni, mert az éren már többször jó érez fordult elő, és mert a vájatvég érintetlen hegységbe megy.

Lementek ezután az 5-ik Sarkoczy vágatra, melyen dél felé menve itt is elérték a Mittersinkener Kluftot, melynek északi vájatvégén 3 ujnyi vastag érez van, ugy, hogy ott egy csapat érczet termelhet, és egy másik csapat a főtében hasonlóképen érczeket termel.

4 öllel vissza felé a vájatvégtől van egy ereszke, melyben 4 csapat dolgozik keskeny, de jó tartalmu érczen.

Tovább 4 öllel dél felé a főtében van egy hagyaték, melyen 2 csapat dolgozik, és szórványos érczeket termel.

Azután lementek a 6-ik Sarkoczy járatra mely most a legmé-

lyebb, és alatta a Hornsteinsinken f enekétől a 7-ik Sarkoczy járatig 4 kézi szivattyu, onnan pedig a 6-ikig nyolcz kézi szivattyu van felhagyva, és elfulva.

A 6-ik Sarkoczy járaton munkában van 6 emberrel a Mittersinkener Kluft vájatvége, mely most nem igen szép.

2 1/2 öllel a fedüben is dolgozik egy csapat szórványos érczeken.

7 öllel a vájatvég előtt van egy emelke, melyben 4 csapat dolgozik szórványos, de jó tartalmu érczeken.

Azután vissza felmentek az 5-ik Sarkoczy járatra, s ezen a József aknáig és tovább a vájatvégig, melyen 6 ember dolgozik; a telér lágy és szórványosan érczes; mivel pedig a vájatvég már tul van azon az ereszkén, mely a 4-ikről le mélyittetik, a munkások egy emelkébe tétettek át, hogy az ereszkével lyukasszanak. A vájatvég később folytattatni fog.

32 öllel délfelé a vájatvégtől munkában van egy feküvágat, hogy a 4-ikről ismeretes fekü eret megvizsgálja, de még nem érte el czélját.

Végre az 5-ik Sarkoczy járatról kiszállottak a József aknán.

Északi telep.

1728 január 27-én beszállottak a Mária Magdolna aknán kötelen 113 ölnyire a Lichy járatig, melynek rakodójától a 27 ölnyi keresztvágaton át elérték a Kórház telért; az eren hajtott déli vágatból csak 5 ölnyi van nyitva, a többi a Maria Muttergottes Hilfschacht közelében álló vájatvégig beomlott, mióta a déli mivelés megszüntettetett.

Az emlitett pallókereszttől mentek a Lichy járaton észak felé Károly akna és József akna mellett elhaladva 329 ölnyire egy másik keresztvágatig, melynek 7-ik ölében átvágatott a Straka fekü ér, melyen 4 csapat dolgozik vékony érez zsinórokon; a talp alatt is dolgozik 4 csapat hasonló viszonyok közt.

A vágat felett levő evésekben vannak még érczes maradványok, de a telér igen kemény.

A palló kereszttől 28 3/4 ölnyire észak felé van a fekü

érnek pallókeresztje, mely éren még nem régen 13 csapat dolgozott, de most csak 1 csapat dolgozik a hagyatékon, és mivel az evések oldalán még helyenkint érez nyomokat lehet találni, most még egy másik csapat is ide rendeltetett.

Ettől a pallókereszttől 30 1/4 öllel tovább észak felé van a Probowna feküvágat, melynek 11-ik ölében eléretett a Probowna feküér; ezen most csak 1 csapat dolgozik kemény, keskeny érczes telérben.

A probownai pallókereszttől 25 öllel tovább észak felé van egy csapat alkalmazva, hogy a kemény, de jó alaku feküt megvizsgálja, és már 2 1/2 ölet kivágtak, de a feküt még el nem érték. A talp alatt is dolgozik 1 csapat lágy telérben, melyben helyenkint érczeket talál.

Mig tovább mentek a Lichy járaton észak felé 5 ölnyire az uj vitláig, s ezen le 8 ölnyire s azután szintesen észak felé 12 ölnyire, a fekü éren munkában találtak 4 csapatot, ólmos érczekkel behintett teléren.

Innen azután vissza és fel mentek ismét a Lichy járaton, és az uj vitlától 58 1/2 ölnyire tovább észak felé dolgozik 1 1/2 öllel a főte felett egy csapat szórványos jó érczeken.

Innen tovább a Lichy járaton 232 1/2 öllel észak felé mentek, és azután egy emelkén 8 ölnyire felmentek az Uj járatra /Neuer Lauf/ melynek vájatvége innen csak 4 ölnyire van észak felé. Itt 6 ember dolgozik a főteléren. A telér itt vastag, a fedüje a telér közepéig lágy, a feküje pedig kemény, czinopeles; a lágy telérben vannak vékony kovandos erecskék. Ezt a járatot, és az András vitlát a felső Pyroch járatig a légkeringés miatt fenn kell tartani ácsolatban.

Azután ismét lementek a Lichy járatra, és ezen a guritótól 20 ölnyire észak felé a vájatvéghez jöttek, hol 6 ember dolgozik. A telér itt vastag, a fedülapja sima, ez alatt 1 láb vastag könnyen megdolgozható kvarcz, a többi pedig a feküig fehér, kemény, kvarczos kőzet ólomfény szemekkel.

E vájatvégtől 148 ölnyire vissza dél felé vannak a talp alatt a 3 Riszsinken vitlák, melyekben 2 év előtt még több reményvágat és az 5-ik Sarkoczy járat vájatvége is munkában

volt, de akkor munkások hiánya miatt megszüntettetett, most csak 2 csapat dolgozik a felső vitla alatt jó tartalmu, de keskeny érczeken.

Az 5-ik Sarkoczy járat szünetelő vájatvégétől 204 1/2 ölnyire vissza dél felé van egy feküvágat pallókeresztje, mellyel a 7-ik ölben egy fekü ér átvágatott, és 79 ölnyire észak felé feltáratott; a vájatvégen 6 ember dolgozik; most nincs ugyan ércz benne, de reméllik, hogy érczet kapnak nemsokára.

10 öllel vissza dél felé áll a főte felett egy légvágat, hogy a vájatvégnek légforgalma meg ne akadjon.

A pallókereszttől 32 1/4 ölnyire dél felé van a fekü vitlák légguritója, e vitlákban a Reutter járatig lehetne még több helyen 2-3 latos érczeket termelni, de az ilyen ércz nem fizeti magát, s ezért e köz szünetel.

E nyilám felett vannak a déli evések, melyekben egy év előtt 31 csapat termelt gazdag érczeket, de az érczek elszegényültek, s most csak 1 csapat tesz kisérletet, hogy valjon nem javul-e meg ismét a telér?

Innen fel mentek 9 ölnyire a Liszi járatra, és ezen dél felé 104 1/2 ölnyire a vájatvégig, hol 6 ember dolgozik; a telér itt olyan vastag mint a vágat, jó alaku, és a fekü mellett helyenkint érczes. E vájatvéggel egy régi evésbe fognak lyukasztani, és reméllik, hogy még jó hagyatékokat fognak találni.

E vájatvégtől 28 1/2 ölnyire észak felé a 4-ik szivattyu vitláig mentek, és ezen fel 9 3/4 ölnyire a Lichy járatra, s ezen dél felé ismét József aknához jutottak, s ebben 105 1/2 ölnyi mélységből a kötelen kiszállottak.

Siglisbergi osztály.

A bejáró biztosok a Spitalerschacht járó osztályában mentek le az altárnáig, s azután az altárnán dél felé a Pjerg aknai pallókeresztig, és innen 5 ölnyire a fekü felé a telérig, melyen nehány év előtt ércz fejtetett, de mivel az ércz kiékült, a vágat berakatott.

Ettől a telértől 10 ölnyire tovább a fekü felé van a 2-ik

fekütelér, és a keresztvágat azon tul még 3 ölnyire van a fe-
kübe behajtva, de mivel a kőzet nagyon törékeny, a tovább haj-
tás abbahagyatott. De hogy a fekükőzet, melyben a Wolf és Va-
lentinus telérek vonulnak és, mint az a sok külső horpadásból
látható, a régiek által miveltettek is, feltáratlanul ne ma-
radjon, a pallókereszttől 37 ölnyire dél felé a 2-ik feküte-
érből egy másik feküvágat indittatott 21 óra irányban,[21/] és
ennek vájatvége már 13 ölnyire haladt a fekübe. Most 6 vájár
dolgozik itt kemény, meddő kőzetben. E keresztvágat felett
egy légvágat is hajtatik, hogy, ha a szükség ugy hozza magá-
val, a légforgalmat könnyen elősegiteni lehessen.

A keresztpallótól e fekütelér feltáratott még 12 öllel
tovább dél felé, de mivel az ér nagyon vizes kezdett lenni,
és csapása a középső tó alatt megy el,1726-ban veszedelmes-
nek találtatott a vájatvég hajtása, nehogy a tó vizét a bá-
nyába vezesse, és megszüntetett, s a vágat berakatott.

Azután 45 1/2 ölnyire észak felé 3 óra irányban mentek
a bejárók egy régi beomlott légaknáig, ezen tul 3 öllel ta-
láltak egy régi beomlott vágatot, s tovább 2 1/2 öllel észak
felé még egy másik beomlott vágatot, melyekkel a régiek a
telért keresztezték, és felettük valószinüen le is fejtették.

Az utóbbi keresztvágattól észak felé 32 ölnyire van a
vájatvég, melyen 6 ember dolgozik, a telér olyan vastag, mint
a vágat, könnyen vágható, és 1' vastagságu lágy ércz van ben-
ne; a főtében régi ácsolat nyomai vannak, mert a régiek vága-
ta éppen a mostani felett van, de össze van omolva. E vágat
felett egy légvágat is hajtatik a régi omladékokban, mert már
most is érezhető az alsó vájatvégen néha léghiány.'

A vájatvégtől 2 öllel visszafelé egy csapat egy ereszkét
kezdett meg, melyben a telér vastag és érczes, már 1 ölnyire
haladtak a mélyitéssel.

Egyéb mivelés ebben az osztályban nincsen, csak azon
vágat az altárna szintjén, mely a Maria Muttergottes aknával
közlekedett, de most be van omolva, ujittatik ismét meg, és
már 47 1/2 ölnyire haladt az ujitás. E vágat megujitását siet-
tetni kell, hogy azután a régi beomlott Maria Muttergottes

aknától fedü és feküvágatokkal meg lehessen vizsgálni a területet, és a mélyebb mivelések vezetésére utmutató tapasztalatokat szerezni lehessen.

Általjában kitünik a jelentésekből, hogy a mivelés csak rövid hátrahagyott közökben forog és csak az aknák közelében levő régi evések körében, észak felé pedig igen kevés, és dél felé éppen semmi feltárt köz sem létezik, s hogy a bizonytalan hagyatékok nem elegendők a mivelés állandóságának biztositására.

Miután azonban feltáró reményvágatok minden bányamivelés életének fő kellékei, gondoskodni kell a feltárásoknak kiterjesztéséről, ha a bányát biztositani, és jövőben is érczet termelni akarunk.

A mi a déli mivelést illeti, ez a Maria Muttergottes aknával együtt már régóta szünetel és felhagyatott, és a főbejárások alkalmával a bizottságok soha sem merték megujitását elhatározni, mert a mélymivelésben a Lichi és 5-ik Sarkoczy járatok vájatvégei már ez akna vonalához közel állanak, és semmit sem tártak fel, egyébként pedig attól is féltek, hogy ott sok vizet fognak megnyitni.

Ezek az okok valóban fontosak, és az is bizonyos, hogy a vágatok ujabb vizeket fognak megnyitni, de mivel most a vizemelés oly jó rendben van, hogy a mostaninál nagyobb mennyiséget is képes meggyőzni; és ezenkivül az 1725-iki főbejárási jelentésben az áll, hogy a déli mivelés nem hagyatik fel örök időkre, hanem főképen a fekü erek, melyek, mint Magdalena aknánál tapasztaltatott, érczesek, a felettök fekvő Kurva hora nevü hegycsucson tul és a mélyedésen át az átellenben emelkedő hegységbe lennének feltárandók, mert a fedü erek itt "in lauter geschnätig, talhet, faul, unartig, und tauben Klüfften bestanden". Mindezek tekintetbe vételével, már néhány év előtt ismét megkezdték a déli osztály feltárását a felső Piroch járaton, hol a vizveszély könnyebben legyőzhető, mint a mélységben. De mivel a telér a vájatvégen összeszorult, abbahagyatott e feltárás, és 1/2 év óta szünetel. Ez a vágat tehát ismét munkába veendő volna, és remélhető, hogy, ha a

Kurva hora sziklás csucs tömegén áthalad, az átellenben emelkedő hegységben ismét érczes leend.

Hogy azonban bizonyosság szereztessék, hogy a vájatvég még a Kurva hora alatt van-e, vagy pedig a mélyedést is már meghaladta, a bányatisztek tüzzék ki a fölszinen a vájatvég fekvését, s akkor majd látni lehet, hogy vajjon valószinü-e, hogy e vájatvéggel még több viz fog megcsapoltatni, mert ha a vájatvég már az emelkedő hegy alatt volna, akkor már nem kell ujabb vizektől tartani. Egyébiránt az is valószinü, hogy a mélyebb mivelés a fedü ereken a hegységet már kiszáritotta. De szükséges lesz egyszersmind a 2-ik Piroch járatot is munkába venni délfelé, hogy vele a fekü vágatnak levegőt hozni lehessen.

A legujabb feltárás e tekintetben 1724-ben történt a 6-ik Sarkoczy nyilám szintjén, melynek vájatvége kihajtatott dél felé, az 5-ik Sarkoczy járattól mélyittetett legutolsó ereszke alá, melyből a lyukasztás után, a volt kevés ércz is lemiveltetett, s azután az egész fölhagyatott, s azóta szünetel e vájatvég is ugy, mint a Lichy és 5-ik Sarkoczy járat vájatvége.

Az északi bányaosztályt illetőleg azt a kérdést vetette fel a főkamaragróf, hogy nem lenne- czélszerü a Lichy járat és Uj járat északi vájatvégeit megszüntetni, mert félhető, hogy a Pachen tárnai vizeket a Bieber tárnai mivelésekbe vezetik, a telér nagyon jól néz ki, de az ott termelt zuzóérczek igen gyengék.

E kérdésre nézve igaz ugyan, hogy a Pachen tárnai vizek bizonyosan le fognak csapoltatni, de Felsőbieber tárna mostani vizemelő készülékei ugy állanak, hogy a vizmennyiség nagyobbodásából semmi baj sem származhatik; József aknában egy egész, és Károly aknában egy fél szivattyu felszerelés szünetel, s akár mikor megindithatő. Ellenben pedig a nyilámok északi vájatvégei többnyire jó alakuak, és igen valószinü, hogy az előttük fekvő, még ösmeretlen közben érczek vannak; és mivel fő feltárások nélkül a mivelés tartós nem lehet, igen kivánatos, hogy az északi vájatvégek, amennyire a

munkások száma engedi, a mélységben levők közül pedig különösen a 2-ik Rieszsinken alatti, munkába vétessenek.

A Nándor aknai osztályt illetőleg, hol most senki sem dolgozik, itt is volna nehány vájatvég, melyet jó reménységgel lehetne munkába venni; de mivel a munkáltatáshoz szükséges legénység hiányzik; egyelőre csak az akna és a vágatok fenntartására kell szoritkozni.

Az északi osztályra nézve megjegyeztetik még, hogy a bányatisztek az északi vájatvégeket a fölszinen tüzzék ki, és válasszanak ki egy akna mélyitésére alkalmatos helyet, mert szükséges, hogy a szállitás megkönnyittessék.

A vizvezetékekre és tavakra nézve határoztatott, hogy legközelebb Kornéllal és Khornheimbbel bejárás tartassék, és ujabb árkok terveztessenek, hogy még több vizet lehessen felfogni, a felső szélaknai tavat pedig ki kellene ásatni, hogy több vizet foglalhasson magába.

A vizemelő gépek ugy vannak most berendezve és hajtó kerekekkel ellátva, hogy ha a tavakban viz van, akkor a viz hajtja a gépeket, ha pedig a viz elfogyott, akkor lovakat lehet befogni, és pedig:

A József aknai I.géphez kell 8 pár ló, van 16 járó szivattyuja, és a vizet az 5-ik Sarkoczy járatról emeli a Piroch nyilámra.

A József aknai II.géphez kell 6 pár ló, van 8 járó szivattyuja, s a vizet az 5-ik Sarkoczy járatról emeli a Piroch nyilámra.

A Károly aknai I.géphez kell 8 pár ló, van 14 járó szivattyuja, s a vizet emeli a 6-ik Sarkoczy járatról a Piroch nyilámra.

Ugyan oda emeli a vizet a Károly aknai II. gép, melyhez kell 6 pár ló, s van 10 járó szivattyuja.

A Magdalena aknai géphez kell 8 pár ló, van 16 járó szivattyuja, a vizet a piroch nyilámról emeli az altárnára.

A Lipót aknai I.géphez kell 8 pár ló, és 16 szivattyuval emeli a vizet a Piroch nyilámról az altárnára.

Ugyan oda emeli a vizet a Lipót aknai II. gép, 8 szivaty-

tyuval, ehhez kell 6 pár ló.

Összesen kell tehát, ha viz nincs, 50 pár ló, de most még annyi viz van a tavakban, hogy segitségül csak 14 pár ló dolgozik.

1728 február 22-én Magdalena aknában az altárnán levő szivattyuőr kamarában meggyuladtak a száritásra felaggatott ruhák, és a kamara is leégett, de egyéb kár nem történt.

1728 február 24-én Fink Mihály pachentárnai vájár, ki egy másik munkást verekedés közben halálosan megsebesitett, 2 évre kényszeritett bányamunkára itéltetett.

1728 február 28-án megeskedtettek a kincstári 9-ik és 10-ik zuzó munkásai és sáfárjai, hogy hüségesen fogják a próbát a Majerszky-féle berendezéssel végezni. Majerszky pachentárnai bányairnok és kémlész volt.

1728 április 25-én tanácskozás tartatott a kamara udvarban, jelen voltak: a főkamaragróf, továbbá a kamara részéről: Halwax János főpénztárnok, Heibl Ferencz Pál főkönyvvivő, Keyling Ádám bányamester, Eder Gregor Miksa pénztárnok, Stäberhoffer Ignácz másod könyvvivő, a bányapolgárok közül pedig: Friedrich Leberecht Freiherr von Kniechen und Freckleben, Mitis Gottfried, hofreuti Ehrenreutter György János, Gruber Ignácz és Ferdinand, Osmitz Frigyes, Brean József, Pretschl Antal, Zweig Dániel, Keszl, Schneider Tóbiás, Oberaigner Ignácz, és Richter József; végre a bányahivatalnokok közül: Kirchner bányagondnok, Deadda főbányatiszt, Andreowitz György, Zipser Gottfried, a kisebb részesek bányatisztje, Spiegl Ferdinand, Müller György János pachentárnai főügyelő, Hell Kornél gépészmester, Kornheim Ferencz, a segédje, és Deada József; a gyakornokok közül: De Biel, Halwax Ignácz, Böhm József és Leibwurtz Ádám; végre Corvadez Imre Mihály jegyző, és Weber Jakab, a segédje.

A főkamaragróf előadván, hogy a legujabb főbejárási jelentésből kitünik, mily kevéssé van biztositva Felsőbieber tárna termelése, mely főképen maradványokból szedetik össze, fő feltárások pedig nem hajtatnak; megfontolandó volna, hogy a telérek déli részét, mely a vizveszélytől való félelem miatt maradt eddig feltáratlan, nem lehetne- már most feltárni, mi-

dőn a hegység fedürésze le van csapolva, egyébiránt pedig a szivattyuk a meglevőnél nagyobb vizet is képesek meggyőzni.

A tanácskozók egyértelmüleg oda nyilatkoztak, hogy szükséges és lehetséges a déli mivelést minél előbb megkezdeni.

Mindenek előtt a Bieber altárna vágata takarittassék ki és ujittassék meg a Maria Muttergottesschachtig, hogy azután innen egy keresztvágatot lehessen hajtani a fő telérre és mellék ereket, és azokat a felemelkedő hegységben feltárni lehessen; ha a feltárásokba netalán viz nyittatnék meg, azt könnyü lesz az altárnán kivezetni.

Azután folytattassék a déli vágat a felső és alsó Piroch nyilámon; a Lichy és 5-ik Sarkoczy nyilámok déli vágatai kitakarittassanak, és folytattassanak a Mariae Muttergottes akna alá, valamint a 6-ik Sarkoczy járat is.

1728 julius 30-án adományoztatott a kincstárnak 9 zuzóra való vizesés, melyek a goldbachi vizvezeték alatt felhasználhatók.

1728 augusztus 13-án bepanaszolta Pacher János Teréz aknai vájár a repesztőket, hogy a vájároktól ajándékokat zsarolnak, de bebizonyulván, hogy panasza alaptalan rágalom, Pacher a bányamunkából elbocsáttatott, de kegyelemből megengedtetett tenki, hogy a hodrusi tógátnál dolgozhassék.

1728 szeptember 26-án beszolgáltatott Felsőbiebertárnára Reinwaldt János pozsonyi volt rendőr káplár, ki számos lopás miatt halálra itéltetett, de kegyelemből 10 évi bányamunkára kárhoztatott. Szélaknára vizhuzásra utasittatott 6 kr napibér mellett.

1728 október 22-én Reinwald János, kit gyenge testalkata és 2 sulyos sebe miatt a bányában nem lehetett alkalmazni, hanem vasban külső munkánál foglalkoztattak, hasznára forditotta a nagy ködöt, és dél előtt 9-10 óra közt a vassal együtt megszökött. Keresték és köröztették azonnal az egész vidéken, de nem tudták megtalálni. Azonban a feleségét, ki egy nappal elébb érkezett meg, bezárták, mert azt vélték, hogy ő segitette a szökésben, de ő mindent tagadott.

November 1-én azután kapott a bányabiró egy levelet

Reinwaldtól Maria Zellből, melyben irja, hogy senki nem segitett neki, hanem ő a munka alatt elsikkasztott egy vasvésőt, egy négyszögü reszelőt, és egy hegyes kalapácsot, és azután a ködben megszökött, a hegyen tul lereszelte a lábán levő vasakat, és azokat most Mária Zellben a templomban hálája jeléül hagyta. Feleségét még november 26-ig tartották fogva, de azután azt is kibocsátották.

1728 november 1-én bejelentette a bányabiró a kapott levelet a főkamaragrófnak, és kérte, hogy Szélaknán egy börtönt állithassanak fel a rabok megőrzésére, és e végett nehány hajdut tarthassanak külön, mert valószinü, hogy a többi is meg fog szökni.

1728 deczember 29-én zavarogtak az érczvájárok, mert meghagyatott nekik, hogy midőn szombaton nincs fizetés, a reggeli müszakban dolgozzanak, mert másképen ezért fizetést sem fognak kapni. Ők a legközelebbi fizetés alkalmával, levonatván a szombati müszak, melyet nem dolgoztak ki, nem akarták elfogadni a többi bért, és bezárt társaikat a vájártoronyból ki akarták szabaditani.

1731 márczius 3-án elbocsáttatott a munkából Ocsenás György Teréz aknai vájár, mert a munkásokat engedetlenségre és lázadásra ingerelte.

1731 márczius 9-én a vájárok kérése, hogy nemrég leszállitott béreik ismét felemeltessenek, elutasittatott, mert a termelés igen megapadt, annyira, hogy a munkások egy részét el kellett bocsátani.

1731 augusztus 11-én kitiltatik a munkából 3 vájár, kik a kohlbachi tógát készitése alkalmával engedetlenek voltak, és a többi munkásokat is felláziották.

1732 deczember 13-án oda ajándékozza Heldt Joachim a felsőbiebertárnai 2/12 részét Krecsmáry Jánosnak.

1741 junius 22-én jelenti a bányabiróság, hogy a Steinernschacht hányójával részben már elboritott lakóházat 90 ftra, a Christina aknán hányóval elboritott lakóházat pedig 40 ftra becsülte.

1741 julius 26-án feljegyeztetett, hogy Felsőbieber tár-

nához tartoznak: Ó és Uj Windschacht, Steinernschacht, Spitalerschacht, Ferdinandschacht, Leopoldischacht, Eleonoraschacht, Mariae Muttergottes Hilfschacht, Siglisberger Schacht, Christinaeschacht több régi beomlott aknával és horpadással; a Reichaui tó, három viztárnával, melyek közül egy a vizet elvezeti, kettő pedig a vizet bevezeti; egy kutatótárna a reichaui völgyben, a felső és alsó szitnyai, krischnai, potsuvadlói, felső és alsó gyökési, az ottergrundi, krechsengrundi, és hodrusi vizvezetékek és források; a rudas vizemelő gépek; a Pachen tárnai mélység a 13-ik szivattyu szintje alatt; az 1709 deczember 18-án kelt szerződés szerint, az András aknával együtt, melyben Pachen tárnának 3 müszakban szállitani joga van saját járgányával. Az 1717-ben kezdett Erzsébet akna, a Szt.háromság tárnai mélység az 1715 november 16-án kelt szerződés szerint; a Zsigmond, Lipót és Mihály aknákkal, az 1692 deczember 13-án kelt szerződés szerint, a hozzá esett felsőbiebertárnai mély mivelésekkel együtt; az 1724-ben ujra megnyitott Siebengrubeni bányák a szállitásra berendezett Teréz aknával, valamint a Wasserschacht, Weidenschacht, Amalia akna, György akna, az 1717-ben Felsőbieber tárnának adományozott Glanzenbergi altárna, továbbá a Ferdinand tárna, Dorottya tárna, Klingen tárna, egy régi tárna a siglisbergi malom alatt, Mátyás tárna a hozzá tartozókkal, és dél felé fekvő Johann Andree tárna, és Kreutzerfindungs tárna. Hasonlóképen az 1735 január 14-én kelt szerződés szerint megállapittatott a határvonal Mihály tárna és Felsőbieber tárna közt, és pedig a Kaufhausschacht-tól 61 ölnyire észak felé 9 óra irányban a glanzenbergi altárna szintje fölött a felszinig, a szint alatt pedig 70 ölig függélyesen, a 70-ik ölben pedig észak felé 202 1/2 ölnyi távolságig, szintesen, mely lebegő határ alatt minden Felsőbieber tárnáé. Ezen 202 1/2 ölnyire fekvő pontból pedig ismét függélyesen megy a határ a végtelen mélységig 9 óra irányban.

Részesek Felsőbieber tárnán:

A kincstár	15/16 és 3/128 résszel
Selmecz városa	15/12 "
báró Hellenbach Károly	12/12 "
Janoky László	9/12 "
báró Hellenbach György András örökösei	7/12 "
Bélabánya városa	6/12 "
Friedenliebi Fritz Lipót	6/12 "
Richter András	6/12 "
Zacharides János örökösei	6/12 "
Ehrenreutter János örökösei	6/12 "
Hauszegger Péter	6/12 "
Schneider Tóbiás	6/12 "
Pachen tárnai társulat	6/12 "
Findl Mihály	6/12 "
Scholtz János örökösei	6/12 "
Schönmann Maria Anna asszony	6/12 "
Lezius Gottlieb Lajos	6/12 "
Oberaigner György János	5/12 "
Spielenberg-örökösök	4/12 "
Gruber Nándor	4/12 "
Heldt Joachim örökösei	4/12 "
Faber Ernst János örökösei	4/12 "
Palásthy-örökösök	4/12 "
Oberaigner Ignácz	4/12 "
Püschl György	4/12 "
Feyl János	4/12 "
Lang Gottfried János örökösei	4/12 "
Jung Károly Gottfried János	4/12 "
Schmitt Mihály örökösei	4/12 "
Fleischer Gottfried János	3/12 "
Seytl Tóbiás örökösei	3/12 "
Kochlatsch István Antal	3/12 "
Richter József	3/12 "
Richter Rosina Anna asszony	3/12 "
Moller Ottó Károly	3/12 "

Kretschmáry János	3/12 résszel
Moller Gottfried	3/12 "
Lissovini András	3/12 "
Schmitt Mihály	2/12 "
Tindl Susanna kisasszony	2/12 "
Zweig Dániel örökösei	2/12 "
Oszmitz Miklós	2/12 "
Kretschmáry György	2/12 "
Kretschmáry Salamon	2/12 "
Gruber Ferencz	2/12 "
A társpénztár	2/12 "
Pribisch Mihály	2/12 "
Schulovszkyné asszony	1/12 "
birtokos nélkül	30/12 "
	16/16 .

1743 február 16-án kihallgatta a bányabiróság a Felsőbieber tárnai katholikus kisebb részeseket azon panaszok tárgyában, melyeket ők a főkamaragrófhoz beadtak. A rossz gazdálkodásra nem tudtak tényeket felsorolni, hanem azt vélték, hogy ha a luteranus részesektől elválasztatnak, és nekik külön katholikus felügyelőik lesznek, akkor jobban fog menni minden.

1743 április 19-én eladta Fleischer Gottfried János a Felsőbieber tárnai 3/12 részét báró Hellenbach Károlynak 1000 ft-ért.

1743 augusztus 17-én jelentést tesz a bányabiróság a Felsőbieber tárnai katholikus kisebb részesek panasza tárgyában. Megemliti, hogy nevezett részesek már 1741 julius 21-én panaszkodtak, hogy a kisebb részesek gazdálkodása rossz, mert már 3 éve hogy Felsőbieber tárna Siglisbergen szép jövedelmes bányamivelést folytat, mindamellett ők csak igen csekély jövedelemben részesülnek; kérik tehát, hogy a lutheranus részesektől elkülönittessenek, és ugy, mint báró Thavonath idejében volt, az ő reájuk eső érczek és zuzóérczek a kincstáriakkal együtt dolgoztassanak fel, az olyan bányáiknál pedig, hol

a kincstárnak nincs része, egy katholikus ellenőr és felügyelő alkalmaztassék az ő költségükön.

A bányabíróság, midőn e panasz vele közöltetett, felhivta panaszlókat, hogy jelölnék meg miben rejlik a rossz gazdálkodás, s miképen lehetne azt megjavitani, de panaszlók nem tudtak semmi tényt sem bejelenteni. Azután kiadattak nekik a számadások, hogy azokban jelöljék meg a nem helyes tételeket, de mai napig nem tették ezt, hanem 1743 január 12-én ismét folyamodtak a főkamaragrófhoz, 1743 január 19-én pedig az udvari kamarához. E folyamodványok a bányabirósághoz jelentés tétel és véleményadás végett leadatván, a bányabiróság ismét felszólitotta őket, hogy jelöljék meg, hogy az üzemben vagy számadásokban mit lehet kifogásolni, hogy azt azután megvizsgálni lehessen, de ők semmi tényleges adatot sem tudnak megjelölni, s csak általánosan panaszkodnak, igy tehát nem lehet rajtok segiteni.

1748 február 20-án határozta az udvari kamara a revistyei és saskói jobbágyok panaszára, hogy ezentul a tüzgépekhez szükséges fa fuvarozásáért ölenkint 3 ft 30 kr fuvarbért kapjanak, de az erdőben csak ott legyen szabad nekik legeltetni, ahol a fák már oly magasak, hogy a marha el nem éri a fa hegyét.

1748 junius 21-én rendelte a főkamaragróf, hogy 2 zuzólegény 30-30 botot kapjon és a munkából elbocsáttassék, mert egy próba alkalmával a liszt között sok szemet és zuzóércz darabot találtattak, ámbár nem lehetett rájok bizonyitani, hogy ezt készakarva keverték volna a lisztek közé. A 30 bot ütés azután elengedtetett.

1748 augusztus 8-án vizsgálat volt a zuzómunkások között, hogy kiderüljön, valjon igaz-e, hogy Fabrici Pál zuzómü felügyelő mit beszélt a lökő szirekről, melyekkel kisérletek tétettek. Ugy látszott, hogy Fabrici nem pártolta a lökő szireket.

1749 február 13-án az Amalia akna melletti érczválasztóban tüz ütött ki, s az egész pajta leégett.

1749 junius 17-én feljegyeztetett, hogy Felsőbieber tárnához tartozik: Ő és Uj Windschacht, Steinernschacht, Spitaler-

schacht, Ferdinandischacht, Leopoldischacht, Eleonoraschacht, Jospehischacht, Carolischacht, Mariae Magdalenaeschacht, Muttergottes Hülfschacht, Siglisbergerschacht, Christinaeschacht, a körül fekvő régi aknákkal és horpadásokkal; 5 tó, melyek közt a Reichaui tó 3 tárnával van ellátva, azután a felső és alsó szitnyai, krischner, potsuadlói, felső, alsó és kis gyökéri vizvezetékek, melyek a nattergrundi, krechsengrundi és hodrusi vizeket és forrásokat felfogják; és a vizemelő rudas gépek. Ide tartozik a Pachen tárnai 13-ik szivattyu szinten alól fekvő mélység az 1709 deczember 18-án kötött szerződés szerint az András aknával együtt, melyben Pachen tárnának joga van hetenkint 3 müszak alatt szállitani. Továbbá az 1717-ben kezdett Erzsébet akna, és a Szt.háromság altárnával 1715 november 16-án kötött szerződés szerint ennek minden jogai és tartozékai a Zsigmond, Lipót és Mihály aknákkal, és az 1692 deczember 13-án oda itélt és elfult Felsőbieber tárnai mélymivelésekkel, az 1724-ben ujra megnyitott Siebengruben bányával, és ott berendezett Teréz aknával, valamint a Wasserschacht, Weidenschacht, Amaliaschacht, és Georgischachttal együtt. Hasonlóképen a 1717-ben minden hozzátartozójával Felsőbiebertárnához csatolt Glanzenberg altárna, valamint a többi tárnák, u.m. Ferdinandi, Dorothea, és Klingen tárna, egy régi tárna a Siglisbergi malom alatt, Mátyás tárna minden tartozékával és dél felé a Johan-Andreestolln és Kreutzerfindungstolln.

Észak felé pedig a határ Felsőbiebertárna és Mihály tárna között 1735 január 14-én akkép állapittatott meg, hogy a Glanzenberg altárna szintje a Kaufhaus aknától egyenes vonalban észak felé 61 ölnyire legyen egy függélyes határ 9 óra irányban, a határon tul a Glanzenberg altárna felett a fölszinig minden a Mihály tárnáé, az altárna szintje alatt azonban függélyesen csak 70 ölnyire terjed Mihály tárna birtoka; itt egy szintes lebegő határ legyen 202 1/2 ölnyire észak felé való terjedéssel, mely lebegő határ felett a Mihály tárna, alatta pedig a végtelen mélységig Felsőbiebertárna birtoka legyen. A 202 1/2 ölnél pedig ismét egy függélyes határ legyen 9 óra irányban, melyen tul minden a Mihály tárnáé a vég-

telen mélységig, és a mennyire észak felé telkei egyébiránt terjednek.

Részesek:

A kincstár	15/16 és 144/12	résszel
báró Hellenbach Károly	15/12	"
Selmecz városa	9/12	"
Janoky László	9/12	"
Kretschmáry György	8/12	"
Ehrenreutter János örökösei	8/12	"
Zaffiry János	7/12	"
Bélabánya városa	6/12	"
Pachen tárnai társulat	6/12	"
Friedenliebi Fritz Lipót	6/12	"
Richter András	6/12	"
Zacharides János örökösei	6/12	"
Weigl Sámuel	6/12	"
Hausegger Péter	6/12	"
Tiendl Mihály	6/12	"
Latius Gottlieb Lajos	6/12	"
Oberaigner György János	5/12	"
Spielenberg örökösök	4/12	"
Palásthy örökösök	4/12	"
Jung Gottfried Károly	4/12	"
Grueber Nándor	4/12	"
Heldt János örökösei	4/12	"
Feyl János	4/12	"
Oberaigner Ignácz	4/12	"
Lang Gottfried János örökösei	4/12	"
Faber Ernst János örökösei	4/12	"
Kochlatsch Antal István	3/12	"
Richter József	3/12	"
Richter Anna Maria	3/12	"
Moller Károly Ottó	3/12	"
Moller Gottfried	3/12	"
Lissoviny András	3/12	"
Schulz Samuel	3/12	"

Vlkolinszky Katalin asszony	3/12	résszel
Seitz Tóbiás örökösei	2/12	"
Schmidt Mihály	2/12	"
Hennerl Farkas János	2/12	"
Kretsmáry Salamon	2/12	"
Grueber Ferencz	2/12	"
Pribisz Mihály örökösei	2/12	"
Fischer Erzsébet	2/12	"
Oszmitz Katalin Anna	2/12	"
Bányatárspénztár	2/12	"
Ehrenreutter Erzsébet Johanna	2/12	"
Richter Anna Mária	2/12	"
Tinsz Lajos János	2/12	"
báró Hellenbach György	1/12	"
báró Hellenbach Lajos	1/12	"
Szulovszkyné szül.Hellenbach	1/12	"
Földváryné szül.Hellenbach	1/12	"
Mikoviny Teréz szül.Hellenbach	1/12	"
Gede Vilma szül. Hellenbach	1/12	"
Hellenbach Amália báróné	1/12	"
Hellenbach Josefina báróné	1/12	"
Oszmitz Miklós	1/12	"
Klein Anna Margit szül.Oszmitz	1/12	"
Lanser Anna Mária	1/12	"
Birtokos nélkül	30/12	"
	6144/12	"